CAESARS KOLONN

CÆSARS KOLONN.

EN BERÄTTELSE FRÅN TJUGONDE ÅRHUNDRADET

—AF—

EDMUND BOISGILBERT, M. D.,
(IGNATIUS DONNELLY.)

ÖFVERSATT FRÅN ORIGINALETS SJUTTONDE UPPLAGA

—AF—

JAKOB BONGGREN

"Den äkta skalden är endast en förklädd biktfader, hvars särskilda funktion det är att visa, hvad som är farligt i tanke och förderfbringande i handling genom att lifligt skildra konseqvenserna." — GOETHE.

CHICAGO
SWEDISH BOOK COMPANY,
1891.

PRINTED AND ELECTROTYPED BY
STROMBERG, ALLEN & CO.,
CHICAGO.

TILL ALLMÄNHETEN.

Det är dig, du tänkande och förståndiga allmänhet, jag tillegnar denna bok. Må den, med Guds hjelp, vara välsignelsebringande för samtid och efterverld!

På det allvarligaste hoppas jag, att min i denna skrift nedlagda mening ej måtte missförstås.

Må man nu icke inbilla sig, att jag önskar civilisationens omstörtning, derför att jag beskrifver den! Profeten är ej ansvarig för den tilldragelse, han förebådar. Törhända att han med djupaste sorg tänker derpå. Kristus gret öfver det olycksöde, som väntade Jerusalem.

Lika litet är jag anarkist. Jag målar endast en fasaväckande bild af den verldsförstöring, som framgångsrik anarkism ovilkorligen skulle åstadkomma.

Inför de handlingskraftigas, de rikas och mäktigas öron skall jag icke predika den stora sanningen, att kallsinnighet för deras medmenniskors lidanden, liknöjdhet för den broderlighetskänsla, som utgör kristendomens grundval samt blind, brutal och förnedrande dyrkan af blotta förmögenheten måste — om den får tillräcklig tid och eftertryck — sluta med samhällets omstörtning och civilisationens förstöring.

Jag kommer till kyrkorna med hjertat fyldt af djupaste aktning för religionens grundsanningar; jag söker visa dem hvarför de förlorat sin makt öfver de fattiga — den otaliga skara, som består af Guds rikes utkorade — och jag utpekar för dem, huru de skola återvinna denna makt. Jag omtalar för dem, att om religionen skall återvinna sin ställning såsom menniskosjälarnes krönta herrskarinna, måste den stå i klart skinande vapenrustning, med ormen under sina fötter, såsom mensklighetens förkämpe och beskyddare mot alla förtryckare.

Verlden ropar nu efter handlingar, icke efter trosläror; efter bröd, icke efter dogmer; efter barmhertighet, icke efter ceremonier; efter barnakärlek, icke efter iskallt förnuft.

Somliga skola säga, att de häri beskrifna tilldragelserna äro absurda och omöjliga.

Hvem är väl den, som känner sig tillfredsstäld? Det medgifves, att lifvet för den stora massan af menniskoslägtet är ett mörkt och eländigt gyckelspel. De många plundras för att rikta de få. Ofantliga kombinationer nedtrycka arbetshärarne och öka priset på lifsförnödenheter. De rike förakta i regeln de fattige, och de fattige å sin sida börja hata de rike. Arbetets drag fördystras allt mer, den gamla, ömma kristliga kärleken är försvunnen; stående armeer bildas å ena sidan och stora kommunistiska organisationer å den andra; samhället delar sig i två fiendtliga läger; inga hvita flaggor föras från det ena till det andra. De vänta endast på, att trumman skall ljuda och trumpeten kalla dem till väpnad konflikt.

Dessa förhållanden hafva inträdt på mindre

än ett århundrade, de flesta af dem på ett fjerdedels århundrade. Multiplicera dem med åren af ännu ett sekel, och hvem djerfves väl sedan påstå, att de af mig skildrade tilldragelserna äro omöjliga? Det finnes en ökning af rörelse i de menskliga affärerna liksom i tyngdlagens operationer. Den döda projektilen glöder slutligen till följd af friktionen i rymden, och sjelfva luften fattar eld. Massorna bli allt intelligentare, ju olyckligare de befinna sig, och allt mer i stånd af samverkan, ju mera deras förtviflan tilltager. De nuvarande arbetareorganisationerna skulle för 50 år sedan varit omöjliga. Och hvar finnes väl något som kan hindra verkan att följa på orsak? Hvar finnes något, som kan förhindra nattens ankomst, om jorden fortfar att hvälfva sig kring sin axel? Dåren må utropa: "Någon natt skall aldrig komma!" Men timmarne vandra oafbrutet fram mot mörkret.

En och annan anser måhända, att "*Cæsars Kolonn*" icke borde publicerats, äfven om allt detta är sant. Skall det framryckande onda fås att stanna derigenom att man ignorerar dess närvaro? Hvad skulle man tro om den kirurg, som, då han på sin patients läpp såge första tecknet till kräfta, sade honom att ingen fara förefunnes och leende insöfde honom i säkerhet, medan vidundrets rötter borrade sig in mot de stora pulsådrorna? Om mitt budskap är sant, så bör det ock uttalas, och hela verlden bör höra det. Kräftan skulle bortskäras, medan det ännu är tid. I annat fall

"Skall blott en hinna såret täcka
Och giftet djupare sig sträcka."

Alldenstund jag tror mig hafva rätt uppfattat framtiden, skulle det vara brottsligt af mig att förblifva tyst. Jag höjer min stämma för högre och ädlare tankar i menniskornas själar; för en mera vidtomfattande kärlek och en rikligare barmhertighet i deras hjertan; för ett återupplifvande af broderskapskänslan mellan klasserna; för ett rättvisans herravälde på jorden, hvilket skall utplåna det grymma hat och de vilda lidelser, som nu splittra verlden.

Om Gud gifver akt på någonting så obetydligt som denna bok, beder jag, att han må nyttja henne till ett medel för mensklighetens väl; ty han vet, att jag älskar hans menskliga varelser och skulle vilja hjelpa dem, om jag hade förmåga dertill.

INNEHÅLL

CAESARS KOLONN.

FÖRSTA KAPITLET.

Den stora staden.

(Denna bok är en serie af bref från Gabriel Weltstein i New York till hans broder Heinrich Weltstein i staden Uganda, Afrika.)

New York den 10 September 1988.

Min käre broder!

Här är jag då slutligen, i denna stora stad. Mina ögon äro trötta af att betrakta och min mun är stum af beundran, men i min hjerna ljuder beständigt den tanken: Underbart! — Underbart! — I högsta grad underbart!

Hvilken oändlig varelse är icke människan, sådan hon uppenbarar sig i den utomordentliga civilisation hon frambragt! Dessa ofantliga skaror af arbetsamma, allt förmående myror synas vara stora nog att anfalla sjelfva himmelen, om de blott kunde finna en hviloplats för sina stegar. Hvilken är väl den, som kan sätta en gräns för vårt slägtes intelligens och förmåga?

Men vår beundran kan vara på ett ställe och vårt hjerta på ett annat. Och för den skull vänder jag tanken tillbaka från all denna prakt

och härlighet till det gamla hemmet i dalen mellan de höga bergen i Afrika; till det primitiva, enkla herdelifvet, till min älskade moder, till dig och alla våra kära. Detta praktfulla, förgylda rum bleknar och försvinner, och jag ser de branta kullarne, de porlande strömmarne, de djupa fjelldalarne, der våra hjordar beta i tusental, och jag hör ännu en gång tonerna ur våra herdars schweiziska horn genljuda från bergens snöklädda tinnar.

Men min dröm är slut. Bullret från den väldiga staden höres på nytt omkring mig likt dånet från många vattenfall.

New York har nu tio millioner innevånare, det är den största stad som finnes, ja, som någonsin funnits i verlden. Det är svårt att säga, hvar den börjar eller slutar, ty villorna utsträcka sig i en nästan oafbruten följd ända fram till Philadelphia, och i öster, vester och norr sträcka sig präktiga boningspalatser mil från mil, långt bortom stadsgränserna.

Men hvilken underbar stad! Låt mig berätta något om densamma för dig.

Då vi nalkades densamma i vårt luftskepp, kommande österifrån, kunde vi, hundrade mil innan vi anlände till fasta landet, se glansen af dess milliontals magnetiska ljus återkastad från himmelen, liksom skenet från en stor eldsvåda. Dessa ljus erhålla icke, såsom i gamla tiden, sin näring från elektriska *dynamos*, utan sjelfva planetens magnetism är använd till menniskans nytta. Den underbara jordkraft, som indianerna kallade "andarnes dans" och som den civiliserade menniskan gaf namnet "aurora borealis" (norrskenet), användes nu för att belysa deras stora

stad med ett klart, mildt, hvitt ljus likt fullmånens, men många gånger mera lysande. Och kraften är så klokt konserverad, att den återvänder till jorden, utan att planeten förlorar något af sin magnetiska kraft. Människan har helt enkelt gjort ett tillfälligt lån från naturen, för hvilket hon icke betalar något intresse.

Nätter och dagar äro alla lika, ty det magnetiska ljuset ökas automatiskt i samma mån som dagsljuset aftager, och stadens affärsdelar äro lika folkuppfyllda vid midnattstimmen som på middagen. Jag har hört omtalas, att i forna tider en del af gatorna reserverades till gångstig för män och qvinnor, medan midten öfverläts åt hästar och hjuldon, och en person lär ej då kunnat passera från den ena sidan till den andra utan fara att blifva ihjältrampad af hästarne. Men då staden växte till, fann man, att trottoarerna ej kunde rymma de stora, rörliga människoskarorna; de trängdes ut i gatorna, och många olyckor inträffade. Myndigheterna sågo sig slutligen nödsakade, att i stadens affärsdelar utesluta alla hästar från gatorna, hvilkas midtelparti höjdes till jemnhöjd med trottoarerna och öfverläts att uteslutande användas af fotgängare, och uppreste stenpelare här och der för att skilja de skaror, som rörde sig i ena riktningen, från dem, som skyndade fram åt andra hållet. Dessa gator äro täckta med glastak för att utestänga regn och snö, men ej luften. Och huru underbara och praktfulla äro icke butikerna! De öfverträffa all beskrifning. Under alla affärsgatorna äro underjordiska gator, der ofantliga bantåg dragas af elektriska motorer utan rök och buller, somliga

medförande passagerare, andra frakt. I hvarje gathörn äro elektriska hissar, som föra passagerare till och från tågen. Och högt ofvan husen finnas andra jernbanor, bygda på stålpelare. De likna ej dessa fula höjdbanor, af hvilka vi sågo afbildningar i våra skolböcker, utan äro dragna diagonelt öfver staden på en betydlig höjd, så att tid och distans bäst inbesparas.

Hela sträckan mellan Broadway, Bowery, Broome street och Houston street är upptagen af de stora inter-kontinentala luftliniernas stationsområde, och det är ett förvånande skådespel att se skeppen stiga upp och ned som vidunderliga foglar, svarta med myllrande skaror af passagerare till eller från England, Europa, Sydamerika, Stillahafskusten, Australien, Kina, Indien och Japan.

Dessa luftlinier äro af två slag: de ankrade och de oafhängiga. De förstnämnda äro medels roterande hjul hängda på stora i luften utspända metalltrådar; dessa trådar hållas på sin plats medels fiskformade, af aluminium förfärdigade ballonger, konstruerade så, att de vända sig med vinden och derigenom alltid vända minsta ytan mot luftströmmarne. Der linierna korsa verldshafven äro dessa ballonger fästa vid stora, flytande timmeröar, hvilka i sin ordning förankras på hafsbotten medels fyra ofantliga metallkablar, som sträcka sig i norr, söder, öster och vester samt äro starka nog att motstå hvilka stormar som helst. På dessa konstgjorda öar finnas boningar, hvari bo personer, hvilka förse ballongerna med den nödvändiga gasen. De oafhängiga luftlinierna äro stora, cigarrformade ballon-

ger, som icke äro fästade vid jorden och genom elektrisk kraft förflyttas med sådan styrka och hastighet, att vindarne hafva lika ringa inflytande på dem som på en kanonkula. Om vinden ej ligger rakt emot, äro luftskeppets segel så arrangerade, att de draga fördel deraf som ett annat fartygs segel, och ballongen stiger eller faller, såsom foglarne göra, i den vinkel, hvari de placerats af vinden, och luftströmmen fyller eller nedtrycker den, allt efter omständigheterna. Och likasom de gammalmodiga ångfartygen voro försedda med båtar, i hvilka passagerarne skulle taga sin tillflykt, om fartyget var i fara att sjunka, så voro de öfra däcken af dessa luftskepp försedda med fallskärmar, vid hvilka båtar voro fästade. Vid olyckshändelser stego två sjömän och tio passagerare i hvardera, och lång praktik hade lärt de djerfve navigatörerna att sakta sänka sig till sjön, t. o. m. i stormigt väder, lika skickligt som en mås. En hel befolkning af luftseglare hade i sjelfva verket uppväxt för att sköta dessa skepp, om hvilka våra förfäder aldrig drömde. Som du vet, är dessa luftskepps snabbhet mycket stor; trettiosex timmar äro nog att i ordinärt väder färdas från New York till London. Förlusten af människolif har varit mindre än på de gammalmodiga ångfartygen; ty enär de, som färdas österut, röra sig på större höjd än de, som gå vesterut, är det ingen fara för sammanstötningar, och de flyga vanligtvis ofvanom de dimmor, hvilka i så hög grad öka en sjöresas faror. I händelse af orkaner stiga de med ens till de högre regionerna ofvan stormen. Med vårt ökade vetenskapliga kunskapsförråd är en cyklons

ankomst bekant flera dagar på förhand, och till och med det luftlager, hvari den kommer att röra sig, kan förutsägas.

Jag kunde tillbringa flera timmar med att beskrifva för dig, käre broder, prakten af detta hotell, kalladt *The Darwin*, till ära för den store engelske tänkaren i förra århundradet. Det intager ett helt qvarter, från Fifth avenue till Madison avenue och från 46 till 47 gatan. Hela strukturen består af en väldig serie af klokt arrangerade inrättningar till människans nöje och tillfredsställelse. Ett af syftemålen synes vara att fritaga gästerna från all nödvändighet af muskelansträngning. Den forntida hissen eller "lyften", som den kallades i England, har utvidgats tills nu hela rum, fylda med damer och herrar, bokstafligen föras från första våningen till taket, och en professionel musiker spelar under tiden på pianot — icke den gammalmodiga tingest våra farmödrar och mormödrar använde, utan ett stort instrument, som kan frambringa alla sorters harmoni, från en näktergals drillar till en orkesters åskor. Och då du kommer till hotellets tak, finner du dig i en glastäckt tropisk skog, fyld med parfymer från många blommor och glänsande af flygande foglars glittrande fjäderskrud, alla slags smältande toner fylla luften, och många praktfulla, strålögda flickor, gäster i hotellet, vandra der halfskymda af bladverket, likasom hourierna i en muhamedans paradis.

Men då jag kände mig hungrig, nedsteg jag till matsalen. Den är 300 fot lång, en ofantlig människomassa intog der sin måltid under en oafbruten tystnad. Det anses här vara opassande

att genom samtal störa matsmältningen, enär ett sådant tillvägagående säges bidraga att föra lifskrafterna bort från magen till hufvudet. Våra förfäder nödgades försöka att föra en briljant konversation samt vara visa och qvicka, intagande sin föda under blixtrande samtal. Jag satte mig ned vid ett bord, till hvilket jag blifvit förd af en allvarlig och vördnadsbjudande herre i en vördnadsbjudande uniform. Då jag satte mig ned, satte min vigt något maskineri i rörelse. Några fot framför mig uppsteg plötsligt ur bordet en stor, upprättstående spegel eller något, som jag ansåg vara det; men ögonblickligen syntes på dess yta en storartad matsedel, hvari olika rätter voro numrerade. Hela verlden hade tagits i anspråk för att frambringa de deri nämda rätterna; hvarken nordens frusna nejder eller söderns heta regioner hade sparats; alla sorters föda, animalisk och vegetabilisk, fogel, däggdjur, kräldjur, fisk; foten af en elefant, puckeln på en buffel, Kinas ätliga fogelbon, sniglar, spindlar, skaldjur, de besynnerliga, mjuka varelser, som på senare tiden påträffats i oceanens nedersta djup och blifvit uppsprängda med dynamit; kort sagdt, hvarje form af föda, som var välsmakande för människans gom, fans der. Ty det finnes nu, som du vet, personer, som förtjena stora summor på att preservera och uppföda allt slags vildt, såsom rådjuret, renen, elgen, buffeln, antilopen, bergsfåret och stengeten samt många andra, hvilka, om de ej på detta sätt blifvit bevarade, för länge sedan skulle varit utrotade. De slå sig ned på ofruktbara, för åkerbruk odugliga trakter i ett mildt klimat, innesluta stora sträckor

med ståltrådsstaket och uppföda der stora qvantiteter af dessa dessa värdefulla, matnyttiga djur, som de till ganska höga priser sälja till de stora städernas rika läckergommar.

Jag vardt förvånad, vände mig till den store mannen, som stod i min närhet och började nämna några af de rätter jag önskade. Han log medlidsamt åt min landtliga okunnighet och fäste min uppmärksamhet på det faktum, att på bordet framför mig funnos hundratals upphöjningar eller knappar, allesamman numrerade. Han talte om för mig, att dessa voro genom elektriska trådar förbundna med hotellets kök, och om jag ville observera nummern på den rätt, jag önskade mig, och rörde knappen, som var försedd med motsvarande nummer, blefve min middag reqvirerad på en liknande spegel i köket och skulle skyndsamt serveras. Jag följde uppmaningen. Om en kort stund ringde en elektrisk klocka i min närhet; matsedeln försvann från spegeln; ett sakta klirrande ljud hördes; bordet delade sig framför mig, de elektriska knapparne rörde sig åt sidan, och upp genom öppningen kom min middagsmåltid, omsorgsfullt arrangerad, såsom på ett bord, hvilket alldeles fyllde den öppning, hvilken uppstått genom frånskjutandet af den del utaf det ursprungliga bordet, hvarpå de elektriska knapparne befunno sig. Jag behöfver icke säga att jag vardt förvånad. Jag började spisa, och genast började den klocka, som tillkännagifvit matsedelns försvinnande, att ringa på nytt. Jag såg upp, och spegeln innehöll nu namnet på hvarje stat i republiken, från Hudsonviken till Darien-näset, samt namnen på alla

verldens nationer, och hvarje namn var numreradt. Min uppassare, som såg mitt hufvudbry, fästade min uppmärksamhet på det sakförhållandet, att sidorna på det bord, som fört upp min middag, hade en annan uppsättning af elektriska knappar, motsvarande spegelns numror, och han förklarade för mig, att om jag ville utvälja någon stat eller något land och vidröra motsvarande knapp, skulle dagens nyheter från sagda stat eller land visa sig i spegeln. Han påpekade, att hvarje gäst i rummet hade framför sig en liknande spegel och att många af dem läste dagens tilldragelser, medan de spisade. Jag vidrörde den knapp, som motsvarade den nya staten Uganda i Afrika, och genast visade sig i spegeln allt hvad folket i nämda stat uträttat — dess brott, dess olyckshändelser, dess affärer, afkastningen af dess grufvor, torgpriserna, dess framstående mäns ord och handlingar; kort sagdt: hela samhällets lif upprullades framför mig såsom ett panorama. Derefter vidrörde jag knappen för en annan afrikansk stat, Nyanza, och med ens började jag läsa om nya jernvägslinier; nya flottor af ångare på dess stora sjö; om stora kolonier af hvite män, som började slå sig ned i nya stater på höglandet i det inre af Afrika; om deras böcker och tidningar samt särskildt om en afhandling rörande Chaucers snille, skrifven af en Zuluprofessor, som väckt särdeles intresse bland de lärda samfunden i Transvaal. Jag vidrörde knappen för Kina och läste den vigtiga nyheten, att denna stora och högt civiliserade nations republikanska kongress beslutat, att engelskan, universalspråket för den öfriga delen af

jordklotet, hädanefter skulle användas vid domstolarne och läras i alla skolorna. Sedan kom det meddelandet, att en mandschurisk professor, en bilderstormare, skrifvit ett lärdt arbete på engelska för att bevisa, att George Washingtons snille och moraliska storhet blifvit mycket öfverskattade till följd af hans landsmäns partiskhet. Han erhöll svar från en lärd doktor i Japan, som påstod, att alla store mäns storhet helt enkelt berodde på gynnsamma tillfällen och att för hvarje lysande namn, som strålade på historiens blad, förenadt med vigtiga tilldragelser, hundratals dugligare män lefvat och dött okända. Striden rasade på det häftigaste, och hela Kina och Japan hade delat sig i stridande partier med anledning af denna vigtiga fråga.

Våra stackars okunniga förfäder för hundra år sedan drucko alkohol i olika former och i qvantiteter, som systemet icke kunde konsumera eller assimilera, och den förstörde deras organer och förkortade deras lif. Stora agitationer uppstodo, till dess tillverkningen och försäljningen af alkoholdrycker förbjöds öfver nästan hela verlden. Slutligen observerade vetenskapsmännen, att alkoholbegäret var grundadt på ett kroppens naturliga behof, att alkohol fans i små qvantiteter i nästan hvarje födoämne och att rätta sättet att gå till väga var att så öka alkoholmängden i födan utan att reta gommen, att kroppen fick sitt behof tillfredsstäldt och ett försvagande af lifskrafterna förebygdes.

Det är löjligt att läsa om dessa dagar, då personer bedöfvades med piller, mixturer och pulver. Nu är vårt läkemedel i vår föda och dok-

torn ordinerar, att en del saker skola ätas eller undvikas allt efter omständigheterna. Man kan med ens genom att betrakta sitt "lifskraft-ur," hvilket visar hvarje förändring i kroppens magnetiska och elektriska krafter, se, hur ens fysiska styrka aftager eller ökas, och man kan på grund deraf modifiera sin diet; man kan t. ex. åt sig utvälja en rätt, som har stark tillsats af kinin eller jern och som likväl är fullt aptitlig. För den skull är en hundraåring bland de förmögnare klasserna nu lika så vanlig, som en sjuttioåring var för ett århundrade tillbaka, och många öfverskrida ganska betydligt denna ålder, i full besittning af alla sina förmögenheter.

Jag såg mig omkring i den stora matsalen och betraktade mina grannar. De buro alla prägeln af rikedom; de voro lugna, värdiga och artiga. Men jag kunde ej låta bli att observera, att qvinnorna, unga så väl som gamla, i vissa afseenden voro mycket lika hvarandra, liksom hade några allmänna orsaker gjutit dem i samma form. Deras pannor voro alla vackra — breda, kraftiga och djupa från örat framåt —, och deras käkar voro också starkt utvecklade, breda som en soldats medan profilerna voro klassiska i sin regelbundenhet och utmärkta för stor fasthet. Det märkligaste karaktärsdraget var deras ögon. De hade icke alls den ljufva, milda välvilliga blick, som så pryder vår kära moders och andra för oss bekanta qvinnors ögon. Tvärtom: deras blickar voro djerfva, genomträngande, oblyga, om jag så må uttrycka det, ända till vildhet; de utmanade, de inbjödo, de höllo konversation med din själ.

I männens ansigtsuttryck framträdde i allra främsta rummet misstänksamheten, otron, slugheten, iakttagelsen och hjertlösheten. Jag såg icke ett *godt* ansigte i hela rummet. Kraftfulla ansigten funnos der, det kan du lita på, höga näsor, beslutsamma munnar, fina pannor, alla tecken till slughet och energi; det var en kraftfull och duglig ras — men det var också allt. Jag såg icke en enda, min broder, om hvilken jag kunde säga: "Den mannen skulle kunna uppoffra sig för en annan, den mannen älskar sina medmenniskor."

Jag kunde ej annat än tänka på, huru universela och oemotståndliga tidsålderns inflytanden måste hafva varit, då de kunde gjuta alla dessa män och qvinnor i samma själlösa form. Jag hyste ömkan för dem. Jag hyste ömkan för menniskoslägtet, som fastnat i sådana vidt spridda tendensers nät. Jag sade till mig sjelf: "Hvar skall allt detta sluta? Hvad kunna vi vänta oss af ett slägte utan hjerta och utan heder? Hvad kunna vi bereda oss på, då den högsta civilisations krafter supplementera tigrars och vargars instinkter? "Kan menniskans hjerna lefva och verka då hjertat är dödt?"

Jag steg upp och lemnade rummet.

Jag hade observerat, att luften i hotellet var angenämare, renare och svalare än den, som förekom ute på gatornar. Jag bad en af uppassarne förklara orsaken härtill. Han tog mig ut till en plats, der vi kunde öfverskåda hela byggnaden, och visade mig, att ett stort rör af målad väf steg högt ofvanom hotellet. Vi följde detta med blicken så högt synförmågan det tillät. Der-

efter pekade han på en ballong, förankrad medels kablar och så högt uppe, att den blott visade sig som en liten punkt mot den blå himmelen. Han omtalade för mig, att den stora pipan var dubbel; att genom den ena afdelningen hotellets varma, förbrukade luft uppsteg och att det sålunda framkallade kraftiga draget satte i gång ett maskineri; hvilket pumpade ner den rena, angenäma luften från en högre region, flera mil ofvan jorden, och sedan strömmen en gång kommit i rörelse, höll den kallare atmosferens tyngdrörelse vid makt, och luften fördelades sedan medels pipor i alla hotellets delar. Han omtalade också för mig, att stadens hospital förseddes på samma sätt, och följden häraf hade blifvit, sade han, att de sjukes dödlighetssiffra minskats med hälften, ty den luft, som på detta sätt tillfördes dem, var alldeles fri från bakterier och full af alla lifgifvande egenskaper. Ett bolag hade organiserats för att förse de rikas hus med denna kalla, rena luft för så mycket per tusen fot, på samma sätt som lysgas för långliga tider sedan erhölls.

Jag kunde icke hjelpa, att jag tänkte, att det var i högsta grad behöfligt, att någon person skulle öppna förbindelse med de öfre regionerna af Guds barmhertighet och nedföra den broderliga kärlekens välgörande anda till denna svårt hemsökta jord, så att den måtte spridas genom alla korruptionens besudlade hospital för botandet af folkets hjertan och själar.

Denne uppassare, en sorts bättre tjensteande, förmodar jag, var ganska artig och belefvad, och då han såg, att jag var en främling, fortfor han att beskrifva för mig, att hela staden uppvärm-

des med hett vatten, upphemtadt från jordens djupaste innandömen, samt fördeladt såsom dricksvatten distribuerades för ett århundrade tillbaka, i pipor till alla husen, för ett fastställdt och ganska resonabelt pris. Denna uppvärmningsmetod är så allmän och så billig, att den alldeles fördrifvit alla de gamla bränsleformerna — trä, kol, naturlig gas o. s. v.

Och derefter omtalade han för mig något, som i hög grad uppskakade mig. Du vet att det, enligt våra gammaldags ideer, är orätt att en person tager lifvet af sig och sålunda skyndar att inställa sig för sin skapare, innan han är kallad. Vi äro af samma opinion som Hamlet, att Gud har "i sin lag förbjudit sjelfmord." Vill du tro det, min broder, att man i denna stad rent ut sagdt underlättar sjelfmord? Ett slägte af tänkare har uppstått under de senaste femtio åren, som resonnerar som så, att då menniskan icke blifvit rådfrågad angående sin ankomst hit till verlden, hade hon full rättighet att lemna den, så snart der blef obehagligt. Dessa besynnerliga argument understöddes af ekonomerna, som alltid utgjort en mäktig klass i detta egennyttans land, och de påstodo att, enär menniskorna icke kunde förhindras från att taga lifvet af sig, om de en gång hade föresatt sig att göra det, de lika så väl kunde afskaka de jordiska banden på det sätt, som skulle förorsaka de efterlefvande medborgarne det minsta besväret. Såsom det förut var, orenade de floderna och äfven dricksvatten-reservoirerna med sina lik och skaffade staden stora expenser och besvär, då det gälde att tillrättaskaffa och identifiera dem. Derefter kom-

mo menniskovännerna, som sade, att många till sjelfmord beslutna personer, som icke kände till bästa sättet att vinna sitt mål, sleto sig i stycken medelst förfärliga pistolskott eller knifsår eller intogo frätande gifter, hvilka åstadkommo gräsliga plågor, innan döden kom till deras lindring, och de resonerade så, att om en menniska beslutit lemna verlden, var det i mensklighetens intresse att hjelpa henne derifrån på ett så behagligt sätt som möjligt vore. Dessa åsigter blefvo slutligen de förherskande, och nu hafva de på alla publika platser och i alla parker uppfört vackra hus, prydligt möblerade samt försedda med bad- och sängkamrar. Om en person beslutit att dö, går han dit. Först fotograferas han; derefter antecknas hans namn, om han anser sig böra meddela det, likaså hans bostad, och man mottager hans föreskrifter angående disponerandet af hans lik. Der finnas bord, vid hvilka han kan skrifva afskedsbref till sina vänner. En läkare förklarar för honom olika gifters natur och verkningar, och han utväljer det slag han önskar. Han väntas skola medföra de kläder, i hvilka han önskar blifva bränd. Han sväljer ett litet piller, lägger sig ned på en säng eller, om han så hellre vill, i sin likkista; behaglig musik spelar för honom; han går till hvila och vaknar upp på andra sidan af den stora gränsen. Hvarje dag omkomma hundratals personer, män och qvinnor, på detta sätt, och de föras bort till den stora likbränningsugnen och förbrännas der. Myndigheterna försäkra, att detta är en mycket förbättrad metod i jemförelse med den gamla; men enligt min åsigt är det en gräslig

kombination af fräckhet och vanstäld filantropi. Sanna förhållandet är, att menniskan i denna stora, öfverbefolkade stad är en öfverflödighet, och jag tror, att många män och qvinnor ända sina lif på grund af en öfverväldigande känsla af sin egen obetydlighet; — med andra ord, på grund af den tröttande känslan af, att de äro ingenting, blifva de ingenting

Jag måste afsluta detta bref; men innan jag går till sängs, skall jag göra ett besök i hotellets förmak. Du antager, att jag skall spatsera der. Icke alls, min käre broder. Jag skall sätta mig ned i en stol; det finnes ett elektriskt magasin i dess sits. Jag vidrör en fjäder, och i väg bär det. Jag styr den med mina fötter. Jag får den att gå till en af de stora hissarne. Jag nedstiger till salsvåningen. Jag vidrör fjedern igen, och inom några minuter rör jag mig rundt omkring i den stora salongen, vägledande mig sjelf för att undvika hundratals likadana stolar, ockuperade af ståtliga män eller af de sköna, skarpt blickande, osympatiska qvinnor, jag beskrifvit. Slägtet har tillväxt i makt och fint utseende; men jag fruktar, att det förlorat i älskvärdhet.

Farväl! Helsningar till alla från din tillgifne broder

Gabriel Weltstein.

ANDRA KAPITLET.

Mitt äfventyr.

Min käre broder Heinrich!

Föga anade jag, då jag i går skref till dig, att tjugufyra timmar skulle så fullständigt förändra mina omständigheter. Då var jag en gäst i det palatslika Darwin Hotel, njutande af all dess lyx och glans. Nu gömmer jag mig i ett främmande hus och darrar för min frihet; — men jag vill omtala för dig alltsamman.

I går morse, sedan jag aflemnat profver af vår ull och besökt mineralundersökaren för att visa honom några specimen af våra mineraliska upptäckter, men ej lyckats träffa honom hemma, återvände jag till hotellet, och sedan jag erhållit upplysningar från en af tjenstemännen i "byrån för underrättelser", besteg jag der höjdbanan till den stora Central Park.

Jag skall icke meddela någon noggrannare och längre beskrifning öfver detta märkvärdiga ställes många sevärdheter; jag vill blott i korthet nämna, hur vilddjuren ströfvade omkring bland träden, skenbarligen försatta i en farlig frihet, men i sjelfva verket innestängda inom fina ståltrådsstaket, för ögat nästan osynliga; hur de stora sjöarne voro fulla af verldens olika vattenfoglar; hur luften var fyld af foglar, som utmärkte sig för sina sångers ljuflighet eller sin fjä-

derskruds prakt; huru de sekelgamla träden stodo der, väldiga och konstnärligt grupperade, hur vackra barn lekte på den gröna gräsmattan, åtföljda af ammor eller manliga tjenare. Hela scenen utgjorde en sann högtidsbild. Öfver allt mellan träden såg jag de hvita och strålande statyerna af de många hundratals store män och qvinnor, som utgjort en prydnad för detta lands historia under de två senaste århundradena — skalder, målare, kompositörer, krigare, filantroper och statsmän.

Sedan mina ögon en tid frossat på denna intagande bild af landtlig skönhet, lemnade jag parken. Strax efter det jag passerat genom den yttre porten — hvarest vakter voro uppstälda för att utestänga den trasiga och fattiga folkmassan, men hvilka på samma gång vördnadsfullt lemnade tillträde till parken åt långa rader af ståtliga ekipager —, fästes min uppmärksamhet af det högljudda ropet: "Se upp der!" Jag vände mig om och såg en syn, som kom mitt blod att stelna i ådrorna. En gråhårig, puckelryggig tiggare, klädd i trasor, korsade gatan framför ett par vackra hästar, spända framför ett präktigt öppet ekipage. Den tjocka, obehagliga kusken, som, klädd i ett pråligt livre, höll i tömmarne, hade uttalat varningsropet, men gjorde på samma gång intet försök att hejda sina kraftfulla hästars raska traf. Inom ett ögonblick var tiggaren omkullfallen under hästarnes hofvar. Kusken skrattade. Jag var endast några fot derifrån på trottoaren, och snabb som tanken grep jag tag i hästarnes betsel och fick dem att stegra sig på bakbenen. I detta ögonblick kraf-

lade sig tiggaren, som låg omkullkastad under hästfötterna, fram tätt intill ekipagets främre hjul, och kusken, förbittrad öfver, att någonting så föraktligt skulle hindra hans ståtliga ekipage i dess lopp, gaf tiggaren ett hårdt slag med piskan, då denne reste sig upp på fötterna igen. Jag såg pisksnärten linda sig omkring gubbens hals, släppte hästarne, som nu hade stannat, sprang fram och tog fatt i piskan, då den var färdig att gifva ännu en klatsch, ryckte den ur uslingens händer och gaf honom med all min styrka skarpa slängar af den mjuka snärten. Blodet glänste fram, så snart piskan kom i beröring med köttet, och två långa, röda strimmor visade sig ögonblickligen på hans ansigte. Han släppte tömmarne och skrek högt af fasa, höll upp sina händer och sökte med dem skydda ansigtet. Lyckligtvis samlade sig en folkhop, och några illa klädda män hade fattat tag i hästarnes hufvuden, annars hade de antagligen skenat. Då jag lyfte min hand för att ännu en gång slå odjuret, nådde ett qvinligt skrik mina öron och jag varseblef, att det fans fruntimmer i det öppna ekipaget. Min artighetskänsla öfvervann i ett ögonblick min förbittring; jag tog ett steg tillbaka, lyfte på hatten och började bedja om ursäkt samt förklara orsaken till uppträdet. Då jag så gjorde, observerade jag, att de åkande damerna voro två unga flickor, båda ovanligt vackra, men för öfrigt mycket olika till utseendet. Den, som var närmast mig och som hade ropat, var omkring tjugu år gammal, enligt hvad jag kunde antaga, med skarpt utpreglade drag, örnnäsa, svarta ögon och svart hår. Hvarje särskild del af ansigtet var

formfulländad, men det var en djerf, hvardaglig blick i de strålande ögonen. Hennes följeslagarinna fängslade med ens hela min uppmärksamhet. Jag tyckte, att jag aldrig förr sett ett skönare och mera intagande anlete. Hon var omkring två eller tre år yngre än sin följeslagarinna; hennes hy var ljusare; hennes guldblonda hår räckte nära nog till hennes midja och omgaf henne som en ståtlig, skinande slöja; hennes ögon voro blå och stora samt vidt åtskilda, och i dem så väl som i hela ansigtskonturen låg en prägel af heder, värdighet och lugn intelligens, sådan man sällan får se i ett qvinnoansigte. Hon tycktes icke alls vara skrämd, och då jag omtalade, huru kusken piskat den gamle tiggaren, klarnade hennes ansigte, och hon yttrade med mild och ljuf röst och med en blick, som gjorde ett starkt intryck på mig: "Vi äro eder mycken tack skyldiga, min herre; hvad ni gjorde var alldeles rätt."

Jag stod i beredskap att svara, då jag kände, att någon våldsamt ryckte mig i rocken, och då jag vände mig om, förvånades jag af att finna, att tiggaren med all sin förmåga drog mig bort från åkdonet. Jag blef också bestört öfver hans förändrade utseende. Hans skröplighet syntes ej mera ett spår af; en grön lapp, som jag sett betäcka ett af hans ögon, hade fallit af, och hans svarta ögon hade ett befallande och kraftigt uttryck, som stod i skriande kontrast med hans gråa hår, hans krokiga rygg och hans trasor.

"Kom!" yttrade han i en hes hviskning. "Kom strax, annars blir ni häktad och kastad i fängelse."

"Hvarför?" frågade jag.

"Det skall jag omtala sedan, Se bara!"

Jag såg mig omkring och märkte, att en stor folkhop hade samlat sig likasom genom ett trollslag; ty denna stad med tio millioner invånare, är så öfverfyld af folk, att minsta ovanligare tilldragelse på några minuter hopsamlar en väldig skara. Jag såg också, i midten af folkhopen, en uniformsklädd polisbetjent. Kusken såg honom också, återfick derigenom sitt mod och utropade: "Häkta honom! Häkta honom!" Polisbetjenten fattade mig i kragen. Jag observerade, att tiggaren samtidigt dermed hviskade honom någonting i örat, och rättvisans handtlangare släppte genast sitt tag. I nästa ögonblick skrek tiggaren: "Tillbaka! Tillbaka! Akten er! Dynamit!" Hopen vek tillbaka i största oordning, och jag kände, att tiggaren släpade mig undan, samtidigt dermed upphäfvande sitt varningsrop "dynamit, dynamit" vid hvarje steg, till dess hela skaran skingrade sig åt alla håll i vild oordning, och jag fann slutligen mig sjelf, matt och frustande, i en liten gränd. "Kom, kom!" ropade min följeslagare: "Det är ingen tid ett förlora. Skynda på, skynda på!" Vi ökade snabbt våra steg: ty tiggarens åtbörder ingöto hos mig en förfäran, hvilken jag ej kunde förklara. Så fortsatte vi, tills vi passerat genom flera bakgator och gränder, med hvilka tiggaren syntes vara fullt hemmastadd, och kommo ut på en stor gata. Vi åtföljde då en hörnhiss upp till en af de luftjernbanor, som jag redan beskrifvit. Sedan vi farit två eller tre mil, bytte vi om tåg ett par gånger, ilande vår väg framåt kors och tvärs öf-

ver hustaken i den stora staden. Till sist, då tiggaren tycktes vara förvissad om, att vi farit tillräckligt långt för att hafva kommit våra förföljare på villospår, stego vi ned på en sorlande affärsgata och stannade i ett hörn. Tiggaren tycktes se efter ett åkdon, men lät ett dussin passera förbi, noggrannt betraktande deras kuskar. Slutligen gaf han tecken åt en, och vi intogo våra platser. Han hviskade åt kusken några upplysningar om hvart kosan skulle ställas, och vi begåfvo oss i väg.

"Kasta den der ut genom fönstret!" sade han.

Jag följde den riktning, i hvilken han blickade, och såg, att jag ännu höll i min hand den med guldknapp försedda piska, som jag ryckt ur kuskens hand. I mitt upprörda sinnestillstånd hade jag alldeles glömt dess tillvaro och hade instinktlikt hållit tag i densamma.

"Jag skall sända den tillbaka till egaren," svarade jag.

"Nej, nej, kasta bort den! Den är nog att göra er skyldig till stråtröfveri."

Jag ryckte till af förvåning och utropade:

"Prat! Kan det vara stråtröfveri att piska upp en niding?"

"Ja. Ni hejdade en aristokrats åkdon; ni ryckte en värdefull piska ur handen på hans kusk och tog den med er. Är inte detta stråtröfveri, så säg mig hvad som då är det! Kasta bort den!"

Hans sätt och åtbörder voro befallande. Jag släppte piskan ut genom fönstret och försjönk derefter i dystra tankar. Då och då kastade jag en förstulen blick på min besynnerlige följesla-

gare, som, trots sin tiggaredrägt och sitt gråa hår, hade ett så befallande sätt och en sådan min af säkerhet och bestämdhet.

Efter ungefär en halftimmes åktur, stannade vi i hörnet af två gator framför ett enkelt, men till utseendet aktningsbjudande hus. Det syntes vara beläget i den äldre delen af staden. Min följeslagare betalade kusken och tog afsked af honom, öppnade derefter dörren och vi inträdde.

Jag behöfver ej säga, att jag började tro, att denne man var förmer än en tiggare. Men hvarför denna förklädnad? Och hvem var han?

TREDJE KAPITLET.

Tiggarens hem.

Det hus, i hvilket vi inträdde, var möbleradt med en viss grad af elegans, om hvilken husets yttre ej gaf någon aning. Vi gingo uppför en trappa och inträdde i ett vackert rum, rundt omkring behängdt med målningar och prydt med bokhyllor. Tiggaren lemnade mig.

Jag satt en stund, seende mig omkring och undrande på den underliga händelsernas gång, som fört mig dit, samt funderade ännu mer på min hemlighetsfulle följeslagares handlingar. Jag kände mig nu förvissad derom, att hans trasor endast utgjorde en förklädnad, ty han inträdde i huset med hela minen af en herre och mästare: hans språk var väl valdt och korrekt uttaladt samt kännetecknades af dessa fina tonfall och intoneringar, som utmärka en bildad person. Jag tänkte på dessa saker, då dörren öppnades och en vacker ungherre, med kläder af modernaste snitt, inträdde i rummet. Jag reste mig upp och började bedja om ursäkt för mitt inträngande samt förklarade, att jag blifvit ditförd af en tiggare, som jag ute på gatan gjort en liten tjenst. Den unge mannen lyssnade med ett leende på läpparne, räckte mig derefter sin hand och sade:

"Jag är tiggaren, och jag gör nu hvad endast brådskan och uppskakningen hindrat mig från att göra allaredan — jag tackar er för det lif, som

ni räddat. Om ni icke kommit till min hjelp, skulle jag troligtvis hafva blifvit trampad till döds under fötterna på de vildsinta hästarne, eller åtminstone blifvit illa slagen af den brutale kusken."

Mitt ansigtsuttryck tillkännagaf tvifvelsutan min ytterliga förvåning, ty han fortfor:

"Jag ser, att ni är öfverraskad; men det finnes så många underliga ting i denna stora stad. Jag var förklädd för ett särskildt ändamål, hvilket jag ej nu kan förklara för er. Men törs jag begära att få veta namnet på den herre, till hvilken jag står i så stor tacksamhetsskuld? Dock om ni har något skäl att dölja det, så anse frågan helt enkelt, som om den aldrig vore framstäld!"

"Nej," svarade jag leende. "Jag har inga hemligheter. Mitt namn är Gabriel Weltstein; jag bor i den nya staten Uganda i den afrikanska konfederationen i Afrikas bergland, nära staden Stanley, och jag är fåraflare. Jag tillhör en koloni af schweizare från kantonen Uri, hvilken, anförd af min farfader, för 70 år sedan slog sig ned der. Jag kom till denna stad i går för att se, om jag icke kunde sälja min ull direkt till manufakturisterna och sålunda undvika utpressningar af den stora ull-"ringen", hvilken har icke allenast vårt land, utan hela verlden i sin makt; men jag finner, att manufakturisterna äro bundna till händer och fötter samt frukta för denna mäktiga kombination. De våga icke handla med mig, och således blir jag nödsakad att afyttra min produkt till det gamla priset. Detta är ett skamligt tillstånd i ett land, som kallar sig sjelft fritt."

"Ursäkta mig ett ögonblick!" sade den unge mannen och lemnade rummet. Då han återkommit, fortfor jag:

"Men nu, då jag sagt er, hvem jag är, — skulle icke nu också ni vilja vara god och tala om för mig något om er?"

"Ja visst," svarade han, "och med stort nöje. Jag är född här i staden; mitt namn är Maximilian Petion; jag är advokat till yrket, och jag bor i detta hus jemte min moder, för hvilken jag snart skall hafva nöjet presentera er."

"Tack," svarade jag, fortfarande noga studerande min nya bekantskaps ansigte. Hans hy var mörk; ögon och hår nästan svarta. Hans blick var mycket klar och genomträngande, hans panna var hög, bred och framstående, hans näsa kraftigt formad. Omkring munnen låg ett drag af fasthet, icke utan en viss blandning af godhet. I få ord sagdt: det var ett ansigte, som ingaf aktning och förtroende. Men jag beslöt att ej för mycket lita på yttre tecken. Jag kunde icke glömma den förvandling jag bevittnat från en trasig, utlefvad tiggare till denne välklädde, unge herre. Jag visste, att den brottsliga klassen ofta brukade använda dylik förklädnad. Jag ansåg det derför vara bäst att framställa några frågor, som kunde sprida ljus öfver saken.

"Törs jag fråga," sade jag, "hvilka orsaker ni hade till att så skyndsamt och hemlighetsfullt bortföra mig från ingången till parken?"

"Ni sväfvade i stor fara," svarade han, "och ni hade gjort mig en högst vigtig tjenst. Jag kunde ej lemna er qvar der för att blifva häktad och straffad med en lång tids inspärrning i fängelse,

medan ni, följande ert hjertas ingifvelse, räddat mitt lif och näpst den usling, som skulle hafva kört sina hästar öfver mig."

"Men hvarför skulle jag bli straffad med en lång tids inspärrning i fängelse? I mitt eget land skulle min handling vunnit allmänt bifall. Hvarför bad ni mig kasta ifrån mig piskan genast, så att det icke skulle sett ut, som om jag velat stjäla den, och qvarstannade för att vittna till min förmån, om jag blifvit häktad?

"Ni vet alltså icke hvilkens kusk det var, ni piskade upp?" frågade han.

"Nej," svarade jag. "Huru skulle jag kunna det? Jag kom hit först i går."

"Ekipaget tillhörde furst Cabano, den rikaste och mest hämdgirige mannen i hela staden. Om ni hade blifvit gripen, skulle ni hafva blifvit dömd till fängelse, troligtvis för en lång följd af år."

"En lång följd af år!" utropade jag. "Dömd till fängelsestraff för det jag tuktat en oförskämd kusk! Omöjligt. Ingen jury skulle förklarat mig skyldig till en så svår förbrytelse."

"Jury!" sade han med ett bittert leende. "Det hörs tydligt, att ni är en främling och kommer från en nyligen bebygd del af verlden samt icke vet någonting om vår moderna civilisation. Juryn skulle göra precis som furst Cabano ville. Våra domstolar, domare och juryar äro blott och bart de rikes verktyg. Rättvisans bild har fått bindeln lossad från det ena ögat och nyttjar nu sina vågskålar för att väga de mutor, som hon mottager. En vanlig medborgare har icke större hopp om att vinna hederligt bemötande och rättvisa i en af våra domstolar, med en millionär till

motpart, än ett nyfödt barn skulle ha hopp om att få lefva i en vargs kula."

"Men," svarade jag, temligen häftigt," jag skulle genom tidningarna vädja till allmänheten för att erhålla rättvisa."

"Tidningarna!" sade han, och hans ansigte mörknade under det han talade. "Tidningarna äro helt enkelt maktens hyrda språkrör, djefvulens advokater i den moderna civilisationen. Deras inflytande står alltid till den högstbjudandes förfogande. Det är deras pligt att undertrycka och förvränga sanningen, och de göra det grundligt. De betalas för att missleda folket under täckmanteln af att försvara detsamma. Detta började för hundra år sedan, har fortfarit sedan dess samt blifvit allt värre och värre. Och nu har det gått så långt, att folket skrattar åt tidningspressens opinioner samt betviflar till och med dess rapporter om händelser."

"Kan detta vara möjligt?" frågade jag.

"Låt mig visa er det!" sade han. Derefter steg han bort till väggen, talade helt lugnt i en telefontub, af hvilka det fans många, placerade här och der på väggen, och sade:

"Lemna mig underrättelse om hur furst Cabanos kusk blef piskad i afton, vid Central Parks södra port!"

Nästan genast ringde en klocka, och på motsatta väggen, på hvad jag antagit vara en spegel, visade sig dessa ord:

Ur Evening Guardian:

Ett fasaväckande brott!

Stråtröfveri! — Ett tusen dollars belöning!

Denna afton, omkring kl. 3, förekom ett illdåd

vid Central Parks södra port, hvilket visar de lägre klassernas upproriska och ondskefulla sinnelag samt påvisar behofvet af de utaf oss så ofta förordade stränga åtgärderna och en kraftigare styrelse.

Då vår aktade medborgare, furst Cabanos ekipage, hvari befunno sig två damer, medlemmar af hans familj, i all stillhet körde in i parken, framträdde en lång, stark kanalje, synbarligen en främling, med långt, fult hår, räckande till axlarne, ryckte plötsligt en värdefull, guldbeslagen piska ur kuskens händer och slog denne, som sökte förhindra röfveriet, öfver ansigtet, tillfogande honom ganska svåra sår. Hästarne blefvo mycket skrämda och en förfärlig olyckshändelse skulle ovilkorligen hafva inträffat, om icke två aktade män, John Henderson i nr 5222 Delaware street och William Brooks i nr 7322 Bismarck street, fattat dem i betslet. Polisbetjenten nr B 17,820 tillfångatog uslingen, men denne slog omkull lagens väktare och undkom, åtföljd af en trasig gammal man, som synes hafva varit hans medbrottsling. Det tros, att tjufvarnes syfte var att bestjäla de i ekipaget befintliga personerna, ty den länge närmade sig damerna; men just då såg hans kamrat polisbetjenten komma, gaf honom en varning, och de flydde bort tillsammans. Furst Cabano är helt naturligt mycket förbittrad öfver denna förolämpning, och han har utfäst en belöning af ett tusen dollars för gripandet af endera utaf brottslingarne. De hafva spårats af detektiverna på en ganska lång vägsträcka; men sedan de lemnat höjdbanorna hafva alla spår efter dem plötsligen och hemlighetsfullt upphört.

Piskan hittades sedermera på Bomba street och igenkändes. Ingendera af brottslingarne är känd af polisen. Den långe var ganska ung och temligen väl klädd samt såg ej så illa ut, då deremot hans följeslagare syntes vara en tiggare och föreföll att vara omkring 70 år gammal. Polismästaren betalar liberalt för hvarje underrättelse, som kan lända till röfvarenas gripande.

"Se der!" sade min följeslagare. "Hvad tänker ni om det der?"

Jag behöfver väl icke säga, att jag kände mig högeligen bestört, då jag läste denna illsluga blandning af sanning och lögn. För första gången insåg jag faran af min belägenhet. Jag var en främling i den stora staden, utan en vän eller en bekant och jagad som en farlig brottsling! Under det att alla dessa tankar rusade genom min hjerna, mindes jag också med tillfredsställelse det vackra ansigtet, det ljufva och milda leendet och den strålande blicken af tacksamhet och gillande, som jag mötte, för det jag piskat den brutale kusken. Men om min nya bekantskap hade rätt, om man hvarken kunde vädja till domstolar eller juryer, hvarken till tidningar eller den allmänna opinionen för att erhålla rättvisa och skydd, då kunde jag i sanning för utöfvandet af den mest rättvisa handling blifva sänd till fängelset som en missdådare för ett antal af år. Om det var sant — och jag hade verkligen hört någonting dylikt i mitt fjerrbelägna afrikanska hem — att penningar regerade allt i detta stora land, så kunde den uppretade fursten helt visst krossa mig, om han så fann för godt. Under det jag var fördjupad i dessa tankar, hade jag

icke underlåtit att observera, att en elektrisk klocka ringde på rummets ena sida och att en liten låda öppnade sig, hvarpå den unge mannen gick dit och framtog ur lådan ett tättskrifvet blad af mycket tunnt papper. Jag såg, att det var ett telegram. Han läste det noga och jag observerade, att han då och då förstulet betraktade mig, likasom om han jämförde hvart och ett af mina drag med något, som var skrifvet på papperet. Då han slutat läsa, kom han bort till mig, med ansigtet bestråladt af ett gladt leende, räckte mig sin hand och sade:

"Jag har allaredan helsat er som min välgörare, min räddare; tillåt mig nu att kalla eder min vän!"

"Hvarför säger ni så?" sporde jag.

"Jo," blef hans svar, "emedan jag nu vet, att hvarje uppgift, som ni lemnat mig om eder är bokstafligen sann, samt att ni, till följd af eder karaktär, förtjenar alla menniskors aktning och vänskap. Ni ser förvånad ut. Låt mig förklara mig närmare. Helt nyss uppgaf ni för mig ert namn och er vistelseort. Jag hör till ett sällskap, som har sina förgreningar öfver hela verlden. Då jag gick ut ur det här rummet, frågade jag mig för i den stad, närmast hvilken ni bor, och frågade, om en sådan person, som ni uppgaf eder vara, bodde der; hurudan han såg ut, hurudan hans ställning och karaktär var samt hvar han för närvarande bodde. Jag vill icke såra er försynthet genom att uppläsa det svar, som jag nu erhållit. Ni torde förlåta denna misstro; här, i den stora staden, äro vi misstrogna, och det med rätta, då det gäller främlingar, och ännu mera

då det gäller hvarandra. Jag visste ju ej, huruvida ni icke möjligtvis stod i tjenst hos vårt sällskaps fiender och sökte vinna mitt förtroende genom att göra mig en tjenst — ty de knep, detektiverna hitta på, äro oändliga. Jag har nu fullt förtroende till er, och ni kan befalla öfver mig i allt."

Jag fattade med värma hans hand och tackade honom på det hjertligaste. Det var omöjligt att längre tvifla på detta frimodiga och vänliga ansigte.

"Men," sade jag, "befinna vi oss icke i stor fara? Skall icke den der åkaren för belöningens skull underrätta polisen om vår vistelseort?"

"Nej," svarade han. "I det fallet behöfver ni ej hysa några farhågor. Observerade ni icke, att jag lät omkring ett dussin åkare passera förbi, innan jag ropade åt den, som förde oss hit? Den mannen bar på sina kläder ett tecken, som sade mig, att han tillhörde vårt brödraskap. Han vet, att om han förråder oss, skall han dö inom tjugufyra timmar, samt att det icke finnes någon makt på jorden, som kan rädda honom. Om han än flydde till jordens yttersta gränser, skulle hans straff likväl drabba honom med ett oundvikligt ödes bestämdhet. Var derför ej orolig! Vi äro så säkra här, som om en stående arme på hundra tusen man af våra försvarare omgåfve huset."

"Är detta också nyckeln till den gåtan, att polisbetjenten så plötsligt släppte taget i min rockkrage?" frågade jag.

"Ja," svarade han lugnt.

"Nå väl," fortfor jag, "hvem är den der furst Cabano? Och hur hänger det ihop, att han tituleras furste? Jag trodde, att er republik skydde allt adligt titelväsen,"

"Ja, det gör den också," svarade han. Lagen erkänner ej adliga titlar. Men här ha vi dock en hel mängd sådana titlar, hvilka användas i sällskapslifvet såsom en artighet. Fursten t. ex., då han skall teckna sitt namn under ett lagdokoment, skrifver Jacob Isaacs. Men då hans fader blef mycket rik och äregirig, köpte han ett furstendöme i Italien för en stor summa, och dervarande regering, som befann sig i stor penningeförlägenhet, lät furstetiteln åtfölja egendomen. Hans son, den nuvarande Isaacs, ärfde naturligtvis fadrens titel och egendomar."

"Isaacs," yttrade jag, "är ju ett judiskt namn?"

"Ja," svarade han. "Verldens aristokrati är nu nästan uteslutande af hebreiskt ursprung."

"Hur har något sådant kunnat inträffa?" frågade jag.

"Jo," svarade han, "det är den gamla regeln om den starkares seger öfver den svagare. De kristne öfverföllo judarne, som ursprungligen voro ett folk af åkerbrukare och herdar, och läto dem i århundraden genomgå de svåraste pröfningar och förföljelser, som menniskoslägtets historia vet omtala. Endast de, som hade stark kropp, de, som voro sluga, illmariga och ihärdiga samt kunde lifnära sig, der en hund måste svälta ihjel, öfverlefde den svåra pröfningen. Lika föder lika, och nu betalar den kristna verlden med tårar och blod de lidanden, som dess bigotta och

okunniga fäder åsamkat en ädel slägt. Då tiden kom för frihet och rättvisa, var juden mästare i täflan med hedningen, som hatade och fruktade honom."

"Judarne äro verldens största penningesamlare. De stego från handlande med aflagda kläder och hattmånglare till verkliga köpmän, till bankirer och till furstar. De sade med Shylock: 'Den nedrighet, ni lär mig, skall jag utföra, och det skall stå hårdt, om inte jag gör saken ännu bättre.' Lyckans hjul 'har kommit i full gång,' och de gamla schackrarnes ättlingar ega nu och bebo de palats, der deras stamfäder en gång stodo vid bakdörrarne och tiggde aflagda kläder, då deremot de forna slottsherrarnes efterkommande i många fall blifvit bragta ned i de lägre klassernas elände. Detta är en sorglig verld, och att betrakta dess gång är nog att göra en person till tänkare; men man vet icke rätt, om man skall sälla sig till den leende eller den gråtande skolan — till Demokritos eller Herakleitos."

"Och törs jag fråga," inföll jag, "af hvad slags natur ert sällskap är?"

"För närvarande kan jag icke säga er mera," svarade han, "än att det är en politisk hemlig, förening, som har milliontals medlemmar och som utsträcker sig öfver hela verlden. Dess ändamål är menniskoslägtets sanna väl. Framdeles hoppas jag, att ni må få tillfälle att veta mera derom. Kom," tillade han, "låt mig visa er mitt hus och presentera er för min mor."

Han vidrörde en dold fjeder i väggen, en löndörr öppnades, och vi inträdde i ett litet rum. Jag trodde, att jag inkommit i en teaters kläd-

loge. Rundt omkring väggarna hängde en mängd kostymer, manliga och qvinliga, af olika storlekar och afpassade efter alla lifsvilkor. På bordet stod en samling flaskor, innehållande, enligt hvad jag sedan fick höra, hårfärger af olika kulörer; der fanns också ett lager af peruker, skägg och mustascher af alla färgskiftningar. Jag trodde mig bland perukerna igenkänna den föregifne tiggarens grofva, hvita hår. Jag pekade på sagda peruk.

"Ja," sade han med ett leende," jag kan på någon tid inte använda den der."

På ett annat bord var det en skräckinjagande samling af dolkar, pistoler och bössor samt några besynnerligt formade tingestar af jern och koppar, som, enligt hvad han sade mig, voro dynamitpatroner och andra förfärliga explosiva ämnen.

Jag förstod, att min följeslagare var en konspiratör. Men af hvilket slag? Jag kunde ej tro honom om något ondt. Det fans en manlighet och en godmodighet i hans ansigte, som gjorde en sådan tanke omöjlig, oaktadt den breda hakan, de framskjutande käkbenen och den fasta munnen betecknade en natur, som kunde blifva i högsta grad farlig, och jag varseblef stundom en orolig, vild blick i hans ögon.

Jag följde honom in i ett annat rum, der han presenterade mig för en gammal fru med ett mildt ansigte, med samma breda panna och bestämda, men vänliga mun, som så kännetecknade hennes son. Det var tydligt, att stark kärlek rådde mellan dem, ehuru hennes ansigte stundom antog ett sorgset och oroligt uttryck, då hon be-

traktade honom. Mig syntes, som om hon visste, att hennes son var invecklad i farliga företag.

Hon gick fram till mig med ett leende, fattade båda mina händer och sade:

"Min son har redan omtalat för mig, att ni i dag gjort honom och mig en ovärderlig tjenst. Jag behöfver väl icke säga, att jag tackar eder af hela mitt hjerta."

Jag svarade, att hvad jag gjort icke var så mycket att tala om samt att jag stod i större tacksamhetsskuld till hennes son än han till mig. Strax efteråt satte vi oss till bords och intogo en riklig måltid, till hvilken hela verlden syntes mig hafva bidragit. Vi hade en mycket angenäm konversation, ty både värden och värdinnan voro kunskapsrika personer. I forna dagar förslösade våra fäder mycken värdefull tid på att lära sig språk, som ej längre talades på jorden, och civilisationen bar som en nattmara skuggan af det forna romerska kejsardömet, hvars döda, men med spira försedda suveräner fortfarande från sina grafurnor regerade menniskosjälarna. Nu anses hvarje timme dyrbar och användes till ökandet af en verklig kännedom om fakta och ting samt till odlandet af själens dygder. så att menniskoslägtet blifvit vist hvad stora och vidsträckta kunskaper angår samt mildt och förekommande till sitt sätt att vara. Jag uttryckte mina tankar i detta afseende till Maximilian, och han svarade:

"Ja, det är det bedröfligaste af allt, att en så ädel och så skön civilisation skulle blifva så ihålig och så genomrutten.""

"Genomrutten?" utropade jag förvånad.

"Hvad menar ni?"

"Hvad jag menar är, att vår civilisation utvecklat sig så, att den nu blifvit ett ofantligt, brokigt skal, ett blott gäckeri, en humbug, utantill vacker och älskvärd, men innantill full af de dödas ben och all orenlighet. Det är nedslående att tänka, att menniskoslägtet, som kan göra godt och som är så civiliseradt och förfinadt, nu i sina öfversta lager är fullt af grymhet, illistighet och förstöring, medan det nedersta lagret är fullt af lidande, elände, synd och skam."

"Hvad menar ni?" frågade jag ännu en gång.

"Att civilisationen för sju tiondedelar af menniskorna är i högsta måtto misslyckad; att sju tiondedelar af alla menniskor äro otillräckligt klädda, otillräckligt födda, deras själar förmörkade och förtviflade samt fylda med bitterhet mot alltets upphofsman. Det är ömkansvärdt att tänka på hvad samhället är och på samma gång föreställa sig hvad det kunde hafva blifvit, om icke våra förfäder låtit sina utmärkta tillfällen gå förlorade — om de icke hade kastat dem för girighetens, fråsseriets, dryckenskapens och osedlighetens svin."

"Men," svarade jag, "verlden synes åtminstone icke mig vara så dålig, som ni beskrifver den. Jag har för min familj uttryckt min stora glädje öfver att bevittna menniskans väldiga triumfer öfver naturen, genom hvilka universums hemligaste krafter användas till vårt slägtes gagn. Ack, min vän, denna stad predikar öfver allt, i hvarje gata, i hvarje gränd, i hvarje verkstad och faktori menniskosnillets storhet, civilisationens glans."

"Sant nog, min vän," svarade Maximilian; men ni ser endast ytan, skalet af lifvet här i denna stora stad. I morgon skola vi gå ut tillsamman, och jag skall visa eder vår moderna civilisations frukter. Jag skall föra eder, icke till samhällets öfversta däck, der flaggorna svaja, der brisen fläktar och musiken ljuder, utan nere i de mörka, fullpackade rummen i det stora fartygets inre, der de svettdrypande jordandarne i den glödande stenkolshettan åstadkomma den kraft, som drifver det stora och praktfulla skeppet fram genom tidens vågor. Vi skola besöka *underjorden*." Men jag måste sluta för i qväll och tecknar, nu som alltid.

Din tillgifne broder

GABRIEL.

FJERDE KAPITLET.

Underjorden.

Min käre Heinrich!

Sedan jag skref till dig förliden qväll, har jag bevittnat förfärliga scener. Jag har genomgått döden i lifvet. Jag har med egna ögon skådat helvetet. Jag känner mig sjuk ända in i hjertroten. Min själ sörjer för menskligheten.

Max (ty så har jag nu börjat kalla min nye vän) väckte mig mycket tidigt, och vi spisade frukost vid lampljus.

I går färgade han sjelf mina ljusa lockar mörkbruna, nästan svarta, och klippte af dem. Derefter sände han bud efter en skräddare, så att jag snart kunde iföra mig kläder af modernaste snitt och i högsta grad väl afpassade efter min kroppsbyggnad. Istället för gårdagens bergsbo med egendomligt utseende, efter hvilken polisen flitigt sökte och på hvars hufvud ett pris af ett tusen dollars blifvit satt (aldrig förut hade mitt hufvud varit så högt värderadt), fans det nu ingenting i mitt utseende, som skilde mig från de tusentals andra älskvärde unge männen i den stora staden.

Ett åkdon väntade oss vid dörren. Vi samtalade, medan vi åkte utefter de tysta gatorna.

Jag frågade honom:

"Äro de i elände och uselhet nedsjunkna samt

jemväl de brottsliga medlemmar i ert brödraskap.?"

"Nej, icke de brottsliga," svarade han, "ty det finnes ingenting i deras eländiga natur, på hvilket man kan bygga förtroende. Endast sådana, som hafva styrka nog att fortfara med sitt arbete under förhållanden, som så starkt bidraga till att drifva menniskor in på lastens bana, kunna blifva medlemmar i vårt brödraskap."

"Törs jag fråga, hur stort medlemsantalet i ert brödraskap är?"

"I hela verlden uppgår medlemsantalet till mer än ett hundra millioner."

Jag spratt till af förvåning.

"Men bland ett så stort antal," sade jag, "måste det helt visst finnas förrädare!"

"Visserligen; men de stora massorna hafva ingenting att omtala. De äro, så att säga, organisationens lemmar; den styrande intelligensen finnes annorstädes. De stora massorna likna soldaterna i en arme; de skola lyda då tiden kommer, men tagas icke med i krigskonseljen."

En halftimmes färd förde oss till de fattiges område.

Ett ändlöst tåg af män och qvinnor med bleckflaskor och korgar — små bleckflaskor och ännu mindre korgar — strömmade längs gatorna på sin väg till arbetet. Klockan var ännu icke sex. Jag observerade, att både män och qvinnor voro småväxta samt att de alla liknade hvarandra i hög grad, som om likadana omständigheter hade sammantryckt dem och gifvit dem sin stämpel. Det fans ingen spänstighet i deras steg och ingen glädje i deras blickar; alla voro tunna och mager-

lagda samt sågo dumma eller hungriga ut. De medelåders männens ansigten voro magra och buro en prägel af hopplöshet. Många af dem kastade lurande och hatfulla blickar på oss, der vi passerade förbi dem i vårt åkdon. En mera glädjelös, vresig hop har jag aldrig sett. Gata efter gata passerade de igenom framför oss; det såg ut att vara millioner af dem. Alla voro illa klädda, och många af dem voro höljda i trasor. Qvinnorna hade, med sitt köns sista qvarlefvande instinkt, sökt smycka sig sjelfva; här och der kunde jag se ett stycke bjert färg på hatt eller förkläde; men hattarne representerade ett mode för tio år sedan, och förklädena voro allt för ofta trasiga eller smutsiga samt buro prägeln af att en gång hafva tillhört mera lyckligt lottade egare. Det fans en stor mängd barn; men de saknade den sorglösa uppsluppenhet, som kännetecknar till och med alla djurs ungar; icke ens en vinterfogels qvitter hördes från dem; deras ansigten voro åldrade i förtid och hade ett hårdt uttryck, och deras djerfva ögon tillkännagåfvo, att synden icke hade några öfverraskningar för dem. Hvar och en af dem hade det ifriga, energiska uttryck, som kännetecknade den förfärliga kamp för lif och bröd som de just börjat deltaga uti. Mängden syntes, så vidt jag kunde döma, vara en blandning af alla nationer — fransmän, tyskar, irländare, engelsmän, ungrare, italienare, ryssar, judar, kristne, ja, till och med kineser och japaneser; ty mångas sneda ögon och platta, tartariska anletsdrag påminde mig om, att de lagar, som stiftades af republiken i dess äldre och bättre dagar mot de mongoliska hordernas in-

vandring, hade för länge sedan blifvit en död bokstaf.

Hvad som mest slog an på mig var deras oräkneliga massor och deras tystnad. Det syntes mig, som bevittnade jag de dödas uppståndelse och som vore dessa stora, framåt strömmande, ändlösa menniskomassor de fördömda, marscherande tysta som skuggor till oundvikligt och evigt elände. De syntes mig vara automater i något obarmhertigt ödes händer. De lefde och rörde sig, men voro utan hjerta och utan hopp. Inbillningskraftens illusioner, hvilka vinka oss alla framåt, till och med öfver de ojemnaste stigar samt genom de mörkaste dalar och skuggor i lifvet, hade försvunnit från deras synkrets. De visste, att morgondagen ej skulle åt dem medföra något bättre än den innevarande dagen — endast samma skamliga, ömkansvärda, föraktliga, usla kamp för blotta tillvaron. Om de aflade barn, så var det motvilligt och utan att önska det; ty de visste, att de arma små måste träda i deras fotspår och, lika dem, inträda på den smala, dystra, med höga murar omgifna stig, från hvilken de icke kunde komma bort, som började nästan i barndomen och slutade i en tiggares graf — — nej, jag har orätt: icke ens i en tiggares graf, ty då kunde de måhända hafva påyrkat någon eganderätt till den jord, som omgaf dem, vidrörde dem och blandades med deras stoft. Den allmänna säkerhetens och vetenskapens fordringar hade gifvit anledning till att de skulle bortsopas, så snart de voro döda, ett tjog eller ett par dylika på en gång, och från jernvagnar vältras in i ugnar, glödgade till sådan hvit hetta, att

de med ett smattrande ljud upplöstes, så snart de kommo in i ugnen och uppstego i namnlösa gaser genom den höga skorstenen. Denna storartade struktur var det enda minnesmärket för millioner af dem. Deras grafplats var luften. Naturen återfordrade sitt eget med en sådan skyndsamhet, att hon syntes missunna dem sjelfva det stoft, som hon lånat dem under deras eländiga pilgrimsfärd. Det oroliga, arbetande, brådskande, bullrande, qvidande universum, som gick hafvande med nya varelser, syntes utropa: "Bort med dem! Bort med dem! De hafva haft sin tid. De hafva fullgjort sitt verk. Här finnes en billion andar, väntande på den substans, vi lånade af dem. Andarne äro oändliga till antalet; materien är sparsamt tilltagen. Bort med dem!"

Jag behöfver ej nämna för dig, min käre broder, alla de verkstäder och faktorier vi besökte. Det var samma historia öfver allt. Här sågo vi fullständiga exempel på den "aflöningarnes jern-lag," om hvilken de gamla ekonomerna talte; d. v. s. den genom täflan frambragta minskningen af arbetarnes aflöningar till den minsta möjliga summa, som kunde uppehålla arbetarens lif och så mycket muskelstyrka, att han kunde fullgöra sina skyldigheter, och med det lilla öfverskott af lifskraft, som fordrades för att vidmakthålla och fortplanta det eländiga slägtet, så att verldens arbete icke skulle sluta med en ihjelsvulten generations död. Jag vet icke, om det finnes ett helvete i det andliga universum; men om detta ej är förhållandet, borde ett sådant skapas för själarna af de menniskor, som uppfunno, rättfärdigade eller sökte genomdrifva denna fördömelsevärda

tro. Det är nog, om ingenting annat, att göra en person till kristen, då han kommer i håg, huru diametralt motsatt den milde nazarenens storartade lära om broderskärleken, denna grymhetens och mordets djefvulstro är, med alla sina ständigt ökade verldsfasor, inför hvilken nu hela universum bäfvar.

O, hvilka ömkansvärda scener har jag icke bevittnat, min broder! Rum efter rum — öfverallt en ändlös följd af böjda, tysta arbetare, gamla och unga, män, qvinnor och barn. Ömkligast af allt voro de leende, skamlösa, inbjudande blickar, som qvinnor kastade på oss, då de sågo två välklädda män passera förbi. Det var icke kärlek eller njutningsbegär, icke heller lättja; det var förnedring — en önskan att utbjuda allt till salu för litet mera bröd. Och sådana rum — kyffen, lador — mörka, förpestande, dystra, öfverbefolkade; med en sådan stinkande, tjock luft, att vi ordentligt höllo på att storkna, när vi inträdde deruti; en atmosfer, full af lif, fiendtligt mot menniskans lif. Tänk, min broder, der du sitter på din bergssluttning, omgifven af dina fromma får, inandas dessa högländers ypperliga luft och skådar hän öfver den hemlighetsfulla fornverlden samt de stora floddalar, som leda hän till det underbara Nillandet i fjerran — templens, ruinernas, pyramidernas land — civilisationens vagga, jordade väldens graf — tänk, säger jag, på dessa millioner, dömda att lefva sitt korta, hopplösa lif under sådana fasaväckande omständigheter! Se dem, då de äta sin middagsmåltid! Ingen behaglig hvila från ett nöjsamt arbete; intet vackert dukadt bord; inga leende och älskande an-

sigten omkring en riklig måltid, med delikatesser från alla delar af verlden; intet behagligt utbyte af visdom och qvickhet, af artighet och glädje. Nej, ingenting alls af detta. Utan att stanna i sitt arbete, med vresiga embetsmän allt jemt öfver sig, taga de sig i största skyndsamhet bitar af sitt hårda, mörka bröd, såsom vilda djur, och förtära dem med glupskhet. *)

Arbete, arbete, arbete från tidigt på morgonen till sent på qvällen; derefter strömma de hem; kasta sig i sina usla sängar; sofva några timmars orolig sömn, kämpande med ohyran i en förskämd atmosfer; gå derefter upp för att arbeta. Och så går det i ändlös, glädjelös, hopplös kretsgång, tills de inom några få år dö, uppfrätta af sjukdom, en enda rutten massa af elände, bortföras till de stora ugnarne, der deras kroppar förtäras af lågorna, på samma sätt som deras lif hafva förtärts af samhället.

Jag frågade en af förmännen hvilka aflöningar dessa män och qvinnor erhöllo. Han sade mig det. Det syntes mig omöjligt, att menniskor skulle kunna lifnära sig med en sådan spottstyfver. Jag frågade derefter, om de någonsin åto kött. "Nej," svarade han, "utom då de ha en råtta eller en mus!" utropade jag. "Ja visst," svarade han. "Råttorna och mössen äro vigtiga födoämnen — precis som de i århundraden varit hos kineserna. De små barnen, som ännu ej

*) Vittnesmål, som aflades inför parlamentskommissionen 1888, visa, att arbetarne i Londons "svettnings"-verkstäder arbetade så, redan på den tiden, 15 till 16 timmar om dagen och inmundigade sina måltider på ofvan beskrifna sätt.

kunna arbeta, fiska efter dem i afloppsrännorna med krok och ref, alldeles som de gjorde för ett århundrade sedan i Paris, under den stora tyska belägringen. "En hund tillade han, "är en stor läckerhet. Då myndigheterna döda de kringstrykande hundarne, är det en stor täflan mellan de fattige om hvem som kan få kropparne."

Jag blef upprörd på grund af dessa meddelanden. Derefter påminde jag mig att någon filosof påstått, att kannibalism fortfarit nästan ända till vår egen tid på öarne i Stilla hafvet, emedan der ej funnits några större djur, med hvilka innevånarne kunde tillfredsställa kroppens förfärliga behof af köttföda; och för den skull uppåto de sina fångar. *)

"Gifta sig någonsin dessa menniskor?" frågade jag.

"Gifta sig!" utropade han och skrattade. "De skulle icke kunna erlägga den afgift, som lagen fordrar. Och hvarför skulle de gifta sig? Det finnes ingen dygd ibland dem. Nej," tillade han, "de hafva nästan sjunkit ned till samma ståndpunkt som de australiske vildarne, hvilka, om de icke förhindrades derifrån af polisen, skulle fullborda sina djuriska äktenskap ute på öppna gatorna."

Maximilian sade mig, att denne man var en medlem af brödraskapet. Jag undrade ej derpå.

---

*) Ifrågavarande "filosof" måtte varit ovanligt inskränkt af sig, då han ej visste, att 800,000,000 brahmadyrkare och buddhaister (alltså halfva menniskoslägtet), ett sekel före hans eget voro vegetarianer och följaktligen ej kände något "förfärligt behof af köttföda." (Öfvers. anm.)

Från den hederliga industriens verkstäder och fabriker förde mig Maximilian — det var ännu ljusa dagen — till de brottsliga qvarteren. Vi sågo vilddjuren i deras hålor, i de omständigheternas jernburar, som civilisationen uppfört rundtomkring dem och ur hvilka de allt för lätt bryta sig lösa för att härja och förstöra sina medvarelser. Men äfven här voro frukterna af dålig styrelse. Om det vore oss möjligt, kunde vi från den der röfvaren och mördaren — en mensklig hyena — spåra tillbaka den långa ätteleden af brutalitet, till dess vi finna den utgå från någon fattig herde i medeltiden, trampad under fedoalismens fötter och derigenom drifven att begå brott. Det lilla fröet af slughet eller ondska har omsorgsfullt uppammats och närts af samhället, generation efter generation, tills det slutligen slagit ut i blomma med detta förödelsens vidunder. Civilisationen har bildat en ny varietet af slägtet *homo* — och den måste oundvikligen föröka sitt slägte.

De få lefva som snyltgäster på de många, och i sin ordning några få af de många som snyltgäster på alla. Dessa äro de brutala våldförarne af rättvisan, hvilka gå till fängelset eller till schavotten för det de bryta mot en lagbok, under hvars hägn en fredlig, men allmän orättvisa frodas. Om det funnes tillräckligt många sådana lagbrytare, skulle de kunna etablera ett juridiskt system, enligt hvilket det vore lagligt att röfva och mörda öppet och med styrkans rätt, men brottsligt att bringa millioner i armod genom fina och illsluga konster, och ett, tu, tre skulle fängelserna byta om innevånare, hvarvid de brutale

plundrarne af de få skulle gifva plats åt de förfinade personer, som röfva ifrån den stora massan.

Hur skall man, min broder, vid betraktelsen häraf kunna jemföra det öde, som drabbar den förmögne person, hvilken endast blifvit frånröfvad sin klocka och sin börs, äfven om det skett på bekostnad af ett mörbultadt hufvud, som skall läkas inom några få dagar, med det förfärliga olycksöde, som hvilar öfver den fattiga mängden, hvilken från vaggan till grafven arbetar utan glädje och lefver utan hopp? Hvem är väl den, som skulle vilja taga tillbaka sin klocka och sin börs, om han dervid skulle nödgas byta plats med en af dessa eländiga varelser?

Och hvem är det väl, som, om han finge rättighet att välja, icke skulle föredraga ögonblicklig död, hvilken endast är en förändring af tillstånd, en flygt från en verld till en annan, eller i värsta fall förintelse, framför att blifva slungad ned i den lefvande graf som jag beskrifvit, för att der klaga och vrida sig, nedpressad af den smutsiga massan omkring honom, till dess döden komme till hans befrielse?

Och för den skull synes mig vid en närmare pröfning verldens stora brottslingar icke vara dessa vilddjur, som bryta mot alla dessa lagar och hvilkas sjelfviskhet tager form af den blodiga knifven, eldbranden eller "kofoten," utan dessa, som, fullt lika sjelfviska, grumla styrelsens ursprungskällor och skapa lagar och tillstånd, under hvilka millioner lida och ur hvilka dessa mördare och röfvare helt naturligt uppstå.

Men jag måste afsluta detta långa bref och tecknar mig derför, med helsningar till alla,

Din tillgifne broder

GABRIEL.

FEMTE KAPITLET.

Estella Washington.

Min käre Heinrich!

En morgon efter frukosten sutto Max och jag i biblioteket, njutande af våra förmiddagscigarrer, då jag, när konversationen började aftaga, frågade honom, om han gifvit akt på de två unga damer, som befunno sig i furst Cabanos ekipage den morgon, då jag piskade upp kusken. Han svarade, att han icke gifvit akt på dem särskildt, enär han var för mycket upprörd och fruktande för min säkerhet för att fästa någon särskild uppmärksamhet på någonting annat: men han hade sett, att två unga qvinnor befunno sig i åkdonet och att de båda voro vackra.

"Har du någon ide om hvilka de voro?" frågade jag efter en paus, ty jag ville icke visa det intresse, som jag hyste för en af dem.

"Nej," svarade han likgiltigt. "Troligtvis ett par af furstens mätresser."

Det ordet stack mig som en huggorm; jag reste mig till hälften i min stol, mitt ansigte öfvergöts af rodnad och mina ögon voro fulla af ovilja.

"Hvad nu? Hvad är det fråga om?" sporde Maximilian. "Jag hoppas, jag icke sagt någonting, som förolämpat dig."

Jag sjönk tillbaka i min stol, skamsen öfver att hafva visat den känsla, som för ögonblicket gripit mig, och svarade:

"Åh nej, men jag är säker om, att du har orätt. Om du hade sett ett enda ögonblick på den yngre af de två, skulle du aldrig kunnat fälla ett sådant yttrande."

"Jag mente ingenting ondt," svarade han. "Men fursten är en enkling; han har ett fullständigt harem i sitt palats; han har öfver allt sina agenter, som köpa upp vackra qvinnor, och då jag såg två sådana i hans ekipage, kom jag helt naturligt till den slutsatsen, att de voro af den sorten."

"Köpa upp qvinnor!" utropade jag. "Hvad talar du för något? Detta är det fria Amerika och det tjugonde seklet. Drömmer du, att det är ett muhammedanskt land?"

"Det är inte hälften så bra," svarade han. "Det är det förslafvade Amerika, och ju äldre vi blifva, desto värre blir det för oss. Det fans en gyllene ålder en gång i Amerika — en frihetstid, då rikedomen var temligen lika fördelad och då institutionerna voro demokratiska. Nu hafva vi endast skalet och skenbilden deraf. Amerika är en republik endast till namnet, fritt endast till formen. Muhammedanismen — och vi måste göra den arabiske profeten den rättvisan att säga, att han etablerade en religion af nykterhet och renlighet, utan en enda vidskepelse — visste aldrig i sina värsta stadier af en mera fullständig och skamlig despotism än den, under hvilken vi lefva. Och liksom det skulle vara värre att svälta till döds vid åsynen af de mest utsökta

rätter än i midten af en öken, så tjena också de försäkringar, som alltjemt tutas i våra öron af hyrda tidningar, att vi äro det friaste folk på jorden, endast till att göra vårt slafveri så mycket bittrare och odrägligare. Men hvad uppköp af qvinnor för de rikes harem angår, så är det en gammal historia, min käre vän. För mer än ett århundrade tillbaka vardt redaktören för en ledande tidning i London fängslad för det han afslöjade förhållandet. Det dygdiga samhället straffade den man, som protesterade mot synden, och tryckte syndarena till sin älskade barm. Och under detta senare århundradet har det dag för dag blifvit allt värre och värre. Hungern besegrar all sedlighetskänsla: den stadgade öfvertygelsen ger vika för kroppens nödtorft. Skalden sade för lång tid sedan:

"Stark är ej qvinnan ens när lyckan ler
Och hon har fullt af prakt och glans i salen;
Men utaf hunger, och af nöd tryckt ner,
Menederska blir renaste vestalen."

Han borde dock ej hafva inskränkt denna observation till qvinnorna allena. Männens fastaste beslut smälta i behofvets eld liksom vaxfigurer. Det är endast en fråga om hur mycket trycket behöfver att ökas föratt finna den punkt, der dygden ovilkorligen måste brista. Moraliteten hos mannen och qvinnan är en praktfull blomma, som endast kan växa och frodas på välståndets bördiga jord; försvaga jordmånen, och blomman skall förtvina. Om det finnes fall, som tyckas motsäga detta, är det endast beroende derpå, att trycket ej blifvit starkt nog; jordmå-

nen lider ännu icke brist på näring. Värdighet, blygsamhet, heder förblekna, då mannen eller qvinnan bringas till smutsig, skamlig, förnedrande, förfärlig uselhet. Inför magens pockande språk är själen tyst."

"Jag kan icke tro det," svarade jag. "Se på martyrerna, som omkommit i lågorna för sina åsigters skull!"

"Ja," svarade han, "det är lätt att dö i en extas af entusiasm för en troslära, under det att hela verlden åser det, och att utbyta lifvet mot evig ära; men placera den jungfru, som utan att rygga tillbaka skulle vilja gå mot bålet eller arenans vilddjur, i någon usel skrubb, i en trång gränd, omgifven af de lågsinnade, de okunniga, de gemena; afstäng från henne hvarje skymt af hopp, hvarje förädlande tanke och åsynen af hvarje god och hjeltemodig handling; låt sedan den utmärglade gestalten undergå ändlöst arbete och hopplös hunger, och själens fibrer skola förruttna under den degraderande pröfningen, och det blir ingenting qvar annat än blotta djuret, som måste mättas till hvad pris som helst. Och kom ihåg, käre vän, att kyskheten är en civilisationens blomma. Barbariet vet ingenting deraf. Bland många stammar är den qvinna, som har minst derutaf, värderad högst och eftersökt af unge män i och för äktenskaps ingående."

"Min käre Maximilian," sade jag, "dessa lifsåsigter äro allt för degraderande. Renheten är naturlig hos qvinnan. Du skall ofta varseblifva den ibland vildarne. Men låtom oss återgå till det ämne, hvarom vi talade! Jag känner mig ganska förvissad derom, att den yngre af de två

qvinnor, jag såg i ekipaget, var renhjertad. Gud satte aldrig ett sådant majestätiskt och ädelt anlete på en person, hvars själ är förderfvad. Ansigtet är genomskinligt; själen blickar ut genom de stora ögonen, och det är en allvarlig, ädel, mild och god själ."

"Hvad nu?" utropade han leende. "Mästaren Kupidos skarpa pil har ju genomträngt alla din filosofis pansarplåtar, min käre Gabriel."

"Det vill jag just inte påstå," svarade jag. "Men jag medgifver, att jag skulle tycka om att veta någonting mer angående den unga damen, ty jag har aldrig sett ett ansigte, som intresserat mig hälften så mycket."

"Nu skall du få se," sade han, "hvad det vill säga att hafva en vän. Jag kan taga reda på allt hvad som är kändt om henne åt dig. Vi hafva medlemmar af vårt sällskap i hvarje rik mans hus i New York. Jag skall först taga reda på hvem hon är. Jag skall fråga uppsyningsmannen öfver tjenarne, som är en medlem af vårt brödraskap, hvilka de två fruntimmer voro, som befunno sig ute och åkte vid det tillfälle, då vårt äfventyr inträffade. Jag kan meddela mig med honom i ett skifferspråk."

Han gick till väggen och vidrörde en fjeder; en en dörr öppnade sig; ett förvaringsrum, innehållande penna, bläck och papper visade sig; han skref ett bref, lade det i en inre fördjupning, hvilken var förenad med en pneumatisk tub, ringde på en klocka, och inom några minuter ringde en annan klocka, hvarefter han ur en liknande fördjupning framtog ett bref. Han uppläste för mig följande:

"Den äldre damen, fröken Fredrika Bowers; den yngre, fröken Estella Washington; båda medlemmar af furst Cabanos hushåll."

"Estella Washington," upprepade jag. "Ett ädelt namn. Kan du säga mig något mer om henne?"

"Naturligtvis," svarade han. "Vi hafva en byrå för upplysningar förenad men vårt sällskap, och vi ega de mest fullständiga underrättelser, icke blott om våra egna medlemmar, utan jemväl om nästan hvar och en annan af någon betydenhet i samhället. Vänta ett ögonblick!"

Han öppnade samma förvaringsrum i väggen, skref några ord på en bit papper och afsände skrifvelsen medels den pneumatiska tuben till centralkontoret i det distriktet, hvarifrån den genast afsändes till sin adress. Det dröjde troligtvis i omkring femton minuter, innan svaret anlände. Det lydde som följer:

Fröken Estella Washington. — Ålder 18 år. Utseende: figuren högväxt och behagfull; hyn ljus, ögonen blå, håret långt och guldblondt; ansigtet vackert. Slägt: ättling i rakt nedstigande led af Lawrence Washington, broder till republikens förste president. Föräldrar: William Washington och Sofia, hans hustru. Fadren graduerade vid Virginia-högskolan; var i 10 år professor i Indo-europeisk litteratur vid Harward-högskolan. Farfadren, Lawrence Washington, domare vid Förenta staternas högsta domstol i 15 år. Sofia, Estellas moder, född Wainwright, skicklig i grekiska och sanskrit, dotter till professor Elias Wainwright, som i 20 år innehade psykologiska professuren i Yale-högskolan. Båda

föräldrarnes familjer personer med hög lärdom och samhällsställning, men icke förmögen i någon af sin grenar. Historia: Fadren dog, då Estella var 8 år gammal, efterlemnande familjen fattig. Estella, då 10 år gammal, adopterades af Maria, enka efter George Washington, broder till Estellas fader, hvilken sedan gift sig med en Ezekiel Plunkett, som också är död. Maria Plunkett är en qvinna af låg börd och smutsig karaktär samt en betydlig grad af illslughet; hon bor i nr 2682 Grand Avenue. Hon hade observerat, att Estella lofvade bli en stor skönhet, och när ingen af de andra slägtingarne gjorde anspråk på barnet, tog hon Estella i besittning i afsigt att uppfostra henne väl och förhöja hennes utseende genom alla de konster, som dylika qvinnor känna till, och sedan sälja henne för en stor summa åt någon rik aristokrat såsom mätress; förmodande, att flickans ryktbara slägtförhållanden skulle öka det pris, som hennes personliga behag kunde inbringa. Den femte dagen i förra månaden sålde hon henne för $5,000 till tjenarnes uppsyningsman hos den så kallade fursten af Cabano, och hon fördes till hans hus. Estella, som är alldeles okunnig om verldens ondska och om den verkliga karaktären hos sin tant, för hvilken hon hyser en varm känsla af tacksamhet och tillgifvenhet, tror, att hon skall tjenstgöra såsom sällskapsdam hos fröken Fredrika Bowers, furstens favorit-mätress, men som Estella tror vara hans niece.

Du, min käre broder, har ett godt och känslofullt hjerta samt älskar din hustru och för den

skull kan du föreställa dig de qval, som plågade mig och söndersleto min själ, då jag lyssnade till denna förfärliga berättelse. Dess lugna, passionsfria, officiela karaktär ökade denna förfärliga brottmålshistorias fasor, på samma gång som den bekräftade sanningen af det meddelade. Tänk dig en skön, ren, bildad, förtroendefull flicka, knappast fullvuxen ännu, öfverlemnad åt ett så förfärligt öde af en, som hon älskade och hyste förtroende till! Och det hemska ljus, som denna historia kastade öfver tillståndet inom det samfund, der ett sådant offer kunde vara möjligt, Jag glömde den låtsade likgiltighet, som jag velat låta påskina inför Maximilian, sprang upp, skakad i hvarje fiber, och utropade:

"Hon måste räddas!"

Fastän mera kallblodig och härdad genom beröring med denna förnedrande tidsålders skuggsidor, vardt äfven Maximilian uppskakad ända till djupet af sin varelse. Hans ansigte flammade och han fattade min hand. Han sade:

"Jag skall hjelpa dig, min vän."

"Men hvad kunna vi göra?" frågade jag.

"Vi skola besöka henne med ens," sade han, "och om det icke är för sent, bortföra henne från den fördömda platsen, detta helvetiska hus och dess djefvulske egare, hvilken fråssar på oskuld och ungdom. Det är en sak, som är till vår förmån: uppsyningsmannen öfver tjenarne, som köpte Estella, är samme person, som besvarade mitt första bref. Han tillhör vårt brödraskap, såsom jag redan sagt dig. Han är i min makt. Han skall gifva oss tillträde till den

stackars flickan och göra hvad som blir nödvändigt att göra. Kom, låtom oss gå!"

De tunna, bestämda läpparne voro hoppressade kraftigare än någonsin; de vackra ögonen lågade af vredens eld; han skyndade ögonblickligen in i sitt hemliga rum.

"Tag denna bakladdningspistol och denna knif," utropade han, öfverlemnande åt mig ett skjutvapen och en lång bowieknif, instucken i en vacker, guldinlagd skida. "Vi begifva oss till en brottets håla, der allting är möjligt. Drag aldrig denna knif ur skidan, innan du är tvungen att nyttja den, ty en skråma, gjord med den knifven förorsakar ögonblicklig död. Den är besmord med det gräsligaste gift, som kemistens konst kunnat framställa. Hemligheten är känd endast af vårt brödraskap. Upptäckaren är en italiensk professor, en medlem af vårt sällskap."

SJETTE KAPITLET.

En interview.

Vi stego upp på en af de elektriska jernbanorna och befunno oss snart i furstens hus. Passerande omkring till tjenarnes ingång i palatset, sände Maximilian sitt kort till uppsyningsmannen öfver tjenarne, hvilken snart visade sig och bugade ödmjukt inför min vän. Vi inbjödos i hans privata rum. Maximilian stängde först dörren och undersökte derefter rummet noggrant för att se, om någon var gömd bakom tapisserierna eller möblerna; ty rummet var, liksom hvarje del af palatset, möbleradt på det mest slösande och extravaganta sätt. Tillfredsstäld med undersökningens resultat, vände han sig till Rudolf, såsom uppsyningsmannen öfver tjenarne kallades, och öfverlemnade till honom det bref han mottagit, hvilket innehöll Estellas historia."

"Läs det," sade han.

"Rudolf läste det med bekymrad uppsyn.

"Ja," sade han, jag känner de flesta här meddelade fakta och tror, att de allesamman äro sanna. Hvad vill ni, att jag skall göra?"

"Först," sade han, "önska vi veta, om Estella ännu är okunnig om det ändamål, för hvilket hon hitfördes."

"Ja, svarade han. "Fredrika är svartsjuk på henne och har ej låtit fursten få se henne. Hon

önskar ej se sin plats intagen af en yngre och vackrare qvinna."

"Gud vare lofvad för den svartsjukan!" utropade Maximilian. "Vi måste träffa Estella; kan ni arrangera om det för oss?"

"Ja," svarade han. "Jag skall föra henne hit. Jag vet, att hon är i palatset. Jag såg henne för endast några minuter sedan. Dröjen här en stund!"

"Håll!" sade Maximilian." Har ni qvitto på $5,000, undertecknadt af fru Plunkett?"

"Nej, men jag kan skaffa det."

"Var god gör det! Och då ni för henne hit, presentera då mig såsom hr Martin och min vän här som hr Henry. Hon torde vägra att mottaga vårt bistånd, och vi måste skydda oss för furstens hämd."

"Jag skall göra som ni befaller," svarade Rudolf, hvilken under hela tiden uppförde sig, som om han stode inför en högre befälhafvare.

Medan vi sutto och väntade på att han skulle återvända, befann jag mig i ett ganska upprördt tillstånd. Glädjen öfver vissheten om, att hon än var den rena ängel, jag dyrkat i mina drömmar, blandade sig med bäfvan öfver att snart befinna mig i hennes närvaro.

Dörren öppnades och Rudolf inträdde. Bakom honom kom den smärta, vackra flicka, jag sett i ekipaget. Hon syntes mig skönare än någonsin. Hennes ögon riktades först mot mig, hon studsade och rodnade. Det var tydligt, att hon igenkände mig, och jag inbillade mig, att igenkännandet icke var henne obehagligt. Hon vände sig derefter till Maximilian och slutligen

till Rudolf, hvilken presenterade oss så som vi hade begärt. Jag framsatte åt henne en stol. Hon satte sig, synbarligen förvånad öfver en sådan interview, men låtsade ej derom. Efter ett ögonblicks tystnad — ty Maximilian var, såsom han sedermera omtalade för mig, allt för förbryllad till följd af hennes strålande skönhet för att kunna yttra något — sade hon med mild och välljudande röst:

"Hr Rudolf omtalar för mig, att I önsken tala med mig om vigtiga angelägenheter."

Vid ett tecken från Maximilian stängde och riglade Rudolf dörren. Hon blef bestört, och det syntes mig som om hennes ögon med större förtroende vände sig till mig än till någon af de andra.

"Fröken Washington," sade Maximilian, "det är sannt, att vi önska tala med er om saker, som äro för eder af högsta vigt. Men vi skola nämna saker så öfverraskande för eder, så hårda och grymma, till den grad stridande mot edra nuvarande opinioner, att jag knappast vet hur jag skall börja."

Under det han talade, hade hon blifvit allt blekare, och jag inföll då:

"Var viss om att ingenting annat än den stora högaktning, vi hysa för eder, och den innerligaste önskan att rädda er från undergång skulle hafva förmått oss att på detta sätt intränga hos eder."

Hennes ansigte visade en allt jemt ökad förskräckelse. Hon lade handen på hjertat, likasom för att stilla dess häftiga slag, och svarade derefter med tillkämpad värdighet:

"Jag förstår er icke, mina herrar. Jag vet icke, hvilka de faror äro, på hvilka I hänsyften. Är det icke möjligt för er att tala tydligare?"

"Jag antager," sade Maximilian, i det han såg på mig," att ni allaredan igenkänt hr Henry, min vän här."

"Ja," svarade hon, i det hon ännu en gång rodnade. "Om jag icke misstager mig, är han den herre, som för några dagar sedan räddade en stackars tiggares lif och gaf vår oförskämde kusk det straff, han så väl förtjenade. Fröken Fredrika, furstens niece, har på min begäran sedan dess vägrat låta honom köra för oss, då vi åka ut tillsamman, såsom vi ofta göra, Jag är glad öfver, att ännu en gång kunna tacka er," sade hon med intagande behag, "tacka er för den ädla handling ni utöfvade, då ni räddade den stackars mannens lif."

"Det var ingenting," svarade jag. "Men om tjensten var af något värde, så har den redan blifvit tusen gånger återgäldad genom edra vänliga ord."

"Ni kan lätt tänka eder," sade Maximilian, att min vän efter det sammanträffandet helt naturligt var nyfiken att få reda på någonting angående eder person."

Hon rodnade och slog ned ögonen, och den tanken flög samtidigt genom min hjerna, att hon måhända varit lika nyfiken att få veta något angående mig.

"Jag är," yttrade Maximilian, "medlem af en hemlig förening. Vi hafva för vår del en byrå för underrättelser angående hvarje person af någon betydenhet. Dessa underrättelser äro nog-

grannt antecknade och bevarade samt ökas dag från dag, så att det i hvarje ögonblick är redo för våra tjenstemän. Då min vän önskade veta något om eder" (här sänkte sig de blå, spörjande ögonon ånyo), "sände jag bud till vår byrå för underrättelser och mottog ett svar, som jag har med mig. Jag är rädd för att visa er det. Slaget skall bli för stort, då ni på ett ögonblick får lära känna den förfärliga uselheten hos den, på hvilken ni förlitat eder. Jag fruktar, att ni icke skall hafva mod att utstå ett sådant slag; men på samma gång vet jag intet bättre sätt att till eder renhet och oskuld kommunicera de uppskakande fakta, som det är min pligt att för er uppenbara."

Estella log och räckte ut handen efter papperet med all den värdighet, som medfödt mod och ädelt blod gifver.

"Låt mig läsa det!" sade hon. "Jag tror ej, att det kan säga mig något, som jag ej kan uthärda."

Maximilian öfverlemnade papperet i hennes händer. Jag observerade hennes ansigte, då hon läste derpå. Först syntes hon förvånad öfver den noggranna kännedomen om hennes familj, som papperet ådagalade; sedan blef intresset ännu lifligare; derefter började ögonbrynen böja sig och de blå ögonen utvidgas af fasa. Ett uttryck af förbittring visade sig på hennes ansigte, och då hon läst de sista orden, kastade hon papperet ifrån sig, som om det varit en orm, reste sig upp, en präktig bild af vrede, vände sig till oss och utropade:

"Detta är en nedrig lögn! Det är en usel tillställning för att såra mig! Ett skamligt försök att skada min kära tant!"

Derefter vände hon sig med flammande ögon till Rudolf och sade:

"Lås upp dörren! Jag skall genast omtala för fursten detta anfall på hans och fröken Fredrikas goda namn. Hur vågar ni föra hit desse män, som komma med sådana lögner?"

Rudolf, rädd om sitt eget skinn, hängde hufvudet under tystnad och skakade våldsamt.

"Rudolf," sade Maximilian allvarligt, "på grund af den ed ni afgifvit uppmanar jag eder att säga, om innehållet af det der papperet är sant."

"Jag tror, att det är sant," svarade han med låg röst.

Det var intressant att åse den fina indignation och skärpa, som lyste ur Estellas ögon, då hon såg först på Rudolf och derefter på Maximilian.

"Rudolf," fortfor Maximilian, "vid den ed ni afgifvit, säg fröken Washington, huruvida det är sant eller ej, att ni utbetalte $5,000 för henne till hennes tant, Maria Plunkett, såsom detta papper meddelar."

"Det är sant," svarade Rudolf i samma ton som förut.

"Det är falskt!" ropade Estella. Och likväl tyckte jag mig på hennes tonfall märka, att ett förfärligt tvifvel börjat intränga i hennes själ.

"Rudolf," fortfor Maximilian, "omtala för denna dam, om ni mottog från hennes tant något qvitto på de penningar, ni utbetalade till henne."

"Jag mottog ett sådant qvitto," svarade Rudolf.

"Fröken Washington," sade Maximilian lik en advokat, som lyckats leda samtalet direkt till den vigtigaste punkten (ty han var en skicklig jurist), "skulle ni kunna igenkänna er tants namnteckning, om ni såge den?"

"Ja visst."

"Ni har ofta sett henne skrifva?"

"Ja, hundratals gånger."

"Har ni något skäl att misstro denne gode man, Rudolf? Vet ni icke, att han, genom att bevittna sanningen, löper risk att ruinera sig sjelf?"

"Jo, jo," sade hon och syntes förvirrad och ångestfull.

"Läs då upp qvittot, Rudolf!" sade Maximilian.

Rudolf läste i samma låga och nästan darrande ton följande:

"New York den 5 augusti 1988. — Mottagit af Matthew Rudolf, på furstens af Cabano vägnar, en summa af fem tusen dollars, för hvilken summa jag till sagde furste af Cabano öfverlemnat min niece, Estella Washington; och jag förbinder mig härmed, såsom nämda Estella Washingtons förmynderska, att aldrig fordra någon ytterligare betalning från ofvannämde furste af Cabano för sagde min niece, och aldrig fordra henne åter; derjemte förbinder jag mig, att aldrig för någon af sagda Estella Washingtons slägtingar upptäcka hennes vistelseort.

(Undertecknadt)
MARIA PLUNKETT.

Sedan han slutat läsningen, ryckte Estella qvittot hastigt ur hans hand och fäste ifrigt sina

blickar på underskriften. Inom ett ögonblick blef hon dödligt blek och skulle hafva fallit till golfvet, men jag fattade henne i mina armar (o, hvilken ljuf börda!) och bar henne till en soffa. Rudolf kom med vatten och baddade hennes ansigte dermed. Inom några minuter återvann hon medvetandet. Hon betraktade oss först med nyfikna blickar; men då minnet återvände, flög ett uttryck af smärta öfver hennes drag, och jag fruktade, att hon ånyo skulle svimma. Jag gaf henne vatten att dricka. Hon betraktade mig uppmärksamt, då jag knäföll vid hennes sida. Derefter vände hon blickarna till Maximilian och Rudolf, som vördnadsfullt stodo på något afstånd från henne. Tårar flödade öfver hennes ansigte. Derefter syntes en ny tanke bemäktiga sig henne, och hon satte sig upp.

"Det kan icke vara sant. Min tant kunde icke göra det. I ären för mig obekanta personer. Det är en sammansvärjning. Jag skall fråga Fredrika."

"Nej, nej," svarade Rudolf, "icke Fredrika. Det skulle icke ligga i hennes intresse att säga er sanningen. Men är det ingen af tjenarinnorna, till hvilken ni hyser mera förtroende än till de andra?"

"Jo," svarade hon, "här fins Mary Callaghan, en hederlig flicka, om någon är det. Jag tror, att hon tycker om mig, och jag kan ej tänka mig, att hon skulle vilja bedraga mig."

"Då," sade Rudolf, "skall ni sända bud efter henne att komma hit. Ingen af oss skall tala henne till, så att ni ej må tro, att vi tvingade henne att säga som vi vilja. Vi skola gömma

oss i tapisserierna. Torka bort edra tårar, ring på en tjenarinna och bed Mary komma till er, och fråga henne sedan hvad ni sjelf vill."

Detta skedde, och inom några minuter kom Mary — en hederlig, fetlagd, rosenkindad irländsk flicka, med sitt folks frimodiga, blå ögon och vänliga leende.

"Mary," sade Estella, "du har alltid varit vänlig mot mig. Tycker du tillräckligt mycket om mig för att säga mig sanningen, om jag ställer till dig några frågor?"

"Det gör jag visst, det," svarade Mary.

"Säg mig då, Mary, om Fredrika är furst Cabanos niece?"

"Inte en bit slägt till honom," svarade Mary.

"Hvad gör hon då i hans hus?" frågade Estella.

"Ja, kära fröken, svarade jag på det, så skulle det kosta mig min plats, och nu för tiden är det svårt nog för en hederlig flicka att få sig en plats. Om det inte hade varit för Barney McGviggan, som gifte sig med min brors svägerska och som sjelf är kusin till hr Flaherty, källarmästarens andra biträde, kunde jag inte hafva fått den plats jag har alls. Och om jag sade ett enda ondt ord om fröken Fredrika, så blefve det afsked tvärt, och hvar skulle jag då få en annan plats?"

"Men om du talar sanning, Mary, skall ingen skada ske dig. Jag skall aldrig säga någon hvad du talar om. Jag frågar dig inte af endast nyfikenhet, utan på ditt svar beror mycket."

"Ja, fröken," svarade Mary, "om ni inte vore lika oskyldig som ni är vacker, så skulle ni för länge sedan funnit svaret på er fråga. Alla menniskor i hela huset ha ju reda på, att hon är" —

här närmade sig Mary och hviskade högtidligt i unga frökens öra — "att hon är furstens favoritmätress."

Estella spratt till. Efter en paus frågade hon:

"Säg mig, Mary, hvilka äro då de andra unga damerna, som vi kalla furstens kusiner — fröken Lucy, fröken Julia och de öfriga?"

"Hvar och en af dem är af samma slag. Det är precis som jag sade Hanna, kockens diskjungfru: jag trodde inte, att ni visste ett ord om hvad som försiggick här i huset. Och sade jag henne inte också, att fröken Fredrika försökte hålla er undan, så att fursten inte skulle få se er, och att detta var orsaken till, att hon tog er ut på åkturer hvarje dag i flera timmars tid, och gaf er ett sofrum i en aflägsen del af palatset; ty om fursten någonsin skulle fästa sina fula ögon på er, skulle det bli slut med fröken Fredrika."

Jag kunde se från mitt gömställe, att Estella fattade tag i en stol för att stödja sig vid, samt hörde henne med låg röst yttra:

"Nu kan du gå, Mary! Jag är mycket tacksam för din vänskap och redbarhet."

Vi funno henne sitta i stolen, med händerna för ansigtet, och snyfta konvulsiviskt. Slutligen såg hon upp och utropade:

"O, min Gud! Hvad skall jag göra? Jag är såld — såld — en hjelplös slafvinna. Åh, det är förfärligt!"

"Ni skall aldrig sakna vänner, så länge vi lefva," sade jag och närmade mig henne.

"Jag måste fly!" utropade hon. "Men huru? Och hvarthän?'

"Min kära fröken Washington," sade Maximilian med sin allra vänligaste röst, "jag har en kär moder, som med glädje skall helsa er välkommen såsom sitt eget barn, och i vårt lugna hem kan ni stanna, säker att ej nås af furstens makt, till dess ni får tid att tänka på hur ni ämnar ställa för framtiden. Om ni beslutar er för att stanna hos oss för alltid, så skall ni vara desto mera välkommen. Här är Rudolf, som kan gå i borgen för att jag är en hederlig man och att ni kan anförtro er åt mig utan tvekan."

"Ja," sade Rudolf, "Maximilian Petion är en hedersman. Hans blotta ord är mer än en annans ed."

"Låtom oss då fly med ens!" sade Estella.

"Nej," svarade Rudolf, "det skulle ej kunna gå för sig. Detta hus är bevakadt och fullt af spioner. Ni skulle bli förföljd och återhemtad."

"Hvad är då ert råd?" sporde Maximilian.

"Låt mig se," sade den gamle mannen funderande. "Detta är en Torsdag. Nästa Måndags qväll hafva "styrelsens" ledamöter sin sammankomst här. Det kommer att bli många närvarande, och mer eller mindre ordning kommer att råda. Flera vakter komma att behöfvas, och jag kan laga så, att en af brödraskapet står vakt vid den dörr, som leder till den korridor, hvilken går fram till detta rum; ty ni ser, att här finnes en särskild utgång, hvilken leder till en trappa och till den dörr, som jag talar om. Jag skall skaffa fröken Estella en mansdrägt; hon är storväxt och kan i mörkret lätt tagas för en man. Jag skall laga så, ätt ert åkdon kan köra in på slottsgården. I måsten medföra en täckvagn och

vänta med de öfriga ekipagen samt hålla er i närheten. Men jag måste hafva någon, som vill beledsaga fröken Estella från detta rum till åkdonet, ty jag får ej visa mig sjelf."

Jag steg fram och sade: "Jag skall göra det."

"Men det är ett farligt företag," sade Rudolf och betraktade mig kritiskt. "Om ni blefve upptäckt, skulle ni bli dödad."

"Jag skulle komma, äfven om faran vore tiofaldt större," svarade jag. Estella rodnade och gaf mig en tacksam blick,

"Det är en svårighet, som jag inser," sade Maximilian.

"Hvilken då?" frågade Rudolf.

"Jag tvekar att lemna fröken Washington qvar här, utsatt för faran i detta förskräckliga hus ännu i fyra hela dygn."

"Den saken skall jag arrangera," svarade Rudolf. Det vore bäst, om hon föregåfve sig vara sjuk och stannade i sitt rum hela tiden. Det är i öfra våningen, och om hon stannar der, är faran att fursten skall få se henne icke stor."

"Fröken Washington," sade jag och öfverlemnade till henne den dolk, som Max gifvit mig. "Tag detta vapen! Det är bestruket med det snabbast dödande gift, som menniskokonst vet af. En enda liten skråma, tillfogad med denna dolk, är säker död. Nyttja den för att försvara er, om ni blir anfallen!"

Hon tackade mig med en blick, tog dolken och gömde den i sin barm.

"Ännu en sak," yttrade Rudolf, vänd till Max. "Mötet nästa Måndags qväll kommer troligen att bli ganska vigtigt, om jag får döma af vissa

tecken. Det är sammankalladt för att vidtaga förberedelser i och för ett väntadt upplopp bland folket. Det skulle vara väl, om någon pålitlig person, liksom hittills, kunde vara tillstädes och rapportera till eder allt hvad som tilldrager sig, Om ni kan, sänd mig en diskret person, skall jag gömma honom, der jag förut gömt våra bröder.'

''Hvarför skulle ej jag kunna få vara till tjenst?" frågade jag. ''Här skall jag ju i alla händelser vara, och då jag måste stanna, tills uppbrott sker, kunde jag ju lika så gerna vara vittne till förhandlingarna."

''Han är icke en af de våra," sade Rudolf tveksamt.

''Nej," svarade Max, ''men för hans trohet ansvarar jag med mitt lif."

''I det fallet ske alltså!" svarade Rudolf. ''Må fröken Washington begifva sig härifrån genom den bortre dörren, och om en stunds förlopp skola vi passera igenom en sammanhängande serie af rum, hvarpå jag skall visa er vän den plats, der han skall gömma sig."

SJUNDE KAPITLET.

Gömstället.

Jag hade sett något af denna tidsålders prakt och glansen af de förnämas boningar; men jag hade aldrig sett maken till de ståtliga rum, genom hvilka Rudolf förde mig. Det skulle vara omöjligt att tillfullo beskrifva dem. Vi vandrade, utan att ett enda ljud hördes, fram öfver mattor, mjuka och tjocka som en riklig gräsmatta, men färgade med lysande kulörer och teckningar samt väfda på de största väfstolar i verlden. I jemförelse med dessa syntes naturens gräsmatta obetydlig. Vi stego uppför stora vindeltrappor, öfver hvilka, enligt hvad det syntes mig, tre åkdon skulle kunnat köra i jemnbredd; vi voro vid hvarje steg omgifna af utmärkta bildhuggerier och storslagna målningar; vår väg gick genom biblioteksrum, der det milda ljuset föll öfver oändliga rader af praktfullt inbundna böcker. Men de voro såsom död intelligens, bundna af en trollkarls magiska formler. Inga bleka forskare sutto här vid borden, njutande af de skatter, som det fordrats århundraden för att samla, och af hvilka somliga knappast funnos på något annat ställe. Män och qvinnor gingo förbi oss om och om igen; ty huset var så fullt af tjenare, att det i och för sig syntes som en by. Här och der voro vakta-

re med lugnt och allvarligt utseende, hvilka gjorde samma tjenst som polisen i en stor stad och hvilkas pligt det var att hålla vakt öfver de oräkneliga saker, som öfver allt mötte ögat — dyrbara böcker, konstverk, bronsfigurer, juvelskrin, musikinstrument, små grupper af utsökt vackra statyer, gravyrer, kuriositeter m. m. från alla delar af jordklotet. Kort sagdt, allt representerade den oinskränkta rikedomens lyx och öfverdåd. Hvarje rum tycktes innehålla en konungs skatter. Jag kunde ej annat än jemföra denna onyttiga och extravaganta lyx, som icke tjenade till någon nytta, utan bara var att ståta med och och yfvas öfver, med de fattigas förfärliga hem och arbetsplatser, som jag besökt dagen förut. Och det tycktes mig, som om en röst genomträngde mitt hjertas innersta, kraftigt ropande, så att det genljöd i alla vinklar och vrår: "Huru länge, o Herre, huru länge?" Och derefter tänkte jag på, huru tunn den jordskorpa var, som skilde all denna prakt från eländets brinnande helvete derinunder. Tänk, om den smälta massan af fasa skulle genombryta sina fördämningar och öfversvämma jorden! Redan syntes det mig, som om planeten darrade; jag kunde höra de vulkaniska explosionerna; jag kunde se den smutsiga floden af förbittring och hunger gjuta sina vågor genom dessa saker, katarakter af elände brusa ned genom hvarje fönster och dörr, bortsopande all denna prakt; oändligt mörker och förödelse. Jag stod stilla, fördjupad i dessa skakande reflexioner, då Rudolf vidrörde min arm och gick före mig genom en stor sal, betäckt med

förfädrens porträtt, in i ett magnifikt rum. I midten stod ett stort bord, och rundt omkring detsamma omkring två tjog stolar, alla gjorda af ett mörkt, tropiskt träslag. Det var likt någon stor regerings rådskammare, med konungens tron i ena ändan.

"Detta," sade Rudolf i en allvarlig hviskning, "är det rum, hvari de församlas. Detta är den verkliga medelpunkten för den amerikanska kontinentens styrelse; resten är spegelfäkteri och sken. De män, som församlas här, bestämma ödet för de hundratals millioner, som dväljas i det stora land, hvilket upptäcktes för hela verlden af Kolumbus. Här tillsättas och afskaffas politiska partier, domstolar, juryer, guvernörer, legislaturer, kongressen och presidenter, och från denna plats kontrolleras och öfvervakas de i utförandet af sina mångfaldiga funktioner. De beslut, som här fattas, upprepas af hundratusentals tidningar och många tusen talare, och de genomdrifvas af en oräknelig arme af soldater, tjenare, hyrda kreatur, spioner och jemväl lönmördare. Den, som står i vägen för de män, hvilka här församlas, förgöres. Den, som vill bekämpa dem, ger sitt lif till spillo. Det är, unge man, likasom om jag hade fört er till jordens medelpunkt och lagt er hand på sjelfva den väl oljade axel, kring hvilken ljudlöst hela den stora globen hvälfver och från hvilken de storartade krafter utgå, hvilka sammanhålla allt."

Jag kände mig öfverväldigad af rörelse. Det var liksom hade mäktiga andar äfven då bebott den mörka och tysta salen, ondskefulla, fiendtliga andar, hvilkas undersåtar och offer mennisko-

slägtet var. Jag följde Rudolf på tåspetsarna, då han gick fram till ändan af rummet.

"Här," sade han i det han inträdde genom en vid hvalfbåge, "är ett konservatorium, som ständigt förses med de skönaste blommor från palatsets drifhus. Det enda menskliga drag, fursten ännu synes ega, är en smak för blommor. Särskildt tycker han om dessa egendomliga mexikanska och sydamerikanska växter *cactacæerna*, hvilka, på samma gång de ega de mest utsökt vackra blommor, hafva synnerligen grotesk och motbjudande form, betäckta, som de äro, med stora spjutlika taggar, och som växa endast i ökentrakter, på den sämsta jordmånen. Jag har begagnat mig af närvaron utaf dessa blommor för att konstruera det gömställe, om hvilket jag talade. Här äro somliga, hvilka äro 15 fot höga. De vidröra rummets tak. Rundt omkring dem har jag arrangerat en fullständig häck af mindre plantor af samma familj, växande i stora lådor. Ingenting skulle kunna genomtränga denna taggiga vägg, och jag har förenat dessa lådor genom krokar och merlor på insidan. Det finnes emellertid en, som en stark man kan flytta åt sidan, och genom den derigenom bildade öppningen kan han krafla sig fram till midten af barrikaden, och sedan han fäst krokarne tillhopa igen, skulle det nästan vara omöjligt att komma till honom, och han kunde icke varseblifvas af andra än sådana, som vore omedelbart öfver honom och såge rakt ned. Mellan honom och rådssalen har jag vidare arrangerat en förlåt af blommor, som döljer er, då ni står upprätt, under det att ni mellan blommorna kan se allt, med föga

risk att sjelf bli sedd. Men i händelse ni skulle bli upptäckt, skall ni bakom er finna ett fönster, som jag skall lemna öppet, enär vädret är varmt. Utanför är en stor murgrönsranka, som kan bära er tyngd. Ni måste då lita på kaktustaggarne bakom er, taga ett stort skutt fram till fönstret och under pistolskottens knall, dold af mörkret, fly ut i trädgården. Jag skall visa er trädgården, så att ni inte går miste der, om ni kommer så långt. Om ni blir gripen, måste ni föregifva er vara en inbrottstjuf, som trängde in genom fönstret för att stjäla. Det skulle icke gagna er att skylla på mig, ty det skulle döma oss båda till ögonblicklig död, såsom spioner; då deremot en förmodad inbrottstjuf skulle öfverlemnas till polisen och dömas till någon tids fängelsestraff. Jag ger er dessa instruktioner, ehuru jag hoppas, att ni ej skall ha något behof af dem. Detta gömställe har varit användt flera gånger, och aristokratiens djupaste hemligheter hafva blifvit uppenbarade för vårt brödraskap utan upptäckt, och om ni är klok och omtänksam, har ni föga att befara. Rådet kommer att samlas kl. 8; kl. half åtta är det min pligt att se till att rummen äro i ordning och att försäkra mig om, att det ej är några spioner eller andra, som intränga här, samt personligen rapportera det till fursten och lemna honom nyckeln till den yttre dörren. Jag skall utanpå er drägt draga en af tjenarnes och taga er med mig för att hjelpa mig med den sista undersökningen. Passande på tillfället, skall ni då smyga er till gömstället, sedan ni först aftagit den förklädnad, som jag lånat er, hvilken vi skola gömma bland växterna. Ni måste vara beväp-

nad och beredd på hvarje händelse. Jag skall möta er i trädgården kl. half 7; innan vi skiljas åt, skall jag lemna er en nyckel till en yttre port, genom hvilken ni kan inträda. Så snart konseljen afslutats, skall jag återvända till rummet och åter förkläda er i tjenarens drägt. Fursten har alltid en bankett och champagne i beredskap åt sina gäster, innan de skiljas åt.

Undertiden skall jag föra Estella till mitt rum; I kunnen derefter gå ut i sällskap och djerft bege er till ert åkdon. Ni måste först öfverenskomma med Maximilian hvar det skall stå, och vakten vid dörren skall visa er dit. Då I en gång ären uppe deri, så åken som vinden! Ni måste först inhemta Maximilians råd hvad som bör göras om I ären förföljda; ty i det fallet skulle det ej duga att åka rakt till hans hus. Ni måste då jemte Estella inträda i något hus, tillhörig en eller annan af brödraskapet, och raskt passera derigenom till ett åkdon, som står i beredskap på någon bakgata. Och ni måste ha en eller flera sådana platser att genomgå, ty ni har att göra med ovanligt mäktiga och sluga män, hvilkas armar räcka öfverallt, och den natt, då de hafva sina konseljer — ja, i sjelfva verket hvarenda natt — är platsen öfverfyld af spioner."

Jag vardt slagen af förvåning öfver mannens vishet, förstånd och exekutiva duglighet och sade till honom:

"Huru kommer det sig att ni, som innehar en sådan mäktig förtroendepost och som helt säkert får en aflöning, som är allt hvad ni kan önska, på samma gång är medlem af ett sällskap, hvilket, om jag förstår saken rätt, hotar att öfver-

ändakasta tingens nuvarande ordning? Det är icke af nöd eller förtryck, som ni är drifven till uppror."

"Nej," svarade han. "Jag uppfostrades i Heidelberg; jag tillhör en rik familj; men i min ungdom, då jag entusiastiskt älskade frihet och mensklighet, blef jag medlem af en tysk bransch utaf detta nu universela brödraskap. Liksom så många göra, drömde jag om att reformera verlden. Men genom en besynnerlig tillfällighet blef mitt medlemskap kändt, och förskjuten af mina slägtingar måste jag i onåd fly till Amerika. Här lefde jag någon tid i fattigdom, till dess brödraskapet kom till mitt bistånd och skaffade mig en plats som tjenare här i huset. Jag har gradvis stigit till min nuvarande position. Fastän ej så entusiastisk, som jag en gång var, eller så sangvinisk i fråga om de goda följderna af *proletariatets* förberedda revolution, har jag dock sett tillräckligt mycket inom dessa väggar för att finna det vår sak är rättvis och att någon sorts reformation är nödvändig. Jag kunde icke draga mig tillbaka nu, äfven om jag önskade det, och jag tror ej, att jag ville det, äfven om jag kunde. Vi flyta alla på den rasande strömmens yta, och hvart den slutligen skall föra oss, det kan ingen säga. Men kom" tillade han, "följ med mig ut i trädgården, ty annars kan vårt långa samtal observeras och uppväcka misstankar."

ÅTTONDE KAPITLET.

Brödraskapet.

Jag kan icke, min käre broder, gifva dig en detaljerad beskrifning öfver hvarje dags tilldragelser, oaktadt jag vet, att din kärlek till mig skulle göra hvarje liten händelse intressant för dig. Jag skall emellertid nedskrifva mina reflexioner på pappersblad och sända dem till dig då tillfälle gifves.

Ju mer jag har sett och ju mer jag har samtalat med Maximilian desto klarare inser jag, att att den civiliserade verlden befinner sig i en ytterst ohållbar belägenhet. Detta förstörelsens brödraskap, med dess förfärliga ändamål och stora medlemsantal, är en verklighet. Om den styrande klassen endast hade att göra med ett förfäadt bondestånd, kunde den såsom i andra tidsåldrar förtrampa de styrda så, att de liksom djuren ej kunde organisera och försvara sig. Men det offentliga skolsystemet, som fortfarande upprätthålles, jemte andra republikanska former, har gjort åtminstone en stor del af den olyckliga arbetande klassen om ej alla och en hvar, intelligent. Ja, arbetarne äro i sjelfva verket märkvärdigt intelligenta; deras organisationer hafva för dem varit klubbar, debatt-sällskaper och legislaturer. Och du vet, att alla jordens störste

män hafva haft sitt ursprung ur massorna, om icke direkt, så åtminstone i första eller andra generationen, som utgått derifrån. Den högre aristokratien har lemnat blott få namn till den berömda listan på män af ovanligt snille. Och derför skall du visst ej bli öfverraskad af att höra, att det i dessa stora organisationer uppstått bland sjelfva arbetarne utmärkte talare, dugliga organisatörer, djupa forskare i politik och socialekonomi, statsmän och mästerliga politici. Naturen, hvilken ej vet af några gränser i fråga om förmåga att skapa nya varieteter och som, hafvande att skaffa med hundratals millioner, har otaliga elementer att sammanblanda i sina kombinationer, har skapat några beundransvärda ledare bland dessa fattige män. Deras hårda lott har utdrifvit ur deras själ alla illusioner, all inbillningskraft, all poesi, och de hafva allvarligt beredt sig på den förfärliga, tysta kampen med sina omgifningar. Utan inbillningskaft, säger jag; ty detta synes mig vara en verld utan sång.

Och det länder dessa stora massor till heder, att de äro skarpsynta nog att uppskatta de klarsynte, som uppstå ibland dem, samt äfven utbetala af sina små, hårdt förvärfvade resurser en aflöning, som sätter ledarne i stånd att utan dagligt arbete och bekymmer egna sig åt sin själsodling och utförandet af de värf, som äro dem förelagda. Om de styrande klasserna hade varit villiga att erkänna dessa naturliga ledare som menniskor af samma ras, blod, tungomål och kapacitet som de sjelfva samt räckt ned till dem en hjelpande och vänlig hand, då är det intet tvifvel derom, att samhällets tvänne afdelningar för

länge sedan kunnat förenas, och en sådan omreglering af arbetets värde skulle kunnat göras, som, på samma gång de lägre klassernas lycka förstorats, icke väsentligen skulle minskat de högres njutningar. Men de händelser, som föregingo det stora kriget mot aristokratien i England år 1640, den stora revolutionen af 1789 i Frankrike och det större inbördes kriget 1861 i Amerika visa alla hur omöjligt det är att genom någon tankeprocess förmå en privilegierad klass att lemna ifrån sig den allra ringaste af sina fördelar. Intet bigotteri är så blindt och ohjelpligt som klassfördomarne, och sekelgamla orättvisor kunna endast utrotas med eld och svärd. På grund häraf är det, som framtiden synes mig så mörk. De öfre klasserna skulle kunna reformera verlden, men de vilja icke; de lägre klasserna vilja nog, men kunna icke, och i en eller flera mansåldrar ha dessa senare kommit till den ledsamma och enhälliga öfvertygelsen, att det enda botemedlet är en allmän förödelse. Vi kunna säga så, som en person sade vid början af Cromwell-kampen: "Gud hjelpe det land, der undergången måste reformera!" "Men medlemmarne af proletariatet äro fulla af ett förtviflans mod. De äro redo att, lik den blinde Simson, rycka ned templets pelare, äfven om de sjelfva skulle falla och krossas till döds under ruinerna; ty

"långt ljufvare är grafvens ro
än dessa hem, hvarest de bo."

Maximilian omtalar för mig, att hans brödraskaps organisation är den mest fulländade. Hvar och en af deras hundratals millioner är nu väp-

nad med ett bakladdningsgevär af nyaste konstruktion. Användandet af hvitt krut minskar betydligt patronernas storlek; kulorna äro också mycket mindre än de voro förut; men hvar och en af dem innehåller ett förfärligt sprängämne, hvilket sliter i trasor det offer, som kulan träffar. De små patronerna äro förvarade i bösskolfven, som är af stål, och bösspipan, och omkring 100 sådana kunna förvaras der på en gång. Hvarje soldat bär derför i sin hand ett vapen, hvilket är nästan lika godt som de forne Gatling- och Armstrong-kanonerna.

Det sätt, hvarpå dessa gevär åstadkommas, visar organisationens märkvärdiga natur så väl som dess resurser. Då de funno, att gevärens pris i hög grad ökades genom tillverkarens och hans mellanhänders vinst samt jemväl insågo, att det var högst tvifvelaktigt, huruvida styrelsen skulle tillåta dem att köpa gevär i några stora qvantiteter, beslöto de, att sjelf tillverka sina vapen. I djupet af öfvergifna kolgrufvor i den vildaste och bergigaste delen af Tennessee etablerade de, för åratal sedan, sina gevärsfaktorier och gjuterier. Under föregifvande att idka kolgräfning och jernindustri hade de ditfört medlemmar af sitt brödraskap, arbetare från de nationella gevärsfaktorierna, och dessa, som lärde hundratals andra sitt handtverk och arbetade dag och natt i dubbla arbetslag, hafva sträfvat till dess hvarje vapenför man i det hela stora brödraskapet i Amerika och Europa blifvit försedd med sitt vapen och ett fullständigt förråd af ammunition. Kostnaden af allt detta reducerades till ett minimum och hade betalats af hvar-

je medlem utaf brödraskapet genom att hvarje vecka aflägga en liten procent af lönen. Men på det utbrott ej skulle ske i förtid, innan ledarne gåfvo order, hade dessa gevär icke öfverlemnats direkt till sina egare, utan till "befälhafvarne öfver tio," såsom de kallas; ty brödraskapet är deladt i grupper af tio, och det är dessa "befälhafvares" pligt att nedgräfva vapnen och ammunitionen i jorden i gummipåsar, som lemnas för ändamålet, och endast öfverlemna dem, då signalen till uppbrott gifves. Undet tiden öfvas männen med käppar i alla soldatmanövrer. Du kan se, huru slugt detta system är inrättadt. En förrädare kan icke förråda mer än 9 af sina kamrater, och hans död är säker. Om befälhafvaren öfver en sqvadron går öfver till fienden, kan han endast öfverlemna 9 män och 10 gevär samt måhända förråda det föregifna namnet på den man, som under förklädnad kommunicerat med honom från moderföreningen. Men då signalen är gifven, skola hundra millioner öfvade soldater stå sida vid sida, väpnade med de farligaste vapen, som den förslagna menniskan är i stånd att frambringa, och kommenderade af en centralstyrelse af utomordentlig duglighet. Ofvan alla dessa skräckinjagande förberedelser fortsätter den muntra verlden att sjunga och dansa, gifta sig och gifva i äktenskap, lika okunnig om den öfverhängande faran som folket i Pompeji under de vackra Augustidagarna år 79, strax innan staden brändes till aska. Och likväl hade den förfärliga vulkanen stått der, i deras egna och deras förfäders omedelbara grannskap under generationer, och mer än en gång hade den skälf-

vande jorden gifvit tecken till hvad som möjligen kunde inträffa.

Om jag trodde, att detta underbara brödraskap kunde göra någonting mer än förstöra, skulle jag ej med sådan förskräckelse motse utbrottet. Men efter förstörelsen måste komma upprättelse; lagar och civilisation måste uppföras på ruinerna af den nuvarande samhällsordningen. Hvem kan tro, att dessa stackars förfäade män, väpnade till tänderna med dödande vapen samt fulla af passioner, hat och hämd, skola kunna återupplifva det slagtade samhället? I det civiliserade lifvet måste de många arbeta, och hvem bland dessa befriade slafvar skall vara redo att nedlägga vapnen och återupptaga sitt arbete? Då negrerna i San Domingo reste sig i och för det verldsbekanta upproret, funno de sig, då de segrat, i ett tropiskt land, der naturens håfvor ymnigt lemnade förråd af föda på hvarje träd och buske. Men i de tempererade regionerna af Amerika och Europa kunna dessa stora menniskomassor endast lefva genom ansträngande arbete, och om ingen vill arbeta, måste alla svälta. Men innan de svälta ihjel, skola de döda hvarandra, och det vill säga allmän strid, vildhet, barbari, kaos.

Jag darrar, min broder, jag darrar af fasa, då jag betänker hvad som så småningom nalkas oss med ljudlösa steg, smygande, tyst, förrädiskt, panterlikt. De torra löfven rassla knappast, då odjuret rör sig och då det med glimmande, blodsprängda ögon och sammandragna lemmar af stål gör sig redo till det ödesdigra språnget. När

sker det? I qväll? I morgon? En vecka hädanefter? Ja, hvem kan säga det?

Den tanken tvingar sig allt jemt på mig: Kan jag icke göra något för att afvända denna katastrof? Finnes intet hopp? Ty människoslägtet är i sig sjelft så ädelt, så vackert, så fullt af allsköns behag och förmåga, med förhoppningar om att sjunga bland englarne och med förstånd nog att omfatta universum. Tänken på det vackra, starklemmade paret, den förste mannen och den första qvinnan, såsom de framstodo mot deras första solnedgångs röda ljus — friska från den mäktiges händer — hans behagfulla, fullkomliga, praktfulla tankar! Hvilken kärlek framträder icke ur deras ögon! Hvilken godhet, lik af morgongryningen väckta blommor, blomstrar icke i deras sjungande hjertan! Och till detta skulle allt komma — till detta! Ett helvete af orättvisa, slutande i ett förfärligt slagtoffer!

Hos Gud ligger icke felet. Det är icke naturen som är orsaken härtill. Civilisationen, som betecknar ökad mensklig förmåga, är icke ansvarig härför. Men den menskliga snikenheten — den blinda, omättliga menskliga snikenheten — lågt intrigmakeri, de uslaste, de smutsigaste, de ömkligaste sjelfviska instinkterna hafva åstadkommit alltsamman. Råttorna äro för sluga att gnaga hål på sidorna af det skepp, på hvilket de befinna sig; men denna verldens så kallade vise män hafva på tusentals ställen urgräft samhällets väggar, till dess de blifvit så tunna som det tunnaste löf, och den stora oceanen är redo att tränga in genom hvarje öppning. Och likväl fortfara de att skräna och att le sitt oförskämda,

triumferande hånlöje åt de dånande, giriga och oändliga hafsvågor, hvilka just äro redo att för alltid begrafva dem i sitt djup.

Uppfyld af dessa tankar, hvilka förtaga min sömn om natten och icke lemna mig någon ro i mina vakna timmar, har jag somliga dagar gått omkring och åtföljt Maximilian, då han besökt arbetarnes möten i alla delar af staden. De styrande klasserna hafva för länge sedan förnekat dem den fria yttranderätten under föregifvande, att samhällets trygghet fordrade det. Genom att så göra hafva de tillstängt säkerhetsventilerna under det ånga fortfar att bilda sig. För den skull sammanträda männen i underjordiska källare, i ruiner af bryggerier och magasin för att diskutera de orättvisor, för hvilka de varit utsatta, och der, i stora, låga rum, vid skenet af talgljus, som kasta ett osäkert skimmer öfver de mörka, fuktiga, rökiga väggarne, samlas de otaliga massorna för att ömsesidigt uppelda hvarandra till hat och hämd mot sina förtryckare och för att med mången hemlig förhoppning motse den stora vredens och hämdens dag, hvilken de visste vara nära för handen.

"Och bleka läppar hviska
Med längtan och med hopp:
I morgon, — ja, kanske i dag
Skall hämnaren stå opp."

Men alldenstund hvarje medlem har tillåtelse att medföra en vän — ty dessa möten äro helt enkelt arbetaremöten och ej egentligen att betrakta som brödraskapets enskilda sammankomster — och alldenstund ju hvem som helst skulle

kunna bli en förrädare, äro yttrandena varsamma och gåtlika.

Mer än en gång har jag talat till dem i dessa mörka rum, och änskönt jag varit full af sympati för deras lidanden och lika förbittrad som de sjelfva på deras förtryckare, har jag likväl bedt dem hålla sin hand tillbaka och ej söka förstöra, utan reformera. Jag talar till dem om civilisationens välgerningar; jag skildrar dess utveckling genom många nationer och århundraden; huru sakta och småningom den tillväxte och huru den på senaste århundradena tilltagit så oerhördt och uppblomstrat så storartadt, att menniskan nu kan betrakta naturen som sin bundne slaf, hvilken utför alla sin herres befallningar. Jag säger dem, att en usling med ett slag af sin klubba kan kan utsläcka en menniskas lif samt att alla läkare, vetenskapsmän och filosofer i verlden, samverkande i århundraden, ej kunna återställa hvad han så vildsint förstört. Jag framhåller för dem, att likaså kan den civilisation, som det behöfts tio tusentals år att skapa, bortsopas på en enda timme, och att menniskan, med all sin visdom och sin förmåga, ej skall kunna återupprätta densamma.

De flesta af dem hafva med aktning lyssnat till mina ord; somliga hafva försökt att svara mig; andra återigen hafva hånat mig. Men det synes mig likadant, som om en person komme in der länge innestängda förbrytare befunno sig och hörde — med knifvar i sina händer — sina vänners dundrande slag, då de nedbröte fängelsets portar, och han skulle bönfalla dem om att icke gå ut, på det att de icke måtte göra samhället

någon skada. De skola ut, om än himmel och jord sammanstörtade! Man kunde lika så väl hviska till Niagaras vatten, att det borde upphöra att falla, eller råda den allt omstörtande hvirfvelstormen, att i sin vilda, kretsande framfart skona rosenbuskarne.

NIONDE KAPITLET.

Den förgiftade knifven.

Då vi på Söndagsaftonen återvände hem, fann Max det förvaringsrum i väggen stå öppet, hvilket stod i samband med det pneumatiska tubsystemet. Deruti fann han en lång kommunikation i chifferspråk. Han läste med öfverraskad min några få rader och sade derefter:

"Här äro vigtiga nyheter, Gabriel. Det är skrifvet med ett af brödraskapets chiffertecken, och jag skall uppläsa det för dig. Nummern är Rudolfs; den andra, till hvilken den är adresserad, är min. Inom brödraskapet tilltala vi hvarandra icke med namnet, utan med den nummer vi ha som medlemmar. Lyssna:

"Från nummer 28,263 M. 2 till nummer 160,-053 P. 4. Daterad denna 7/9, från den fördömdes nr 826 B:s hus."

"Detta," sade Maximilian," betecknar furst Cabano." Han fortfor att läsa:

"Ovanliga händelser hafva egt rum sedan jag såg er. 826 B:s förra favoritmätress, som fick lemna plats för Fredrika, är en fransk flicka, Celestine D'Aublay. Hon känner bitter förödmjukelse öfver sitt fall, och hon hatar Fredrika med sin folkstams karaktäristiska häftighet. Af tjenarnes samtal lärde hon känna, att ett nytt offer — Estella — hade införts i huset, en flicka af stor skönhet, och att Fredrika sökte förhindra

826 B att få se henne. Hon greps af en plötslig tanke; hon ville störta Fredrika på samma sätt som hon sjelf störtades. I går afton väntade hon på 826 B i korridorerna och de yttre rummen. Den elake gamle uslingen har ett sätt att gå och kika hit och dit i huset, emedan han är rädd för att bli bestulen af tjenarne, och det dröjde icke länge, förrän Celestine träffade honom.

"Nå, min lilla pulla," sade han och tog henne om hakan; "hur har du mått under tiden? Jag har inte sett ditt vackra ansigte på ganska länge."

"Ah," sade hon, "ni bryr er numera ganska litet både om mitt vackra ansigte och om andras, sedan ni fått er nya leksak, Estella?"

"Estella!" uoprepade han. "Hvem är Estella?"

"Åh nej!" utbrast hon skrattande. "Gör er nu inte så okunnig! Mäster Rudolf inför här i huset en ung flicka af strålande skönhet, och flera veckor efteråt frågar ni mig, hvem hon är! Ni lurar inte mig på det viset. Jag känner er allt för väl."

"Men," svarade han, "jag har sannerligen inte sett henne. Detta är första gången, som jag någonsin hör talas om henne. Hvem är hon?"

"Hennes namn är Estella Washington," svarade Celestine; "och hon är omkring 18 år gammal."

"Estella Washington," sade han aktningsfullt. Det är ett stort och ädelt namn. Hurudan ser hon ut?"

"Det har jag redan omtalat," blef svaret.

"Hon är i besittning af en strålande skönhet, är lång och smärt, ljuslagd, ståtlig, behagfull och oskyldig."

"Ja, jag måste se henne."

Han skyndade till biblioteket och ringde på mig.

"Rudolf," sade han, då jag kom; "hvem är den der Estella Washington, som ni förde hit till huset för några veckor sedan? Celestine har talt om henne för mig. Hur kommer det sig, att jag aldrig har sett henne?"

Mitt hjerta kom upp i halsgropen· men jag beherskade mig och sade:

"Min herre, jag rapporterade köpet för någon tid sedan och utbetalandet af $5,000 till en Estellas tant."

"Det är sant," svarade han. "Jag kommer ihåg det nu; men jag hade mycket att göra vid den tiden. Men hur kommer det sig, att hon har varit här i huset och jag aldrig har sett henne?"

Jag beslöt att icke förråda Fredrika och svarade derför:

"Det måste hafva skett af en händelse, min herre. För öfrigt är Estella af ett stilla, tillbakadraget lynne och har hållit sig i sitt rum en stor del af tiden, sedan hon kom hit."

"Gå till henne och för henne hit," sade han.

Det kunde ej undvikas; jag gick derför till Estellas rum.

"Fröken Washington," sade jag, "nu har jag dåliga nyheter för er. Fursten önskar se er."

Hon reste sig upp mycket blek.

"Min Gud!" sade hon. "Hvad skall jag göra?"

Derefter började hon känna i fållarne af sin klädning efter den knif, som er vän gaf henne.

"Var lugn och tålig," sade jag. "Gör ingenting öfveriladt! Fyra qvällar härefter kommer er vän efter er. Vi måste uppskjuta sakerna så mycket vi kunna. Håll er i ert rum, och jag skall säga fursten, att ni är allt för sjuk för att kunna lemna sängen, men hoppas vara tillräckligt frisk för att kunna betyga honom er aktning i morgon afton. Vi vinna derigenom tjugufyra timmars dröjsmål och bli kanske i stånd att begagna oss af samma knep."

Men hon var mycket upprörd, gick med hastiga steg fram och tillbaka i rummet och vred sina händer. För att lugna henne sade jag:

"Ni är icke i någon fara. Ni kan stänga er dörr. Kom hit och se," sade jag, och gick till en af fönsterkarmarna, lyfte upp den och påvisade rätt hopvecklad i öppningen en repstege med sidodelar af starka bamburör. "Såsom en sista tillflykt," fortfor jag, "kan ni släppa denna ut genom fönstret och fly. Alla rummen i denna äldre del af byggnaden äro försedda med dylika lifräddningsstegar. Ni ser den gula vägen här nere, och bortom den varseblifver ni en del af trädgårdsmuren. Den der vägen leder till en liten port, och här är en nyckel, som öppnar den porten. Observera väl terrängen från edra fönster. Men er flykt kunde endast ske nattetid, och enär ni skulle riskera åtskilligt, om ni passerade genom trädgården, och skulle finna er ensam utan en vän till hjelp och stöd i en främ-

mande verld, då ni kommer utanför porten, bör ni naturligtvis ej annat än i yttersta nödfall tänka på att betjena er af denna utväg. Vi måste använda list, till dess edra vänner på Måndagsqvällen komma efter er. Men var lugn och modig! Kom ihåg, att jag är er vän och att jag satt mitt lif i pant på att tjena er!"

Hon vände sig mot mig, och hennes genomträngande ögon tycktes vilja läsa i djupet af min själ.

"Hur skulle jag kunna lita på er?" utbrast hon. "Ni är en främling för mig. Och ändå värre än så: ni är det der odjurets, den der slafhandlarens hyrda verktyg. Ni köpte mig och förde mig hit; och hvilka äro edra vänner? De äro också främlingar för mig. Hvarför skulle jag förlita mig på främlingar, då den, som jag älskade och på hvilken jag fullständigt litade, bedragit mig och sålt mig åt det mest fasaväckande öde?"

Jag sänkte hufvudet.

"Det händer," svarade jag ödmjukt, "att lastens verktyg stundom kunna hata och förakta det, som de måste göra. Den fruktansvärde utföraren af ett honom ålagdt, rysligt värf, kan bakom sin mask dölja spåren af ånger och medlidande. Jag klandrar er icke för att ni misstror mig. Mina sträfvanden voro en gång måhända lika höga och min själs renhet nästan lika stor som er egen. Men hvad äro vi? Ödets lekbollar, omständigheternas offer. Vi se på ödets Medusahufvud med dess ormhår, och vår vilja, om också ej vår själ, förvandlas till sten. Gud allena, som känner allt, kan döma menniskohjertat. Men jag är med de förfärligaste eder bunden till ett säll-

skap, som, huru fasaväckande än dess metoder kunna vara, i sina grunddrag är kärleksfullt och rättvist. Mitt lif skulle icke vara värdt en dags aflöning, om jag ej försvarar er. En af edra vänner står högt i detta sällskap."

"Hvem är det?" frågade hon ifrigt.

"Den mindre och mörkare af dem," svarade jag.

"Kan ni säga mig något om den andre?" frågade hon, och en lindrig rodnad syntes på hennes ansigte, likasom blygdes hon för frågan.

"Mycket litet," svarade jag. "Han är icke medlem af vårt brödraskap; men han är en dugtig karl, och en vän till hr Maximilian kan ej vara en dålig menniska."

"Nej," svarade hon eftertänksamt; "han är af en god och ädel natur, och det är på honom jag litar."

"Men," sade jag, "nu måste jag lemna er, ty annars skulle fursten undra, hvarför jag vore så länge borta.

Då jag gick, hörde jag henne rigla dörren efter mig. Jag anmälde för fursten, att fröken Washington var ganska sjuk och sängliggande, men att hon hoppades hafva äran att aflägga ett besök hos honom nästa dag. Han såg missnöjd ut, men gaf sitt bifall härtill. Då jag lemnat honom, besökte jag Fredrika och bad henne komma till mitt rum. Hon kom inom några ögonblick. Sedan hon satt sig sade jag:

"Fröken Fredrika, vill ni tillåta mig att framställa några frågor, angående saker af vigt för oss båda?"

"Ja visst," svarade hon.

"Först och främst," sade jag, "anser ni mig icke som er vän? Har jag icke allt jemt visat beredvillighet att tjena er?"

Hon svarade med behagfulla leenden och försäkringar om sin vänskap.

"Tillåt mig nu fråga er om en annan sak!" fortfor jag. "Är ni vänligt sinnad mot fröken Estella?"

"Ja, det är jag visst," blef svaret. Hon är en mild, oskyldig och älskvärd flicka."

"Jag är glad att höra det," svarade jag. "Vet ni, att fursten upptäckt henne och att han nyss sände mig efter henne?"

Fredrikas stora, svarta ögon flammade.

"Hvem har talt med honom om henne?" frågade hon häftigt, och hennes röst var skarp och hög.

"Er fiende, fröken Celestine," svarade jag.

"Jag väntade mig det," sade hon.

"Jag behöfver ej säga er," yttrade jag, "att Celestines mening var att göra er öfverflödig och degradera er."

"Det förstår jag nog," svarade hon, och det ryckte nervöst i hennes händer, likasom skulle hon tycka om att möta sin fiende.

"Låt mig nu framställa en annan fråga!" sade jag. "Skulle ni icke vara glad åt att se Estella lyckligt och väl borta ur detta hus?"

"Jo, minsann," svarade hon ifrigt.

"Om jag lägger mitt lif i edra händer, skall ni då icke förråda mig," frågade jag.

Hon fattade med allvar min hand och svarade:

"Hvarken i lifvet eller döden skall jag förråda er."

"Då skall jag också omtala för er," yttrade jag, "att Estella har vänner, som äro lika angelägna om att få henne härifrån som ni. De hafva arrangerat så, att de skola komma till henne nästa måndagsqväll. Ni måste hjelpa mig att under tiden skydda henne för fursten och att underlätta hennes rymning, när den tiden är inne."

"Det skall jag göra," svarade hon. "Säg mig hvad jag nu skall göra!"

"Gör er sjelf så behaglig för fursten som möjligt," svarade jag, "och hindra honom från att tänka på främlingen. Estella föreger sig vara sjuk och håller sig i sitt rum, och vi kunna måhända på det viset skydda henne, tills den ödesdigra qvällen inträffar. Och kom ihåg," sade jag, under det jag vidrörde hennes bröst och såg allvarligt in i hennes ögon; ty jag misstror dylika naturer, "att jag är medlem af ett stort hemligt brödraskap. Om genom ert förvållande något olyckligt skulle hända mig, skall ni med ert lif genast betala det."

Hon ryggade förskräckt tillbaka, men försäkrade mig på nytt sin uppriktighet. Och då hon önskar bli Estella qvitt, tror jag ej, att hon skall bedraga oss."

Söndagsaftonen kl. 7.

Jag fortfar med min berättelse. Jag har genomgått förfärliga scener sedan jag sist skref.

Denna afton, omkring kl. 5, ringde fursten på mig.

"För hit Estella!" sade han.

Jag gick med ens till hennes rum. Hon var blekare än vanligt och såg ut som en person, hvilken icke sofvit.

"Estella," sade jag, "fursten har ännu en gång sändt bud efter er. Jag skall återvända med samma ursäkt som förra gången. Var inte ledsen! Allt skall bli godt. Vi äro en dag närmare er befrielse."

Jag återvände och sade fursten, att Estella var ännu sjukare än dagen förut; att hon hade stark feber, och att hon bad om ursäkt för, att hon ej kunde åtlyda furstens kallelse, men att hon hoppades i morgon vara frisk nog att betyga honom sin vördnad.

Han befann sig i ett tillstånd af dåligt humör. Jag antager, att Fredrika visat sig allt för älskvärd emot honom och att han på grund deraf blifvit misstänksam; ty han är en af de listigaste personer som finnas.

"Fredrika är bakom det här," sade han.

"Bakom hvad?" frågade jag.

"Estellas sjukdom," blef svaret. "För henne hit, sjuk eller frisk! Jag önskar se henne."

"Han var ej i ett sådant humör, att man kunde resonera med honom. Jag gick derför till mitt rum för att tänka på saken. Jag insåg, att Estella måste stänga in sig i sitt rum. Men hvad skulle hon under tiden lifnära sig med? Det första, som fordrades, var derför föda. Jag gick derför genast till Mikael, kockens biträde, som är min trogne vän, och erhöll från honom, hemligen och under tysthetslöfte, tillräckligt med föda för denna dag och den nästkommande. Jag skyndade till Estella, omtalade den fara, i hvilken hon sväfvade, och gaf henne korgen med födoämnena uti. Jag bad henne rigla dörren."

"Om de bryta sönder dörren," sade jag, "så använd er dolk på den förste, som vidrör er. Om det värsta inträffar, så använd repstegen. Om ni kan laga så, att ni kommer utanför trädgårdsporten, så ropa på en åkare och kör till denna adress." Här gaf jag henne anvisningar på ett litet tunt papper. "Om ni håller på att bli tagen, så tugga sönder och svälj papperet. Men gör i alla händelser ej er sjelf något ondt," tillade jag, "innan ni absolut anser er nödsakad dertill; ty ni har en mäktig organisation bakom er, och äfven om ni blir gripen, skall ni bli fri igen. Far väl!"

Hon tackade mig på det varmaste, och då jag lemnade rummet, hörde jag henne ånyo rigla dörren.

Jag återvände till fursten och omtalade, att Estella sagt, att hon var allt för sjuk att lemna rummet och följaktligen vägrade att komma. Ovan vid motsägelser, särskildt i sitt eget hus, blef han rysligt ond.

"Sammankalla tjenarne!" ropade han. "Vi skola se, hvem som är herre här!"

Några af männen kommo springande. Fredrika kom också, och med henne några af de andra fruntimren. Vi gingo upp till Estellas dörr. Fursten skakade dörren på det våldsammaste.

"Öppna dörren!" skrek han. "Annars bryter jag ner den."

Jag började hoppas, att han skulle rusa till mötes det öde, som han länge hade förtjenat.

Estellas lugna, stadiga röst hördes nu inifrån rummet. Hon talade med hög och stark stämma:

"Jag vädjar till mitt land. Jag fordrar min rättighet att lemna detta hus. Jag är en amerikansk medborgarinna. Förenta staternas konstitution förbjuder menskligt slafveri. Mina fäder voro behjelpliga att grunda denna styrelseform. Ingen har rättighet att sälja mig till detta gräsliga förnedringstillstånd. Jag tillhör en stor och ädel stam. Jag fordrar att bli frigifven."

"Hit, hit." Öppnen dörren!" skrek fursten och störtade mot dörren så att den svigtade.

Ånyo hördes Estellas allvarliga röst.

"Den man, som inkommer hit, dör!"

Den fege uslingen störtade med ens tillbaka, med fara målad i hvarje drag af sitt ansigte.

"Hvem vill bryta ned denna dörr och föra qvinnan hit ut?" frågade han.

Ett ögonblick rådde dödstystnad. Derefter framträdde Joakim, en bredaxlad, inställsam usling, som alltid sökt vinna furstens synnerliga ynnest genom att spionera på sina medtjenare och sqvallra. Med en tillgjordt modig min steg han fram och sade: "Jag skall taga henne hit ut."

"Gör det!" sade fursten vresigt.

Joakim gjorde ett språng mot dörren; den svigtade och knarrade, men gaf sig icke. Han gick ännu längre baklänges, drog ett djupt andedrag och gjorde, stark som en tjur, ännu ett språng. Nu gaf låset vika, dörren flög öppen, och Joakim låg sprattlande på golfvet. Jag kunde se Estella, der hon stod nära fönstret, hennes högra arm var lyftad, och jag såg någonting glittra i hennes hand. Inom ett ögonblick var Joakim uppe och nalkades henne. Jag såg honom fatta

tag i henne, en kort strid uppstod, och i nästa ögonblick rusade Joakim ut ur rummet, blek som döden, höll handen för sitt bröst och ropade:

"O min Gud! Hon har sårat mig!"

Han ref upp sin skjorta, och der, på hans håriga bröst, var en blodig fläck; men knifven hade träffat bröstbenet och endast åstadkommit ett lindrigt köttsår. Joakim skrattade, lade skjortan till rätta igen och sade:

"Åh, jag kunde väl tro, att en flickas hand ej kunde gifva ett dödande hugg! Jag skall föra henne ut, min herre. Gif mig ett rep!"

Han vände sig mot mig, under det han talade. Men i samma ögonblick såg jag en häftig spasm sammandraga hans ansigte, han förde sin hand mot bröstet; ett uttryck af öfverraskning och sedan af fasa flög öfver hans ansigte.

"O min Gud!" skrek han. "Jag är förgiftad!"

De gräsligaste skrik, som jag någonsin hört, frambröto ur hans mun, och i nästa ögonblick syntes hans lemmar förlora sin styrka och han sjönk tillsamman på golfvet. Derefter rullade han fram och tillbaka på golfvet; förfärliga konvulsioner grepo honom; han stönade, gret och skrek med skum för munnen. Plötsligt hördes ett snarkande ljud och han styfnade till och var död.

Allesamman veko vi förfärade tillbaka. Då visade sig Estella i dörren. Hennes blå ögon glimmade som stjernor; hennes långa gyllene hår fladdrade som en kappa ned till hennes midja, och hon bar den blodfläckade knifven i handen. Hon liknade en götisk prestinna — en Odins vala — med menniskooffret allaredan vid sina föt-

ter. En lång rad hjeltemodiga fäders blod sjöd i hennes ådror. Hon steg öfver den blodiga kroppen, som redan började svälla och bli mångfärgad som en orm, närmade sig fursten, som stod der i sin festdrägt, darrande och nästan lika uppsväld, blek och ful som den eländige Joakim.

"Är det ni", sade hon, "ni, en slafhandlare, som köpt mig? Kom hit och tag er slafvinna i besittning!"

Med ett skri af fasa vände sig fursten om och flydde så fort som hans ben orkade bära honom, medan vi andra allesamman följde honom huller om buller. Vid korridorens ända finnes en jerndörr, som nyttjas till skydd vid eldsvådor.

"Fort!" utropade fursten. "Stängen dörren! Stängen dörren!"

Detta skedde, och han stannade för att andas och hvila ut i säkerhet. Då han åter hemtat sig, ropade han:

"Skicka efter polisen! Vi skola ha henne döfvad med kloroform."

Jag vidrörde Fredrikas arm; hon följde med mig in i ett öppet rum.

"Säg honom", hviskade jag hastigt till henne," att om han inkallar polisen, måste en undersökning ske angående Joakims död, och frågor komma att göras, som bli svåra att besvara. Flickan kommer att bortföras för mord, och han skall således gå miste om henne. Om han försöker använda kloroform, skall hon såra sig med den förgiftade knifven. Säg honom, att vi skola lägga sömnmedel i hennes föda och att hungern skall tvinga henne att äta; att hon kan tagas till fånga

när hon sofver och att man då kan ta ifrån henne knifven."

Den skarpsinniga flickan insåg vigten af dessa skäl och sprang efter sin älskare. Hon lyckades i sin mission. Han fruktade den kommande revolutionen, om hvilken det öfver allt hviskas. Han har återkallat sin begäran om polis. Han har emellertid anordnat det så — ty han misstänker Fredrika och fruktar för förräderi — att han sjelf skall lägga sömnmedel i födan och se till att den placeras i hennes rum. Vidare har han stält två pålitliga vakter vid dörren till Estellas rum, som skola ombytas hvar åttonde timme och som äro tillsagda, att då de tro hon sofver, skall en af dem tillkännagifva det för fursten. Derefter skola snickare hastigt lyfta dörren från gångjernen, och de skola inträda, afväpna och fånga henne. Efter hvad jag finner, har Estella flyttat sin säng och de öfriga möblerna intill dörren. Om hon sofver, skall hon vakna om något försåt göres att intränga i rummet; men i hennes nuvarande öfverretade tillstånd är det ej troligt, att hon skall somna alls, och den föda, som insättes till henne, skall hon ej röra. Jag har arrangerat med Fredrika, som har mycket att säga i huset, att på måndagsaftonen de två vaktkarlarne skola erhålla förfriskningar innehållande morfin, och när de sofva och prinsen uppehåller sig med sina gäster, går hon eller jag till rummet, medförande den mansdrägt, hvari Estella skall kläda sig, och föra henne så till mitt rum, der hon skall träffa en vän.

Jag tror ej, att hon för närvarande är i fara. Den förgiftade dolken är hennes skyddsvakt. Alla i hela huset frukta den som en skallerorms käftar,

sedan de varseblifvit hvilken verkan den har. Det var en lycklig tanke att qvarlemna den hos henne.

Om er vän endast utför sitt uppdrag, skall allt bli godt.

"Farväl! 28,163 M 2."

Jag behöfver icke säga dig, min käre Heinrich, att vi båda följde denna berättelse med den mest noggranna uppmärksamhet och med stark rörelse.

"En duktig flicka", utropade jag, då Maximilian slutade att läsa. "Hon är värd att dö för."

"Eller att lefva för, sade han", hvilket är ändå bättre. Hur väl hon motsvarade ögonblickets kraf!"

"Ja", svarade jag. "Det var *blodet.*"

"Det fins lika så godt blod bland de djupa lederna", sade han, "som hos dem, hvilka genom blodsband äro förenade med forntidens hjeltar. Ärftlighetslagen är nästan lika opålitlig som föränderlighetslagen. Allting upptages ur smutsen och återgår dit."

"Tror du", frågade jag efter en paus, "att hon kan vara säker till i morgon qväll? Borde jag icke begifva mig till henne med ens? Borde jag icke besöka Rudolf och få henne att nedstiga på repstegen och möta henne samt föra henne hit?"

"Nej", svarade han, "dertill är det nu redan för sent; det är midnatt. Du kan hysa fullt förtroende till Rudolf; hans skarpsinnighet och förutseende äro utomordentliga. Han kommer ej att sofva, innan Estella är ur huset, och hans flitiga hjerna skall under tiden vara full af förslag. Det bästa, vi kunna göra, är att gå till sängs och

bereda oss genom en god, lång sömn på sinnesrörelserna och farorna i morgon qväll. Frukta icke för Estella! Hon har upphört att vara ett barn. På en enda timme har hon stigit till sin qvinlighets fulla majestät."

TIONDE KAPITLET.

Förberedelser för i natt.

Nästa morgon fann jag Maximilian i samtal med en främling — en starkt bygd man med breda kindben, hvilken icke såg särdeles meddelsam ut. Då jag var nära att draga mig tillbaka, bad mig min vän sitta ned.

"Vi hafva gjort de nödiga arrangemangerna för nästa måndagsqväll," sade han. "Det är ganska troligt, att vi skola blifva följda och spårade, när vi lemna huset. Det går ej an att begifva sig, såsom Rudolf föreslog, till någon väns bostad och passera derigenom till ett annat åkdon. Fåmannaväldet skulle taga en förfärlig hämd på en man, som hjelpte oss att undkomma. Jag har instruerat denne herre att genom en agent skaffa oss tre tomma hus i olika delar af staden, och han har gjort det. De stå i midten af det qvarter de tillhöra och hafva utgångar bakifrån, som leda till andra gator eller gränder, i rät vinkel med de gator, vid hvilka husen äro belägna. På dessa bakgator skall jag hafva öfvertäckta åkdon, och de raskaste hästar han kan erhålla. Våra förföljare, som tro, att vi stannat qvar der, torde då återvända för att rapportera för sina herrar hvar vi äro. Estella kommer att saknas dagen efter,

och polisen kommer då att visitera huset, men finner ingen att träffa derstädes; ingenting annat än rullgardiner för fönstren."

"Men," sade jag, "skola de ej följa det åkdon, som fört oss hit, och sålunda identifiera dess egare och kusk samt tvinga dem att omtala, hvem som hyrde dem?

"Naturligtvis; jag har tänkt derpå och sörjt derför. Det finnes medlemmar af brödraskapet, som blifvit hitförda från andra städer förklädda, och tre af dem skola hafva andra åkdon, som lemna furstens gård straxt efter oss och förfölja våra förföljare. De skola vara väl väpnade och försedda med dynamit-handgranater. Om de finna, att spionerna ej kunna luras på villospår eller att de ämna följa något af våra åkdon till stället, är det deras pligt att hastigt hinna upp förföljarne och vid förbifarten kasta sprängämnet under hästarnes fötter, skadande eller dödande dem. Det kommer att dröja någon tid, innan polisen fått skaffa sig andra hästar, och innan de kunna det, skola alla spår af oss vara vara förlorade. Våra vänner skola, om så befinnes vara nödvändigt, icke tveka att spränga i luften spionerna lika väl som hästarne."

"Men," sade jag, skola de ej identifiera den man, som hyrde husen?"

Maximilian skrattade.

"Min käre Gabriel," sade han, "du skulle sjelf bli en dugtig konspiratör. Vi måste ha dig med i brödraskapet. Vi äro för gamla för att låta oss fångas på det viset. Den man, som hyrde husen, har blifvit hitförd från en stad, belägen hundratals mil härifrån; han var fullständigt för-

klädd. Så snart han hyrt byggnaderna och betalt en månads hyra i förskott för hvardera, lemnade han staden. Innan i morgon qväll kommer han att vara hemma igen och utan förklädnad, och han skulle aldrig kunna bli misstänkt eller identifierad som samma person. Och jag vill ej," tillade han, "att du skall utan understöd gå in i den der lejonkulan. Vi skola hafva 20 af brödraskapet, under Rudolfs öfverinseende, spridda öfver hela huset, såsom tjenare, och trehundra andra skola vara väpnade till tänderna och nära till hands i grannskapet, och om det befinnes vara nödvändigt, skola de storma huset och bränna det jemte de uslingar, som befinna sig deri, hellre än att låta dig eller Estella komma till skada."

"Jag tryckte varmt hans hand och tackade hohom för hans omvårdnad om mig och om den, hvilken var mig så kär.

Han log. "Det är ingenting att tala om," sade han. "Goda och osjelfviska män äro så sällsynta här i verlden, att man icke kan göra för mycket för dem. Vi måste taga oss till vara, så att deras slägte ej lik dronten och stora pingvinen dör ut."

"Men," sade jag, "kan icke fåmannaväldet taga reda på dig äfven här?"

"Nej," svarade han," min identitet är förlorad. Här bor jag med mitt verkliga utseende, men under ett falskt namn. Men jag har ett hus på ett annat ställe, och der bor jag förklädd, men under mitt verkliga namn och med en overklig karaktär. Här är jag en allvarlig, ränksmidande konspiratör; der är jag en försupen, slarfvig, dåraktig slösare, som ingen menniska behöfver vara

rädd för. Det var nämligen så, att sedan vissa tilldragelser timat, om hvilka jag någon dag längre fram torde komma att tala, jag icke återvände hem på flera år, och då kom jag för att hämnas, med tillräckliga förberedelser för min egen säkerhet. Jag återtog min gamla plats i samhället med ett nytt utseende och en ny karaktär. Den personen är beständigt vaktad af spioner; men han tillbringar sin tid i dryckenskap och dåraktiga handlingar, och hans fiender le och säga: "Han skall aldrig göra oss något bryderi; han kommer snart att dö." Med det verkliga namnet och det overkliga utseendet af karaktärsdraget på det ena stället samt ett falskt namn, men det verkliga utseendet och den sanna karaktären på ett annat ställe lefver jag ett dubbelt lif och kommer mina fienders list på skam samt bereder mig på min hämds dag."

Hans ögon lyste med ett olycksbådande sken, då han yttrade detta, och jag kunde se, att någon stor orättvisa försyrat och förbittrat en annars älskvärd och varmhjertad natur. Jag lade min hand på hans och sade:

"Min käre Max, dina fiender äro mina och din sak är min nu och för alltid."

Hans ansigte strålade af glädje, och han svarade:

"Någon dag framdeles skall jag, min käre Gabríel, påminna dig om detta löfte."

"Öfverenskommet," svarade jag; "jag är alltid redo."

Han gaf sin agent en bundt sedlar, och efter ömsesidiga vördnadsbetygelser skildes de från hvarandra.

ELFTE KAPITLET.

Huru verlden blef ruinerad.

Vi voro ängsliga och oroliga samt väntade på den instundande qvällen. För att fördrifva tiden samtalade vi om de ämnen, som lågo våra hjertan nära.

Jag sade till Maximilian, under det han gick fram och tillbaka i rummet:

"Huru uppstod det förfärliga tillstånd, hvaruti verlden nu befinner sig? Förekommo inga varningar, uttalade af intelligente män? Drefs verlden blindt och omedvetet in i detta tillstånd?"

"Nej," svarade Maximilian och gick till sitt bibliotek; "nej, t. o. m. för ett hundra år sedan var luften full af förutsägelser. Här," sade han och lade sin hand på en bok, "är månadsskriften *Century* för Februari 1889, och på sidan 622 läsa vi:

För min egna del måste jag bekänna min fruktan för att, så vidt ej någon vigtig förändring sker i vår röstande befolknings konstitution, *vårt politiska system kommer att sönderbrytas inom ett halft århundrade.* Är det icke tydligt, att våra nuvarande tendenser äro i orätt riktning? Det snabbt tilltagande användandet af penningar vid

valen i och för ett öppet röstköp samt den ökade benägenheten att förfara bedrägligt med valsedeln och röstlängderna utgöra några af symptomerna.... Tror ni, att ni skulle kunna öfvertyga en valtjensteman af den vanliga sorten om, att det är ett stort brott att bedraga i fråga om uppgifvandet af rätta röstantalet, då han vet, att en stor del af dessa röster köpts med penningar? Nej, valmaskineriet skall icke kunna hållas fritt från bedrägeri, så länge atmosferen omkring valställena stinker af mutning? *Systemet kommer att i sin helhet gå sin undergång till mötes.* Der mutor kunna förändra rättvisans gång, der går all slags lag hastigt sin undergång till mötes.

"Och här," sade han, i det han tog upp en annan volym, "är ett aftryck af de utvaldaste bitarne i *North American Review.* I häftet för Mars 1889 sade general L. S. Bryse, en kongressmedlem:

Vi lefva i en kommersiel, icke i en militärisk tidsålder, och den skugga, som denna tid kastar öfver det amerikanska landskapet, har en kommersiel karaktär. Kort sagt: det är *skuggan af en ohejdad plutokrati*, som till icke ringa grad förorsakats, skapats och hopfogats af legislaturen, åldermännen och kongressen; *en plutokrati, som är långt rikare än någon aristokrati, hvilken uppstigit öfver verldshistoriens horisont, och som tillkommit på en jemförelsevis kortare tid;* hvilkens medlemmars namn stråla, icke på den nationela häfdens ärorika blad, utan på rofferikrönikans; som representera, icke någon kamp för sitt lands frihet, utan för dess pengar; ingen sträfvan efter Magna Charta, utan efter jernvägsoktrojer, och

hvars bläckfiskarmar suga sig fast vid hvarje industribranch, en plutokrati, som kontrollerar priset på det bröd vi äta, på det socker, som försötmar vår dryck, på den olja, som upplyser vår stig, ja, på sjelfva de likkistor, i hvilka vi slutligen begrafvas; en plutokrati, som icke gynnar något vänligt förhållande mellan hyresvärd och hyresgäst, som har så ringa begrepp om sina politiska pligter att till och med afhålla sig från att rösta, och som, i korthet sagdt, genom sin oförskämdhet tvinga de tanklösa massorna att söka sin räddning i kommunism, sträfvan för enkel skatt samt i hvarje annan teori, som, om den konseqvent tillämpades, ofelbart skulle göra deras kommande tillstånd värre än deras nuvarande.

"Och här finnas hundratals varningar af samma slag. Till och med presidenten öfver Förenta staterna uttalade samma år, 1889, sin mening på följande betecknande sätt:

"De, som använda olagliga metoder och icke drifvas af några högre motiv än den sjelfviskhet, som förmår dem att handla, må väl stanna och fråga sig sjelfva: *Hvad skall slutet bli på detta?*"

"Under de nationela ceremonier, som höllos den 30 April 1889 till minne af George Washingtons första installering i sitt embete, talte biskop Potter i New York om plutokratien, hvilken redan då antagit skräckinjagande proportioner, och uttalade sitt tvifvel om, huruvida republiken skulle någonsin kunna fira en annan hundraårsfest. Sedermera lemnade han följande förklaring öfver sina yttranden:

'Då jag talar om denna tidsålder såsom plutokratiens, kan ingen missförstå mig. En hvar har

varseblifvit penningemaktens tilltagande. Den icke blott verkar hämmande på folkets oafhängighet, utan de, som blindt tro på penningarnas allmakt, försäkra äfven att ett liberalt användande af dem öfverskyler alla öfverträdelser. Presterna tala icke ut så, som de borde göra. Dessa plutokrater äro religionens fiender lika mycket som statens. Och för att icke sammanblanda saker och förhållanden vill jag säga, att, ehuru jag nu särskildt tänkt på politici, det också finnes andra af samma skrot och korn. Jag vill säga eder, att jag hört det brottsliga användandet af penningar vid val och vid försäljandet af den heliga rätten att rösta försvaradt af evangelii förkunnare. Jag torde komma att finna det nödvändigt att ställa sådana andans män vid den offentliga skampålen.'

"'Och biskop Spalding i Peoria, Ill., sade vid ungefär samma tid:

'Läggen märke till mina ord: krogen i Amerika har blifvit en landsplåga. Handeln med starka drycker har, till följd af dess förstörande invervan på politiken, blifvit en hotande fara. De som tänka, de som älska Amerika och de som älska friheten komma att allt mer inblanda denna moraliska fråga i politiken, och likaså denna fråga om mutning, om partisammansvärjningar, om att genomdrifva lagförslag i statslegislaturen och kongressen om korrupta medel. Dessa frågor måste utredas på fullt allvar. Vår tidningspress som gjort så mycket för att upplysa folket och som representerar så mycket godt i vår civilisation, måste också reformeras. Den måste upphöra att i sådan grad ockra på menniskans låga

och sinnliga drifter. Min Gud, menniskan är allaredan tillräckligt djurisk. I önsken ju ej att ockra på hennes uselhet och vädja till djuret i henne? Våra rike män äro talrika och deras förmögenhet är stor; men deras antal och förmögenhet kommer att ökas. *De måste göra sin pligt eller förgås.* Jag säger eder, i Amerika skola vi icke tåla storartad förmögenhet i händerna på män, hvilka icke göra något för folket.'

"Och här är en ännu mera anmärkningsvärd artikel af dr. William Berry i *Forum* för April 1889. Han talar om —

Det konkreta kapitalism-systemet, som i sin nuvarande form icke är mycket mer än ett århundrade gammalt och går tillbaka till Arkwrights införande af spinnmaskinen år 1776 — det märkliga året — såsom till sin hegira eller gudomliga skapelseperiod.

Vidare säger han:

"Detta är det, som rättfärdigar von Hartmanns påstående, att det nittonde århundradet är "det mest irreligiösa, som någonsin förekommit." Detta, och icke anfallet på dogmerna eller sekternas förfall. Det finnes en afgrund djupare än atheismen, djupare än religionsfiendtligheten, och i denna är det, som vår tidsålder fallit. Det är den kalla likgiltigheten för allt, som icke leder till rikedom . . . Hvad som så vältaligt beskrifves såsom "civilisationens framåtskridande," "materiel välmåga" och "ojemförlig rikedom" eller mera blygsamt "den industriela medelklassens höjande," blir, då vi betrakta det med ögon, renade från ekonomiska villfarelser, en skapelse af en "lägre och lägsta" klass, utan egen jord, utan

hem, verktyg eller egendom, med undantag af sina händers styrka, och hans lott är mera hjelplöst eländig, än någon poetisk skildrare af Inferno någonsin föreställt sig. Nedsjunkna i okunnighetens, behofvets och osedlighetens dy, synas dessa arma menniskor hafva till sitt enda evangelium de kraftiga ord, som tillskrifvas Ruskin: "Om det finnes en verld efter denna, *skola* de bli fördömda, och om det icke finnes någon, så äro de fördömda allaredan".... Har det då kommit så långt, endast på det att en krögare i California skall kunna rikta sig med bytet från druckna grufarbetare och på det att stora finansmän skola diktera fred och krig för de vördnadsvärda europeiska monarkierna? Den lägsta öfvertro, som någonsin kallat sig religion, har icke predikat en sådan dogm som denna. Den är lägre än fetischismen. Dyrkan af den allsmäktige dollarn, inkarnerad i kapitalisten-uppkomlingen, är en förgudning, inför hvilken sjelfve Vespasianus med sitt "*Ut puto, deus fio,*" skulle häpna.

"Och denna märkliga artikel afslutades med dessa profetiska ord;

De agrariska rörelserna i Ryssland, Frankrike, Italien, Irland och det rika England visa oss, att städernas och landsortens innebyggare snart skola befinna sig i samma läger. De skola fordra afskaffandet af den stora och skandalösa paradox, enligt hvilken munnarne icke mättas, ehuru produktionen ökats tre eller fyra gånger så mycket som de munnar, hvilka den skulle mätta. De kroppar, den skulle kläda, äro nakna; öfver de hufvud, den skulle gifva tak, finnes intet sådant; de hjernor, den skulle gifva näring, äro trögtänk-

ta och begifna på brott, och de själar, den skulle hjelpa till att frälsa, äro djuriska. Det är i sanning på tiden, att vetenskapen, sedligheten och religionen skola höja sina röster. En stor förändring nalkas. Den är redan nu för dörren. Borde ej välsinnade menniskor tänka på, huru de skola mottaga densamma, så att dess ankomst måtte bli fredlig?

"Och här," tillade Max, "är professor Scheligans stora arbete, i hvilket han anför från *Forum* för December 1889, s. 464, en förfärlig berättelse om, hur jordbrukarne bli bestulna af jernvägsbolag och penningeutlånare. Han omtalar för oss, att jernvägarne år 1882 togo hälften af hela Kansas' hveteskörd för att forsla den andra hälften ut i marknaden! Under de 38 år, som följde på år 1850, ökades Förenta staternas jernvägsintresse 1580 procent, bankintresset 918 procent och jordbruksintresset endast 252 procent. En man vid namn Thomas G. Shearman visade år 1889, att 100,000 personer i Förenta Staterna skulle, enligt den hastighet, hvarmed förmögenheten nu samlades i ett fåtals händer, inom 30 år ega *tre femtedelar af all egendom i hela landet.* År 1889 försäkrade *American Economist*, att på 35 år skulle antalet af personer i Förenta staterna, som egde sina egna hem, hafva nedgått från fem åttondedels till tre åttondedels procent. En tidning i Boston, kallad *The Progress*, meddelade 1889 följande betecknande och profetiska siffror:

Den vältalige Patrick Henry sade: "Vi kunna dömma om framtiden endast genom att känna forntiden."

Se på forntiden:

Då Egypten gick under, egde 2 procent af dess befolkning 97 procent af dess förmögenhet. Folket svältes till döds.

Då Babylon gick under, egde 2 procent af dess befolkning hela dess förmögenhet. Folket svältes till döds.

Då Persien gick under, egde 1 procent af dess befolkning hela förmögenheten.

Då Rom gick under, egde 1,800 personer hela den då kända verlden.

Det finnes ungefär 40,000,000 menniskor i England, Irland och Wales, och 100,000 personer ega all jorden i de förenade rikena.

Under de senaste 20 åren hafva Förenta staterna raskt följt i dessa gamla nationers fotspår. Här äro siffrorna:

1850 egde kapitalisterna 37½ procent af nationens förmögenhet.

1870 egde de 63 procent.

"Af de 1,500,000 personer som år 1889 bodde i New York, bodde 1,100,000 i hyrda lägenheter.

"Vid samma tid hade åkerbruksjord i öster och vester på 25 år fallit till tredjedelen eller hälften af hvad den kostade. Statsassessorn Wood i New York förklarade 1889, att, enligt hans opinion, på några få årtionden det ej skulle finnas annat än arrendatorer i denna stat. *)

"1889 uppgingo fastighetsinteckningarna i de vestra staterna till tre billioner fyrahundra tjugutvå millioner dollars."

*) Se "Popular Science Monthly, Nov. 1889, s. 28.

"Hade dessa märkliga yttranden och högst betecknande statistiska uppgifter någon inverkan i den tid, då de yttrades?" frågade jag.

"Alls ingen," svarade han. "Visdomen låter höra sin röst på gatorna, och ingen bryr sig om henne." Filosofiens svaga stämma förblef ohörd och öfverröstades af de trumpetstötar, som tillkännagåfvo lyckade djefvulskaper, och folket sprang andlöst efter hin håle för att få trasgrannlåt och värdelöst glitter."

"Hafva icke på senare tider några varnande röster, som talat om den kommande katastrofen, låtit höra sig?" frågade jag.

"Åh jo", svarade han. "Sådana hafva ljudit i tiotusental. Under hela det förflutna århundradet hafva de ädlaste i hvarje generation i samma allvarliga ton framlagt för verlden profetior och appeller, när och hvar de kunde finna tidningar eller tidskrifter, som vågade publicera deras yttranden. Men förgäfves. Hvarje generation fann förhållandena vara förfärliga och hopplösa; hvarje år ökades verldens elände. Dårarne kunde icke se, att en mäktig orsak måste fortfara att verka, till dess den hejdades af någon högre makt. Och här fans ingen högre makt, som önskade hejda densamma. Ju mera den styrande klassens myndighet och arrogans ökades, desto mera minskades de lägre klassernas förmåga att inom lagens och konstitutionens gränser göra motstånd. Hvarje utväg var i sjelfva verket stängd genom korruption. Juryer, domstolar, legislaturer och kongresser voro, som om de icke funnits till. Folket var innestängdt genom oöfverstigliga skrankor. Ingenting återstod för dem annat än djur-

menniskors första brutala instinkter, och dessa togo de sin tillflykt till. Så uppstod förstörelsens brödraskap. Men inga ord kunna beskrifva de lidanden, som drabbat de gode män här och der, hvilka under det förflutna århundradet sökt rädda menniskoslägtet. Somliga blefvo helt enkelt förbjudna allt socielt umgänge med personer af sitt stånd; andra beröfvades medlen för sin utkomst och sjönko ned till de eländas nivå; andra återigen" — här observerade jag, att hans ansigte blef askgrått och att musklerna kring hans mun darrade nervöst — "andra återigen hafva förlorat sin frihet genom legde menedare och sändas till fängelset, der de ännu försmäkta, klädde i vanärans förfärliga drägt och förrättande grofva brottslingars eländiga sysslor." Efter en paus (ty jag såg att han var mycket upprörd) sade jag till honom:

"Hvarför har folket så länge unkerkastat sig dessa stora orättvisor? Stretade det aldrig emot?"

"Jo", svarade han; "men frukten på det ondas träd var ännu icke mogen. Vid slutet af det nittonde århundradet var det ett förfärligt arbetareupplopp i alla Amerikas stora städer; arbetarne förstörde mycken egendom och många lif, samt innehade städerna i flera dagar. Men nationalstyrelsen begärde frivillige, hundratusentals krigiske unge män, söner till jordbrukare, grepo till vapen och undertryckte revolutionen efter förfärliga strider genom att döda tusentals sådana, som deltogo deruti, hvarefter det hämdgiriga fåmannaväldet skickade tusentals andra till galgarna. Och sedan dess har det i Europa och

Amerika varit andra upplopp, men alla hafva slutat på samma sätt. Verldens tillstånd har emellertid alltjemt blifvit allt värre och värre; de arbetande klasserna hafva blifvit allt mera förtviflade. Jordbrukarnes söner kunde man alltid lita på, då det gällde att bekämpa arbetarne; men frukten har beständigt mognat. Jordbrukarne hafva nu förlorat besittningen af sin jord; deras egendomar hafva sålts under deras fötter; listigt uttänkta lagar hafva öfverflyttat frukten af deras industri till stora kombinationer, som utlånade densamma till dem igen mot inteckningar, och då samma röfveri fortfor, förlorade de slutligen sina hem i och genom samma förmögenhet, som de sjelfva producerat. Nu eger en ensam nabob ett helt county, och en stat är delad mellan några få stora låneföreningar, och de män, hvilka en gång plöjde fälten såsom deras egare, drifvas till städerna för att öka de eländas skaror eller qvarstanna ute på landet såsom eländiga jord-jordbruksarbetare, hvilka måste täfla med illistiga mongoliska horder af kulis om lifsuppehället. Och allt detta i sigte af ruinerna efter de vackra hem, dem deras förfäder en gång egt! På grund häraf har materialet för armeer försvunnit. Den menskliga snikenheten har förtärt sjelfva den grundval, hvarpå den stod. Och af de jordbrukare, som ännu återstå, äro nästan alla medlemmar af vårt brödraskap. Då den stora dagen kommer och nationen utsänder sitt upprop till frivilliga, likasom fordom, skall det ropet återljuda på öde platser, eller ock skall det klinga genom triumferande hjertan hos vilda och beslutsamma män, som hasta till blodsutgjutelsens och förstö-

relsens gästabud. Och de eländiga, gula, på ringa kost födda kulis, med qvinnokläder öfver sina förvekligade lemmar, äro hvarken modiga eller dugliga nog och ej heller villiga att bli soldater samt försvara sina förtryckare."

"Men har icke fåmannaväldet stående armeer?" sporde jag.

"Jo. I Europa ha vederbörande emellertid, på grund af oförmåga att utpressa flera skatter af det utarmade folket, måst så småningom förminska armeerna. Der är, som du vet, den verkliga regeringen nu ett kotteri af bankirer, de flesta af dem israeliter, och konungar och drottningar samt så kallade presidenter äro endast leksaker eller dockor i deras händer. Alla ideer om nationel ära, all ridderlighet, all stolthet, alla strider om landområde eller öfverhöghet hafva för länge sedan upphört. Europa är en bankassociation, som handhafves blott och bart till bankirernas fördel. Obligationer hafva intagit de nationela sträfvandenas plats. Att utpressa de fattiga är styrelsens stora ändamål; att arbeta och underkasta sig är folkets öde.

"Det mål, som Hannibal till sin egen olycka satte sig före, nemligen att lägga de latinska och uppblandade götiska folken i Europa under semiterna, representerade af handelsstaden Karthago, har på senare tiden framgångsrikt uppnåtts af feniciernas kusiner, israeliterna. Abrahams nomadiska barn hafva med våld och list banat sig väg genom oändliga afgrunder af förföljelse från sina tält på Palestinas slätter till en makt, högre än Europas troner. Verlden är nu semitiserad. Jafets barn ligga utsträckta som slafvar vid Sems

barns fötter, och Hams söner buga sig ödmjukt för deras höga välde.

"Europas stående armeer äro nu helt enkelt väpnad polis; ty då alla nationerna egas af en enda makt, penningemakten, är det ej längre någon fara för att de skola anfalla hvarandra. Men till följd af den smutsiga handelssnikenhetens anda, som har herraväldet öfver kontinenten. hafva de icke allenast minskat soldaternas antal, utan äfven deras aflöning, till dess den är föga större än den daglön, som bestås åt de arma jordbruksarbetarne och mekanici. Dessutom hafva långa år af fred och rofferi gjort de styrande vårdslösa och trygga. För den skull har vår kraftiga förening spridt sig bland dessa personer som en vådeld; armeerna sjelfva äro genomsyrade med våra ideer, och många af soldaterna höra till vårt brödraskap.

"Här i Amerika ha vederbörande varit kloka nog att betala soldaterna i de stående armeerna bättre aflöningar, och för den skull sympatisera de ej så gerna med våra syftemål. Men vi äro tiofaldt manstarkare än de och frukta dem icke. Det finnes emellertid ett stort hinder, som vi ännu icke sett oss i stånd att att öfvervinna. Du vet, att styrbara luftskepp uppfunnos för mera än ett århundrade tillbaka. Fåmannaväldet har en stor flotta af flera tusen sådana, öfverdragna med den lätta, men starka metallen aluminium; i dagligt tal kallas de *Demonerna*. Seglande fram öfver en fientlig syrka, nedsläppa de i midten af denna stora bomber, laddade med de förfärligaste sprängämnen, blandade med kulor, och der

en af dessa bomber träffar marken, ser denna ut som kratern af en slocknad vulkan, hvarjemte rader af döda ligga kringströdda rundt omkring i alla riktningar. Men detta är icke allt. För några år sedan upptäckte en fransk kemist ett förfärligt preparat, ett fint gift, som, då det, tyngre än luften som det är, faller på jorden och utbreder sig i alla riktningar, medför säker död åt dem, som inandas det. Fransmannen sålde hemligheten af sitt preparat till fåmannaväldet för en stor penningesumma; men han fick ej länge glädja sig åt sin på detta sätt åtkomna vinst. Nästa dag påträffades han död i sin säng, förgiftad af doften från några droppar af hans egen uppfinning; enligt hvad det tros dödad af regeringarna, så att de måtte för alltid blifva i ensam besittning af detta förfärliga dödsmedel. Det är detta, som de först och främst lita på såsom försvarsmedel mot det förtryckta folket. Dessa luftskepp 'Demonerna,' äro försedda med bomber, laddade med detta kraftiga gift, och då ett utbrott förekommer, segla de fram likt stora, elaka foglar, mörkvingade och förfärliga, öfver insurgenterna; de släppa så ned en enda bomb, hvilken åstadkommer sådan förfäran hos massorna, att de, som ej genast dödas af giftet, fly med allra största skyndsamhet, och striden är slut. Vi hafva länge försökt att få de män, som bemanna dessa luftskepp och tillverka detta gift, att ingå i vår organisation, men hittills utan framgång. Fåmannaväldet känner deras värde och betalar dem väl. Vi hafva emellertid mutat en eller två af deras män, som icke sjelfva känna hemligheten, men som förmått andra att gång

på gång hos styrelsen fordra ökad aflöning, väl vetande, att de hade allt i sin makt. Fåmannaväldet har varit tvunget att efterkomma dessa fordringar, och vårt hopp är, att styresmännen inom kort skola vägra att gå längre i denna riktning. Och då, till följd af det missnöje, som i sådant fall blir oundvikligt, skola männen gifva efter för våra uppmaningar. Det kommer att ske då, som alltid: den arme, som tillkallades för att försvara det i laster sölade Rom, tog slutligen kejsardömet i besittning och tillsatte kejsarne. Detta är det öde, som grymheten och orättvisan drager öfver sina hufvuden — deras redskap skola slutligen uppsluka dem såsom Manfred säger:

De andar, hit jag bragt, mig öfvergifva;
Min trolldom syns mig öfvermäktig blifva."

"Du har rätt," svarade jag. "Det finnes ingenting annat än allmän rättvisa, som kan åstadkomma varaktig fred; det är den enda jordmån, i hvilken inga giftiga plantor växa. Allmän rättvisa är detsamma som lika goda tillfällen för alla menniskor och lagen såsom hämsko på denna abnorma, giganska sjelfviskhet, som ruinerar millioner för att gagna några tusen. I forna dagar antog sjelfviskheten form af eröfring, och folken gjordes till slafvar. Derefter, i en senare tidsålder, antog den skepnaden af individuelt röfveri, och mordlagar stiftades för att förekomma dessa brott. Då tog sjelfviskheten form af subtila kombinationer, 'ringar' eller 'trusts', såsom de, kallades, korporationer och alla andra listiga påhitt, af hvilka somliga näppeligen tedde sig

på ytan, men som öfverförde den ena menniskans egendom till en annans fickor och förslafvade folket lika fullständigt och oundvikligt, som någonsin forntidens röfvarebaroner gjorde med de ursprungliga egarne af Europas jord."

TOLFTE KAPITLET.

Gabriels Utopia.

"Men hvad skulle du göra, min gode Gabriel," sade Maximilian leende," om verldens reformation lades i dina händer? Hvarje menniska har ett Utopia i sitt hufvud. Gif mig nu någon ide om ditt."

"För det första," sade jag, "skulle jag afskaffa all ränta på penningar. Penningeräntan är roten och upphofvet till verldens alla besvärligheter. Den ställer en person på säker grund, medan en annan befinner sig i ett tillstånd af osäkerhet, och derigenom skapar det med ens en radikal åtskilnad i det mänskliga samhället."

"Huru uträknar du det?" frågade han.

"Utlånaren tar en inteckning i låntagarens jord, hus eller varor för t. ex. hälften eller tredjedelen af deras värde; låntagaren löper all möjlig risk i lifvet under sina försök att återgälda lånet. Om han är en jordbrukare, är han öfverlemnad åt de nyckfulla elementen. Regn kan öfversvämma och dränka, torka kan förbränna hans gröda. Är han en köpman, så är han underkastad alla handelns vexlingar; verkningarna af andra handelsmäns konkurser; elementens förstörande inverkan på åkerbruket och derigenom på

handeln; stormarne, som öfverväldiga hans fartyg, o. s. v. Är han en mekaniker, då är han än mera beroende af alla sina öfverordnades framgång och den kommersiela lyckans vexlingar. Han kan förlora sin plats; han kan sjukna; han kan dö. Men bakom alla dessa risker står penningeutlånaren fullständigt skyddad. Han blir endast rikare, om hans kund ej skulle kunna återbetala lånet, ty han tager för sitt lån egendom, värd två eller tre gånger den summa, som han utlånat derpå. Om bland en million menniskor på hundra års tid någon klass har den allra minsta fördel framför den andre, skall resultatet till sist bli den mest förvånande skilnad i fråga om tillstånd. Ett litet ondt växer som jästämnet — det upphör aldrig att verka; det arbetar beständigt. Antag, att jag för fram till dig en vacker, rosenkindad ung man, full af lif, hopp och helsa. Jag vidrör hans läppar med en enda bacill af *phthisis pulmonalis* — lungsoten. Den är osynlig för ögat; den är för liten att kunna vägas. Att döma af alla sinnenas vittnesbörd är den allt för obetydlig att tänka på; men den.har förmågan att föröka sig i oändlighet. Ynglingen bortgår sjungande. Månader, måhända år förflyta, innan den dödande åkomman begynner visa sig; men med tiden förlorar gången sin spänstighet; ögonen bli matta; kindernas rosor förblekna; styrkan försvinner, och slutligen är af den glädtige ynglingen ingenting mer qvar än ett skal — en likfärgad, hopsjunken kropp, inneslutande en förfärlig massa af förruttnelse, och döden ändar den fasaväckande scenen. Gif en del män i ett samhälle en finansiel fördel, om än så ringa,

— ja, en nästan osynlig sådan — framför de öfriga, och efter några århundradens förlopp skall den sålunda gynnade klassen ega allt och föra landet till undergång. En cent, säger man, på hvilken ränta började tagas den dag, då Kolumbus afseglade från Spanien, och alltsedan hopades, skulle nu uppgå till mer än allt det beskattade värdet af all egendom — fastighet, personlig egendom eller blandad sådan — på de två kontinenterna Nord- och Syd-Amerika."

"Men," invände Maximilian, "hur skulle *de* bära sig åt, som önskade låna?"

"Nödvändigheten af att låna är en af lånandets följder. Sjukdomen framkallar symptomen. De män, som bli rika genom att låna, äro oändligt färre än desse, hvilka bli ruinerade derigenom, och hvarje olycka, som drabbar medelklassen, ökar de hjelplöse fattiges antal samt minskar deras chancer. Penningarne äro i och för sig värdelösa. De bli värdefulla endast genom att användas — genom att utbytas mot ting, nödvändiga för lifvet eller beqvämligheten. Om penningarne icke kunde bli utlånade, måste de af sina egare användas i och för affärsföretag, hvarvid arbetare skulle få sysselsättning, och företaget skulle då ej nödgas gifva afkastning åt två håll — nämligen åt den man, som inlåtit sig deri, samt åt ockraren, som sitter säkert på hans rygg — utan endast åt den förstnämde ockraren, d. v. s, arbetsgifvaren. Framgången skulle då bli säkrare; samhällets allmänna välmåga skulle ökas derigenom; följaktligen skulle det bli ett större antal företag, arbetarne skulle röna större efterfrågan och följaktligen erhålla högre aflöning.

Ocker inverkar absolut hämmande på de företagsamma medlemmarne af ett samhälle genom att försätta dem i konkurstillstånd, och det blir endast mycket rika samt mycket fattiga qvar; ty hvarje dollar, som arbetsgifvarne betala till penningeutlånarne, måste nödvändigtvis komma ur arbetarnes fickor. Ockret är orsaken till den första aristokratien, och ur denna framväxte alla de andra aristokratierna. Tag reda på hvarifrån de penningar kommo, som nu förtrycka menniskoslägtet i form af stora korporationer, kombinationer m. m., och i nio fall af tio skall du spåra dem till räntan på utlånade penningar. Korallön är byggd af döda koralldjurs kroppar; stora förmögenheter äro vanligtvis summor, tillkomna genom ekonomiska katastrofer, och hvarje dollar representerar olycka."

"Nå väl," sade Maximilian, hvad skulle du göra, sedan du afskaffat ocker i ditt Utopia?"

"Jag skulle derefter gå till verket och göra en lista på alla de lagar, paragrafer, vanor eller plägseder, som endera genom att iakttagas eller underlåtas gåfve någon menniska en fördel framför någon annan, eller som syftade att koncentrera samhällets förmögenhet i ett fåtals händer. Och då jag funnit hvilka dessa orättvisor eller fördelar vore, skulle jag *med ens* afskaffa dem.

"Nå väl," fortfor Maximilian, "låtom oss antaga, att du icke genast blefve mördad, af de män, hvilkas privilegier du förstört — såsom Gracccherna blefvo fordomdags — hvad skulle du sedan göra? Menniskorna äro olika i hvarje småsak. Somliga hafva mera arbetslust, större styrka, äro listigare, mera förutseende eller kun-

na spara och samla ihop mer än andra. Hur skall du hindra dessa personer från att bli rikare än de öfriga?"

"Jag skulle icke försöka något sådant," svarade jag. "Dessa olikheter hos menniskorna äro medfödda och kunna icke afskaffas genom lagstiftning; ej heller äro de instinkter, som du talar om, i sig sjelfva skadliga. På dem hvilar i sjelfva verket civilisationen. Det är endast i sina öfverdrifter, som de bli förstörande. Det är rätt, klokt och på sin plats för personer att samla tillräckligt stor förmögenhet för att kunna tillbringa sin ålderdom i lugn, frid och välstånd och gifva sina barn någonting att påbörja sin lefnadsbana med. Ett tusen personer i ett samhälle, som ega $10,000, $50,000 eller till och med $100,000 hvardera, kunna vara till gagn, måhända till välsignelse; men en person, som eger femtio eller eller ett hundra millioner, eller — såsom vi ha det nu för tiden — ända till ett tusen millioner, det är en hotande fara för hvarje menniskas lugn och lycka i hela verlden. Jag skulle fastställa ett maximumbelopp, utöfver hvilket ingen skulle kunna hafva egendom. Jag skulle icke hejda hans penningeförvärf, då han uppnått det stadiet, ty hos många är förvärfsbegäret en instinkt; men jag skulle fordra att han insatte sitt öfverskott i ett af en regeringskomite öfvervakadt företag, som afsåge utförandet af stora arbeten till förmån för arbetsklassen. Han skulle upprätta skolor, läroverk, barnhem, sjukhus, mönstergilla boningshus, trädgårdar parker, bibliotek, bad, förlustelseställen, musiksalar, anordna utflygter till sjös under varm väderlek, bränslesällskaper vid

kallt väder m. m., m. m. Jag skulle tillåta honom att förvärfva sig odödlighet genom att fästa sitt namn vid dessa välgörenhetsverk, och jag skulle hedra honom än vidare genom att placera hans staty i ett stort nationalgalleri, afsedt att föreviga minnet af mensklighetens välgörare."

"Men," sade Maximilian leende, "det skulle icke dröja länge innan dina rike män med öfverskottet af sin förmögenhet åstadkomme allt det, som du talar om. Hvad skulle du göra med den hopade återstoden deraf?"

"Åh," svarade jag, "vi skulle få fullt upp att göra. Vi skulle till och med samla deras penningar i en stor fond och bygga nationaljernvägar, som förde jordbrukarnes produkter till arbetarne och arbetarnes till jordbrukarne för minsta transportkostnaden och fritt för spekulanter och mellanhänder. På detta sätt skulle både jordbrukare och arbetare lefva bättre, för mindre kostnad och med mindre arbete."

"Allt är mycket vackert," sade han. "Men dina mellanhänder skulle svälta."

"Icke alls," svarade jag. "De illistiga svälta aldrig. Det skulle bli en sådan tidsålder af allmän välmåga, att de helt enkelt skulle använda sin skicklighet och förslagenhet i andra riktningar; men de skulle nu nödgas lemna någon valuta för de fördelar de åtnjöte. Nu taga de gräddan, smöret och köttet, medan någon annan måste uppföda och mjölka kon."

"Men," invände han, "allt detta skulle icke hjelpa våra jordbrukare i deras nuvarande belägenhet; de hafva icke någon jord längre."

"Det är sant," svarade jag. Men likasom

jag begränsade en mans möjliga förmögenhet, skulle jag äfven begränsa storleken af det jordområde, han kunde få ega. Jag skulle fastställa maximum till t. ex. 100 eller 500 acres eller hvilket som kunde anses rättvist och resonabelt. Jag skulle afskaffa alla korporationer eller förvandla dem till individuelt delegarskap. I förra århundradets stora inbördes krig bestämde Abraham Lincoln åt sydstadsinsurgenterna ett visst antal dagar, på hvilka de skulle nedlägga sina vapen eller förlora sina slafvar. På samma sätt skulle jag anslå ett eller två års tid, inom hvilken de, som egde stora jordområden, skulle sälja sina egendomar i smärre afdelningar till sådana, som sloge sig ned på den inköpta jorden. Köparne skulle få sina jordstycken mot afbetalningar på lång tid och utan ränta. Om detta påbud icke åtlyddes, skulle jag efter utlöpandet af den föreskrifna tiden konfiskera deras områden och sälja dem, såsom styrelsen i forna tider sålde publik jord, för så mycket pr acre till sådana, som ville bosätta sig på den inköpta egendomen, samt öfverlemna betalningen till de förre egarne."

"Men då du afskaffat räntan på penningarne, skulle inga inteckningar vara möjliga, och de fattige skulle svälta ihjäl innan de hunnit få någon skörd."

"Då," svarade jag, "skulle jag begära hela nationens bemedling, såsom det skedde under det stora inbördeskriget 1861, och utgifva pappersmynt, som toges i betalning för alla skatter och hvars gångbarhet vore garanterad af fem hundra millioner menniskor, samt träffa anstalt om att hjelpa dessa ruinerade bönder öfver de

första besvärliga åren. Dessa penningar skulle vara ett lån till dem utan ränta och skulle återbetalas såsom skatt på deras jord. Styrelsen är endast en maskin för att skaffa folket rättvisa och hjelpa det, och vi ha ännu icke utvecklat hälften af dess krafter. Och det är icke mera behöfligt att vi inskränka oss till våra förfäders föredömen i fråga om styrelse, än att vi inskränka oss till de trånga gränserna af deras kunskap, deras uppfinningsförmåga eller deras teologiska trosläror. Det ledsamma är, att så många anse styrelsen som ett gudomligt något, hvilket nedfallit till oss från himmelen och derför icke kan förbättras eller ens kritiseras, då deremot verkliga förhållandet är, att den endast är en mensklig inrättning för att åstadkomma lycka och trefnad, och i sig sjelf har den icke mera helgd än en skottkärra eller en vanlig grötgryta. Ändamålet med allting jordiskt är att vara menniskan till gagn, och det finnes ingenting annat heligt på jorden än menniskan, emedan hon ensam har del i det gudomliga samvetet."

"Men," invände han, "måste icke dina papperspengar en gång inlösas med guld eller silfver?"

"Det vore icke så nödvändigt," svarade jag. "Tillbedjandet af guldet och silfret är en vidskepelse, hvars öfversteprester äro bankirerna och hvars offer är hela menniskoslägtet. Dessa metaller äro i sig sjelfva af ringa värde. Hvad är det, som skulle göra dem så värdefulla?"

"Äro de icke de sällsyntaste och värdefullaste produkterna i verlden?" frågade Maximilian.

"Visst icke," svarade jag. Det finnes många metaller, som öfverträffa dem både i sällsynthet och dyrbarhet. Då ett kilogram guld är värdt omkring $730 och ett dito af silfver omkring 43.50, kostar samma vigt af iridium (den tyngsta kropp som finnes) $2,400. Ett kilogram af palladium kostar $3,075; ett dito af kalcium nära $10,000; då deremot vanadium, den verkliga 'metallernas konung' är värd $25,000 pr kilogram."

"Hvarför användas då guld och silfver som penningar?" frågade han.

"Hvem vet? Bruket daterar sig tillbaka till förhistoriska tidsåldrar. Menniskan godkänner alltid det, som är i existens då hon födes."

"Men äro de icke vackrare än andra metaller? Och användas de ej som penningar, derför att syror ej kunna förstöra dem?"

"Nej," svarade jag. "Vissa af de andra metallerna öfverträffa dem i fråga om skönhet. Diamanten öfverträffar dem betydligt både i skönhet och värde, och glas motstår syrors inverkan bättre än någon af dem."

"Hvad är då ditt förslag?" frågade han.

"Guld och silfver," sade jag, "äro grundvalarne för verldens myntväsen. Om det finnes rikligt af dessa båda metaller, är det också riklig tillgång på alla sorters pappersmynt. Om det finnes litet af dem, måste det i samma mån finnas högst ringa af pappersmynt, och är detta ej förhållandet, då komma paniker och skakningar vid försöket att få en gulddollar att motsvara

tre, sex eller tio pappersdollrar. För etthundrafemtio år sedan *hade guld- och silfverproduktionen oafbrutet minskats, under det att verldens befolkning och affärer hastigt ökades.*"

"Tag ett barn, några få år gammalt; låt en smed sammanlöda en jernring omkring dess midja. Först förosakar ringen föga olägenhet. Barnet leker. Då det blir större, blir ringen trängre; den förorsakar smärta; ynglingen vet knappt hvad det är som plågar honom. Han växer till än mera. Alla hans inre organ förkrympas och placeras orätt. Han växer till fortfarande; han har en mans hufvud, skuldror och lemmar, men ett barns midja. Han är en vidunderlighet. Han dör. Detta är en bild af verlden, sådan den nu är, bunden i någon förhistorisk nations dumma öfvertro. Men detta är icke allt. Hvarje minskning i guldets och silfrets qvantitet ökar inköpsvärdet af de dollrar, som tillverkas deraf, och dollarn blir eqvivalenten för en större del af menniskans arbete och hennes produkter. Detta gör den rike rikare och den fattige fattigare. Jernbandet rubbar lifsorganen ur deras läge. Ju mera dollarn stiger i värde, desto mera förlorar människan i värde. Häraf kommer minskad aflöning, en ökning af rikedomens makt, af ett fåtals lyx och de mångas elände."

"Hur skulle du hjelpa detta? frågade han.

"Jag skulle sammankalla de civiliserade nationerna till rådplägning och föranstalta om ett internationelt pappersmynt, som skulle utgifvas af de olika nationerna, men mottagas som laglig

liqvid för alla skulder i alla riken. Mängden af utgifna sedlar skulle bestämmas efter folkmängden och skulle ej få öfverstiga en viss summa. Alla den civiliserade verldens fastigheter skulle utgöra säkerhet derför, och sedlarne skulle mottagas vid all slags skatteuppbörd öfver allt. Jag skulle förklara guld och silfver som lagligt betalningsmedel endast för skulder på fem dollars eller mindre. Internationelt pappersmynt, som vore gångbart i New York, London, Berlin, Melbourne, Paris och Amsterdam, skulle vara gångbart öfverallt. Verlden, befriad från sitt jernband, skulle i hast uppnå en förvånansvärd rikedom. Det skulle icke förekomma några finansiela paniker eller rubbningar; det skulle ej bli någon overksam 'medeltid,' död af brist på gångbart mynt; ty en nations penningar skulle ökas precis i samma grad som dess folkmängd. Det skulle ej bli någon gräns på menniskoslägtets utveckling, så långt planetens utrymme och tillgångar det tilläte, och äfven dessa kunde, genom menniskans förmåga, ökas tusenfaldt utöfver hvad våra förfäder drömde om. Hafven och sjöarne skulle, om de rätt sköttes, kunna underhålla flera menniskor, än det nu är möjligt för jorden. En million fiskromkorn förstöras nu, der ett enda blir moget.

"Den tid torde komma då de långsamma jordbruksprocesserna bli i betydlig mån öfvergifna och menniskors föda frambringas ur de kemiska element, hvaraf den är sammansatt, sedan elektriciteten och magnetismen fått hopgjuta dem. Vi hafva redan gjort någonting i samma riktning i och med den syntetiska kemien. Våra bergs-

kedjor torde i kommande tidsåldrar blifva jemnade med jorden och förvandlade till bröd åt de mest upplysta, bildade och i högsta mening religiösa menniskor, som någonsin dväljts på detta klot. Allt detta är möjligt, om civilisationen är räddad från den förstörande makten af den okunniga och brutala plutokrati, som nu hotar menniskoslägtets välfärd. Penningemännen äro lika slafegarne af 1860; de fordra blindt och bestämdt sin egen undergång; de måtta slag åt sjelfva de händer, hvilka skulle rädda dem."

"Men," sade Maximilian, "är det icke rätt och nödvändigt, att verldens intelligens skulle regera verlden?"

"Jo visst," svarade jag; "men hvad är intelligens? Det är ett omfattande vetande, och detta innefattar mildhet och kärleksfullhet. Den, hvars tanke innefattar hela den skapade verlden och uppfattar menniskans plats i naturen, kan icke vara grym mot sina likar. Om intelligensen är sjelfvisk, så är den det visligen. Den ser klarligen, att ett sådant afskyvärdt tillstånd som vårt nuvarande icke kan få fortfara. Den vet, att ett fåtal icke kan utan fara stänga in de svältande sjömännen och passagerarne och sedan svära och lefva röfvare på däcket. Då de innestängda stackrarne bli tillräckligt upphetsade — och det är endast en tidsfråga, — skola de de sätta eld på skeppet eller borra hål derpå, och dårarne såväl som deras offer skola förgås tillsamman. Sann intelligens är omfattande, förutseende, barmhertig och rättvis. Någon sade i forna tider, att "gudarne visade hvad de tänkte om rikedomar genom att skänka dem till sådant folk,

som förhållandet var. "Det är icke skalderna, filosoferna, menniskovännerna, historieskrifvarne, de vise, de lärde och de verkligen intelligente i någon generation, som ega de stora förmögenheterna. Nej, men det är en underafdelning af hjernan som kallas *knipslughet*. Den har ingenting att göra med själens höghet eller renhet, med kunskap eller vidsträckta vyer; den utgör den lägsta, sämsta delen af intelligensen. Den är räfvars, apors, kråkors, råttors och andra kreaturs kännetecken. Den har sin fröjd åt hålor och underjordiska tillhåll; den föraktar icke smutsen; den försmår ej att använda lögn, stöld, intriger och kanaljeri. Låt mig ge dig ett exempel!

"Det är antecknadt, att då det stora kriget mot slafveriet år 1861 utbröt här i landet, fans i denna stad en rik köpman, vid namn A. T. Stewart. Hundratusentals personer sågo i kriget endast de stora unions- och slafveri-frigörelsespörsmålen — fyra millioner menniskors försättande i frihet och bevarandet af flaggans ära; och de skyndade framåt, ifriga att få deltaga i striden. De voro redo att dö, på det att nationen och friheten måtte lefva. Men under det deras själar sålunda voro eldade af stora och ädla känslor samt glömde hem, familj, förmögenhet, lif och allt, såg Stewart, den rike köpmannen, endast det faktum, att kriget skulle afskära kommunikationen mellan norden och de bomullsproducerande staterna samt att detta skulle hafva till följd, att priset på bomullsvaror skulle stegras, och medan fosterlandskärleken på det ifrigaste

sätt lades i dagen, medan trummor dånade och trumpetfanfarer smattrade, sände han ut sina agenter och köpte upp alla de bomullsvaror, som han kunde få tag uti. Det säges att han förtjenade en million dollars på denna lilla knipslughet. Men om alla hade tänkt och handlat som Stewart, så skulle vi icke haft någon Union eller något land, och det skulle nu icke hafva funnits hvarken heder eller mandom. Nationen räddades af desse stackars menniskor, som icke hade någon tanke på bomullsvarupriserna i denna för Amerika så kritiska tid. Deras stoft betäcker nu hundratals slagfält; men deras minne skall lefva för alltid i menniskornas hjertan. Å andra sidan kom den store köpmannens förmögenhet, som under hans lifstid icke varit till något godt efter hans död att tillfalla en person, som icke var hans slägting, och t. o. m. hans eländiga kadaver vardt genom ödets ironi förnekadt att få hvila i hans präktiga mausole samt torde hafva till sist funnit sin graf i magen på hundar.

Denna lilla tilldragelse illustrerar alltsamman. Det är icke *intelligensen*, som regerar rikedomens verld, det är *knipslugheten*. Styrkan var en gång den rådande öfver menniskoslägtet — styrkan i baronens högra arm, och intelligensen måste fly till preståndet, till klostret, till munkens kåpa för att rädda sig. Nu är *styrkan* verldens slaf och *knipslugheten* är baronen — verldens herre.

"Låt mig gifva dig en annan illustration. Tiotusen personer arbeta på ett yrke. En af dem tänker ut en uppfinning, hvarigenom deras produktionsförmåga tiofaldt förökas. Antagen, att hvar och en af dem genom sitt arbete producerat

egendom, värd fyra och en half dollar om dagen, och daglönen var t. ex. en och en half dollar. Nu kan han medels den nya uppfinningen producera egendom, värd fyratiofem dollars pr dag. Ökas hans aflöning i samma proportion, d. v. s. till femton dollars om dagen — eller ens till fem dollars? Icke alls. *Knipslugheten* har stigit in och undersökt den fattige arbetarens uppfinning, köper den af honom för en spottstyfver, förskaffar sig patent — ett monopol under skydd af ovisa lagar. Arbetarne få ännu sina $1.50 pr dag, och *knipslugheten* stoppar återstoden i fickan. Men detta är icke allt. Om en man nu kan göra tios arbete, så blir det nio, som komma att afskedas och få sakna sysselsättning. Men de nio männen måste lefva och önska den ene mannens plats; de äro hungriga; de vilja arbeta för mindre — och arbetslönerna gå ned, till dess de nå den lägsta gräns, vid hvilken arbetarne möjligen kunna lefva. Samhället har frambringat en millionär och tusentals fattiga. Millionären kan icke äta mer eller ha på sig flera kläder än en förmögen landtbrukare samt för den skull icke af mera värde än en sådan för yrkena och handeln; men de tusentals fattiga måste underhållas af de skattskyldige. Dessa åter igen hafva icke några flera penningar att afvara, de kunna ej heller köpa handlandenas och fabrikanternas varor, och alla affärer aftaga. Kort sagdt: den allra onyttigaste, skadligaste och mest fördömvärda vara, som ett land någonsin kan producera, är — millionärer. Om ett samhälle från Indien importerade en hop menniskoätande tigrar och släppte dem lösa på gatorna för att fråssa på

män, qvinnor och barn, skulle de icke åstadkomma en tiondedel af det elände, som förorsakas af ett lika antal millionärer. Dessutom skulle stadens innebyggare gå man ur huse och döda tigrarne; men de menskliga förstörarne skyddas af de välgörande lagarne hos det folk, som de uppoffra på eländets och brottets altaren."

"Men hvad är ditt botemedel?" frågade Max.

"Styrelse," sade jag. "Nationel styrelse, statsstyrelse och municipalstyrelse — se der nyckeln till menniskoslägtets framtid!

"Det fans en tid, då gården eller byn endast representerade bönder, som samlat sig i skuggan af baronens slott för att erhålla skydd. Långsamt och motvilligt avancerade den på stadsutvecklingens väg, drifven framåt af nödvändighetens piska. Vi hafva endast att utvidga styrelsens makt för att lösa verldsgåtan. Den för sig sjelf boende mannen är den vilde mannen; den sällskaplige mannen är den civiliserade mannen. En högre utveckling inom samhället gör det nödvändigt, att detta samverkans medel skall få sina krafter förhöjda. Det fans en tid, då hvarje person med stor kostnad anordnade forslandet af sina egna bref. För en ovanligt liten betalning tar nu styrelsen den affären ur hans händer. Det fans en tid, då hvarje hus af egaren måste förses med vatten. Nu förse ortmyndigheterna alla med vatten. Sammalunda i fråga om ljus. En tid måste hvarje familj uppfostra sina egna barn; nu uppfostras de af staten. En gång gick hvarje man väpnad för att skydda sig sjelf. Nu skyddar honom staden med sin väpnade polis. Dessa antydningar måste fullföljas i sina konseqvenser.

Framtidens stad måste lemna doktorer åt alla, jurister åt alla; förströelser åt alla; affärshjelpredor åt alla. Den måste vara så anordnad, att ingen blir plundrad och att ingen må svälta, som är villig att arbeta."

"Men," invände Max, "om du afskaffar räntan på penningar och på detta vis skingrar de hopade kapitalen i smärre affärsföretag, hur kan du då reda dig med de skarpsinnige mästarne i affärer, hvilka arbeta förfärligt för ofantlig personlig vinst, men hvilka genom sin sträfvan och sitt kapital sätta den stora massan af produkter i förbindelse med den stora massan af konsumenter? Äro icke desse män nödvändiga för samhället? Är det icke deras verksamma och och kraftiga hjernor, som åstadkomma allt framåtskridande? Ett tusen sysslolösa menniskor, dåligt födda och klädda, finnas på en viss trakt. En af desse sluge äfventyrare anländer till trakten. Han ser ett tillfälle att använda trädens bark och jordbrukarnes boskaps hudar samt anlägger ett garfveri. Han torde kunna förtjena mera penningar än de tusen personer, som han skaffar arbete; men har han icke gjort mer än de? Är icke hans intelligens oändligt mera värdefull, än alla dessa muskler, som icke alls tänka?

"Det ligger mycken kraft i ditt argument," svarade jag, "och jag tror ej, att samhället skulle underlåta att uppmuntra sådana äfventyrare. Men de mångas muskler äro lika nödvändiga för den man du beskrifvit, som hans intelligens för musklerna, och enär de alla äro menniskor, borde det vara någon likhet i fördelningen af förtjensten. Och kom ihåg, att vi lärt

oss att tänka så, som vore siffror och förmögenhet allt. Det är bättre för en nation att den innefattar trettio millioner välmående, lyckliga och fosterlandsälskande personer, än ett hundra millioner okunniga, miserabla och väntande på ett gynsamt tillfälle att öfverändakasta all styrelse. Jordens öfverbefolkning skall komma snart nog. Det är ingen nytta till att påskynda den. Amerikanarnes dumma förfäder kallade det nationel utveckling, då de importerade milliontals utländingar för att upptaga den publika jorden och icke lemnade någonting qvar deraf för sina egna barn.

"Se här en annan sak! Menniskorna arbeta först för sin bergning — för tillräckligt med pengar att lefva på den tid, som de veta snart är inne, då de ej kunna arbeta längre. Men då de uppnå detta stadium, fortfara de att arbeta af ren fåfänga, — en af de ömkligaste utaf alla menskliga lidelser. Den som är värd $100,000, säger till sig sjelf: 'Der är Jones; han är värd $500,000; han lefver ett mera lysande och elegant lif, än hvad jag kan. Jag måste öka min förmögenhet till en half million.' Jones åter jemför sig med Brown, som har en million. Han vet, att folk kryper vida mer för Brown, än de göra för honom. Han måste hafva en million — en half million är ingenting. Och Brown känner, att han ställes i skuggan af Smith, som har tio millioner. På det viset fortfar det barnsliga begäret att vara förnämst. Menniskorna värderas icke efter sig sjelfva, utan efter sitt bankkonto. Under tiden är det, som dessa stora kapital samlas på menniskoslägtets bekostnad. Om i ett

samhälle på ett tusen personer det finnes en förmögenhet på hundra millioner, lika fördelad mellan alla, då äro de alla välbergade och lyckliga. Om nu tio personer genom knipsluga beräkningar taga tre fjerdedelar af hela denna förmögenhet och stoppa den i sina fickor, så finnes det endast en fjerdedel att dela mellan de niohundranittio, och de äro för den skull fattiga och eländiga. Inom vissa gränser är penningars hopande på ett ställe liktydigt med utblottning annorstädes.

"Och under denna eggelse af den dumma fåfängan," fortfor jag, "pågår en täflan mellan hattar och mössor, en äflan att vara vräkig och elegant. Alla menniskosjälens krafter användas, icke för att upplyfta verlden, utan för att neddraga densamma. En samling af småttingar — män och qvinnor — förevisas på en hög platform inför menskligheten, paraderande och struttande omkring med näsorna i vädret, lika högfärdiga som en apa öfver ett perlband och betäckta af en glans, som icke är deras egen, men som de varit i tillfälle att köpa, ropande högljudt: 'Se bara hvad jag *har!*' och icke: 'Se hvad jag är!'

"Och sedan den outsägliga slafviskheten hos dem, som befinna sig nedanför! Dårarne skulle ej känna igen Sokrates, om de också stupade öfver honom på gatan; men Croesus kunna de känna igen på en mils afstånd. De kunna vädra honom på ett byggnadsqvarters längd, och de skola gerna vrida ryggen ur led för att, bugande till jorden, bringa honom sin hyllning. Det påminner om Ludvig XIV:s tidehvarf i Frankrike, då millliontals menniskor befunno sig i yttersta elän-

de — ja, höllo på att svälta ihjel, under det att stordignitärer ansågo det för höjden af jordisk lycksalighet och ära att hjelpa kungen gå till sängs eller taga af honom hans smutsiga strumpor. Och om en man af folket tillfälligtvis fick se en skymt af hur kungen ömsade skjortor, kände han sig som om han sett upp i himmelen och observerat hur gudomen skapade verldar. Åh, det är tillräckligt att komma en man att förakta sitt slägte!"

"Nej, nej," sade Maximilian. "Nu blir du bitter. Låtom oss spisa middag innan du afskaffar allt ondt i verlden, eller också kommer jag att bli hågad att öfvergifva New York och köpa en hörntomt i Utopia."

TRETTONDE KAPITLET.

Fåmannaväldets konselj.

Det hände sig alldeles som Rudolf förutsagt. Jag anlände till furstens palats kl. ½7; kl. ½8 var min vanliga drägt betäckt med ett broderadt livre och jag åtföljde Rudolf till konseljkammaren. Vi placerade bord, stolar, pennor, bläck, papper m. m. i ordning. Tagande tillfället i akt, flyttade vi åt sidan en stor låda, hvari växte ett ståtligt exemplar af *cactus grandiflorus* i full blomning. De praktfulla blommorna öppnades nu vid solnedgången och fylde rummet med sin härliga parfym. Jag kröp genom öppningen, tog af mitt livre och lemnade det tillbaka till Rudolf; han flyttade lådan på dess plats igen; jag införde krokarne i deras merlor, och barrikaden var fullständig. Efter att hafva framhviskat många råd och anvisningar lemnade han mig. Jag hörde honom gå ut och stänga dörren — icke den dörr, genom hvilken vi hade inträdt — och allt var tyst.

Då jag sammanlade benen på turkiskt vis, fans der rum att sitta på der jag var. Jag väntade. Jag tänkte på Estella. Rudolf hade försäkrat mig, att hon icke blifvit oroad. Han väntade på, att hungern skulle tvinga henne att äta af den

med sömnmedel bemängda födan. Derefter undrade jag, om vi skulle kunna komma oskadda undan. Sedan tänkte jag på de ord hon yttrat om mig samt ihågkom det belåtna uttrycket i hennes ansigte, då vi möttes i Rudolfs rum, och mina visioner blefvo mycket behagliga. T. o. m. den dödstystnad och tryckande enslighet, som rådde i de två stora rummen, kunde ej hejda mitt hjerta att klappa fortare. Jag glömde min mission samt tänkte endast på Estella och framtiden.

Jag vardt återkallad till jorden och dess pligter derigenom att den bortersta dörren upplåstes. Jag hörde Rudolf säga, liksom om han besvarade en fråga:

"Ja, min herre, jag har personligen undersökt rummen och gjort mig förvissad om, att inga spioner äro gömda någonstädes."

"Låt mig se!" sade fursten. "Lyft upp tapisserierna!"

Jag kunde höra dem gå omkring i konseljkammaren, tydligen längs väggarne. Derefter hörde jag dem komma till konservatoriet. Jag drog mig djupare ned; de gingo hit och dit bland blommorna och stannade t. o. m. en stund framför de blommande kaktusväxterna.

"Den der *flagelliformis* ser sjuklig ut," sade fursten. "Jordmånen är kanske för fet. Säg till trädgårdsmästaren att byta om jord åt den!"

"Det skall jag göra, min herre," sade Rudolf, och till min stora lättnad gingo de vidare. Inom några minuter hörde jag dem i konseljkammaren. Med största varsamhet reste jag mig långsamt upp. En jalusi af blommor hade af Rudolf

blifvit helt illistigt placerad mellan kaktusväxterna och sagda rum. Till sist fann jag, i en halft lutande ställning, en öppning mellan den rika blomstermassan. Fursten talade vid Rudolf. Jag såg honom ganska väl. Han var klädd i aftonkostym. Han var storväxt, något korpulent — eller uppsväld, såsom Rudolf sagt. Han hade en hebreisk ansigtstyp; hans ansigte tycktes vara vinklar alltsamman. Pannan var bred och framstående, framskjutande vid hörnen; näsan var ganska stor och formad som ett örnnäbb; håret såg ut att vara färgadt; en lång, tjock, svart mustach betäckte hans öfverläpp, men kunde icke alldeles dölja det hårda, cyniska, hånfulla draget kring hans mun; stora påsar hängde under de små, sneglande ögonen. Ansigtet påminte i hög grad om porträtten af Napoleon den tredje, hvilken af många ansågs hafva haft högst litet af Napoleon i sig, med undantag af namnet.

Furst Cabano hade det säkra och befallande sätt, som vanligen åtföljer stora rikedomar eller framgång af något slag. Utomordentlig makt frambringar alltid samma slags ansigtstyp. Du ser den hos det forntida Egyptens stornäsiga mumie-kungar. Det finnes hos dem en viss aristokratisk högförnämhet, som hudens hoptorkande i fyra tusen års tid icke kunnat utplåna. Vi känna oss nästan färdiga att taga af ass våra hattar inför deras torra hudar. Du ser denna typ hos de gamle korsfararnes korsbenta monument i Europas ärevördiga kyrkor; de voro en präktig afvel af vildsinta barbarer, som slogo tio slag för seger och plundring, då de slogo ett slag för Kristus. Och du kan se samma ansigtstyp i verl-

dens nuvarande styresmän — de stora bankirerna, jernvägsintendenterna, börsspelarne i stor skala, handelns okrönte monarker, hvilkas gyllene vagnar fräckt och likgiltigt köra fram öfver det i stoftet sjunkna folkets kroppar.

Och så finnes det en annan klass, som alltid utgör dessa förtryckares biträden och ministrar. Du igenkänner dem vid första anblicken. De äro stora, grofva, korpulenta personer, röda i synen och brutala, pråligt och dumt utstyrda, högröstade, sjelfviska, pockande. De krypa och göra sig till för alla sina förmän samt äro slafdrifvare åt alla under dem. De ha föresatt sig att lefva på bästa sätt, som verlden kan åstadkomma, och det rör dem ej på minsta vis, om de arma förgås i högtals vid deras fötter. De hungrigas tjut förtager i ingen mån deras aptit och deras sjelfbelåtenhet. Dessa utgöra den stores *verld*. Han misstager deras kryperi, deras åtbörder och komplimanger för menniskoslägtets bifall. Han kan ej inse hur ytligt, tillfälligt och värre än onyttigt hans lif är, och han kan ej bakom dessa välfödda, tjockbukiga ynkryggar se de stora, olyckliga millionerna, som lida på grund af hans missgerningar eller hans likgiltighet.

Under det jag öfverlemnade mig åt dessa tankar, anlände styrelsen. Vederbörande voro åtföljde af tjenare, svarta och hvita, som med många bugningar och artighetsbetygelser aftogo dem öfverplaggen och derefter aflägsnade sig. Derefter stängdes och reglades dörren. Rudolf stod utanför som vakt.

Jag kunde nu utan fruktan resa mig upp, ty

konseljkammaren strålade af elektriskt ljus, medan konservatoriet var endast delvis belyst.

De flesta af männen voro i medelåldern eller ännu mera till åren. De voro i allmänhet storväxta med fint bildade pannor. Det naturliga urvalet hade skaffat de stora hufvudena upp på maktens tinnar. Somliga hade skarpa drag och sågo endast ut som framgångsrika affärsmän; andra visade liksom fursten, tecken till sinnlighet och utsväfningar i de påsiga, glåmiga anletsdragen. Det var onekligen en samling af kraftige män. Det fans inga talare bland dem; de egde inga af talarestolens eller platformens konster. De talade sittande samt på ett obehändigt och dröjande sätt; men hvad de sade var klokt och träffade alltid hufvudet på spiken. De hade inga sekreterare eller rapportörer. De kunde icke förtro någon sina hemligheter. Deras beslut meddelades alltid af presidenten — furst Cabano — till en person, som med ens meddelade hvad som var nödvändigt till deras större agenter samt dessa i sin ordning till de mindre regenterna. Och så störtade auktoritetens påbud med blixtens hastighet till de aflägsnaste trakterna af den s. k. republiken, och mången man vardt slagen till marken, ruinerad, krossad, förstörd, föga anande, att den ljudlösa åskvägg, som träffade honom, kom från denna fjerrbelägna kammare. Fursten helsade hvarje ankommande på det vänligaste välkommen och anvisade honom hans plats. Då alla satt sig, sade han:

"Jag har sammankallat er, mine herrar, emedan vi hafva högst vigtiga saker att afgöra. Enligt den allt mer ökade massan af bevis är troligt-

vis ett nytt uppror af pöbeln nära förestående, kanhända ett större sådant, än vi någonsin förr haft att göra med. De trasiga uslingarne tyckas bli allt desperatare år ifrån år, annars skulle de ej rusa emot en säker död, såsom de nu synas hågade att göra.

"Jag har två män här i huset, som jag ansett det vara bäst, att I sen och hören ansigte mot ansigte. Den förste är general Jakob Quincy, befälhafvare öfver de krafter, hvilka bemanna våra tiotusen luftskepp eller *demoner*, såsom de allmänneligen kallas. Jag antager, att vi alla äro ense derom, att på desse män och de dödliga bomber af giftig gas, med hvilka deras fartyg äro försedda, vår räddning och fortsatta makt i främsta rummet beror. Vi måste icke glömma, att vi i antal endast äro en mot tusen och att verlden är mycket orolig under vår styrelse. Om vi icke hade *demonerna* och giftbomberna, skulle jag frukta för följderna af den stundande striden; men med dem är segern viss.

"Quincy fordrar än en gång, på sina mäns vägnar, högre aflöning. Vi hafva redan flera gånger jakande besvarat en liknande begäran. Vi äro nästan i samma belägenhet som gamla Rom, då pretorianerna mördade kejsar Pertinax och sålde kejsarkronan till Didius Julianus. Desse män hålla kontrollen öfver kontinenten i sina händer. Lyckligt för oss är, att de ännu icke äro fullt varse sin egen makt och åtnöja sig med att endast begära ökad aflöning. Vi kunna icke gräla med dem den här gången, då ett stort uppror hotar. En vägran kunde drifva dem öfver till fienden. Jag nämner dessa sakförhållanden så

att I, hvad general Quincy än må begära och hur oförskämdt de än taga till, ej måtten uttrycka något missnöje. Då han gått, kunna vi tala om våra planer för framtiden och besluta hvad vi skola taga oss till med desse bråkmakare, då upproret är öfverståndet. Jag har någonting att föreslå sedan han lemnat oss."

"I veten, att vi haft stort besvär med att få reda på någonting bestämdt angående den nya organisationen och hafva lyckats högst illa. Deras planer tyckas vara så väl anlagda och deras list är så stor, att alla våra försök misslyckats. Många af våra spioner hafva försvunnit; polisen kan ej ta reda på hvad det blifvit af dem. De äro säkert döda; men deras lik har ingenstädes blifvit funna. Det antages, att de blifvit mördade, nedtyngda med vigter och sänkta i floden. Denne man, Andreas, har hittills räddat sig. Han arbetar som en mekaniker — han är i sjelfva verket en sådan — i en af verkstäderna, och han låtsar vara en af de våldsammaste och bittraste af våra fiender. Han vill icke samtala med någon annan än mig, ty han misstänker hela stadspolisen, och hitkommer endast sällan — icke mer än en gång på två eller tre månader —, då jag betalar honom liberalt och ger honom nytt arbete. Det jag sist bad honom om var att utforska, hvilka som vore ledarne för de eländiga varelserna i detta nya uppror. Han har funnit det mycket svårt att få någon bestämd upplysning i detta afseende. Organisationen är mycket listigt hopkommen. Brödraskapet är sammansatt af grupper på tio personer. Ingen af manskapet känner mer än nio andra medlemmar,

som tillhöra hans grupp. Dessa gruppers ledare väljas af ett högre befäl. Dessa ledare äro i sin ordning organiserade i grupper på tio under en ledare, som också är utsedd af ett högre befäl; men i denna andra grupp af tio känner ingen den andres namn eller ansigte, de mötas alla maskerade. Och så högre upp i rangordningen. Den högsta styrelsen är en grupp på ett hundra, vald ur hela föreningen af en exekutiv komite. Andreas har slutligen, efter åratals arbete och tålig väntan, blifvit vald till en af detta hundramannaråd. Han skall bli invigd i morgon qväll. Han kom till mig för att få mera penningar, ty han känner sig vara i större fara, då han ingår i de förnämsta konspiratörernas kula. Jag sade honom, att jag trodde det I önskaden göra honom några frågor, och derför har han återkommit i qväll, förklädd i fruntimmersdrägt, och han befinner sig nu i biblioteket, inväntande edra order. Jag tror, att vi göra rätt i att tala med honom, innan vi höra, hvad Quincy har att omförmäla. Skall jag sända efter honom?"

Sedan alla härtill gifvit sitt bifall, gick fursten till dörren och bad Rudolf föra hit den qvinna, som befann sig i biblioteket. Inom några minuter öppnades dörren och en högväxt person, klädd som en qvinna, med en tjock slöja för ansigtet, inträdde. Fursten sade:

"Rigla dörren och kom fram!"

Den nyanlände gjorde så, steg fram till bordet, aftog hatt och slöja samt visade en arbetares mörka, solbrända ansigte — ett skarpt, listigt, observerande, vaksamt, kraftfullt ansigte

FJORTONDE KAPITLET.

Spionens berättelse.

"Andrews", sade fursten, "omtala för dessa herrar hvad ni tagit reda på angående denna organisations utsträckning och dess ledande personer!"

"Min herre," svarade mannen; "jag kan endast tala efter hörsägner — hviskningar, som jag hört på tusentals ställen — och genom att sammanfoga de småbitar af underrättelser, som jag samlat på en mängd platser. Jag kan ännu icke tala med bestämdhet. Efter i morgon qväll hoppas jag bli i stånd att för eder omtala allt."

"Jag förstår de svårigheter ni haft att bekämpa," svarade fursten; "och dessa herrar skola icke hålla er ansvarig för, om ej allt hvad ni på detta sätt tagit reda på är fullt korrekt."

"Det är svårt," sade Andrews, "att göra sig en ide om svårigheten att skaffa sig upplysningar. Det är en förfärlig organisation. Jag tror icke, att någonting liknande någonsin förut funnits på jorden. För ett år sedan voro femton af oss engagerade i detta arbete; jag är den ende af dem, som i qväll är lefvande."

Hans ansigte blef blekare och blekare, ju mera han talade, och det rådde en synbar bestörtning bland rådets medlemmar.

"Denna organisation," fortfor han, "kallas '*Förstörelsens brödraskap.*' Den sträcker sig öfver hela Europa och Amerika samt har, enligt hvad man sagt mig, *ett hundra millioner medlemmar.*"

"Kan det vara möjligt?" frågade en af herrarne förvånad.

"Jag tror, att det är sant", sade Andrews högtidligt. "Nästan hvar enda arbetare med god karaktär och nyktra vanor i New York tillhör den. Så är det i alla våra stora städer, och de svarte i södern äro mangrannt medlemmar deraf. Deras forne herrar hafva hållit dem i ett tillstånd af förvildning, i st. f. att höja och civilisera dem, och resultatet är, att de äro lika vilda och blodtörstiga som deras förfäder voro, då de fördes hit från Afrika, samt passande medlemmar af en så förfärlig organisation."

"Hvad är det, som förorsakat en sådan ofantlig rörelse"? frågade en annan herre.

"De arbetande klassernas allmänna elände och fattigdom, i städerna, på landsbygden — öfver allt!" svarade Andrews.

"Äro de beväpnade?" frågade en annan konseljmedlem.

"Det säges", sade Andrews, "att hvar och en af de hundra millionerna eger ett bakladdningsgevär af nyaste förbättrade mönster, jemte stor mängd af ammunition i patroner."

"Jag fruktar, min gode vän", sade en annan konseljmedlem hånfullt", att ni blifvit skrämd af någon gammal gummas sagor. Hvar skulle dessa personer köpa sådana vapen? Hvad skulle de köpa dem med? Hvar skulle de gömma

dem? Våra vapenmagasin och fabrikanter äro af lagen förbjudna att sälja eldvapen, utom mot särskild skriftlig tillåtelse, undertecknad af en af våra tjenstemän. Dessa gevärs värde skulle i sig sjelf bli en stor summa, vida öfver dessa eländiga stackares tillgångar. Och vår polis ransakar beständigt stad och land för att leta efter vapen samt rapporterar, att folket icke har några sådana, med undantag af några få gammalmodiga, oduglliga fogelbössor, som ärfts från far till son."

"Såsom jag förut sagt", svarade Andrews, "talar jag endast om hvad jag hört bland arbetarne i dessa hemlighetsfulla hviskningar, som passera från den enes mun till den andres öra. Jag torde möjligen vara illa underrättad, men jag har hört, att dessa vapen äro förfärdigade af männen sjelfva (ty allt det utmärkta arbetet, af hvad slag som helst, verkställes naturligtvis af arbetarne) i någon aflägsen och öde trakt af Europa eller Amerika; gevären hållas till salu för ett mycket billigt pris, det verkliga värdet, samt betalas i små portioner under många års tid. De öfverlemnas till kaptenerna öfver tio, och nedgräfvas af dem i jorden, instuckna i guttaperkapåsar.

"Då förklarar detta", sade en annan, som ännu icke yttrat något, "en besynnerlig händelse, som nyligen tilldrog sig i byn Schitomir i provinsen Volhynien i Ryssland, icke långt från Österrikiska gränsen. En bonde erbjöd sig att för 200 rubel och ett löfte om benådning för sig sjelf till polisen öfverlemna nio af sina medkonspiratörer och deras gevär. Hans vilkor antogos och han erhöll penningarna. Han förde polisbetjenterna till ett ställe på sin stallgård, der de under

en gödselhög uppgräfde tio utmärkta gevär af amerikansk tillverkning, jemte skarpa patroner, allt af bästa slag och inneslutet i en guttaperkapåse för att hålla fukten ute. Nio andra bönder häktades och alla underkastades knutstraffet; men hvarken de eller deras kapten kunde omtala mer än hvad han förut meddelat. De ryska tidningarna hafva varit fulla af funderingar om hur gevären kommit dit, men hafva ej kunnat på antagligt sätt förklara det."

"Hur gick det med männen?" frågade Andrews nyfiket.

"Nio af dem sändes till Sibirien på lifstiden, och den tionde, som visat hvar gevären gömdes, mördades samma natt jemte sin hustru och hela sin familj, och hans hus uppbrändes. Äfven två af hans bröder, som bodde i närheten af honom, men som ej tagit någon del i affären, dödades på samma sätt."

"Det var just det jag tänkte", sade Andrews lugnt.

Denna oväntade bekräftelse på spionens berättelse åstadkom en märkbar sensation, och en djup tystnad rådde i några minuter.

Slutligen yttrade fursten:

"Andrews, hvad fick ni reda på angående denna organisations ledare?"

"Det finnes tre sådana, har man sagt mig", svarade spionen. "De utgöra hvad man kallar 'exekutiva komiten'. Det hviskas, att högste befälhafvaren heter — eller hette ty ingen kan säga hvad hans namn *nu* är — Cæsar Lomellini. Han är en man af italiensk härkomst, men född i Syd-Carolina. Han säges vara ofantligt stor, af

framstående duglighet och ett okufligt mod. Hans historia är egendomlig. Han är nu omkring 45 år gammal. I sin ungdom, säges det, emigrerade han till den nyligen bebygda staten Jefferson, vid Saskatchewans öfre lopp. Han gifte sig tidigt, som alla af hans ras, och hade en familj. Han slog sig ned på landet och blef jordbrukare. Han var en lugn, fredlig, flitig man. Ett år, just då han var färdig att inberga sin skörd, slog åskan ihjel alla hans hästar. Han hade ingenting att köpa ett nytt par för, och utan hästar kunde han ej inberga sin gröda. Han var derför tvungen att inteckna sin jord för tillräckligt med pengar att köpa ett annat par hästar. Penningeutlånaren fordrade stor ränta på lånet och en oförskämd dusör på köpet, och enär 'bankirerna', såsom de kallade sig, hade en organisation, kunde han ej få penningar på lindrigare vilkor der i grannskapet. Det var den gamla historien. Skörden slog stundom fel, och då den ej slog fel, togo kombinationerna och 'trusts' af ena eller andra sorten allt hvad Cæsar förtjenade. Han måste då förnya lånet om och om igen, till högre ränta och med större dusör. Slutligen ansågs egendomen ej vara tillräcklig säkerhet för skulden, och hästarne, boskapen, maskineriet — allt var intecknadt. Cæsar arbetade som en slaf, och hans familj hjelpte honom. Slutligen kom katastrofen. Han drefs ut ur sitt hem; egendomen och allt hade gått förloradt, blott och bart för priset på ett par hästar! I samma vefva som denna olycka inträffade fick Cæsar veta, att hans äldsta dotter — en vacker, mörkögd flicka — hade blifvit förförd af en jurist — penningeutlånarens agent —

och inom några få månader skulle blifva moder. Då vaknade den djefvul, som låg fördold i djupet af mannens natur, och tedde sig i all sin gräslighet. Samma natt blef juristen öfverfallen i sin säng och bokstafligen huggen i stycken; ett liknande öde drabbade penningeutlånaren. Innan morgonen hade Cæsar och hans familj flytt till de ogästvänliga bergstrakterna norr om nybygget. Der samlade han omkring sig ett band af lika desperata män som han sjelf och låg i blodigt, oafbrutet krig med samhället. Han syntes likväl följa en metod i sina brott; ty medan han skonade de fattige, var ingen, som prejade och förtryckte sina likar, ett enda ögonblick säker. Slutligen sammandrog styrelsen en truppmassa i grannskapet; det blef då för hett för Cæsar der uppe och han och hans män flydde till Stillahafskusten. Derefter hördes ingenting utaf honom på tre år. Derefter utbröt det förfärliga negerupproret vid nedre Mississippifloden, hvilket I allesammans kommen ihåg, och en hvit man af gigantisk kroppsstorlek visade sig vara deras ledare — en ovanligt djerf och företagsam man. Då detta uppror blifvit undertryckt efter många bataljer, försvann den hvite mannen, och det påstås nu, att han är här i staden såsom ledare för detta förfärliga 'Förstörelsens brödraskap', samt att han är samme Cæsar Lomellini, som en gång var en fredlig jordbukare i staten Jefferson."

Spionen tystnade. Fursten sade:

"Nå väl, hvilka äro de andre?"

"Det omtalas, att den andre i kommandot, men i sjelfva verket 'organisationens hjerna', såsom han kallas af männen, är en rysk jude. Hans

namn kunde jag ej få reda på; högst få hafva sett honom eller veta någonting om honom. Han säges vara en krympling och hafva krökt hals. Det rapporteras, att han drefs ut ur sin synagoga i Ryssland för många år sedan med anledning af brott, som han begått. Han tros vara den man, som organiserade brödraskapet i Europa, och han lär hafva kommit öfver hit för att få de två afdelningarna att samverka. Om hvad som säges om honom är sant, måste han vara en man med stor duglighet, kraft och list."

"Hvem är den tredje?" frågade fursten.

"Det synes vara ännu mera osäkerhet angående honom, än hvad förhållandet är med någon af de andra," svarade spionen. "Jag hörde en gång att han var amerikan, en ung man med stor duglighet och rikedom, samt att han furnerat mycket af de penningar, som varit nödvändiga för brödraskapet. Men detta förnekas dock af andra. Jenkins som var en af de våra och som dödades för några månader sedan, sade mig vid vårt sista samtal, att han trängt långt nog in i hemligheten för att veta hvem den tredje mannen var, och han omtalade för mig denna besynnerliga historia, som måhända kan vara sann, måhända icke. Han sade, att för många år sedan fans här i staden en man med stor förmögenhet, som studerat till jurist, men som ej praktiserade. Hans namn var Arthur Phillips. Han var en frikostig menniskovän med håg för studier samt ett slags drömmare. Han hade studerat alla de stora socialistskriftställarnes verk och hade blifvit omvänd till deras teorier samt tog mycket intresse i det arbetande folkets angelä-

genheter. Han utgaf en månadsskrift för utbredandet af sina åsigter. Han talade på arbetarnes möten och var af dem mycket omtyckt och respekterad. Enligt Jenkins' uttryck var detta illa sedt af de styrande klasserna (jag upprepar endast historien så, som den berättades för mig, hvilket I, nådige herrar, torden ihågkomma), och de började förfölja honom. Först blef han utesluten ur sitt stånd. Men detta bekymrade honom icke mycket. Han hade ingen familj, utom hustrun och en son, som befann sig borta vid akademien. Han fördubblade sina försök att hjelpa de arbetande klasserna. Vid denna tid hade han en rättegång om någon fastighet med en förmögen man, en medlem af styrelsen. Under rättegångens fortskridande framlade Phillips en skrifvelse, undertecknad af två män och bevittnad af två andra, och Phillips gick ed på, att han sett dem alla underteckna dokumentet. Derpå framkommo icke endast undertecknarne sjelfva, utan också deras vittnen, och svuro utan vidare på, att deras förmenta signaturer voro förfalskningar. Nu stodo fyra eder mot en enda ed. Phillips förlorade sin rättegång. Men detta var icke det värsta. Nästa dag åtalades han för förfalskningsbrott och mened, och trots hans rikedom och hans ypperlige sakförares bemödanden, vardt han förklarad skyldig och dömd till tjugu års straffarbete i statsfängelset. Hans vänner sade, att han var oskyldig; att han blifvit uppoffrad af den herskande klassen, som fruktade honom och önskade krossa honom; att alla vittnena medels stora summor penningar blifvit mutade att vittna som de gjorde; att juryn var

mutad, domaren, en af de styrandes kreatur och att t. o. m. Phillips egna advokater voro mutade. Efter flera års förlopp återvände hans son, hvilken bar samma namn som fadren, Arthur Phillips, från akademien, och Jenkins omtalade för mig, att han på något hemlighetsfullt sätt fått veta, att detta i sjelfva verket var den man, hvilken af hämd för de orättvisor, som blifvit begångna mot hans fader, nu var den tredje medlemmen af brödraskapets exekutiva komite samt hade skänkt organisationen stora penningesummor."

Under det hans berättelse, till hvilken alla ifrigt lyssnade, fortgick, märkte jag, att en stor mansperson, vräkigt klädd, rodnade något, och att de andra vände sig om och sågo på honom. Då Andrews tystnade, sade fursten lugnt:

"Grefve, det är *er* man."

"Ja," svarade den sålunda tilltalade mycket kallt. "Det fins emellertid ingen sanning i den senare delen af historien," fortfor han; "ty jag har haft detektiver, som hållit ett vaket öga på unge Phillips ända sedan han återvände till staden, och de rapportera för mig, att han är en ytlig, utsväfvande, försupen stackare, som tillbringar sin tid på krogen samt springer efter aktriser och sångerskor, och det lär icke dröja länge, innan både hans helsa och hans förmögenhet äro sin kos."

Jag behöfver ej säga, att jag lyssnade med synnerlig ifver, isynnerhet till den senare delen af spionens historia. Jag sammanlade hvad jag här fick höra med hvad Maximilian sagt mig samt kände mig öfvertygad om, att Maximilian Petion

och Arthur Phillips var en och samma person. Jag kunde nu förstå, hvarför en så intelligent, frimodig och af naturen välvillig herre tagit del i en så förtviflad och blodig sammansvärjning. Ej heller kunde jag klandra honom mycket, med den der förfärliga berättelsen ännu genljudande i mina öron. Hvad som mest förvånade mig var, att grefven ej gjorde det minsta försök att förneka den ruskiga delen af Jenkins historia, och resten af konseljen hyste synbarligen intet tvifvel om dess sanningsenlighet. Ja, ingen syntes anse, att ett dylikt illdåd i minsta mån minskade hans anseende. Tvärtom yttrade en, med alla de öfrigas tydliga bifall:

"Nåja, det är ju lyckligt i alla fall, att kanaljen nu är innestängd."

Det fans några i sällskapet, hvilkas ansigten icke visade några dåliga egenskaper. Under gynnsamma förhållanden torde de kunnat blifva goda och rättvisa menniskor. Men de voro offren för ett dåligt system lika så mycket som de trasiga, försvultna stackrarne på gator och gränder, hvilka genom andras förvållande nedsjunkit i dryckenskap och brott.

"När bryter upproret löst?" frågade en af konseljmedlemmarne.

"Det kan jag icke säga," svarade Andrews. "De synas vänta på något, eller också är det något hinder i vägen för deras planer. Männen äro ifriga att få rusa fram och återhållas endast af ledarne. Af deras tal att döma, äro de säkra om framgång, då utbrottet sker."

"Hvilka äro deras planer?" frågade fursten.

"De hafva inga sådana," svarade Andrews,

"utom att bränna, röfva, förstöra och mörda. De hafva långa listor på de dömda, har man sagt mig, innefattande alla här närvarande och hundratusentals andra derjemte. De skola döda alla aristokratiens män, qvinnor och barn, utom de unga flickorna, och dessa skola skonas för att undergå ett ännu värre öde. Så mumla åtminstone männen på ölkrogarne under det de dricka."

Styrelsemedlemmarne sågo oroliga ut; somliga af dem voro äfven en smula bleka.

"Kan ni komma hit nästa Onsdagsqväll och säga oss, hvad ni fått reda på under ert besök hos deras "hundramannakonselj?" frågade fursten.

"Ja, svarade Andrews, — "om jag lefver. Men det är farligt för mig att komma hit."

"Vänta i biblioteket," sade fursten, "till dess jag gjort ifrån mig, och jag skall då ge er en anvisning på de tusen dollars, som jag lofvade er, samt en nyckel, som kan skaffa er inträde i detta hus hvilken timme som helst på dagen eller natten. Mine herrar," sade han och vände sig till sina kamrater, "hafven I några vidare frågor att framställa till denne man?"

De hade ingen fråga att göra och Andrews gick.

"Jag tror," sade fursten, "att vi göra bäst i att samlas här igen på Onsdagsqvällen. Situationen blir kritisk."

Detta voro alla ense om. Fursten gick till dörren och hviskade några få ord till Rudolf.

FEMTONDE KAPITLET.

"Demonernas" mästare.

Inom några minuter öppnades dörren och stängdes ånyo bakom en högrest, vacker man med militäriskt utseende och iförd en glänsande kostym, med en brigadgenerals vid Förenta Staternas arme insignier på sina skuldror.

Fursten helsade honom aktningsfullt och bjöd honom taga plats.

"General Quincy," sade fursten, "jag behöfver ej presentera er för dessa herrar; ni har träffat dem alla förut. Jag har sagt dem, att ni önskar tala med dem angående sådant, som rör ert befäl, och de äro redo att lyssna till er."

"Mine herrar," sade generalen och reste sig upp; "jag är ledsen öfver att ännu en gång nödgas tala med er angående aflöningen af officerarne och manskapet under mitt befäl. Jag fruktar, att I skolen anse dem för pockande, ja, oresonliga. Jag är icke här af egen fri vilja, utan såsom andras förespråkare. Ej heller har jag eggat dem att begära ökad aflöning. Officerarne och manskapet synas ha en hög tanke om den stora vigt de hafva under nuvarande förhållanden. De förklara öppet, att de personer, hvilka bibehållas vid makten genom luftskeppsar-

mens åtgöranden, åtnjuta ett kungligt öfverflöd, hvilket de utan vår armes hjelp icke skulle kunna glädja sig åt en enda dag. Till följd häraf är det som de påstå, att de borde ha högre aflöning."

Generalen tystnade, och fursten svarade med sitt mest inställsamma tonfall:

"Detta är ej något oresonligt sätt att se saken. Hvad fordra de?"

"Jag har här," svarade generalen, i det han ur fickan framtog ett papper, "en förteckning på deras fordringar, antagna vid deras senaste möte." Han öfverlemnade derpå papperet till fursten.

"I finnen deraf," fortfor han, "att fordringarna sträcka sig från $5,000 pr år för en vanlig soldat genom de olika graderna till $25,000 pr år för den befälhafvande officeren."

Ingen vid konseljbordet gjorde en min af öfverraskning då dessa utomordentliga fordringar framstäldes. Fursten sade:

"De begärda aflöningarne äro höga; men de skola utgå ur de allmänna skatterna och ej ur vår ficka, och om ni kan försäkra mig, att edra underlydande, till följd af denna ökade aflöning, skola arbeta med ökad ifver, trofasthet och djerfhet för lagen, ordningen och samhället, är jag för min egen del böjd för att bifalla de fordringar, ni framställer. Hvad sägen I, mine herrar?"

Ett allmänt bifall uttalades rundt omkring bordet.

Demonernas befälhafvare tackade dem och försäkrade, att officerarne och männen skulle glädjas, då de hörde sin begäran bifallen och att konseljen kunde lita på deras tapperhet och hän-

gifvenhet, i händelse sakerna toge en farlig vändning."

"Har ni ett tillräckligt antal af dödsbomber till hands?" frågade fursten.

"Ja, många tons af dem," var svaret.

"Äro de väl bevakade?"

"Ja, med yttersta omsorg. Ett tusen män af mina soldater vaka öfver dem beständigt."

"Äro edra luftskepp i bästa skick?"

"Ja, vi manövrera med dem dagligen."

"Väntar ni något upplopp?"

"Ja, vi vänta det hvilket ögonblick som helst."

"Hafven I några ytterligare frågor att framställa till general Quincy?" frågade fursten.

"Nej."

Generalen aflägsnade sig, efter ömsesidiga artighetsbetygelser, och dörren stängdes efter honom. Fursten återtog sin plats.

"Mine herrar," sade han; "nu är den saken afgjord och vi äro i säkerhet för närvarande. Men I kunnen se, hur farlig mark vi stå på. Desse män komma ej att bli nöjda med de stora eftergifter vi gjort åt dem; de skola begära mer och mer, ju tydligare de inse sin makt. De veta, att vi äro rädda för dem. Med tiden skola de taga absolut kontroll öfver styrelsen, och vår makt blir då slut. Om vi motstå dem, behöfva de endast släppa några bomber genom taken på våra palats, och för oss är då allt slut.

"Hvad kunna vi göra?" frågade två eller tre.

"Vi måste betrakta historien," svarade han, "och lära af hvad andra gjort, som befunnit sig i likadant läge. I trettonde århundradet organiserade sultanen af Egpyten, Malek-el-Adell den

andre, en truppstyrka af slafvar, köpta af mongolerna, som tagit dem i strid. De kallades *Bahri-mameluckerna.* De utgjorde sultanernas lifvakt. De redo på de bästa hästar i verlden samt voro klädda i praktfulla drägter. De voro af vår egen ras — Cirkasser. Men Malek hade, utan att tänka derpå, af slafvarne skapat en fruktansvärd makt. Blott några år derefter afsatte de och mördade hans son samt satte sin general på tronen. I flera generationer regerade de Egypten. För att inskränka deras makt bildades en ny arme af mamelucker. som kallades *borgis.* Men botemedlet var lika dåligt som sjukdomen. 1382 uppreste sig borgi-mameluckerna, öfverväldigade sina föregångare och gjorde sin ledare, Barkok, till högste regent. Denna dynasti innehade makten till 1517, då de ottomaniska turkarne intogo Egypten. Turkarne insågo, att de måste antingen lemna ifrån sig Egypten eller förstöra mameluckerna. De massakrerade dem i stor mängd, och slutligen lockade Mehemet Ali 470 af deras ledare in i fästningen i Cairo, stängde portarne och befalde sina legotrupper att skjuta på dem. Endast en man undkom. Han lät sin häst hoppa öfver muren och undkom oskadd, ehuru hästen dödades af det svåra fallet.

''Låtom oss nu tillämpa denna historiens lärdom! Jag föreslår, att vi efter detta upprors kufvande låta bygga ytterligare 10,000 luftskepp, och detta skall ge oss ett svepskäl för sändandet af en stor mängd rekryter till det nuvarande befälet för att lära sig styra skeppen. Vi skola ur kretsen af våra slägtingar utse några unga, dug-

liga, pålitliga män för att kommendera dessa nya trupper. Derefter skola vi anfalla bombmagasinen samt häkta officerarne och manskapet. Vi skola beskylla dem för förräderi. Officerarne skola vi afrätta och manskapet skola vi döma till lifstids fängelse; ty med deras farliga kunskap skulle det ej vara rådligt att låta dem gå lösa. Sedan skola vi anförtro bombmagasinet och giftets hemlighet åt män af vårt eget stånd, så att de trupper, hvilka hafva luftskeppen om händer, aldrig ånyo skola hafva det medvetande af makt, som nu är förhållandet."

Dessa planer vunno allmänt gillande.

"Men hvad skola vi göra med det väntade upploppet?" frågade en af konseljens medlemmar.

"Jag har också tänkt på det," svarade fursten. "Det ligger i vårt intresse att vid detta tillfälle anställa en förfärlig massaker, hvars like verlden aldrig förr skådat. Det fins i öfrigt allt för mycket folk på jorden. På detta vis skola vi ingjuta en sådan skräck i pöbelns hjertan, att den skall för framtiden underkasta sig vår vilja samt våra barns välde under kommande århundraden."

"Men hur skall ni åstadkomma detta?" frågade en.

"Lätt nog," svarade fursten. "I veten, att det första sådana insurgenter vanligen göra är att rifva upp stadsgatorna och göra barrikader af stenarne och jorden samt allt annat, som de kunna få fatt i. Förut ha vi försökt hejda dem. Mitt råd är att vi låta dem vara — låta dem bygga sina barrikader så höga och starka som de önska, och om de lemna några utgångar obarri-

kerade, så låt våra soldater stänga dem på samma sätt. Vi ha då fått dem i en råttfälla, omgifven af barrikader, samt hvarje gata och gränd utanför besatt af våra trupper. Om det fins en million i fällan, så mycket bättre. Låt sedan vår flock af Demoner segla upp öfver dem och börja släppa sina fatala bomber. Alla gatorna innanför barrikaderna skola snart bli ett haf af osynligt gift. Om insurgenterna försöka fly, skola de i sina egna barrikader finna väggarne på sitt eget fängelse, och om de söka klättra öfver dem, skola de mötas af våra hopade trupper, som skola bli instruerade att icke taga några fångar. Om de bryta sig in i de angränsande husen för att fly, skola våra män följa dem från bakgatorna och trädgårdarne samt spetsa dem på bajonetterna eller slunga dem tillbaka i giftet. Om tio millioner bli slagna öfver hela verlden, så mycket bättre. Det blir så mycket bättre utrymme för dem som äro qvar, och verlden skall sofva i ro i århundraden.

"Dessa planer skola, med ert gillande sändas ut till alla våra städer och till Europa. Då upproret är krossadt i städerna, skall det ej ta lång tid att underkufva de eländiga bönderna ute på landet, och våra barn skola styra denna verld i kommande tidsåldrar.

SEXTONDE KAPITLET.

Gabriels dårskap.

Under det att den applåd, som följde på denna djefvulska plan, genljöd högt och länge rundt omkring konseljkammaren, stod jag der som förlamad. Mina ögon utvidgades och mitt hjerta slog våldsamt. Jag var öfverväldigad af det gräsliga, det fasaväckande förslag, som så kallt framstälts af denne iskalle, förfärlige man. Min inbillningskraft var alltid liflig, och jag såg hela den skräckinjagande verkligheten upprullad som ett panorama framför mig. Gatorna fylda af det förtryckta folket; Demonernas mörka skuggor glidande öfver dem; den första bomben; fasan; förvirringen; de döendes flämtningar; skriken, qvidandena — den ena bomben efter den andra fallande här och der, öfver allt; de sorlande massorna rusande från död till död, den vilda flykten; barrikaderna en linie af eld och bajonetter; skjutvapnens förfärliga och oafbrutna dån, liknande ljudet af något förfärligt maskineri, som krossar de lefvandes ben; återvändandet från kulorna till giftet, de sårades stupande öfver de döda, som nu betäcka gatorna i lager, flera fot tjocka; och ännu brista bomberna och giftet sprider sig! Döden, döden, ingenting annat än döden! *Tio millioner döda!* O, min Gud!

Jag omfattade mitt hufvud med händerna; det kändes, som om det ville brista. Jag måste rädda verlden från en sådan olycka. Desse män äro ju menskliga. De kunna icke vara känslolösa för en bön om barmhertighet om rättvisa!

Hänförd af dessa tankar lutade jag mig ned och aflänkade krokarne; jag stötte lådan åt sidan; jag kraflade mig fram, och i nästa ögonblick stod jag jag framför dem i det fulla skenet af elektriska lamporna.

"För guds skull", skrek jag, "rädda verlden från en sådan förfärlig tilldragelse! Hafven medlidande med menniskoslägtet, likasom I hoppens, att verldsaltets Hufvud och Hjerta skall hafva medlidande med er! Jag har hört allt. Nedstörten icke jorden i fasor, som skulle förskräcka sjelfva sjernorna i deras lopp! Verlden kan frälsas. Den kan frälsas. I hafven makten. Varen barmhertige! Låten mig tala för eder! Låten mig gå till denna insurrektions ledare och föra eder tillsamman!"

"Han är galen", sade en.

"Nej, nej", svarade jag, "jag är icke galen. Det är I, som ären galna. Det är det stackars folket, som är galet — galet till följd af lidande och elände, likasom I till följd af högfärd och hårdhjertenhet. I ären alla *menniskor*. Hören deras fordringar! Gifven dem en liten del af edert stora öfverflöd; rören deras hjertan med godhet, och kärlek skall uppspira som blommorna i harfvens spår. För Jesu Kristi skull, för honom, som dog på korset för *alla* menniskor, bönfaller jag hos eder. Varen rättvisa, varen frikostiga, varen barmhertiga! Äro de icke edra

bröder? Hafva de icke själar likasom I sjelfva? Talen, talen, och jag skall verka så länge jag kan andas! Jag skall sträfva så hårdt, att köttet slites af mina ben, om jag kan förlika detta eländiga samhälles klasser och rädda civilisationen."

Fursten hade med förfäran dragit sig tillbaka, då jag framträdde. Han hade nu lugnat sig.

"Hur kom ni hit in?" frågade han.

Den frånstötande köld, med hvilken konseljen mottagit min allvarliga bönfallan, den jag i skrikande ton framställt, hade lyckligtvis i någon mån återkallat mig till jemnvigten. Den tanken slog mig med blixtens hastighet, att jag ej fick förråda Rudolf.

"Genom det der öppna fönstret", svarade jag.

"Hur nådde ni dit upp?" frågade fursten.

"Jag klättrade dit upp på murgrönsrankan."

"Hvarför kom ni hit?" frågade han.

"För att i Guds namn bönfalla hos eder att förebygga detta upplopp."

"Mannen är en religiös fanatiker," sade den ene konseljmedlemmen till den andre; "troligtvis en af gatupredikanterna.

Fursten vinkade till sig två eller tre af ledarne, och de hviskade med hvarandra i några minuter. Sedan gick han till dörren och talade till Rudolf. Jag uppsnappade några få ord:" Icke lemna — lefvande — skicka efter Macarius — midnatten — trädgården."

Rudolf kom och fattade tag i min arm. Reaktionen hade kommit. Jag var döfvad — öfverväldigad. Likasom en flods brus kom till mig den tanken: "Hvad skall det bli af Estella?"

Jag följde honom som ett barn. Jag var väpnad, men ett litet barn skulle kunnat slå mig.

Då vi voro ute i korridoren, sade Rudolf till mig i en hes hviskning:

"Jag hörde allt. Er mening var ädel; men ni var dåraktig, oförnuftig. Ni kunde hafva ruinerat oss alla. Men det finnes ännu en möjlighet till räddning. En timme förflyter innan lönnmördaren anländer. Så långt dröjsmål kan jag åstadkomma. Var under tiden klok och tyst samt följ noggrant mina anvisningar."

Jag lofvade mycket ödmjukt att göra det.

SJUTTONDE KAPITLET.

Flykten och förföljelsen.

Han öppnade dörren till ett rum och sköt mig in deri. "Vänta på mina order!" hviskade han. Jag såg mig omkring. Det var Rudolfs rum — det, som jag varit i förut. Jag var icke ensam. En ung herre stod vid vid fönstret och såg ut i trädgården. Han vände sig om och gick emot mig, med handen utsträckt och ett leende på sitt ansigte. Det var Estella. Hon såg mera förtjusande ut än någonsin i sin mansdrägt. Jag fattade hennes hand. Derefter kände jag mig plötsligt nedslagen och föll på knän framför henne.

"O Estella", sade jag, "förlåt mig! Jag skulle hafva uppoffrat er för menniskorna — er, som är mig kärare än hela menniskoslägtet. Lik en dåre rusade jag fram från mitt gömställe och bönföll hos dessa stenhjertan — dessa vilddjur — desse inkarnerade afgrundsandar — att låta verlden undslippa den förfärligaste olycka, som någonsin drabbat densamma. De gjorde upp förslag att mörda *tio millioner menskliga varelser!* Jag glömde mitt förehafvande — min pligt — er — min egen säkerhet — allt för att rädda verlden."

Hennes ögon vidgades under det jag talade, och sedan lade hon utan falsk blygsamhet och utan att rodna sin hand på mitt hufvud och yttrade dessa enkla, trohjertade ord:

"Om ni gjort mindre, skulle jag älskat er mindre. Hvad är jag inför en sådan katastrof? Men om ni måste dö, kunna vi åtminstone omkomma tillsamman. I detta fall förmå vi mera än våra fiender. Vår frihet öfvergår deras makt."

"Men ni skall ej dö", sade jag vildt och sprang upp. Lönnmördaren kommer. Gif mig den förgiftade dolken! Då han öppnar dörren skall jag döda honom. Jag skall bära er med mig. Hvem vågar hindra oss på vår väg, då detta förfärliga vapen — denna ögonblickliga död — blänker i min hand? Dessutom bär jag hundra lif vid min gördel. När vi en gång äro ute på gatan, kunna vi undkomma."

Hon framtog den i slida instuckna knifven och gaf mig den.

"Vi måste emellertid följa Rudolfs råd", svarade hon lungt. "Han är en trogen vän."

"Det är sant", svarade jag.

Vi sutto nära hvarandra. Jag tog mig ingen fördel af det stora medgifvande, som hon med så stort allvar gjort. Detta var en qvinna att dyrka hellre än att kurtisera. Jag berättade för henne hela mitt lif. Jag beskref mitt hem i det underliga, vilda, gamla höglandet, min mor och mina bröder; det stora, gamla, rymliga huset; träden, blommorna och de bräkande fårahjordarne.

En halftimme passerade. Dörren öppnades.

Skrattsalfvor och ljudet af klingande glas hördes derigenom. Rudolf inträdde.

"Fursten och hans vänner glädja sig åt sin vissa seger," sade han. "Om ni omtalar för Maximilian allt hvad ni hört i qväll, torde resultatet bli ett annat, än hvad de vänta sig. Kom med mig.

Han gick före genom två eller tre rum, som sammanhängde med hans våning.

"Vi måste leda hundarne bort från räfspåret," sade han, och till vår förvåning började han rifva ned de tjocka gardinerna från två fönster, sedan han först stängt dörren och de yttre jalusierna. Derefter sönderref han gardinerna i långa remsor och knöt ihop dem; vi drogo sedan i dem, för att känna om de voro starka nog. Han öppnade derefter ett af fönstren, släppte ned ändan af det långa repet, som bildats af remsorna, och fäste andra ändan vid en tung möbel inne i rummet.

"Detta kommer att förklara er rymning," sade han. Jag har allaredan kastat repstegen från fönstret i det rum Estella bebodde. Dessa försigtighetsmått äro nödvändiga för min egen säkerhet."

Sedan vi stängt dörrarne mellan rummen, återvände vi till Rudolfs rum.

"Kasta denna kappa öfver edra skuldror," sade han. "Den skall bidraga till att förkläda er. Gå djerft nedför dessa trappor," sade han, i det han öppnade en annan dörr — icke den, vi inträdt igenom. "Vänd till höger — till höger, kom ihåg det! — och till venster om er är en dörr — den första, ni kommer till. Öppna den!

Säg till vaktkarlen: 'För mig till lord Southworths åkdon!' Det finnes ingen sådan person; men det är den öfverenskomna signalen. Han kommer att föra er till åkdonet. Maximilian är kusken. Farväl, och må Gud välsigna er!"

Vi fattade hans hand och skakade den. Jag följde hans uppmaning; vi mötte ingen. Jag öppnade dörren och så snart jag yttrat lösen, förde vaktkarlen mig förbi en massa åkdon till ett, som stod ett stycke undan, nedanför några lummiga träd. Kusken skyndade att öppna dörren. Jag räckte Estella min hand; hon skyndade in, och jag följde henne. Men denna lilla rörelse af instinktlik artighet från min sida hade observerats af en utaf de många spioner, som svärmade utanför. Han tyckte det var besynnerligt, att en man skulle erbjuda sin hand för att hjelpa en annan in i ett åkdon. Vi hade knappast farit två qvarter från palatset, då Maximilian lutade sig ned och sade: "Jag fruktar, att vi äro förföljda."

Vårt åkdon for in på en annan gata och sedan på en annan. Jag tittade ut och kunde se — ty gatorna voro ganska ljusa vid skenet af det magnetiska ljuset — att på något afstånd två åkdon tätt tillsamman följde efter oss, och på ett större afstånd, bakom dem, varseblef jag ett tredje åkdon. Maximilian lutade sig ned igen och sade:

"Vi förföljas verkligen af två åkdon. Det tredje igenkänner jag såsom vårt eget — det är mannen med bomberna. Vi skola åka till det första af de hus vi förskaffat oss. Var redo att springa ut så snart vi stanna och följ mig hastigt

in i huset, ty allt beror på snabbheten af våra rörelser."

Om en liten stund stannade åkdonet plötsligt. Jag fattade Estellas hand. Hon behöfde ingen hjelp. Maximilian steg uppför trappgången till ett hus, med en nyckel i handen. Vi följde honom. Jag såg mig om. En af våra förföljare var på ett qvarters afstånd, den andra var strax bakom. Åkdonet med bomberna kunde jag icke se — kanske doldes det af träden, eller också torde det ha tappat oss ur sigte under den skarpa karrier, i hvilken vi färdats.

"Fort!" sade Maximilian, drog oss in och stängde dörren.

Vi följde honom och sprungo genom en lång, upplyst korridor, ut i en trädgård. En port öppnades; vi skyndade tvärs öfver gatan och sprungo upp i ett annat åkdon. Maximilian hoppade upp på sin plats, piskan hven och vi ilade framåt; men i samma ögonblick såg min väns snabba blick ett af de åkon, som förföljt oss, hastigt vika omkring nästa gathörn.

"De anade vår list," sade han. "Hvar i himmelens namn är mannen med bomberna?" tillade han ängsligt.

Våra hästar voro snabba; men likväl följde oss den der skuggan. Gatorna vor tysta och öfvergifna, ty det var efter midnatt; men de voro lika ljusa som fullmånen på klar himmel.

"Ah, der kommer han ändtligen!" sade Maximilian med en suck af lättnad. "Jag fruktade, att vi kunde möta en annan polisvagn och att den bakom oss skulle påkalla dess hjelp. Då skulle vår ställning vara förtviflad, ty de kände

till vårt knep. Skulle då nödgats kämpa. Observera nu hvad som eger rum!"

Estella stod på knä på kuddarne samt såg ut genom fönstret bak på åkdonet. Jag lutade mig ut på ena sidan.

"Se, Estella," utropade jag, "hur det eftersta åkdonet flyger fram! Hästarne röra sig som kapplöpare på banan.

Närmare och närmare kommo de våra förföljare; de voro tätt bakom dem; kusken på första åkdonet synes inse, att det är fara å färde; han piskar vildt sina hästar — men det är fåfängt. Nu äro de sida vid sida — för en liten stund; men våra vänner komma småningom före. Kusken på det besegrade åkdonet rycker plötsligt sina hästar tillbaka på bakbenen. Det är för sent. En man reser sig upp i sitsen på det främsta åkdonet — det är en öppen kalesch. Jag kunde se hans arm beskrifva en båge i luften; i nästa ögonblick upplystes hela gatan af ett häftigt rödt ljus och dånet af en häftig explosion genljöd i mina öron. Genom röken och dammet kunde jag dunkelt varseblifva våra förföljares hästar kastade i en hop på gatan, sparkande, vältrande, döende.

"Nu är allt godt, sade Maximilian lugnt, och derefter yttrade han till kusken: "Kör vid nästa gathörn till höger!"

Sedan vi flera gånger förändrat riktning — för att leda möjliga förföljare på villospår — och då det var tydligt att vi ej voro följda, annat än af våra vänners åkdon, åkte vi långsamt till Maximilians hem och stego in der.

Den vänliga gamla frun slöt den vackra, till pojke förklädda, Estella i sin famn och helsade

henne hjertligt välkommen till hennes nya hem. Vi lemnade dem tillsamman, fällande tårar af glädje.

Max och jag begåfvo oss till biblioteket, och der omtalade jag för honom allt hvad som tilldragit sig i konseljkammaren. Han rökte sin cigarr och lyssnade med spänd uppmärksamhet. Hans ansigte mörknade, då jag upprepade spionens berättelse; men han hvarken bejakade eller förnekade den del, som jag ansåg röra honom sjelf. Då jag berättade för honom om luftskeppens befälhafvare, var hans intresse så stort, att hans cigarr slocknade, och då jag berättade den konversation, som egde rum sedan general Quincy lemnat rummet, strålade hans ansigte af glädje. Han lyssnade noggrant till berättelsen om furstens bataljplan och log bittert. Men då jag sade honom hur jag kom fram ur mitt gömställe och bönföll hos fåmannaväldet att skona menniskoslägtet, reste han sig upp ur sin stol och spatserade djupt uppskakad genom rummet, och då jag hade slutat härmed samt omtalade, hur Rudolf förde mig till sitt rum, der Estella var, slog han sina armar om min hals och sade: "Du käre gamle tok! Det var just dig likt." Men jag kunde se, att hans ögon voro våta af sinnesrörelse.

Derefter satt han någon tid fördjupad i tankar. Slutligen yttrade han:

"Gabriel, skulle du vilja göra något mer för att tjena mig?"

"Ja visst," svarade jag. "Hvad som helst."

"Vill du gå med mig i morgon qväll och omtala detta för vårt brödraskaps konselj? Mitt eget

lif, mina vänners lif och *en för mig kär persons frihet* bero på om du gör det."

"Jag skall allt för gerna gå med dig," sade jag. "Sanningen att säga," fortfor jag; "om jag också icke kan gilla ditt förfärliga brödraskap, så har jag dock i afton sett och hört så mycket, att plutokraterna ej längre böra tynga jorden med sin närvaro. Menniskor, som helt kallt kunna, under skratt och glam, öfverenskomma om tio millioner menskliga varelsers död i afsigt att derigenom bevara sin orätt åtkomna rikedom och sin orätt använda makt, borde utplånas från jorden som menniskoslägtets fiender — som giftiga ormar — som ohyra."

Han fattade min hand och tackade mig.

Det var så behagligt att denna qväll tänka, att Estella älskade mig, att jag räddat henne och att vi voro under samma tak; i min hjerna väfde jag visioner, skönare än drömmarne om feverlden, och Estella lefde och rörde sig i dem alla som en strålande ängel.

ADERTONDE KAPITLET.

Afrättningen.

"Nu, Gabriel," sade Max, "måste jag binda för dina ögon. Jag gör det icke derför att jag misstror dig; men jag måste rätta mig efter vårt sällskaps lagar och de andras skrupler."

Detta yttrades just innan vi öppnade dörren. Han band en sidennäsduk öfver mitt ansigte, ledde mig nedför trappan och satte mig i ett åkdon. Hviskande gaf han kusken befallning hvart kosan skulle styras, och det bar i väg. Det var en lång åktur. Slutligen observerade jag den egendomliga lukten af salt och kalk i luften, som tillkännagaf att vi nalkades floden. Platsen var mycket tyst och ödslig. Inga ljud af åkande eller fotgängare hördes. Åkdonet körde långsammare, och så stannade vi.

"Hitåt!" sade Max, öppnade dörren på åkdonet och förde mig vid handen. Vi gingo några få steg; så stannade vi, och låga hviskningar förnummos. Derefter gingo vi nedför en mängd trappsteg. Luften kändes tung och underjordisk. Vi skyndade framåt genom en stor kammare. Jag inbillade mig, att det var källaren i något öfvergifvet magasin. Ett svagt ljussken genomträngde mitt bandage och jag antog, att en vägvisare gick före oss med en lykta. Ånyo stannade vi. Så hviskades det igen och jag hör-

de ljudet af papper, likasom om vakterna besåge något dokument. Hviskningarna förnyades. Derefter inträdde vi och stego nedför en trappa samt gingo åter framåt ett kort stycke. Luften var mycket fuktig och luktade jord. Åter hörde jag hviskningar och rassletaf papper. Ett dröjsmål egde rum. Någon der inne eftersändes och kom ut. Derefter öppnades dörren på vid gafvel och vi inträdde i ett rum, der luften tycktes vara mera torr än i dem vi passerat igenom, och det tycktes vara upplyst. Smärre rörelser och dallringar i atmosferen tillkännagåfvo, att många personer befunno sig i rummet. Jag stod stilla.

Då sade en kärf, hög röst:

"Gabriel Weltstein, håll upp er högra hand!"

Jag gjorde så. Rösten fortfor:

"Ni svär högtidligt, inför den allsmäktige Guden, att de uppgifter, ni kommer att meddela, äro rätta och sanna; att ni hvarken genom mutor eller hot eller något annat ovärdigt motiv framlägger edra meddelanden, samt att ni skall omtala sanningen och hela sanningen. Härpå kallar ni alla fasorna i den okända verlden till vittne och är villig att undergå dödsstraffet, om ni yttrar något, som är falskt."

Jag böjde mitt hufvud.

"Hvilken broder går i borgen för denne främling?" frågade samma sträfva röst.

Då hörde jag Maximilian. Han talade, som om han stode nära min sida. Han sade:

"Det gör jag. Om jag icke varit villig att med mitt lif gå i borgen för honom, skulle jag ej hafva begärt att få hitföra honom, som icke är en medlem af vårt brödraskap, inför eder. Han

räddade mitt lif; han är en ädel, rättvis och hederlig man — en, som älskar sina medmenniskor samt skulle vilja hjelpa och välsigna dem, om han kunde. Han har någonting att berätta, som angår oss alla."

"Nog!" svarade rösten. "Var ni närvarande i furstens af Cabano konseljkammare förliden afton? Om så var, berätta då hvad ni såg och hörde.

Just då hördes något buller, likasom om någon sakta smugit sig mot den dörr bakom mig, genom hvilken jag nyss inkommit. Då förnams en annan röst, som jag hittills icke hört — en tunn, gäll, skarp, befallande röst — en röst, hvilken jag tyckte mig skola igenkänna bland en million andra. Den utropade:

"Tillbaka till er stol! Richard, säg vakterna, att de ej låta någon lemna denna kammare förrän vårt möte är slut!"

Ett trampande af fötter och en hviskning hördes; derefter blef det åter alldeles tyst.

"Tala!" yttrade den sträfva röst, som jag först hört.

Döljande allt, som angick Estella, och underlåtande att nämna Rudolf vid namn samt endast omtalande honom som en medlem af brödraskapet, hvilken var Maximilian bekant, omtalade jag under en graflik tystnad hur jag blifvit dold i rummet näst intill konseljkammaren samt gaf en kort redogörelse öfver hvad jag sett och hört.

"Tag bindeln från hans ögon!" utropade den sträfva rösten.

Maximilian knöt upp näsduken. Under några ögonblick bländades jag af det plötsliga ljusskim-

ret. Då mina ögon åter kunde se, fann jag, att jag stod, såsom jag redan tänkt mig, i ett stort hvalf eller en källare. Rundtomkring rummet, på grofva bänkar, sutto måhända omkring etthundra män. I ena ändan, på en upphöjning eller plattform befann sig en man af jättelik skepnad, maskerad och förklädd. Nedanom honom, på en mindre upphöjning, satt en annan, hvars hufvud, såsom jag redan då anmärkte, var böjdt åt ena sidan. Nedanför honom, i jemnhöjd med golfvet, sutto vid ett bord två män, som syntes vara sekreterare. Hvarje man, som var närvarande, bar en svart mask och en lång kappa af mörkt tyg. Nära mig stod en person, likaledes förklädd, som jag på grund af storlek och växt ansåg vara Maximilian.

Det var en högtidlig, dyster, tyst församling, och åsynen af densamma så att säga genomdallrade hela min varelse. Jag kände mig icke rädd, men häpen, då jag såg alla dessa ögon ur de uttryckslösa, mörka ansigtena fästade på mig. Jag kände mig till mods, som om de alla voro fantomer eller döde män, i hvilka endast ögonen lefde.

Den store mannen reste sig. Han syntes stiga upp från sin tron, då han rätade upp sig i hela sin längd.

"Demaskera er!" sade han.

Ett prassel förnams, och i nästa ögonblick voro maskerna borta och kapporna nedfallna.

Det var en utomordentlig samling, som här befann sig framför mina ögon; en lång rad af sträfva ansigten, mörka och härdade af strängt

arbete, med stora breda pannor och allvarliga eller elaka ögon.

Natten förut hade jag sett plutokratiens konselj. Här var proletariatets konselj. De stora hufvudena på ena stället motsvarades af de stora hufvudena på det andra. En stor orättvisa eller en mängd orätta handlingar, verkande genom många generationer, hade åstadkommit följder, som i viss mån fördubblade hvarandra. Brutalitet der ofvan hade åstadkommit brutalitet der nedan; knipslughet der hade förorsakat knipslughet här; grymhet hos aristokraten återspeglades af grymhet hos arbetaren. Höga och låga voro offer på samma gång — medvetna offer — för ett system. Brottet var icke deras; det berodde på den förflutna tidens ytliga, likgiltiga, dåraktiga generationer.

Mina ögon sökte tjenstemännen. Jag observerade, att Maximilian var något maskerad — till följd af en ytterlig försigtighet, antog jag — med glasögon och stort svart skägg. Jag visste, att hans ansigte i sjelfva verket var skägglöst.

Jag vände mig till presidenten. En sådan man hade jag aldrig förut sett. Han var, skulle jag tro icke mindre än 6 fot och 6 tum lång samt bred derefter. Hans stora armar hängde ned, ända till dess de jättelika händerna nästan vidrörde hans knän. Hans hy var alldeles mörk, nästan negerartad, och en tjock, tät matta af krusigt svart hår betäckte hans väldiga hufvud såsom ett tak. Hans ansigte var muskulöst, groft, med stora åsar, upphöjningar och valkar af kött, särskildt omkring käkarne och på pannan. Men ögonen fängslade särskildt min uppmärk-

samhet. De voro ett vildt djurs ögon, djupt liggande, dystra och stirrande; de tycktes, likasom kattslägtets ögon, stråla med eget ljus. Detta måste alltså — sade jag mig sjelf — vara Cæsar, befälhafvaren för det fruktade brödraskapet.

En rörelse drog min uppmärksamhet till den man, som satt nedanför honom; han hade talat till presidenten.

Han var i besynnerlig kontrast till sin förman. Han var gammal och förvissnad. En hand syntes vara sammankrympt, och hans hufvud var beständigt lutadt åt ena sidan. Ansigtet var elakt och illslugt. Endast två tänder funnos qvar i hans mun; näsan var krokig; ögonen voro små, skarpa, genomträngande och oroliga; men pannan ofvanför dem var storartad och ädel. Det var ett af dessa hufvud, som såg ut att vara fullpackadt och icke en tumsbredd blifvit bortslösad. Hans person var emellertid oren, och händerna samt de långa fingernaglarna voro svarta af smuts. Jag skulle kunnat utpeka honom hvar som helst såsom en duglig och mycket farlig man. Han var tydligen vicepresidenten, om hvilken spionen talat — den namnlöse ryske juden, som ansågs vara ''brödraskapets hjerna''.

''Gabriel Welstein'', sade jätten i samma sträfva, högljudda röst; ''hvarje person här i rummet skall nu passera framför er, officerarne sist, och med anledning af den högtidliga ed, som ni aflagt, ber jag eder säga om spionen, som ni såg förliden qväll i furst Cabanos konseljkammare, är ibland dem. Men låt mig först fråga er, såg ni honom klart och tror ni er vara i stånd att känna igen honom?''

"Ja," svarade jag. "Han stod midt framför mig i nära trettio minuter, och jag skulle säkerligen känna igen honom, om jag än en gång finge se honom."

"Bröder", sade presidenten nu skolen I — —."

Nu förnams något buller bakom mig. Jag vände mig mot dörren. Två män kämpade med en tredje, som syntes vilja söka att bana sig väg ut. Der hördes ljud af en strid; derefter mumlade förbannelser; så den snabba, skarpa knallen af en pistol. Ett utrop af smärta hördes, jemte flera eder; knifvar glänste i luften; andra skyndade utan ordning till stridsplatsen. Slutligen syntes öfvermakten hafva fått öfvertaget, och massan kom, släpande en man fram till den plats, der jag stod. Hans ansigte var blekt som döden; blod strömmade ur ett köttsår på hans panna; ett uttryck af förfärlig fasa strålade ur hans ögon; han drog hårdt efter andan och såg till höger och venster. Jätten hade nedstigit från sin höjd. Han gick framåt. Uslingen lades vid min fot.

"Tala," sade Cæsar; "är detta den mannen?"

"Ja," blef mitt svar.

Jätten tog ett annat steg och han stod nu ofvanför den liggande uslingen.

"Bröder," frågade han; "hvilken dom fällen I öfver spionen?"

"Döden!" ljöd det från hundra läppar.

Jätten stack sin hand i sin barm. Det glänste till i hans förfärliga ansigte, som om han länge väntat på en sådan timme.

"Lyften honom upp!" befalde han.

Två starke män fattade spionen vid armarne; de lyfte upp honom; han vred sig, sökte bryta

sig lös och skrek; men de händer, som höllo honom, voro som af jern.

"Håll!" utropade den tunna, skarpa rösten, som jag hört förut, och krymplingen kom in i cirkeln. Han tilltalade fången:

"Följde er någon till denna plats?"

"Ja, ja," ropade spionen ifrigt. "Skona mig, skona mig, och jag skall säga er allt. Tre medlemmar af poliskåren utsågos att följa med i det åkdon, som förde mig hit. De skulle vänta till dess mötet upplöstes samt derefter följa den längste mannen samt en person med krökt hals till deras bostäder och identifiera dem. De vänta i skuggan af magasinet."

"Har ni någon signal, hvarom ni öfverenskommit med dem?" frågade krymplingen.

"Ja," svarade uslingen, viss om, att han öfverlemnade sina kamrater åt en säker död, men villig att uppoffra hela verlden, om han endast kunde frälsa sitt eget lif. "Skona mig, skona mig, och jag skall säga er allt!"

"Fortsätt!" sade krymplingen.

"Jag ville icke låta dem veta hvem jag var. Med furst Cabano öfverenskom jag om en signal oss emellan. Om jag behöfver deras hjelp, skall jag komma till dem och säga: "God afton, hvad tid är det?' Svaret är: 'Det är tjufvarnes tid.' Då skall jag säga: 'Ju mera, desto bättre,' och de skola följa mig."

"Richard," sade krymplingen, "hörde ni det?"

"Ja."

"Tag sex män med er; lemna dem i brygg-

huskällaren; för polisen dit, kasta kropparne i floden."

Den man, som kallades Richard, gick ut med sina män för att utöfva sitt mordiska verk.

Den fångne såg bedjande rundt omkring sig i den förfärliga cirkeln.

"Skona mig!" ropade han. "Jag känner bankernas hemligheter. Jag kan föra er in i furst Cabanos hus. Döda mig icke!"

"Är det allt?" frågade jätten.

"Ja," svarade krymplingen.

I samma ögonblick hoppade den store mannen framåt lik ett vilddjur, som länge hållits tillbaka från sitt offer. Hans ansigte var förfärligt att skåda; det var en tiger, som stirrar på sitt rof, springer fram och griper det samt förtär detsamma. Jag såg någonting glittra som en blixt i hans hand, derefter hördes ljudet af ett häftigt hugg. Spionen slet sig alldeles ur händerna på dem som höllo honom, for högt upp i luften och föll ned, tätt intill mig, stendöd. Ja, han var redan död, då han gjorde det fatala språnget. Hans hjerta var klufvet i två delar. Hans språng var icke en handling af mannen; det var kroppens protest mot andens hastiga flykt; det var stoftet som sträfvade att fasthålla själen.

Jätten lutade sig ned och aftorkade sin blodiga knif på den döde mannens kläder. Krymplingen upphäfde ett torrt, förfärligt skratt. Jag hoppas, att Gud aldrig skall låta mig höra ett sådant skratt igen. Andra fortsatte det — det genljöd kring hela rummet. Jag kunde icke tänka på någonting annat än djeflarnes hånskratt, då de svarta portarne plötsligt öppnades och

nya skaror af själar, förvånade och skrikande, nedslungas i helvetet.

"Måtte så alla brödraskapets fiender dö!" ututropade krymplingen med sin tunna röst.

Och de ropade länge och kraftigt.

"Fören bort liket genom bakdörren," sade jätten, "och kasta det i floden!"

"Genomsöken först hans kläder!" sade krymplingen.

De gjorde så och funno de penningar, som fursten hade gifvit order om att han skulle få — det var priset på hans lif — samt likaledes en bundt papper. De förra öfverlemnades till brödraskapets kassör, de senare togos i besittning af vicepresidenten.

Jätten återtog derefter sin plats och sade:

"Gabriel Weltstein, brödraskapet tackar er för den stora tjenst, ni gjort detsamma. Vi beklaga, att edra skrupler icke tillåta er att blifva en af oss; men vi anse er som en vän och hedra er som en man, och om brödraskapet någon gång kan göra er en tjenst, så var öfvertygad om, att dess fulla makt skall stå till ert förfogande."

Jag var allt för mycket upprörd af den förfärliga scen, jag just bevittnat, för att göra något mer än böja på hufvudet.

"Det är en sak mer," fortfor han, som vi skola bedja er om, och det är, att ni skall upprepa er berättelse ännu en gång för en annan person, som snart skall hitföras. Vi visste genom Maximilian hvad ni skulle omtala, och vi gjorde våra arrangemanger derefter. Bli ej förvånad eller se rädd ut" tillade han; det kommer ej att bli några flera afrättningar."

Vändande sig till männen sade han: "Återtagen edra masker!" Han betäckte sitt eget ansigte, och alla de öfriga gjorde likaså.

NITTONDE KAPITLET.

Luftens mamelucker.

Brödraskapets vicepresident lutade sig fram och hviskade till en af sekreterarne, som tog två män med sig och lemnade rummet. En sittplats erbjöds åt mig. Det blef en paus på omkring tio minuter. Icke en hviskning afbröt tystnaden. Så hördes en knackning på dörren. Den andre sekreteraren gick dit. Det var ett hviskande och en rådplägning; derefter öppnades dörren och sekreteraren samt hans två följeslagare inträdde, ledande en storväxt man med förbundna ögon. Han bar en militäruniform. De stannade i midten af rummet.

"General Jacob Quincy," ljöd presidentens sträfva röst;" innan vi aftaga bindeln från edra ögon, beder jag er inför denna församling upprepa det löfte, ni gaf den representant af vårt brödraskap, som i dag besökte er."

Mannen sade:

"Jag erhöll genom er budbärare underrättelse om, att I haden en kommunikation att göra mig, hvilken skulle vara af sådan vigt för de officerare och soldater, som kommendera och bemanna de luftskepp eller krigsfartyg, som af folket kallas 'Demonerna,' att den rörde deras välfärd och måhända deras lif. I inbjöden mig att komma hit och lofvade mig säkerhet på färden hit och

hädan. I lemnaden budbäraren qvar som gisslan hos mitt manskap till dess jag återkomme. Jag å min sida lofvade att icke för dödligt öra uppenbara något, som jag här finge se och höra, utom så mycket, som med ert bifall vore nödvändigt för att varna mina underlydande för de faror, hvilka, enligt hvad I försäkrat mig, hota dem. Detta löfte förnyar jag här och svär inför den allsmäktige Guden att alltid obrottsligt hålla det."

"Aftag hans bindel!" sade presidenten.

De gjorde så, och der stod framför mig den vackre och intelligente officer, som jag qvällen förut sett i furstens af Cabano konseljkammare.

Presidenten nickade till krymplingen, likasom efter föregången öfverenskommelse, och sade: "Fortfar!"

"General Jacob Quincy," sade ordens vicepresident med sin tunna, gälla stämma, "ni besökte förliden qväll ett visst hus i och för ett ärende, som rörde ert befäl. Hur många män visste af er visit?"

"Tre," sade generalen och såg öfverraskad ut. ,,Jag skall meddela resultatet för de mina vid ett möte i morgon afton; men jag ansåg det vara bäst att till dess i det närmaste behålla hvad jag visste för mig sjelf."

"Törs jag fråga hvilka de män voro, till hvilka ni talade om saken?"

"Jag skulle kunna vägra att besvara er fråga," svarade han, "men jag antager, att någonting vigtigt ligger der bakom. Männen voro min broder, öfverste Quincy, min generaladjutant kapten Underwood och min vän major Hartwright."

"Tror ni, att någon af desse män skulle omtala för någon hvad ni sagt?"

"Nej, visst icke. Jag skulle vilja våga mitt lif på att de ingenting sagt, helst som jag bedt dem tiga dermed. Men hvarför gör ni dessa frågor?"

"Emedan jag," sade den illsluge krymplingen, "har ett vittne här, som skall omtala för er allt hvad ni sade och gjorde i konseljkammaren i går afton, ända intill den minsta detalj. Om ni hade berättat saken för många eller opålitliga personer, kunde det varit en möjlighet att detta vittne hört saken berättas af andra och att han ej varit närvarande, såsom han påstår, samt att ni derför ej kunde lita på hvad han säger om andra vigtiga saker. Finner ni, att mitt resonnemang är riktigt?"

"Ja visst," sade generalen. "Om ni här kan visa mig en man, som kan säga mig precis hvar jag var i går afton, hvad jag sade och hvad svar jag fick, skall jag tro, att han helt visst var närvarande. Ty jag vet väl, att han ej fått reda derpå från mig eller mina vänner, och lika så väl vet jag, att ingen af dem, med hvilka jag rådplägade, skulle vilja omtala hvad som händt för er eller någon af edra vänner."

"Var god och stå upp!" sade krymplingen till mig. Jag gjorde så.

"Har ni någonsin sett den mannen förut?" sade han till generalen.

Generalen betraktade mig nyfiket.

"Nej, aldrig," blef svaret.

"Har ni någonsin sett den mannen förut?" frågade han mig.

"Ja," svarade jag.

"När och hvar?"

"Förliden afton i furst Cabanos palats — i hans konseljkammare."

"Gå på och berätta alltsamman!"

Jag gjorde så. Generalen lyssnade uppmärksamt och betraktade mig derunder ganska noggrant. Då jag slutade min berättelse om besöket, frågade krymplingen generalen, om den var en trogen skildring af hvad som egt rum, Generalen sade, att den var underbart noggrann i hvarje detalj.

"Ni tror honom då vara ett sannfärdigt vittne," frågade krymplingen, "samt att han var närvarande vid ert besök hos plutokratkonseljen?"

"Ja," svarade general Quincy.

"Tala då om," sade krymplingen, "hvad som tilldrog sig sedan denne herre lemnade rmmet."

Jag lydde uppmaningen. Generalens ansigte mörknade af vrede då jag började, och då min berättelse tog slut, var hans ansigte rödt af raseri.

"Önskar ni framställa några frågor till vittnet?" frågade krymplingen.

"Inga alls," blef svaret.

Han stod i flera minuter fördjupad i tankar. Jag kände, att verldens öde hängde dallrande i vågskålen. Slutligen yttrade han med låg röst:

"Hvilken representerar er organisation?"

"Exekutiva komiten," svarade presidenten.

"Af hvilka består den?" frågade han.

"Af mig — vicepresidenten" — här pekade han på krymplingen — "samt denne herre." Vid senaste orden visade han på Maximilians maske-

rade och förklädda figur, som stod i min närhet.

"Kan jag få en privat konferens med er?" frågade han.

"Ja," svarade presidenten en smula ifrigt. "Kom hitåt!"

Alla fyra gingo till en sidodörr, som syntes leda till en annan underjordisk kammare. Krymplingen bar en fackla.

"Vänta på mig här," sade Maximilian, då han gick förbi mig.

Jag satte mig. De förklädda figurerna fortforo att sitta rundt omkring väggarna. Icke ett ljud bröt den djupa tystnaden. Jag kunde se att alla ögon voro fästade på den dörr, genom hvilken exekutiva komiten utgått, och äfven jag såg åt det hållet.

Vi alla insågo och kände stundens vigt. Fem minuter — tio minuter — femton minuter — tjugo minuter förflöto. Dörren öppnades. Vi tänkte att konferensen var slut. Nej, det var endast krymplingen. Hans ansigte var demaskeradt och glödde af sinnesrörelse. Han gick hastigt till sekreterarens bord, tog penna, bläck och papper samt återvände till den andra källaren, stängande dörren efter sig. En rörelse förmärktes bland de förklädda figurerna — hviskningar — sinnesrörelse. De förutspådde, att allt gick bra; öfverenskommelsen skulle skriftligen upptecknas. Ytterligare fem minuter förgingo; derefter tio, så femton. Dörren öppnades och de kommo ut — den jättelike Cæsar först. Alla ansigten voro obetäckta, och jag tyckte mig finna ett uttryck af undertryckt triumf på exekutiva komitens anleten. Demonernas befälhafvare såg

allvarlig och tankfull ut, lik en man, som tagit ett synnerligen vigtigt och ansvarsfullt steg.

Presidenten återtog sin plats. Han talade till sekreteraren.

"Bind för general Quincys ögon," yttrade han. "Tag två män med er, åtfölj honom till hans vagn och derifrån till hans hem, samt fören vår gisslan tillbaka! — General!" tillade han. "God natt! Vi träffas åter!"

"*Vi träffas åter!*" upprepade generalen, i det näsduken bands för hans ögon.

Demonernas befälhafvare och hans eskort aflägsnade sig. Presidenten satt och betraktade sitt ur, och då han var viss om, att de nyss gångna befunno sig utom hörhåll, reste han sig häftigt. Hans ögon flammade och hans gigantiska kropp darrade af sinnesrörelse.

"Bröder!" utropade han. "Vi hafva till sist fått verlden i våra händer. Den dag är nära, som vi så länge sträfvat för och väntat på. Demonerna äro med oss!"

De vildaste glädjedemonstrationer följde. Det ena hurraropet aflöste det andra och männen togo hvarandra i famn.

"Verldens slafveri är slut!" ropade en.

"Död åt tyrannerna!" skrek en annan.

"Ned med fåmannaväldet!" röt en tredje.

"Kom," sade Maximilian och fattade min arm. "Det är tid att gå."

Han fästade på nytt bindeln för mina ögon och förde mig ut. Någon tid efter det jag lemnade rummet och befann mig i källaren näst intill kunde jag höra de triumferande konspiratörernas hesa skrän. De kände sig nu vissa om seger.

Jag kände mig högst nedslagen. Denna förfärliga kör sjöng dödssången öfver en verld.

I åkdonet darrade Maximilian af sinnesrörelse. En tanke syntes alltid stå främst. "Han skall bli fri! Han skall bli fri!" ropade han beständigt. Då han slutligen blef lugnare, omfamnade han mig och kallade mig sin, sitt verks, hela sin familjs och alla sina vänners räddare, — sin faders frälsare. Sedan började han åter tala osammanhängande. Han förbannade menniskoslägtets uselhet. "Det var ädelt," sade han, "att af hämd eller rättskänsla krossa en förderfvad verld; men att sälja ett förtroende för 50 millioner af första rofvet, var uselt — ja, det var värdt att fördömas. Det var en skam att använda sådana vapen. Men hela verlden var korrupt i grund och botten; den var ej en gång tillräckligt följdriktig för att hänga tillsamman. Men en tröst fans likväl: det skulle snart bli slut på skräpet. Ära vare Gud! Slutet nalkas!"

Och han klappade händerna och skrek som en galning.

Då han blef lugnare, frågade jag honom, hvilken dag allt detta skulle ske. Icke ännu på någon tid, sade han. Nästa morgon skulle vicepresidenten åtfölja ett luftskepp till Europa med ett på chifferspråk affattadt bref från general Quincy till befälhafvaren öfver Demonerna i England — att aflemnas, i fall det kunde anses rådligt att göra det. Krymplingen var slipad och illistig mer än alla andra menniskor. Han skulle arrangera om bestickningen af alla officerare på Demonerna öfver hela Europa, och han skulle rådpläga med brödraskapets ledare samt arran-

gera om ett uppror samtidigt på båda sidorna om Atlanten, så att den ena kontinenten ej kunde komma den andra till hjelp. Men om detta ej kunde gå för sig, skulle han återvända hem, och brödraskapet skulle då förbereda revolutionen öfver hela Amerika på samma timme samt stå risken att möta anfall, äfven från bankirregeringen i Europa.

Den natten låg jag länge vaken och tänkte, och föremålet för mina tankar var — Estella.

Min plan hade varit att återvända till Afrika, innan det stora upproret utbröt. Jag kunde icke bli qvar och åse menniskoslägtets undergång. Men jag kunde ej heller lemna Estella qvar. Maximilian kunde bli dödad. Jag kände hans djerfva och våldsamma natur; de orättvisor, som tillfogats hans fader, syntes hafva nära nog drifvit honom till vanvettets rand. Hämd hade blifvit en mani hos honom. Om han omkomme i striden, hvad skulle det då bli af Estella i en verld, som slitits i trasor? Hon hade hvarken fader, moder eller hem. Men hon älskade mig, och jag måste beskydda henne.

A andra sidan var hon hjelplös och beroende af främlingars godhet. Hennes yttrande i det fasansfulla ögonblicket torde hafva uttryckt mera än hvad hon kände. Skulle jag taga henne på orden? Skulle jag begagna mig af hennes nödstälda belägenhet för att påtvinga henne min kärlek? Men om brödraskapet misslyckades, skulle icke fursten i sådant fall återfordra henne, föra henne tillbaka till sitt förhatliga palats och sina afskyvärda famntag? Faror omhvärfde henne i alla riktningar. Jag älskade henne, och om

hon ej ville följa mig till mitt hem såsom min hustru, måste hon medfölja som min syster. Hon borde ej stanna der hon var. Jag måste ännu en gång rädda henne.

Jag somnade och drömde, att Estella och jag foro genom rymden på ryggen af en drake, som ganska mycket liknade furst Cabano.

TJUGONDE KAPITLET.

Arbetaremötet.

Jag har omtalat för dig, min käre Heinrich, att jag på senare tiden besökt, och äfven talat på ett antal arbetaremöten här i staden. Jag har just nu hemkommit från ett af de största, som jag någonsin sett. Det hölls i en stor underjordisk kammare eller en serie af källare, förenade med med hvarandra, under ett gammalt varumagasin. Innan jag lägger mig skall jag meddela något om mötet, icke blott på det att du derigenom må få en inblick i mekanikernas och arbetarnes känslor, utan ock derför att detta möte tyvärr hade ett tragiskt slut.

Vakter voro stationerade vid dörrarne för att anmäla, om polis nalkades. Flera tusen personer voro närvarande. Inga ljusa fäger syntes till — allt var mökt och sorgfärgadt. Männen voro nästan alla arbetare, och många af dem buro spår af sitt arbete. Maximilian hviskade till mig, att åhörareskaran var större än vanligt, och han ansåg detta tillkännagifva, att männen genom ett slags instinkt förnummo, att befrielsens stora dag var nära för handen.

Presidenten i en abetareförening hade intagit ordförandestolen, innan vi kommo. Då jag gick fram igenom salen, helsades jag med bifall och

inbjöds att bestiga plattformen. Maximilian åtföljde mig.

En bluskladd man talade. Han diskuterade Karl Marx' och senaste seklets tyske socialisters lärosatser. Man lyssnade ifrigt till hvad han sade; men hans ord åstadkommo ingen entusiasm. Alla syntes känna väl till det ämne, hvarom han talade.

Han efterföljdes af en annan arbetare, som talade om nyttan af samverkan mellan arbetsgifvare och arbetare. Hans uttalanden voro moderata och förståndiga. Han fick emellertid svar på tal af en annan arbetare, som anförde statistiska uppgifter för att visa, att det co-operativa systemet efter en hundraårig pröfning icke sträckt sig utom en ganska trång cirkel. "Det fans allt för många snikna arbetsgifvare och allt för många hjelplösa arbetare. Täflan minskade vinsten och förhärdade arbetsgifvarens hjerta, på samma gång som den ökade antalet af de utarmade, hvilka måste arbeta till hvad pris som helst för att kunna uppehålla lifvet." (Bifall.) "Botemedlet måste vara radikalare än det." (Stort bifall.)

Han efterföljdes af en skollärare, som ansåg, att rätta botemedlet för samhällets onda vore allmän uppfostran. Om alla menniskor vore uppfostrade, kunde de bättre försvara sina rättigheter. Uppfostran betydde intelligens, och intelligens vore det samma som välstånd. "Det var de okunniga hoparne från Europa, som utträngde de amerikanske arbetarne och bragte dem till tiggarstafven." (Bifall.)

Nu reste sig en man, som såg grof ut och som

jag antog vara en engelsk grufarbetare, och sade, att han i detta afseende icke vore af samma åsigt som den senaste ärade talaren. (Jag observerade, att dessa arbetare, så vidt de ej voro mycket förbittrade i sina diskussioner nyttjade de höfliga uttrycksformer, som äro allmänna i alla parlamentariska församlingar.)

''En man, som kunde läsa och skrifva", fortfor han, ''erhöll inga högre priser för sina händers arbete än den, som icke kunde det." (Bifall.) ''Hans ökade kunskaper bidrogo i stället till att göra honom ännu mera ömkansvärd." (Bifall.) Uppfostran var så allmän, att den uppfostrade mannen, som icke lärt ett yrke, fick en ynklig aflöning för hvad han gjorde och var sämre ställd än mekanikern." (Bifall.) ''Fängelserna och fattighusen voro fulla af män med uppfostran, och tre fjerdedelar af alla brottslingar kunde läsa och skrifva. Den förre talaren hade ej heller rätt, då han talade om de europeiska invandrarne som 'okunniga hopar'. Verkliga förhållandet var, att antalet illitteräre var mycket mindre under den europeiska despotismen än i den amerikanska republiken." (Bifall från de tillstädesvarande utländingarne.) ''Ej heller var det så gifvet, att en man var intelligent för det han hade fått uppfostran. Det var en stor del af medelklassen, som erhållit god uppfostran, men som ej hade något eget omdöme i någon fråga, utom hvad den fått ur tidningarna." (Bifall.) ''De rike egde tidningarna och tidningarna egde sina läsare, så att de rike i sjelfva verket aflemnade alla dessa hundratusentals röster. Om dessa män ej kunnat läsa och skrifva, skulle de talat

med hvarandra om publika affärer och skulle hafva skaffat sig några riktiga ideer. Deras uppfostran underlättade helt enkelt deras andliga slafveri. De voro fastkedjade vid fåmannaväldets vagnar och skulle aldrig känna sanningen, innan de en vacker morgon vaknade upp och funno, att det var domens dag." (Sensation och lifligt bifall.)

Här inföll jag:

"Allmän undervisning är rätt, ja, är nödvändig, men är icke ensam tillräcklig. Uppfostran kan ej ensam hejda korruptionen eller dålig styrelse. Ingen man är fullt värdig att vara fri, så vidt han icke besitter en resonabel portion uppfostran, är icke värdig att vara fri. En man kan vara i stånd att läsa och skrifva, men ändå vara en dåre eller en usling." (Skratt och bifall.) "Hvad som behöfves är ett samhälle, som kan tillföra arbetet samma genomträngande skarpsinne, samma förutseende och äfven samma illistighet, genom hvilka rikedomen vunnit sina triumfer. Intelligensen skulle hafva sin lön, men den skulle ej ha allt. Men detta arbetets försvar kunde endast härröra från *Guds ingifvelse*, ty menniskans naturliga instinkt synes i dessa sista dagar vara att ockra på sina likar. Vi äro hajar, som uppäta de sårade af vårt eget slägte."

Jag gjorde här en paus, och i midten af salen reste sig en mager herre, klädd i svart, med rocken hopknäppt ända till hakan och med presterligt utseende, samt frågade, om en främling kunde få tillåtelse att säga några ord. Han mottogs med dyster tystnad; ty presterskapet är icke omtyckt af proletariatet. Hans sätt var emellertid

lugnt och blygsamt, och han såg ut att vara en hederlig man.

Ordföranden sade, att de församlade utan tvifvel skulle vara glada att höra främlingens åsigter samt inbjöd honom till plattformen.

Han yttrade med svag, tunn röst:

"Jag har lyssnat, bröder, med ganska mycket intresse och nöje till de ord, som här uttalats af olika talare. Verlden har utan tvifvel kommit i ett dåligt tillstånd, och det är mycket rätt, att I så här samlens för att betrakta orsakerna och botemedlet. Och med eder benägna tillåtelse skall jag säga er min åsigt om saken.

"Bröder, edra olyckor bero, enligt min åsigt, på religionens så småningom försiggångna försvinnande ur verlden samt på bristen på dygd hos de enskilda. Hvad som erfordras för att reformera menniskoslägtet är ett nytt intresse för kyrkan — en förnyelse af tron. Om hvarje menniska ville rena sitt eget hjerta, skulle alla hjertan vara rena, och om allas hjertan vore rena och fyllda af den gudomliga känslan af rättvisa och broderskap, skulle ingen menniska behandla sin nästa orättvist. Men på samma gång som detta är sant, måsten I komma ihåg, att denna verlden ändock ej är någonting annat än en plats för timliga pröfningar, för att bereda oss för en annan och bättre verld. Denna tillvaro består på sin höjd af några få bekymmersamma och plågsamma år; men der skolen I åtnjuta evig lycksalighet tillsamman med Guds änglar. Vi hafva den heliga skrifts försäkran, att rikedom och välstånd här äro hinder för lycksaligheten i ett annat lif. Tiggaren Lazarus framvisas för

oss midt i den eviga saligheten, då deremot den rike mannen, som i åratal födt honom med smulor från sitt bord och som var klädd i purpur och kosteligt linne, brinner i ett evigt helvete. Kommen ihåg, att det är 'lättare för en kamel att gå genom ett nålsöga, än för en rik att ingå i Guds rike,' och för den skull mån I, mina bröder, med rätta glädjas åt eder fattigdom och edra mödor; ty 'dem Herren älskar, dem agar han,' och ju eländigare edert lif må vara här på jorden, ju säkrare ären I om himmelens eviga glädje. Och lyssnen icke, mine bröder, till de män, hvilka säga eder, att I måsten hata styrelsen och lagen! 'Den öfverhet som är, är förordnad af Gud,' säger skriften, och genom tålig undergifvenhet för denna verldens onda skolen I samla eder skatter i himmelen, der hvarken rost eller mal kunna förtära och der tjufvar ej kunna gräfva sig in och stjäla dem. De säga eder, att I skolen förbättra eder ställning. Men om I nu än egden alla nöjen och njutningar, som denna förgängliga verld kunde gifva eder, af hvad gagn skulle väl det vara, om eder jordiska lycka komme eder att gå miste om himmelens eviga fröjder? 'Hvad gagnar det menniskan, om hon förvärfvade hela verlden och ändock toge skada till sin själ?' Ingenting, mine bröder, ingenting. Varen derför tålige — — —."

Ju längre prestmannen fortfor att tala, desto flere ogillande utrop och demonstrationer förekommo från åhörarnes sida, till dess hans röst slutligen totalt nedtystades af en storm utaf tjut och vilda utbrott. Hela audiensen — jag kunde se alla ansigten från plattformen — var förbittrad. Armar rörde sig i luften, och scenen lik-

nade Bedlam. Jag bad prestmannen sitta ned, och så snart detta skett, började stormen aftaga. En man reste sig upp i midten af åhörareskaran och klef upp på en bänk. Starka rop och applåder helsade honom. Jag kunde från hundrade läppar höra namnet: ''Kelker! Kelker!'' Som jag sedan fick höra var han professor af tysk börd, en man med vidsträckt lärdom, som genom att försvara folkets rättigheter förlorat sin position vid universitetet och jemväl samhället. Han förtjenade nu ett torftigt lifsuppehälle som skomakare. Han var en lång, mager man med guldbågade glasögon (den enda reliken från hans forna embetstid), dåligt klädd, och med den vilda blicken hos en man, som blifvit förföljd i hela sitt lif. Han talade med stor våldsamhet och en genomträngande röst, som kunde höras öfver hela den stora församlingen, hvilken, så snart han började tala, blef tyst som i grafven.

''Vänner och bröder'', sade han; ''vänner till följd af gemensamma orättvisor, som börda oss tillsamman, och bröder i eländet! Jag är ledsen öfver, att I icke låten prestmannen fortsätta. Oss tillhör en liberalitet, som lyssnar till alla sidor, och jag för min del skulle vara glad att höra, hvad denne advokat för de gamla troslärorna har att säga till deras försvar. Men då han redan satt sig, skall jag svara honom.

''Han säger oss, att hans religion är det enda, som skall frälsa oss, och att det är bättre för oss att vara miserabla här på det att vi må vara lyckliga hädanefter. Om detta är sant, så måste himmelen nu för tiden vara uppfyld, ty eländet på jorden är obegränsadt och outsägligt samt

ökas hastigt." (Skratt och bifall.) "Men religionen har haft kontroll öfver hela verlden i nära två tusen år, och detta är hvad den medfört. Den har i alla tider varit tyranners moraliska polisstyrka." (Stort bifall.) "Den har kloroformerat fattigdomen med löften om himmelen, medan röfvarne plundrat verlden." (Ihållande bifall.) "Den har hållit folket i undergifvenhet samt sändt oräkneliga millioner genom ett eländigt lif till en vanärans graf." (Stort bifall.) "Med en hop myter och vidskepelser, som kommit till oss från en mörk och barbarisk forntid, har den hindrat civilisationen från att skydda menniskoslägtet och, lik Nero, spelat på sina löjliga dogmer, medan verlden brunnit." (Höga bifallsrop.)

"När hafva några kyrkor hjelpt menniskan att förbättra sin ställning? De äro lysande palats, der qvinnorna församlas en gång i veckan för att visa sina grannlåter och männen för att behålla skenet af att vara hederliga affärsmän." (Skratt och bifall.) "Hvilken stor reform hafva de icke motarbetat? Hvilka nya upptäckter inom vetenskaperna hafva de icke bekämpat?" (Bifall.) "Menniskan har blifvit stor först då hon sluppit ur deras klor." (Jubel.) "De hafva predikat om himmelen och hjelpt till att förvandla jorden till ett helvete." (Stort jubel.) "De stodo bredvid och åsågo utan minsta gensägelse hur menniskoslägtet bragtes i detta förfärliga tillstånd, och nu, under våra odrägliga vedermödor, säga de oss, att det är bra för oss att svälta, att svält är just sjelfva porten till himmelriket och att den rike mannen var värd att komma till helvetet,

emedan han hade fullt upp att äta medan han var på jorden." (Stort jubel.) "Och hvarför göra de detta? Emedan de, om de kunna komma i besittning af våra samveten och öfvertala oss att tåligt svälta ihjel samt ej stå emot, göra det så mycket lättare för våra förtryckare att kommendera oss, och de rike skola, å sin sida, hjelpa kyrkorna." (Stor uppståndelse.) "De strypa oss i Guds namn." (Döfvande applåd.) "Våra söner marschera i ändlös procession till fängelset och schavotten, våra döttrar intaga sin plats i den långa raden af bordelltärnor, och hvarje fiber i vår kropp och vår hjerna utslungar sin protest mot otillräcklig näring, och denne man kommer till oss och talar om sina utslitna, gamlaverldstrosläror, som började i hjernorna på halfnakna barbarer och äro ett sammelsurium af hundratals nationers myter — — —."

Här blef talaren vild och hes af lidelse, och åhörarne, som blifvit allt upprördare ju längre han framskred, brusto ut i ett förfärligt skrän, som döfvade alla andra ljud. En hop af de mest upphetsade — med mörka ansigten och vildt utseende — rusade till platformen för att gripa presten, och de skulle snart hafva fått tag i honom. Men i detta sinnesskakande ögonblick sprang jag längst fram på plattformen, mellan honom och den framåtrusande folkhopen, och till följd af min blotta dervaro samt den aktning, de hyste för mig som sin vän, stillade jag stormen och återstälde ordningen.

"Mina kära vänner", sade jag, "varen tålige! Ären I de män, som skryten öfver eder fördragsamhet? I kommen tillsamman för att diskutera

om edra lidanden och deras botemedel, och då en person framhåller, hur han skulle vilja bota er, stån I upp för att slå honom! Varen rättvise! Denne stackars man kan hafva orätt — det stånd, hvaraf han är en medlem, kan hafva orätt — i fråga om bästa sättet att tjena och frälsa menniskoslägtet; men hvem kan betvifla, att hans afsigt är god och att han hyser kärlek till eder? Sen på honom! Observeren hans dåliga kläder och utmärglade gestalt! Hvilken glädje har han väl här i lifvet? Han har lemnat allt för att hjelpa er. Till edra mörkaste gränder — till edra underjordiska hålor — der pestilentia och hunger kämpa om sina offer, begifver han sig midt på dagen så väl som i kolmörkaste natten, och han medför tröst och hopp till den flyktande själen. Och hvarför icke? Hvem kan betvifla, att det finnes ett annat lif? Hvilken, som känner materiens odödlighet, dess absoluta oförstörbarhet, kan tro att förnuftet, intelligensen, själen — hvilka åtminstone, om de ej äro någonting högre, måste vara en form af materia — skola förgås och bli till intet? Om det är sant, såsom vi veta att det är, att substansen af det eländiga kött, som bekläder våra andar — ja, att sjelfva de kläder, vi bära, skola existera, oförminskade af evighetens friktion, tidsåldrar efter sedan vår planet är utplånad från rymden och vår sol blifvit glömd: kunnen I då tro att denna intelligens, hvarmed jag kan förmå edra själar att tänka och meddela mig med er naturs opejlade djup, skall kunna förstöras och varda till intet? Nej, jag talar till eder ur Guds egen stora fullhet och härlighet, och det i mig som talas samt det i eder som

lyssnar är i samma mån en del af alltings upphofsman förutan hvilken ingenting är gjordt." (Bifall.)

"För den skull, mina vänner, är hvarje god man, som älskar eder och som för tid eller för evighet skulle vilja förbättra edert tillstånd, er vän och bör af eder vördas." (Bifall.) "Och när vi beklaga religionens villfarelser i forntiden och jemväl i nutiden, må vi då på samma gång icke glömma dess förtjenster. Mensklig i sin mekanism, har den också blifvit mensklig i sina ofullkomligheter. I läran om om mensklighetens broderskap och Guds faderskap, hvilka äro kristendomens väsentligaste principer, ligger menniskoslägtets frälsning. Men somliga af kyrkans män hafva missförstått Kristus eller användt honom till sina egna usla ändamål. Han, som dref vexlarne ur templet och som fördömde sitt lands aristokrater såsom hvitmenade grifter samt predikade egendomsgemenskap, skulle icke nu kunna med tålamod eller likgiltighet åse menniskoslägtets förfärliga lidanden. Vi hafva ärft kristendomen utan Kristus, vi hafva det målade omhöljet af en religion, och det, som skramlar inuti, är icke den store bildstormarens eldsjäl, utan en kall, hopkrympt och meningslös tradition. Ack, om vi hade det snabbt pulserande, varmt klappande, mäktiga menniskohjertat hos mannen från Galileen! Ack, om vi hade hans upplyftade hand, väpnad med ett skorpionsgissel, för att utdrifva folket ur verldens alla tempel och piska alla affälliga prester till hängifvenhet för hans fattiga och elända barns sak!" (Stort bifall).

"Det finnes i verlden ingenting för stort eller för heligt för att användas af gudomen till det ondas undertryckande. Religionen, den sanna religionen — icke former eller ceremonier, utan ett *inspireradt mål*, skulle taga verldens regeringar i besittning och åstadkomma *rättvisa*. Den renade individuela själen skola vi icke underskatta. Dessa äro de sopade och pyntade boningar, i hvilka änglarne dväljas och med obesmittade ögon betrakta verlden. Men detta är icke allt. Att göra några få dygdiga der de många äro brottsliga, det är att ställa dem i en svår belägenhet. Att lära folket tålamod och oskuld midt ibland de illsluga och grymma, det är att förse de gapande vargarne med ulliga, bräkande lam. För den skull hafva kyrkornas makt öfver själarne allt mer minskats under de senaste tvåhundra åren. Menniskorna älska utan återvändo det, som är välgörande för dem. Kyrkorna måste komma antingen till folkets räddning eller försvinna från fältet. Ett litet barn i en tigers klor är icke mera hjelplöst, än en liten dygdig minoritet midt uti en grym och blodtörstig verld. Vi önska dygd, men en sådan, som uppstår uti den allmänna rättvisans barm. Medan I arbeten för att frälsa en enda själ, släpar fattigdomen en million i synd och skam. I rycken eldbränder ur en ständigt ökad eldsvåda. Lågorna fortfara att rycka fram och förtära hvad I räddat. Verldens religion måste grundas på allmän lycka, och denna är mycket möjlig, om allmän rättvisa får råda. Om trådarne af en väf sammantrasslas på ett ställe, så har en del af dem tagits från en annan del af väfven. Det menskliga eländet beror på

ett missförhållande, ett "för mycket" på något annat ställe i samhället.

"Hvad verlden behöfver är en ny organisation ett stort, öfver hela jorden spridt rättvisans broderskap. Det skulle bestå af alla menniskor, som önska hjelpa de förtryckta samt rädda civilisationen och samhället. Det skulle verka i och genom styrelsen. Dess altaren skulle vara skolorna och valurnorna. Det skulle finna de goda, hvilka, såsom jag hoppas, ej ännu befinna sig i minoriteten, mot de onda. Det skulle strida mot det ena missförhållandet efter der andra, koncentrera verldsstriden mot dem och utrota dem från jorden. Dot skulle svära en evig fejd mot allt ondt. Det är icke nog att hela de sår, som orättvisans vilddjursklor rifvit; broderskapet skulle förfölja dem till deras hålor, sammansatta af menniskoben och tillintetgöra dem." (Stort bifall.) ' Det skulle icke endast arbeta för att hjelpa de svältande, utan för att omöjliggöra svälten — *utrota dess orsaker.*"

"Med största fördragsamhet mot dem, som tänka på det kommande lifvet, t. o. m. till den grad, att de försumma det närvarande, skulle vårt sällskaps enda dogm vara *rättvisa.* Om det finnes ett Elysium i den kommande verlden som icke är en blott fortsättning af den besvärliga existens vi nu genomgå, skola vi bli så mycket mera skickliga att glädja oss deråt, om vi bidragit till att göra denna verlden till ett himmelrike. Och den, som sträfvat att göra jorden till ett helvete, skulle åtnjuta frukterna af sitt arbete i en annan, än mera förfärlig verld, i all evighet.

"Kyrkor! Viljen I icke komma till folkets hjelp

mot de mäktige? Viljen I icke hjelpa oss att bryta röfvarens käftar och framdraga rofvet, som han fasthåller med tänderna? Tänk, hur mycket I kunden göra, om alla edra församlingar sammanflockades för att krossa de förfärliga orättvisor, som råda öfver allt i samhället! För att rädda verlden *måsten I strida mot korruptionen och taga styrelsen i besittning.* Bortvänden edra tankar från Moses och hans trasiga hopar samt alla den gamla verldens ynkliga trosnormer och villfarelser! Här är en verld, större än Moses någonsin drömde om. Här är en befolkning, oändligt större till antalet, mer upplyst, med förmåga att känna glädjen så väl som sorgen vida djupare, än alla Israels barn och alla det kejserliga Roms undersåtar tillsammantagna. Kom ut ur det förflutna och in i det närvarande! Gud är precis lika mycket Gud i dag, som han var i faraonernas tid. Om Gud älskade menniskan då, älskar han henne också nu. Den bildade medborgaren i detta upplysta århundrade, midt i all sin förgängliga civilisations prakt, är helt säkert lika värdig sin skapares ömma omsorg, som den halfsvultne, okunnige vilden i den arabiska öknen för fem tusen år sedan. Gud lefver ännu, och han lefver *för oss.*"

Här gjorde jag ett uppehåll. Oaktadt den stora åhörareskaran tåligt lyssnat till mitt tal och äfven appläderat ett och annat af hvad jag sagt, var det likväl tydligt, att hvad jag yttrat ej rört de tillstädesvarandes hjertan. En groft bygd karl med ett mörkt, stubbigt skägg och klädd som en arbetare, steg derefter upp på en af sidobänkarne och sade:

"Kamrater! Vi hafva lyssnat med stor aktning till hvad vår vän Gabriel Weltstein sagt oss, ty vi veta, att han skulle vilja hjelpa oss, om han kunde, och att hans hjerta är med oss. Mycket af hvad han sagt är sant. Men den tid är förbi, då ett sådant sällskap, som han talar om, kunnat stiftas. Ja, om vi bildade ett sådant, är vår ställning så beklaglig, att våra egna medlemmar skulle sälja sig till våra fiender på valdagen." (Bifall.) "Samhället är genomruttet; det är så ruttet, att det icke en gång är medvetet om sin ruttenhet." (Bifall.) "Det finnes ingen sund plats att bygga på. Det finnes intet annat botemedel, än att totalt förstöra tingens nuvarande ordning." (Stort bifall.) "Det kan ej bli värre för oss än det är; det torde kunna bli bättre." (Jubel.)

"Men," utropade jag, " önsken I förstöra civilisationen?"

"Civilisationen!" ropade han allvarligt. "Hvilket gagn hafva vi af civilisationens bevarande? Sen omkring er och betrakten dess frukter! Här äro troligtvis tiotusen nyktre, arbetsamme, intelligente arbetare; jag betviflar, att det finnes en i hela denna hop, som kan med sanning säga, att han under den förflutna veckan haft tillräckligt att äta." "Rop af:. "Det är sant." "Jag betviflar att det här finnes någon som tror, att det nuvarande tillståndet kan gifva honom och hans barn någonting bättre för framtiden." (Bifall.) "Våra mästare hafva uppfostrat oss för att förstå att vi icke hafva något intresse af civilisationen eller samhället. Vi äro dess offer, icke dess medlemmar. Dessa sistnämda stödja sig allenast på

förtryck och våldsmakt, på grymhet och svält för att hålla oss nere, till dess vi arbeta ihjäl oss. *Vårt lif är allt hvad vi hafva;* måhända det blir allt hvad vi någonsin skola få. Det är lika kärt för oss som för millionären."

"Hvad är en civilisation värd, som betyder lycka för endast några få tusen personer och outsägligt elände för hundratals millioner? Nej, ned med densamma!" (Ofantligt jubel. Männen stiga upp och vifta med sina hattar.) "om de låtit kärlek och rättvisa försvinna samt lita endast på styrkan, hvarför skulle icke vi likaledes vädja till styrkan?" (Jubel och bifall, blandade med rop af: 'Var försigtig!' 'Se er för!' Spioner!' och dylikt.) "Ja," fortfor talaren, "jag menar naturligtvis argumenternas och förnuftets styrka." (Mycket skratt och bifall.) "Naturligtvis skulle ingen af oss vilja tala för våldförandet af lagen — denna välsignade lag, som det kostat våra herrar så många hårdt förvärfvade penningar att köpa" (förnyadt skratt och bifall) "och som inverkar hämmande på oss, men ej på dem; ty genom den samma är ingen orättvisa förbjuden för dem och ingen rättvisa för oss. Vårt arbete skapar allt; vi ega intet. Ja, vi hafva det ringa förråd af föda, som är nödvändigt för att göra det möjligt för oss att skapa mer." (Bifall.) "Vi hafva upphört att vara män; vi äro maskiner. Dog Gud för en maskin? Nej, visst icke.

"Vi krossas under den verld, som vi vidmakthålla, och våra klagoljud dränkas i musik och skratt." (Stort bifall.) "Vi hafva ett helvete, som är mera förfärligt och djefvulskt, än hvad pre-

sterna drömma om; ty vi måste lida för att vidmakthålla himmelens glädje, medan vi icke hafva någon del i hvad vi sjelfva skapa." (Skratt och bifall.) "Tron I, att helvetet skulle vara värre än det är, om himmelen sprängdes i stycken? Arbetet skulle åtminstone afstanna." (Stort, ihållande bifall, jemte rop: 'Det är sant!')

Här utbröt ett stort oväsen nära ändan af salen. En man hade observerats i all hemlighet anteckna talarens anmärkningar. Han var synbarligen en detektiv. Genast sprungo hundra personer på honom, och han vardt slagen och trampad under fötterna, till dess icke blott lifvet, utan all likhet med mensklig skepnad drifvits ut ur honom, och de eländiga qvarlefvorna släpades ut och kastades på gatbeläggningen. Det är omöjligt att beskrifva den uppståndelse och förvirring, som uppstodo. Derunder inträngde i salen en stor pluton af polis, flera hundra man stark, med bakladdningspistoler i bältena och stora klubbor i sina händer, samt började utdela slag och arrestera till höger och venster, medan folkmassan flydde genom alla dörrarne. Maximilian tog fatt i mig och den stackars prestmannen, som suttit i en döfvad och sinnesfrånvarande ställning för någon tid, drog oss uppför en baktrappa, och vi kommo genom en bakport ut på gatan. Der togo vi ett åkdon, och efter att hafva lemnat den förvirrade prestmannen vid hans hem, sade Maximilian till mig, under det att vi åkte hemåt:

"Du ser, min käre Gabriel, att jag hade rätt och du orätt. Den der arbetaren sade sanning. Du har anländt på scenen allt för sent. För

hundra år sedan kunde du hafva bildat ditt rättvisans broderskap och räddat samhället. Nu är det blott ett botemedel — *förstörelsens* broderskap."

"O min käre vän," sade jag; "säg ej så! *Förstöring* — hvad är det? Utplånandet af de långsamma hopsparingar, som menniskans intelligens gjort under tusentals år. En verlds-kataklysm. En domens dag. En dag af eld och aska. En verld uppbränd och dess lif bortsopadt. Alla konstens blommor; den härliga poesiens vackra, florlika verk, de ljufva och älskliga varelserna af menniskor, som längesedan aflidit, och som nu äro menniskoslägtets ovärderliga arf — allt, allt förstöres, sönderslites, jemnas med jorden. Och allt som är vildt, brutalt, grymt, djefvulskt i menniskonaturen lössläppes för att härja på jordens yta. O, förfärligt — i högsta grad förfärligt! Blotta tanken derpå verkar på mig som en konvulsion; hvad skall icke då den outsägliga verkligheten blifva? För dessa stackars lidande, hopplösa, nedtryckta arbetare, dessa förtryckets och stoftets barn, dessa fastkedjade slafvar skulle hvad som helst vara välkommet, som öppnade portarne till deras fängelse, äfven om det vore en jordbäfning, som förstörde planeten. Men du och jag, min käre vän, hafva uppfostrats till högre tankar. Vi känna värdet af civilisationens dyrbara gåfvor. Vi veta hur tomt och ödsligt, hur eländigt och sjukligt, ja, hur i högsta grad uselt det själlösa barbariet är. Jag ser tillräckligt för att känna mig öfvertygad om, att förgreningarna af ditt sällskap likna ett nätverk af trådar öfver hela verlden, trängande in

öfver allt och vid hvarje punkt vidrörande den menskliga lidelsens och hatets fruktansvärda sprängämnen, och att det behöfves endast, att ditt finger trycker på manualen, för att spränga hela verlden i luften. Århundradens dårskap har kulminerat i den förfärligaste organisation, som någonsin uppvuxit ur menniskoslägtets elände. Men, min vän, du har ett omfattande förstånd och en välvillig själ — säg mig, finnes ingen bot? Kan vredens dag icke afvändas?"

Tårarne flödade ned öfver mitt ansigte, då jag talade. Maximilian lade vänligt sin hand på min arm samt sade med mild röst:

"Min käre Gabriel, jag har många gånger tänkt sådana tankar, icke med din mera fantasirika naturs eld och kraft, utan emedan jag fruktade för hvad du kallar 'en verldskataklysm.' Men fakta äro starkare än menniskans opinioner. Vid hvarje eldsvåda finnes det en tid, då några få vattenämbar skulle släcka den; sedan kommer det en tid, då hela brandmanskapet med många tunnor vatten endast kan rädda hvad som återstår af egendomen; men stundom kommer ett stadium, då till och med de djerfvaste brandsoldater måste draga sig tillbaka och öfverlemna byggnaden åt det förstörande elementet. För två hundra år sedan skulle en smula statsmannavishet hafva kunnat afvända det onda, af hvilket verlden nu lider. För ett hundra år sedan skulle en jättelik ansträngning af alla goda menniskor i verlden kunnat rädda samhället. Nu skjuter elden fram genom hvarje dörr, fönster och spricka. Taket brakar och väggarne darra. Helvetets hetta rasar inom byggnaden; den är dömd till undergång.

Det finnes ingen makt på jorden, som kan rädda den samma. Den måste förvandlas till aska. Hvad kan du eller jag göra? Hvad skulle det gagna verlden, om vi rusa in i lågorna och förgås? Vi bevittna endast verkningarna af de stora orsaker, i hvilkas tillkomst vi icke hafva någon del. Då menniskan medger, att ondt får skapa sig sjelft, får hon underkasta sig verkningarna. Våra fäder voro blinda, likgiltiga, hjertlösa. Vi lefva i kulminationen af deras missgerningar. De hafva krupit ned i sina grafvar och dragit jorden öfver sig; blommor utveckla sig på deras sista hviloställe, och vi äro arftagarne till den orkan, som de framkallat. Dessutom," fortfor han, "hur kan en reformation komma? Du såg åhörareskaran i qväll. Tror du, att denna skara skulle kunna åtaga sig det ömtåliga uppdraget att rätta hvad som är galet här i verlden? Arbetaren hade rätt. Tagna tillsamman såsom ett helt äro de hederliga — i högsta grad hederliga och ärliga; men finnes det en ibland dem, hvars inskränkta förstånd och illa försedda mage skulle motstå frestelsen af en tiodollarssedel? Tänk, hvad en tiodollarssedel är för dem! Den representerar allt hvad de behöfva: föda, kläder, beqvämlighet, glädje. Den öppnar för dem himmelens port; den är paradiset — åtminstone för några få timmar. Ja, de skulle inteckna sin själ, de skulle sälja sin skapare för hundra dollars! Brottet är icke deras, utan de ytliga ynkryggars, som en gång styrde verlden och som tilläto dem att komma derhän. Och hvarthän kan du annars vända dig? Till tidningarna? De äro tusen gånger vanhederligare än arbetarne. Till lagstift-

ningens salar? Der råder korruptionen och ruttnar, så att stanken fyller jorden. De enda, som skulle kunna reformera verlden, äro de rika och mäktiga; men de se ingenting att reformera. För dem är lifvet endast solsken; för dem är civilisationen i allo lyckad; de behöfva ingen bättre himmel, än den, de här kunna glädja sig åt. De hafva så länge hållit menniskoslägtet underkufvadt, att de le åt iden att de stora, mörka, böljande massorna skola uppresa sig för att öfverväldiga sina tyranner. Styrelsen är för dem en fint inrättad mekanism, hvars syftemål är att låta fåtalet lefva lyckligt och flertalet miserabelt."

"Men," sade jag, "om en appell gjordes till dem; om de försäkrades om de faror, som verkligen hota dem, och om man vädjade till deras bättre, ädlare natur — tror du icke då, att de möjligen skulle undanrödja det onda, som massorna lida utaf? De kunna väl ej alla vara så eländiga och så ytterligt brottsliga som furst Cabano och hans konselj?"

"Nej," svarade han. "Men har du icke redan pröfvat dem? De bästa af dem skulle troligtvis hänga dig för besväret. Tror du, att de skulle vilja lemna ifrån sig en tiondedel af sina nöjen eller besittningar för att lindra sina medmenniskors bekymmer? Om du det gör, då har du en ringa kännedom om deras hjertans hårdhet. Du hade rätt i hvad du sade vara kristendomens lifsprincip: broderskärleken, icke allenast mellan rik och rik, utan mellan rike och fattige inbördes. Men den andan har flytt från de högre klassernas bröst. Vetenskapen har ökat deras kunskap

hundra procent och deras fåfänga tusen procent. Ju mera de känna af den materiela verlden, desto mindre kunna de förnimma den deromkring och deruti befintliga andliga verlden. Kunskapen om några få sakförhållanden i naturen har tillslutit deras ögon för tillvaron af en gud."

"Ack," sade jag, "det är en förfärlig tanke! För mig synes det, som skulle en man, hvilken eger sin synförmåga, kunna se tusen bevis på en skapares tillvaro, dem en blind ej kunde varseblifva, och på samma sätt borde väl den, som vet mest angående den materiela verlden, se de tydligaste bevis på ändamål och på en mästare. Det minsta grässtrå predikar en oemotsäglig predikan. Hvilken kraft är det väl, som kommer det att spira upp, grönt och vackert, ur den svarta, döda jorden? Hvem gjorde det så saftigt och fyllde det med ett ämne, som skall bilda kött, blod och ben åt millioner milda, gräsätande djur? Hvilket tomrum skulle det ej varit i naturen, om ingen sådan växt hade funnits till eller om den, så vidt den hade funnits, varit giftig eller oduglig att äta? Hvilkens orubbliga syfte eller eviga vilja beror det på, att år efter år och tidsålder efter tidsålder de fina rötterna väckas till lif och växtlighet, till föda åt oräkneliga generationer af varelser? Hvarje grässtrå pekar för den skull med spädt finger upp emot himmelen och visar på en evig, en god Gud. Det tyckes mig vara fasligt, att menniskor kunna tränga allt djupare in i naturen med sina sinnen och lemna sin tankeförmåga bakom sig. I stället för att förnuft skulle igenkänna förnuft, är det endast stoft, som förnimmer stoft. Detta är själens sjelfmord."

"Nå väl," sade Maximilian, "det är till denna ytterlighet, som verldens styrande klasser hafva kommit. I morgon är det söndag. Vi skola då besöka en af deras kyrkor, och du skall då få sjelf se, hvarthän den blinda dyrkan af rikedomen och det hjertlösa föraktet för menskligheten fört verlden.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

En predikan i tjugonde århundradet.

Max och jag inträdde i kyrkan tillsamman. Det var en magnifik byggnad — palatslik, katedralartad i sina proportioner — ett ståtligt modernt tempel, bygdt med utsökt smak, af olika färgad marmor och omgifvet af behagfulla kolonner. Kyrkovaktare, hvilka liknade gardister i uniform, stodo vid dörrarne för hålla ute dåligt klädda personer, om sådana skulle vilja gå in; ty det var tydligt, att denna s. k. kyrka var en klubblokal för de rike.

Vid inträdet passerade vi förbi flera marmorstatyer. Det är en kuriös illustration till religionens utveckling på senare tiden, att dessa statyer icke representera några personer, som någonsin lefvat eller antagits hafva lefvat på jorden eller på något annat ställe, och ingenting hos dem syftade på någon myt eller någon gammal troslära. Under den förkristna tiden meddelade skalden och bildhuggaren ett slags historia i bilderna af de hedniska gudomligheterna. Bacchus talade om någon forntida folkras, som infört vindrufvan i Europa och Afrika. Ceres med sin hveteplanta upprepar samma historia i fråga om åkerbruket. Och Zeus, Herkules, Saturnus samt alla de öfriga voro enligt all sannolikhet — så-

som Sokrates förklarade — förgudade menniskor. Den kristna konsten var naturligtvis full af vackra hänsyftningar till frälsarens lefnad eller till hans stora och heliga helgon och martyrer. Men här hade vi endast praktfulla framställningar af nakna menniskofigurer, manliga och qvinliga, underbart sköna, men utan minsta sammanhang med hvad du och jag, min käre Heinrich, kalla religion.

Vandrande förbi dessa konstverk, inträdde vi i en magnifik sal. Vid bortersta ändan deraf var en upphöjd plattform, nästan alldeles öfverhöljd af fullt utslagna blommor af olika kulörer. Ljuset inströmmade genom kulörta fönster på sidorna om salen, så färgade, att de kastade en underbar och luxuriös glans öfver det stora rummet. På väggarne hängde en mängd målningar, somliga af en mycket sinnlig karaktär. Alla voro mycket vackra och välgjorda, men ingen af dem utaf religiös natur, med undantag måhända af den nakna Venus, uppstigande ur hafvet.

Större delen af salen var arrangerad som ett stort föreläsningsrum. Der fans ingenting, som antydde eller underlättade gudadyrkan; men sittplatserna voro rikligt försedda med stoppade dynor och arrangeringar för den kyrkobesökandes beqvämlighet. Salen var icke mer än till hälften full, och de flesta af de närvarande voro qvinnor. De flesta af dem sågo vackra ut, och t. o. m. de, som för länge sedan passerat medelåldern, behöllo genom många för dem bekanta konster mycket af ungdomens utseende och friskhet. Jag kunde här tillägga, att förlängningen af lifvet hos de högre klasserna och dess förkortning hos de

lägre utgöra bestämda karaktärsdrag hos den moderna civilisationen.

Jag observerade hos qvinnorna, liksom jag redan gjort i Darwin Hotel, jemte stor ansigtsregelbundenhet, en hård och själlös blick ur ögonen, och här kunde jag, i ännu högre grad än der, icke undgå att observera sinnlighet i deras fylliga, röda läppar samt i den snabba blicken från deras ögon, hvilken tillkännagaf, att de voro förträffliga djur och ingenting mer.

En kyrkovaktare förde oss uppför en af de med tjocka mattor belagda gångarne till en af de främsta bänkarne, i hvilken en ung dam alleredan satt. Jag inträdde först, och Max följde efter. Den unga damen var i besittning af en praktfull skönhet. Hon såg på oss båda ganska djerft och utan att draga sig tillbaka samt log en smula. Vi satte oss ned. De sjöngo en sång — jag kunde icke kalla det en psalm. Det var alltsamman om "det sköna och det goda"—eller någonting af den sorten. Orden och tonen voro vackra, men det var ingen hänsyftning till religion, Gud eller någonting annat af religiös karaktär. Den unga damen flyttade sig intill mig och lät mig se i sin sångbok. Hon sjöng ganska vackert; men det fans icke mera själ i hennes röst, än det var i sången.

Om en stund visade sig predikanten på platformen. Max sade mig, att hans namn var professor Odyard och att han var en af de förnämste filosoferna och talarne för dagen, men att hans moraliska karaktär icke var den bästa. Han var en stor, tjock, rödbrusig man med helt skägg, tjocka läppar, svart hår och ögon samt

mörk hy. Hans röst var behaglig och flöjtlik, och han hade tydligen fullkomnat sig i deklamationens behagfulla konst. Han talade med stort lif och eftertryck; ja, han var i sjelfva verket en mycket liflig skådespelare.

Han började med att för sin församling omtala några nya vetenskapliga upptäckter, som i dagarne gjorts i Tyskland af professor von der Slahe, hvilka gingo ut på, att hela menniskans kropp, alla andra djurs kroppar och jemväl liflösa ting, voro en massa af lefvande mikrober — icke så att förstå, som vore de ett sjukdomssymptom eller parasiter, utan så, att sjelfva ämnena i alla former voro lifsformer. De oändliga molekylerna voro varelser. Det fanns intet ämne, som icke var försedt med lif. Lifvet var derför oändligt mera öfverflödande och rikligt i verlden än materien; jordlifvet var materia.

Derefter talade han om de nya stora upptäckter, som gjorts af professor Thomas O'Connor vid Oregon-universitetet, hvilka synas komma att utrota sjukdomarna från jorden och bidraga till, att menniskorna komma att lefva lika länge som patriarkerna. För mer än ett århundrade tillbaka hade det observerats, att då smittosamma sjukdomars bakterier kultiverades i och för studier, de efter någon tid blefvo omgifna af ett ämne, som förstörde dem. Det syntes professor O'Connor, som om det vore en regel i naturen, att lif närde sig af lif och att hvarje tillvarelseform var åtföljd af fiender, som höllo dess allt för stora växtkraft inom bestämda gränser. Rådjuret uppätes ju af vargarne, dufvorna af hökarne och knotten af trollsländorna.

"Stor loppa har en mindre, som man vet,
Och den en mindre i oändlighet."

Professor O'Connor fann, att bakterier af alla slag på lika sätt uppåtos af ännu mindre lifsformer. Tillfrisknande efter en sjukdom betydde, att mikroberna blifvit förstörda af sina naturliga fiender innan de tagit hela systemet i besittning; döden följde, om lifskrafterna icke kunde hålla ut, till dess naturens jemnvigt sålunda åvägabragts. Han fann derför, att botemedlet för sjukdomen var att taga något af den kultiveringsinfusion, i hvilken elakartade bakterier nyss hade omkommit, och inspruta det i den sjukes ådror. Detta var som att sätta vesslor i ett af råttor fyldt uthus. De osynliga, men glupska bacillsvärmarne genomträngde hvarje del af kroppen för att söka sitt byte, och menniskan återfick sin helsa. Der en epidemi hotade, skulle hela samhället ympas på detta sätt, och derefter, då en vandrande mikrob slog sig ned i en menniskas system, blef den öfverfallen och uppäten innan den kunde fortplanta sig. Han resonerade äfven så, att ålderdomen i hufvudsak berodde på bakterier och att evig ungdom vore möjlig, om endast ett bakteriedödande medel kunde upptäckas, hvilket mäktade tränga till hvarje fiber i kroppen och förstöra de otaliga lifsformer, som särskildt anfalla de ålderstignas lifskraft.

Derefter talte han om en uppfinning af en vetenskapsman Henry Meyers, hvarigenom telefonförbindelser på ett märkligt sätt inrättats med intelligenta varelser omkring oss — icke med andar eller spöken, utan med lifsformer sådana som vår egen, hvilka våra sinnen emellertid hittills

icke varit istånd att förnimma. De voro nya former af materia, men af ytterst fint slag; de hade förnuft liknande vårt, men näppeligen så kraftigt och omfattande. Predikanten yttrade som sin förmodan, att dessa skuggliknande jordevarelser troligtvis gifvit anledning till tron på den gamla verldens många ande-väsenden, såsom spöken, andar, elfvor, tomtegubbar, änglar och djeflar. Synkretsen i denna riktning hade just blifvit öppnad, sade han, och det var svårt att säga hur vidt den sträckte sig och hvad allt den innefattade. Han sade, att det var märkligt, att våra fäder ej förutsett en sådan uppenbarelse, ty ljudvågor både högre och lägre än vårt hörselregister funnos, samt ljusvågor, hvilka våra ögon icke förmådde uppfatta, och deraf följde det *a priori*, att naturen kunde ega ett oändligt antal lifsformer, hvilka våra sinnen ej kunde förnimma. Så t. ex., tillade han, skulle det här, i denna sal, kunna finnas hus, verkstäder och torg, tillhöriga en skara varelser, som svärmade omkring oss, men som voro af så fin materia, att de passerade genom vår substans och vi genom deras, utan att på minsta sätt störa dem. Allt hvad vi veta om naturen lär oss, att hon är outtröttlig uti att låta sina skapande krafter producera samt outtömlig i mångfalden af sina alster, och vi veta nu, att det, som af de gamla kallades *ande*, endast var ett förtunnadt tillstånd hos materien.

Åhörarne voro tydligen mycket intellektuela och högt bildade, och de lyssnade med stor uppmärksamhet till detta föredrag. Jag började i sjelfva verket inse, att prestembetet i denna materialistiska tidsålder endast behölls qvar med

vilkor att predikanten, under veckans lopp samlade upp från alla verldens literära och vetenskapliga publikationer det nyaste och bästa, satte sig in deri och under en tilldragande form meddelade det åt sin församling på söndagen. Som ett slags oratorisk och poetisk granskare, föreläsare och talare hade presten, jemte sin kyrka, öfverlefvat religionens förfall.

"Naturen", sade han, "är lika obarmhertig som alstringsrik. Låtom oss betrakta det obetydligaste djur som lefver — fältråttan t. ex. Tänk, hvilket ypperligt helt den är, sammansatt af ben, muskler, nerver, blodådror och pulsådror — allt omgifvet af ett sådant fint, böjligt och glänsande skinn. Observera de oräkneliga och vackra inrättningarna inom det lilla djuret: det röda, pulserande, genom hjertats pump framdrifna och återgående blodet; de strålande ögonen med deras underbara förmåga; den uppfattande hjernan, med sina tankar och känslor, sin kärlek, sin fruktan och sitt hopp. Gif likaledes akt på det märkliga nätverket, nervernas telegrafapparat, som förbinder hjernan med ögonen och öronen samt de qvicka, lifliga fötterna. En person, som endast betraktade naturen ofullständigt, så att säga till hälften, skulle kunna säga: "Huru välvillig är icke naturen, som så vänligt försett den lilla fältråttan med skyddsmedel: de qvicka, lyssnande öronen, de skarpa, vaksamma ögonen och de snabba fötterna. Men skåden litet längre fram, mina bröder, och hvad fån I se? Samma välvilliga natur har bildat ett annat, större djur, som springer efter och rusar på detta lilla kräk, t. o. m. i dess ögonblick af omisstänksam lycka,

sliter sönder det i små bitar, krossar, söndertuggar och lemlästar det. Och för detta särskilda verk har naturen försett det större djuret med lika utmärkta verktyg som dem det gifvit åt det mindre, memligen: ögonen, hvarmed det kan se i mörkret; muskler för att kunna springa; tålamod att vänta och en mage, som törstar efter den oskyldiga med-varelsens blod.

"Och hvilken lärdom drager denna lärda och bildade tidsålder af dessa fakta? Helt enkelt den att naturens plan nödvändigtvis innefattar grymhet, lidande, orättvisa, förstörelse och död.

"Af en skola filantroper, som lyckligtvis var talrikare i forna tider, än de nu äro, få vi höra, att menniskorna icke borde vara lyckliga, då deras medmenniskor äro olyckliga, att vi måste minska våra nöjen för att skaffa andra beqvämligheter och mycket mera af samma slag. Men, mina bröder, predikar naturen detta evangelium till katten, då han förstör fältråttan? Nej, naturen förser honom med särskilda hjelpmedel för blodsdåd.

"Om naturen i sin outtömliga alstringskraft frambringar milliontals menskliga varelser, för hvilka det icke är någon plats på jorden, hvad kommer väl det oss vid, mina bröder? Vi skapade dem icke; vi begärde ej, att naturen skulle skapa dem. Och det tillhör naturen, men icke er och mig att föda dem. Äro vi bättre än naturen? Äro vi visare? Skola vi tillrättavisa den stora modern genom att sörja för dem som hon öfvergifvit? Om hennes mening är, att alla menniskor skola vara lyckliga, hvarför lagar hon då ej, att det blir så? Hon är allsmäktig. Hon

tillåter det onda att existera, då hon med en enda fläkt af sin muns anda kunde bortsopa det för alltid. Men det utgör en del af hennes lifsprogram. Hon är likgiltig för de klagorop, som beständigt höjas inför henne från jordytan. Med ögon af sten sitter den tusenarmade gudinnan allvarlig och obarmhertig midt ibland sina tillbedjare lik en hinduisk afgudabild. Hennes klädningsfåll är våt af blod; hennes skapelse är grundad på förstöring; hennes lefvande varelser ega endast genom mord sin tillvaro. Hedningens skräckinjagande bilder äro sannare afbildningar af naturen än de figurer, hvilka känneteckna kristendomens kraftlösa barmhertighet — en exotisk skepnad midt i en främmande verld.

"Låt afgrunden fyllas af qvidan! Hvarför skulle vi bekymra oss derom? Låtom oss tillsluta öronen för klagoropen från dem, hvilka vi icke kunna hjelpa! Det sades fordom: 'Många äro kallade, men få utkorade.' Våra fäder uttolkade detta på mystiskt vis; men vi veta hvad det betyder: att många äro kallade till lifvets sorger, men få äro utvalda att ärfva lyckans och rikedomens njutningar. Budda sade oss: 'Fattigdom är Brahmas förbannelse'; Muhamed förklarade, att 'Gud slog de onda med fattigdom', och Kristus sade: 'I hafven alltid fattige när eder!' Hvarför skulle vi då bry oss om de fattige? De äro en del af det menskliga samhällets eviga ekonomi. Låtom oss öfverlemna dem i naturens hand! Han, som skapat dem, kan också draga försorg om dem.

"Låtom oss fröjdas deröfver, att *vi* i verldens

elände äro reserverade för lyckan! För oss äro musik, målning, skulptur, dansens två och två förenande glans, poesiens och talarekonstens härlighet, blommornas doft, alla fina och välsmakande rätter samt gnistrande viner och nektar, och framför allt kärleken! Kärleken! Den förtrollande, tjusande kärleken med sina glödande kinder, sina brinnande ögon, sina heta läppar, sina omlindande armar, sina otaliga kyssar, sina klappande bröst, sin sammanlänkande symmetri af skönhet och älskvärdhet."

Här smög sig den unga damen med sångboken närmare in till mig och såg upp i mina ögon med en blick, som ingen Adams son kunde missförstå. Jag tänkte på Estella, som en sannskyldig riddare, samt vände mitt ansigte mot prestens. Ehuru hans lärosatser för mig voro i högsta grad hjertlösa och föraktliga, befann han sig dock i en sådan extas af vällustighet, förenad med betydande intellektuel kraft och passionerad vältalighet, att jag var ganska mycket intresserad i honom såsom ett psykologiskt studium. Jag kunde ej låta bli att betänka huru ett folk, som kallade sig sjelft kristet, så småningom och genom många generationer blifvit fördt till denna blandning af intelligens och djuriskhet — och alltsamman på grundvalen af likgiltighet för andra skapade varelsers sorger och lidanden.

"Fortfaren med dansen", ropade predikanten, "äfven om vi dansa på grafvar! Låtom hvarje olycka i verlden öka våra nöjen, likasom den varma, trygga härden synes mera behaglig, då vi höra stormens tjut utanför. De gamla egyptierna medförde på sina fester de mumifierade liken

af sina döda för att derigenom påminna sig dödligheten. Det var ett dåraktigt bruk. Menniskorna äro skapade för att festa och för att dö, och det ena är lika naturligt som det andra. Låtom oss, å andra sidan, då vi glädjas tillsamman, öppna på vid gafvel våra fönster, så att vi må varseblifva de stora, svältande menniskoskaror, som strömma förbi våra dörrar. Deras ansträngda, askgrå ansigten och hungriga blickar, på rätta sättet betraktade, skola öka våra rätters smaklighet. Vi skola glädja oss åt att tänka, att om i detta illa styrda universum icke alla kunna vara lyckliga, vi åtminstone höja oss öfver det allmänna eländet och äro utvalde för glädjen.

"Fröjdens derför, mina barn, åt eder rikedom, eder helsa, eder styrka, edra kroppar och eder kärlek! I ären mensklighetens blomma och fullkomning. Låten ingenting för en enda minut förkorta edra nöjen! Döden är slutet på allt — på medvetande, på förnimmelse, på lycka. Odödligheten är en dröm af klemigt och enfaldigt folk. Då I icke längre kunnen fröjdas, bereden er då på grafven; ty kärlekens slut är döden.

"Och hvad är kärlek? Kärlek är attraktionen hos två varelser, som drager dem till hvarandra, den af naturkraften bestämda frändskap, som gör, att lif, triumferande lif kommer i verlden genom två andars identitet och förening.

"Hvilken kraftig impuls är icke denna kärlek! Den är vidtomfattande som naturen. De kemiska elementens dragning till hvarandra, attraktionen hos solar och planeter — allt är kärlek. Se, huru till och med plantan skakar ut sitt frömjöl för vindarne, på det att det må någonstädes

uppnå och hvila på en systerblommas älskande barm, och der, bland dofter och skönhet samt fläktande zefyrer, utspelas lifvets stora mysterium. Plantan är utan intelligens, men eger dock känsla för kärleken.

''Hvem är väl den, som, då han betraktar den komplicerade mekanism, genom hvilken denna för plågor, synd och död blinda, men för födelse och lif ömmande Gud-Natur öfver allt gör kärleken möjlig, nödvändig, själfull och öfverväldigande, kan förneka, att lifvets ändamål och syfte är kärlek! Och huru beklagansvärdt och ödsligt synes oss icke lifvet hos forntidens vidskeplige och asketiske eremiter, hvilka flydde till ödemarkerna för att undslippa kärleken samt trodde sig öfvervinna den lede fienden genom böner, fastor och späkningar! Men den förolämpade naturen, mäktig ännu bland ruinerna af deras förtorkade hjertan, hämnade sig och hemsökte dem äfven i drömmar, och qvinnors hvita armar och älskande läppar öfverväldigade dem med glödande och passionerade smekningar och kärleksbetygelser i visioner, mot hvilka de fåfängt kämpade.

''O, mina bröder, hvarje nerv, fiber, muskel och liten pulsåder i hela kroppen tager del i kärleken. Kärleken besegrar döden, ty kärleken allena förevigar lifvet. Kärleken är lif! Kärleken är religion! Kärleken är verldsaltet! Kärleken är Gud!"

Och då han uppnått i sitt tal denna klimax, satte han sig, helsad af ljudliga bifallsyttringar, såsom i en teater.

Jag behöfver knappast säga dig, min käre Heinrich, att jag kände mig på det högsta upp-

rörd af denna predikan. Då du så väl känner till de goda, rena och milda läror, som predikas i den lilla kyrkan i vårt bergiga hem, der kärlek är detsamma som barmhertighet mot våra medmenniskor och den ende Gudens dyrkan, kan du lätt föreställa dig huru mitt blod kokade i mina ådror vid åhörandet af denna grymma, vällustiga och hjertlösa harang. De glödande och pittoreska ord, hvilka utströmmade ur prestens mun, voro endast en blomstermatta, utbredd öfver krälande ormar.

Åhörarne voro naturligtvis väl bekanta med dessa lärosatser. Predikanten hade helt enkelt sin framgång att tacka derför, att han djerft uttalat de tankar och känslor, som dvaldes i folkets bröst och som det efterlefvat under generationer. Församlingen hade med spänd uppmärksamhet lyssnat till detta vältaliga genljud ur dess egen barm, detta rättfärdigande af naturdyrkan, denna hedendomens pånyttfödelse. Qvinnorna smögo sig närmare intill männen, då predikanten talade om kärleken, och jag såg många skimrande utbyten af blickar mellan djerfva, strålande ögon, hvilka endast allt för tydligt tillkännagåfvo, att den store talkonstnärens uppmaningar icke hade yttrats inför döfva öron.

Ännu en sång sjöngs, och derefter hördes fraset af siden och satin. Åhörareskaran stod i beredskap att gå. Predikanten satt på sin soffa på plattformen och torkade sin breda panna med sin näsduk ty han hade talat med stor energi. Jag kunde ej längre hejda mig. Jag reste mig upp och yttrade med hög röst följande ord, hvilka genast hejdade församlingen:

"Ärevördige herre, skulle ni vilja tillåta en främling att göra någia få anmärkningar öfver eder predikan?"

"Ja visst," svarade han, mycket artigt. "Vi helsa diskussionen välkommen. Vill ni stiga fram på plattformen?"

"Nej," svarade jag. "Med er tillåtelse skall jag tala från den plats, der jag nu befinner mig.

"Jag kan endast säga eder, att jag känner mig outsägligen upprörd och sorgsen öfver edert föredrag."

"Är ni blind? Kan ni icke inse, att kristendomen af Gud afsågs att vara någonting bättre och ädlare såsom något nytt, än de äldre religionerna med deras brutalitet? Predikar icke den stora evolutionsteori, på hvilken ni tror, samma evangelium? Om menniskan utvecklade sig från en djurform, derefter blef en vild menniska, men ännu en röfvare och mördare, samt sedan uppnådde förfining, kultur och filantropi, kan ni då icke se; att Guds vägmärke pekar ofelbart framåt längs hela rasens stråt och att den ännu allt fortfarande pekar på framtida stadier, då menniskan skall närma sig änglarne? Men detta är icke er lära. Er tro leder icke framåt; den förer bakåt till grottinnebyggaren i sin håla, klyfvande sitt offers lårben för att åtkomma märgen för sin kannibaliska festmåltid. *Han* skulle hafva fröjdats åt er predikan." (Stor uppståndelse i församlingen.)

"Och ert kärleksevangelium sedan — hvad är det annat än ren bestialitet? Likasom de gamle grekerna och romarne samt hela den outvecklade forntiden förgudar ni den köttsliga or-

ganismens uslaste drifter; ni upphöjer en viss djurisk akt i lifvet till lifvets ändamål. Ni utdrifver ur själens höga tempel de ädla och rena aspirationerna, menniskokärleken och barmhertigheten, samt de gudomliga tankarne, hvilka skulle flyga der för alltid på änglavingar, och ni betäcker tempelgolfvet med kräldjur, paddor, ödlor och huggormar — usla instinkter, vidriga böjelser, spetälsk sinnlighet, som nedsmutsa husets väggar med sina snigellika märken samt krypa och kräla, till dess de titta ut ur själens fönster med sådana frånstötande och djuriska ögon, att den verkliga kärleken förvissnar och ryggar tillbaka vid dess åsyn samt dör som en förtorkad blomma."

"O ytlige lärare för de blinda, inser ni icke att kristendomen var en ny, från himmelen sänd kraft, hvars mission det var att öfvervinna just denna naturens grymhet och hjertlöshet, hvilken ni lofsjunger så mycket? Naturens afkomma var i sanning vilden, obarmhertig som den tro, ni predikar. Då kom Gud, som inblåste en *själ* i vildens näsborrar. Sedan kom en efter honom, som sade, att hufvudsumman af all religion var menniskans kärlek till sin nästa och till den Gud, som är öfver allt; att den högsta Gudsdyrkan var att bota de sjuka, mätta de hungriga, vederqvicka de föraktade och förkastade samt lyfta upp de fallna. Och kärleken — ja, det var den sanna kärleken, sammansatt af lika stora delar tillbedjan och medlidande, och icke det ni kallar kärlek, det, som kommer dessa ansigten att glöda af lidelse och dessa ögon att brinna af åtrå."

Jag hade kommit så långt och höll just på att till min egen tillfredsställelse tala hit och dit, då en gammal käring, som stod i min närhet och som var klädd lik en tjuguårig flicka, med falska skuldror och kinder samt löshaka af gummi för att dölja tidens härjningar, kastade mot mig en väldig sångbok, stor som en bibel. Ålderdomen hade icke minskat den vördnadsvärda gummans träffsäkerhet eller försvagat styrkan i hennes goda högra arm, och volymen med den utspädda andakten i träffade mig med stor styrka strax nedanför mitt högra öra och kom mig att vackla mot Max. Då jag, utan att fästa afseende dervid, reste mig för att fortsätta mitt tal, fann jag luften full af sångböcker, kuddar, parasoller, galoscher och alla andra kastvapen, som kunde hittas reda på, och då såg jag, att hela församlingen, män, qvinnor, barn, predikant, klockare och kyrkvaktare strömmade mot mig i fullt raseri. Jag skulle gerna velat stanna för att utagera saken med dem, ty jag hade i tankarne ganska många fina inhugg, som jag ännu icke fått tillfälle att komma med; men Max, som aldrig hade något intresse i teologiska dispyter och som afskydde en strid med amazoner, fattade tag i min arm och bokstafligen släpade mig ut ur kyrkan. Jag fortfor emellertid att utropa mina straffdomar öfver predikanten, och denne vördige man svarade mig med floder af ovett. Och qvinnorna skränade, männen väsnades och svuro, och det var i sanning ett snyggt sällskap, som strömmade ut på trottoaren.

"Kom nu!" sade Max. "Du blir häktad, och det kommer att förstöra allt."

Han förde mig skyndsamt in i ett åkdon, och vi foro vår väg. Ehuru jag ännu hade tankarne fullt upptagna af debatten, kunde jag icke låta bli att le, då jag såg på folkhopen utanför kyrkan. Hvar och en gestikulerade och skrek, utom några af systrarna, som kysste predikantens — den käre, gode mannens — ansigte och händer, för att trösta honom med anledning af de hatfulla förolämpningar, hvarmed jag öfverhopat honom. De påminte mig om en skara getingar, hvilkas gråpappersbo helt omildt blifvit sparkadt af någon vandrande landtpojke.

"Ja, det säger jag då," utbrast Max, "du är en besynnerlig karaktär. Din oförsigtighet kommer en vacker dag att kosta dig lifvet. Om jag icke tyckte så mycket om dig, som jag gör, skulle jag säga dig, att du är en stor tok. Hvarför kunde du inte hålla dig lugn? Du kunde väl aldrig hoppas att omvända den församlingen, lika så litet som du kunde hafva omvändt penningeväldets konselj."

"Men kära du," svarade jag," det var en stor lättnad för mig att kunna säga den gamle uslingen precis hvad jag tänkte om honom. Och man kan ju inte så noga veta — kanske gör det honom ändå *något* godt."

"Nej, nej," svarade Max. "Den ende predikant, som någonsin kan omvända den församlingen, är Cæsar Lomellini. Cæsar är ett större odjur än de — och det vill säga icke så litet. Skilnaden är den, att de äro odjur, hvilka äro i besittning af denna verldens goda, då deremot Cæsar är ett odjur, som önskar komma i besittning deraf. Det finnes också en annan skilnad.

De äro fina och civiliserade djur, då Cæsar är ett naturligt odjur — den oförfinade menniska, som Lear talade om."

TJUGUANDRA KAPITLET.

Estella och jag.

Jag behöfver icke säga dig, min käre Heinrich, hur högt jag älskar Estella. Det är icke endast för hennes skönhet, ehuru denna är lika fullkomlig och behaglig, som en i odödlig marmor huggen dröm af någon grekisk konstnär. Den allena skulle blott och bart hafva vunnit min beundran. Men i henne finnes något, som vinner min djupaste vördnad och kärlek — jag hade nära nog sagt min dyrkan. Hennes kropp är blott det kristallklara omhöljet åt en strålande och ren själ, utan fläck, skugga eller vank. Det synes icke möjligt för henne att vara annat än god. Och likväl finnes uti all denna godhet en nedärfd karaktär, hvilken, om nödvändigheten så bjuder, kan visa hjeltemod — en oförskräckt och kraftfull själ. Och dessutom är hon en qvinna, full af qvinlighet, icke en hård och kantig karaktär, utan mild och älskvärd.

"Ett anlete, som lyses opp
Af ädla tankar, ljufligt hopp;
En varelse, hvars blida drag
Bli lika uti hvardagslag;
Som gråta kan, så väl som le,
Kan älska, fröjdas, kyssar ge."

Du, min käre broder, som genomgått en dylik erfarenhet, kan väl tänka dig, hur mycket jag kände mig dragen till henne och hur absolut nöd-

vändig hon syntes vara för mitt lif. Jag var ju ej heller en hopplös älskare; ty hade hon icke vid ett tillfälle, då döden syntes oundviklig, tillstått att hon älskade mig? Ja, "*älska*" — det var just det ord hon nyttjade, och den blick, hvaraf ordet åtföljdes, gaf det ett dubbelt eftertryck. Men det fans ett stort hinder i min väg. Om hon komprometterat sin jungfruliga tillbakadragenhet i detta afseende, hur kunde jag väl begagna mig deraf? Och hur kunde jag än ytterligare begagna mig af, att hon var ensam och utan vänner för att påtvinga henne mitt frieri? Men jag kunde ej heller lemna henne ensam för att möta alla farorna i denna förfärliga tid, som jag allt för väl visste vara nära förestående. Om hon stått, lycklig och nöjd, i kretsen af sin familj, skyddad af fader och moder, omgifven af bröder och systrar, med en ljus och fridfull framtid för sig, då skulle jag kunnat hafva mod nog att fria helt enträget, kasta mig för hennes fötter och djerft göra henne min kärleksförklaring, såsom en man gör, då han anhåller om en qvinnas hand. Men denna stackars olyckliga, älskvärda flicka utan vänner! Hvad kunde jag göra? Dag och natt grubblade jag på detta problem, och slutligen fann jag på råd.

Jag besökte henne. Hon hade flytt från palatset utan garderob. En qvinna kan vara hjeltinna, men hon är dock alltid qvinna. Den orleanska jungfrun tänkte säkert ganska mycket på sin mössa och sina band. Estella hade brådtom att jemte en sömmerska göra i ordning flera klädningar. Jag frågade, om jag kunde få tala med henne. Hon spratt till och rodnade litet

samt gick före in i ett annat rum. Jag stängde dörren.

"Min kära Estella", sade jag, "jag har användt min lediga tid med att dikta en saga."

"Verkligen?" sade hon leende. "En besynnerlig sysselsättning för en filantrop och filosof, för att icke säga skald."

"Det är", svarade jag i samma lekfulla ton", kanhända den poetiska delen af min natur, som förmått mig dertill. Men jag är villrådig om hur jag skall afsluta min saga, och derför begär jag ert bistånd och råd."

"Jag lyssnar uppmärksamt", svarade hon. "Omtala er saga! Men vänta först ett ögonblick! Jag skall gå efter något af det jag arbetar på, och då kan jag lyssna till er utan att känna, att jag öder bort en dyrbar tid."

"I annat fall skulle ni således känna, att er tid vore förspild genom att lyssna till mig?" frågade jag.

"Nej", svarade hon leende, "men genom att lyssna till en saga."

Hon återkom inom några minuter, och vi satte oss. Jag dolde mina verkliga känslor genom att antaga glädtighet, och Estella lyssnade uppmärksamt, med ögonen på sitt arbete.

"Ni må veta", började jag, "att min saga har till titel:

Sagan om prinsessan Behagfull och riddar Vekhjerta.

"Det var en gång — ni vet, att alla sagor hänföra sig till denna händelserika epok i verldshistorien — en skön prinsessa, som bodde i ett

stort palats. Hennes namn var prinsessan Behagfull. Hon var värd detta namn; ty hon var lika god som skön. Men en förfärlig dvärg, som dödat många menniskor der i landet, slog ihjel hennes far och man samt beröfvade den stackars prinsessan hennes vackra hem, förde henne bort och öfverlemnade henne till en gammal fe, kallad Cathel, en usel och elak gammal trollqvinna och hexa, som satt alla dagar omgifven af svarta kattor, sammanväfvande besvärjelseformler och förfärdigande skyddsmedel, hvilka hon sålde till alla som ville köpa af henne. Bland Cathels kunder befann sig äfven en fasaväckande, blodig jätte, hvars slott icke var långt borta. Han kallades trollet Blodsugare. Han var en kannibal och köpte trollmedel af Cathel, medels hvilka han skulle kunna locka unga män, qvinnor och barn till sig i sin förfärliga håla, hvilken var omgifven utaf hopar af ben utaf dem, som han dödat och uppätit. Nu hände det så, att då han en dag kom för att köpa sina trollmedel af Cathel, frågade den gamla hexan honom, om han ville köpa en skön, ung flicka. Han sade, att han just behöfde en af det slaget för ett kalas, som han skulle ställa till för några af sina jättebröder, hvarpå den elaka gumman visade honom den sköna och älskvärda prinsessan Behagfull, som satt gråtande i askan på kökshärden. Han vidrörde hennes kött för att se, om hon var ung och saftig nog för festen, och då han blifvit nöjd hvad denna vigtiga fråga angick, dröjde det icke länge, förrän han och den gamla hexan kommo öfverens om det pris, som skulle betalas för henne.

"Och så begaf han sig strax derefter hem, med

den stackars prinsessan Behagfull under armen. Under tiden genljöd luften rundt omkring af hennes klagan och rop om hjelp.

"Och nu hände det sig så, att en vandrande riddare, kallad Vekhjerta, från ett fjerran land, samma dag kom ridande på vägen, klädd i stålharnesk och med lans i handen. Och då han hörde prinsessan Behagfulls jemmerrop och såg hennes skönhet, högg han sporrarne i sin häst och galopperade framåt samt skulle hafva rännt lansen tvärs igenom jättens kropp, så vidt denne ej varseblifvit riddarens ankomst, släppt prinsessan och sprungit undan med stor vighet, fattat tag i lansen och sönderbrutit den i små bitar. Derefter utdrogo de sina svärd och en förfärlig strid uppstod, och prinsessan Behagfull knäböjde under tiden vid sidan af vägen samt bad länge och allvarligt för den gode riddar Vekhjertas seger. Men om hans hjerta var vekt, var dock hans arm stark, och slutligen skilde han med ett förfärligt hugg det fula trollets hufvud från kroppen, hvarefter den sistnämde nedföll död på vägen, såsom ett troll måste göra, då det mistar hufvudet. Och då var riddar Vekhjerta mera rädd för att vara ensam med prinsessan, än han varit för jätten. Men hon steg upp, aftorkade sina tårar och tackade honom. Och då kommo prinsessan och riddaren i en stor förlägenhet; ty hon kunde naturligtvis icke gå tillbaka till den elaka hexan Cathels håla, och hon hade för öfrigt ingenstädes att gå. Med mycken bäfvan bad Vekhjerta henne derför följa honom till en grotta i skogen, der han hade tagit herberge."

Här såg jag på Estella. Hennes ansigte var

blekt och lugnt och leendet hade totalt bortvikit derifrån. Jag fortfor:

"Det var ingenting annat att göra, och derför satte sig den stackars prinsessan framför riddaren på hans häst och de redo i hvarandras sällskap till grottan. Der gjorde riddar Vekhjerta i ordning ett litet rum och tillredde åt henne en bädd af trädens välluktande qvistar, försåg rummet med en dörr och visade henne huru hon skulle stänga den samt visade henne så mycken artighet och vördnad, som om hon varit en drottning, sittande på sin tron.

"Ack, hur den stackars riddar Vekhjerta älskade prinsessan! Han älskade sjelfva den mark, hvarpå hon vandrade; han älskade hela naturen, derför att den omgaf henne; ja, han älskade solen, månen och stjernorna för det de skeno på henne. Icke nog med att han älskade henne; nej, han dyrkade henne, såsom den religiöse dyrkar sin gudomlighet. Hon var för honom himmelens alla konstellationer. Hela naturen hade intet att uppvisa, som kunde för ett ögonblick uttränga henne ur hans hjerta. Natt och dag fylde hon hans själ med sin odödliga bild, och foglarne, vindfläkten och de hviskande träden tycktes allt jemt hviska hennes älskade namn i hans öron.

"Men hvad kunde han göra? Prinsessan var fattig, hjelplös och beroende på honom. Skulle det icke vara omanligt af honom att begagna sig af hennes hjelplösa belägenhet och skrämma eller öfvertala henne att bli hans hustru? Skulle hon icke kunna tro sin tacksamhet vara kärlek?

Kunde hon väl göra ett fritt val, då hon sjelf icke var fri?

Den stackars riddar Vekhjerta stillade den flaxande fogelns vingslag i sin barm, tystade sina känslors röst samt fortfor att jaga, koka och upppassa för sin älskade prinsessa.

Slutligen hörde riddar Vekhjerta en dag förfärliga nyheter. Ett folk, kalladt Vandaler, råa och grymma barbarer, blodtörstiga och krigiska, nationers besegrare, hade anländt i otaliga skaror nära det landets gränser, och inom få dagar skulle de öfversvämma och härja landet, döda männen och bortföra qvinnorna i fångenskap. Han måste fly. En man kunde ingenting göra mot sådana skaror. Han kunde icke lemna prinsessan Behagfull qvar, ty hon skulle då falla i vildarnes händer. Han visste, att hon hade tillräckligt förtroende för honom att följa med honom till verldens ända. Han hyste ett slags dunkel föreställning om att hon älskade honom. Hvad skulle han göra? Skulle han öfvervinna sina skrupler och bedja den älskade gifta sig med honom? Eller skulle han inbjuda henne att följa med som sin väninna och syster? Skulle det icke vara lågt och föraktligt att söka draga fördel af hennes nödställda belägenhet, hennes ensamhet och den fara, som hotade landet, samt sålunda tvinga henne till ett äktenskap, som måhända skulle vara henne misshagligt?

"Nå väl, min kära Estella," sade jag med klappande hjerta, "så långt har jag hunnit med med min fesaga, men jag vet ej hur jag skall afsluta den. Kan ni gifva mig något råd?"

Hon såg rodnande upp på mig, och ett listigt leende lekte omkring hennes läppar.

"Låtom oss spela stycket till slut!" sade hon. "Jag skall representera prinsessan Behagfull — en mycket dålig representant, fruktar jag —, och ni skall taga den gode riddar Vekhjertas rol — en rol, hvilken jag inbillar mig, att ni är särdeles passande att innehafva. Nå väl," fortfor hon, "ni känner den gamla visan:

'Af usel feghet säkert förs
Den värdelöse man,
Som ej sitt öde pröfva törs
Och allt riskera kan.'

"Derför skulle jag vilja råda er att gå den djerfvare vägen — agerande riddar Vekhjerta, naturligtvis — och bedja prinsessan Behagfull gifta sig med er."

Jag började genomskåda hennes plan, föll på mina knän, fattade prinsessans hand och utgöt min kärlek i hänryckta ordalag, hvilka jag icke skall försöka upprepa, ens för dig, min käre broder. Då jag gjorde en paus för att hemta andan, sade Estella:

"Jag antager, att jag nu måste agera prinsessan Behagfull och gifva den dåraktige riddaren hans svar."

Här slog hon sin arm kring min hals — jag knäföll fortfarande — kysste mig på pannan och sade leende, medan hennes ögon voro fuktiga af rörelse:

"Ni barnslige riddar Vekhjerta, ni förtjenar verkligen ert namn, och jag föredrager verkligen det der trollet, hvars hufvud ni var grym nog att

afhugga, ja, till och med en af dessa hiskliga vandaler, som ni försöker skrämma mig med. Hvilket vekt hjerta eller vekt hufvud har ni ej, som icke vet, att en qvinna icke mera ryggar tillbaka för att vara beroende af den man hon älskar, än murgrönan ångrar, att hon klänger sig fast vid eken och ej kan stå ensam? För den skull — jag talar naturligtvis på prinsessan Behagfulls vägnar — mottager jag den stackars vekhufvade riddar Vekhjertas hand och hjerta."

Jag slöt henne i mina armar och började gifva henne alla de kyssar, som jag gömt undan åt henne ända sedan den första dag vi träffades. Men hon lyfte lekfullt upp sin hand, sköt mig tillbaka och utropade:

"Håll, håll! Skådespelet är slut."

"Nej, nej," svarade jag, "det är bara påbörjadt och kommer att pågå så länge vi två lefva."

Hennes ansigte blef genast allvarligt och hon hviskade:

"Till dess döden åtskiljer oss."

TJUGUTREDJE KAPITLET.

Max' berättelse. — Sångerskan.

Då Max kom hem nästa afton, observerade jag, att hans ansigte hade ett gladt uttryck — ja, att det i sanning strålade. Han log utan orsak; han rörde sig, som om han vandrat i luften. Vid qvällsmåltiden varseblef hans moder också dessa märkliga tecken och påpekade samma leende. Max log och sade:

"Ja, jag är mycket lycklig; sedan qvällsvarden är öfverstånden, skall jag omtala för er något öfverraskande."

Då vi spisat, gingo vi till biblioteket. Max stängde försigtigt dörrarne, och vi slogo oss alla ned i en grupp, Max hållande den goda, gamla fruns skrumpna hand i sin, och Estella och jag sittande i hvarandras närhet.

"Nu," sade Max, "kommer jag att tala om en lång historia för er. Den torde ej för er vara lika intressant som för mig; men afbryten mig ej! Och ni kära moder," fortfor han ömt, vändande sig till sin mor, "får ej bli ond för det jag ej för längesedan anförtrodde er det, som jag nu i detalj skall berätta, men jag visste i sjelfva verket icke, hur det skulle sluta — icke förrän i dag.

"Först bör jag väl nämna," fortfor han, "att, under det jag på annat ställe lefvat under mitt verkliga namn, såsom jag omtalat för er, men

under förklädnad, samt varit medveten om, att mina handlingar varit föremål för dagligt spioneri, var det min sed att besöka alla ställen, der personer samlas till stort antal, från de förnämste till de ringaste. Jag gjorde detta, icke blott för att leda mina fiender på villospår angående min verkliga karaktär, utan jemväl derför att det var nödigt för mig, i och för det stora verk, som jag företagit, att vidröra alla mensklighetens tangenter, ända ned till basnoterna.

"I ett af stadens fattigare qvarter finnes en stor musiksal, en 'variete-teater,' som den kallas, besökt af stora skaror ur medelklassen och den lägre klassen. Den är också verkligen arrangerad som en stor teater, men audiensen som sitter vid små bord, serveras öl och pipor, allt för en ringa afgift, och der sitter publiken i täta rökmoln, njutande af sången, dansen och skådespelen på scenen. Det finnes många sådana platser i staden, och jag känner dem alla. De äro fattigt folks klubbar eller operor. Naturligtvis äro de uppträdande ej särdeles talangfulla och i allmänhet icke heller särdeles moraliska; men en och annan gång börja sångare och aktörer af verklig förtjenst och god karaktär på dessa anspråkslösa bräder samt stiga efteråt mycket högt i sin profession.

"En qväll begaf jag mig till den plats, jag talar om, tog plats och begärde fram min lerpipa samt en flaska öl. Jag brydde mig ej om hvad som skedde på scenen, ty det hade jag hört och sett otaliga gånger förut, och jag betraktade endast ansigtena omkring mig, då jag slutligen attraherades af ljudet utaf den vackraste röst, som

jag någonsin hört. Jag vände mig till scenen, och der stod en ung flicka, föga mer än ett barn, hållande sina noter i handen och sjungande en gammal vacker ballad till det bullrande och hväsande ackompagnemanget af ett dåligt piano. Flickan var magerlagd och liten, icke mera än omkring fem fot hög. Hon var blyg, ty det var första gången hon uppträdde, såsom affischerna meddelade, och handen, som höll nothäftet, darrade. Jag säger icke, att hon hade mycken musikalisk öfning; men hennes röst var ett naturens fullkomliga mästerstycke, och sången liknade barnens glada drillar, dem de ibland uppstämma, glömmande hela sin omgifning, eller foglarnes härliga qvitter, då de helsa den gryende dagens morgonrodnad välkommen, medan daggen hvilar på gräset och tystnad ännu råder öfver hela naturen. Den förvånade åhörareskaran hade blifvit alldeles tyst; men då första versen afslutats, utbröt en dundrande applåd, som skakade hela huset. Det var så trefligt att se, hur sångerskan vid detta ljud lik ett barn fick en gladare, mera förtroendefull min. Det ängsliga draget lemnade det ljufva anletet; ögonen strålade; de gula lockarne skakades af halft undertryckt fröjd, och då applåderna förstummats samt det gamla pianot började skrälla igen, var det en sorglöshet inlagd i den ström af älskliga melodier, som hon lät höra, med fina, instinktiva nyanseringar, skära kadenser och glada, fogellika drillar, som kompositören af den gamla balladen aldrig drömt om. Den stora åhörareskaran var alldeles hänförd. Rösten inträngde som en uppenbarelse i deras slumrande hjertan och vandrade omkring

deruti, som en sjungande ande i salar af ljus. De stego upp; hattar svängdes i luften; en skur af silfvermynt och äfven några guldmynt — ett veritabelt Danae-regn — föll rundt omkring sångerskan, och ropen och handklappningarna voro döfvande. Debutanten hade vunnit success. Sångerskan hade genomgått pröfningen. Hon hade inträdt i ryktets och rikedomens förlofvade land. Jag såg på programmet i likhet med hundratals andra; der stod det endast: "*Ett solo af Kristina Karlson — första uppträdandet.*" Namnet var skandinaviskt, och flickans utseende bekräftade detta antagande. Hon hörde tydligen till den stora rasen Nilsson och Lind. Hennes hår, en massa upproriska, korta lockar, hade den egendomliga ljusgula färg, som är allmän bland ifrågavarande folk; det såg ut, som om de gamla gallernas rödgula af Cæsar beskrifna hår under nordens långa nätter, dess is och snö skulle förbleknat och fått denna ljusare färg. Men hvad som midt ibland denna besmittade omgifning mest slog mig med förundran var den anda af oskuld, renhet och oskrymtad hjertlighet, som strålade öfver hvarje del af hennes person, ned till hennes små fötter och från sjelfva hennes fingerspetsar. Der fans icke minsta spår af tillgjordhet, list, hyckleri, slug beräkning eller ens fåfänga. Hon var förtjust åt, att hon nu lyckligen genomgått det första uppträdandets farliga bakhåll samt att anställning — och *bröd* — voro att vänta för framtiden. Det syntes vara den enda triumf, som kom hennes klara ögon att stråla.

"'Hvem är hon?' 'Hvarifrån har hon kommit?'

voro de frågor, jag hörde framställas i hviskningar rundt omkring mig; ty många bland åhörarne voro tyskar, fransmän och judar, alla passionerade musikälskare, och för dem var inträdandet af en ny stjerna på det artistiska firmamentet detsamma som födelsen af ny verld inför en astronoms ögon.

"'Då hon lemnade scenen, störtade de privilegierade konstnärerna till gröna rummet. Jag följde dem. Der fann jag den lilla sångerskan stående vid sidan af en medelålders, af mödor och bekymmer tärd qvinna, synbarligen hennes moder, ty hon påklädde flickan en sliten tunn kappa, under det en svärm af beundrare, deribland många gamla vällustingar, utgöt sig i komplimanger, hvilka Kristina åhörde med leende ansigte och nedslagna ögon.

"'Jag höll mig i bakgrunden och betraktade scenen. Det fans någonting hos detta barn, som gjorde ett starkt intryck på mig. Det är sant, jag försökte skämta bort mina känslor och sade till mig sjelf: 'Hvarför bryr du ditt hufvud för hennes skull? Hon är en af dräggen; hon skall komma ned i det mörka diket med de öfriga, der uselhet blandas med uselhet.' Men då jag såg på det blygsamma, lyckliga ansigtet och hela hennes gestalt — ty hvarje fiber i en mans och qvinnas kropp är också delaktig af själens karaktäristiska egenskaper kunde jag ej behålla dessa tankar länge. Och jag sade till mig sjelf: "'Om hon är lika kysk som hon ser ut, skall jag vaka öfver henne. Här på scenen behöfver hon en vän. Här är framgången farligare än eländet."

"Och när Kristina och hennes moder slutligen lemnade teatern, följde jag dem för den skull, men på respektfullt afstånd. De tillkallade inga åkdon, och inga tåg gingo åt det hållet; men de gingo framåt, och jag följde dem. Det var en tröttsam väg, genom smala och smutsiga gator samt bakgränder, till dess de slutligen stannade vid dörren af en eländig träkåk. De inträdde, och lik en skugga smög jag mig ljudlöst efter dem. De gingo uppåt, alltjemt uppåt, våning för våning, till dess de befunno sig i skrubben allra högst upp. Kristina upphäfde ett glädjerop; en dörr öppnades; hon inträdde i ett rum, som tycktes vara alldeles fullpackadt af barn, och jag kunde höra en mans sträfva röst, blandad med utrop af barnslig förtjusning, då Kristina lade sin skörd af guld- och silfverslantar på bordet och med en flickas hänryckning skildrade sin stora triumf, gång efter annan bedjande sin moder bekräfta sanningen af den märkvärdiga berättelsen. Och derefter hade jag endast tid att draga mig tillbaka i ett hörn, då en starkt bygd, bredaxlad man, klädd som arbetare skyndade nedför trapporna med en stor korg i sina händer till närmaste matställe, hvarifrån han snart återkom, bärande kokt kött, smör och bröd, ölflaskor och pastejer, som fyllde hela korgen och sköt ut deröfver. Och hvilket glädjetumult blef det icke sedan i rummet! Jag stod nära intill den tillslutna dörren och lyssnade. Jag hörde några fötter, stora och små, hastigt röra sig, medan bordet dukades; hastiga befallningar; skramlet af tallrikar, knifvar och gafflar; det ständiga pratet; ljudet af matens kringförande och ätandet;

och derefter började Kristina, som tycktes hafva munnen delvis fylld med smörgås, gifva sin far en ide om några af de kadenser, som vunnit så mycket bifall. Och de små klappade sina händer af förtjusning, och modren tackade Gud på det varmaste för det att deras fattigdom och lidanden nu voro slut.

''Jag kände nästan samvetsförebråelser öfver att stå der och oinbjuden taga del i den lycka, som familjen i rummet innanför nu gladde sig åt, och slutligen smög jag mig ned för trapporna och ut på gatan. Jag behöfver icke säga, att allt detta hade i hög grad ökat mitt intresse för den vackra sångerskan. Denna bild af fattigdom, förenad med snille, och riklig kärlek strålande öfver det hela, var i sanning rörande.

''Nästa dag gaf jag en detektivfirma i uppdrag att taga reda på allt möjligt angående flickan och hennes familj. En af dess detektiver besökte mig samma afton och medförde en rapport. Han hade besökt platsen och gjort förfrågningar hos grannarne, handlandena, polisen o. s. v., och följande är hvad han fick reda på.

''Det fans ingen i byggnaden med namnet Karlson; men i den skrubb, som jag beskrifvit bodde en man vid namn Karl Jansson, svensk till börden, smed till yrket och en mycket hederlig och präktig karl och god arbetare, men förfärligt fattig. Han hade i några år bott i New York samt hade en stor barnskara. Hans hustru mottog tvätt och bidrog derigenom till att fylla många hungriga, små munnar. Den äldsta flickan hette Kristina. Hon var 17 år gammal, hade besökt de allmänna skolorna och på senaste åren

broderat, hvarvid hennes betalning lades till de andra hushållspenningarne. Hon var en god, älskvärd flicka och mycket omtyckt af alla, som kände henne. Hon hade besökt söndagsskolan, och der hade man upptäckt, att hon hade en ovanligt vacker röst, hvarför hon placerades i kören. Och efter en tid hade modren, på inrådan af några utaf lärarne, tagit flickan till föreståndaren för en variteteater, som blef så förtjust öfver hennes röst, att han gaf henne ett tillfälle att uppträda på hans teaters tiljor. Hon hade förliden qväll gjort sin debut, och alla i träkåken och kring hela gränden så väl som vid närbelägna gator talade den morgonen om hennes stora framgång samt gladde sig, märkvärdigt nog, åt den fattiga familjens ljusare framtidsutsigter.

"'Alltså var Karlson endast ett teaternamn, troligtvis föreslaget af varieteteaterns föreståndare,' tänkte jag för mig sjelf.

"Jag beslöt taga reda på mera angående den vackra Kristina."

TJUGUFJERDE KAPITLET.

Max' berättelse fortsättes. — Boktryckeri-arbetaren.

''Säkert är, att publiken den aftonen tog variete-teatern med storm. Hvarje sittplats var fyld, och sjelfva gångarne voro fullpackade af stående. Ölet flöt i strömmar, och tobaksröken bildade täta moln; etablissementet gjorde förträffliga affärer. Affischerna upptogo tre solonummer af Kristina. Hvart och ett var en triumf; da capo följde på da capo, och när föreställningen var slut, kallades den lilla sångerskan åter fram på scenen, hvarefter ett nytt Danae-regn af silfver och guld samt några buketter nedströmmade omkring henne. Då jag gick bakom scenen, fann jag den lyckliga flickan omgifven af en ännu större skara beundrare än qvällen förut, hvar och en berömmande henne. Jag tog teaterföreståndaren afsides. Han kände mig väl såsom en rik ung slösare. Jag sade till honom:

'Hur mycket betalar ni Kristina pr vecka?'

'Jag lofvade henne fem dollars i veckan!' svarade han. 'Men' — här betraktade han mig misstänksamt — 'jag har beslutat fördubbla summan. Jag skall ge henne henne tio.'

'Det är icke nog,' sade jag; 'ni skall i henne finna en guldgrufva. Ni skall ge henne femtio.'

'Min bästa herre,' svarade han, 'jag har inte råd dertill. Nej, det har jag verkligen inte.'

'Nå väl,' fortfor jag, 'i sådant fall skall jag tala med Jobson (en medtäflare i teateraffärer); han skall ge henne hundra. Jag såg honom här i qväll. Han har redan hört talas om henne.'

'Men,' invände han, 'hon har gjort upp kontrakt med mig att sjunga i tre månader för fem dollars i veckan, och jag har tillåtit henne att taga hem alla de penningar, som kastats in på scenen i går afton och i afton. Nu skall jag ge henne tio. Är inte det liberalt?'

'Liberalt!' utropade jag. 'Det är gnidareaktigt. Denna flicka har skaffat er två hundra dollars extra förtjenst i afton. Hon är minderårig. Hon kan icke ingå ett bindande kontrakt. Och de penningar, som kastats till henne, tillhöra henne och icke er. Nå, hvad säger ni? Skall jag tala med Jobson?'

''Hvarför intresserar ni er för den här flickan?' frågade han vresigt.

'Det angår er icke,' svarade jag. 'Om ni icke betalar henne hvad jag begär, skall hon i morgon afton sjunga för Jobson, och er plats skall stå tom.'

'Nå väl,' svarade han, 'jag skall betala det; men jag kan ej inse, hvad rättighet ni har att blanda er i mina affärer'.

'Detta är icke nog,' sade jag. 'Gå till henne nu och säg henne, att ni med hennes tillhjelp förtjenat ganska mycket penningar i afton och bed henne mottaga femtio dollars från er som en skänk, samt omtala för henne, *så att jag hör det*, att hon hädanefter skall erhålla femtio dollars i

veckan. Familjen är mycket fattig och behöfver snar hjelp. Och för öfrigt: om hon icke vet, att hon kommer att erhålla en liberal aflöning, då de andra teatrarnes agenter komma till henne, torde hon lemna er. Redbarhet är det klokaste sättet att gå till väga.'

Han funderade ett ögonblick. Han var mycket ond på mig; men slutligen sväljde han ned sin förtret och trängde sig fram dit, der Kristina stod, och sade till henne med många bugningar och leenden:

'Fröken Kristina, er förtjusande röst har i hög grad ökat min affär i afton, och jag anser det endast vara i sin ordning att gifva er en del af min förtjenst. Se, här äro femtio dollars!'

Kristina var förtjust. Hon tog penningarna — hon hade aldrig sett en så stor summa förr — och lemnade dem till sin mor, och båda tackade på det allra högsta den gode och frikostige föreståndaren, medan de öfriga kraftigt applåderade honom.

'Men detta är icke allt,' fortfor han. 'I stället för fem dollars i veckan, den summa, vi öfverenskommo om för er sång, skall jag hädanefter betala er femtio dollars i veckan'.

Nu blef det en ännu större applåd. Kristinas ögon strålade af lycka. Hennes moder började gråta. Kristina fattade föreståndarens hand, och den gamle uslingen låtsade, då han mottog alla de närvarandes tacksamhetsbetygelser, som om allt detta berodde på hans egen frikostighet och som om han i sanning vore den ädlaste och bästa bland menniskor. Jag tviflar ej derpå, att han skulle fortfarit att ge henne fem dollars pr

vecka, om jag ej inblandat mig i saken, och den barnsliga lilla skulle säkert varit belåten dermed.

Jag följde dem hem. Ånyo lyssnade jag till deras glädje. Och derefter hörde jag modren säga till fadren, att de i morgon måste båda två gå ut och få reda på en bättre plats att bo i, ty de voro rika nu. En ljus tanke genomflög min hjerna och jag skyndade bort.

Nästa morgon i dagbräckningen skyndade jag till samma detektiv, som jag haft i min anställning dagen förut. Det var en slug, men icke ovänlig karl. Jag förklarade för honom mina planer, och vi gingo ut tillsammans. Vi togo ett åkdon och foro skyndsamt från plats till plats. Han tycktes verkligen vara glad öfver, att för en gång i sitt lif taga del i en god handling.

Klockan half nio den morgonen hade familjen Jansson spisat frukost samt för tjugonde gången talat om den ovanligt lyckliga vändningen i familjens öde och allt hvad dertill hörde, hvaruti jemväl inberäknats ett förnyadt genomräknande af den stora penningehögen. Derefter qvarlemnades Kristina att taga vård om barnen, och fadren och modren begåfvo sig ut för att se sig om efter ny bostad. Grannarne flockade sig kring dem för att lyckönska dem, och enär de godhjertade menniskorna icke önskade, att deras gamla kamrater i fattigdomen skulle tro, att de frivilligt flydde bort från sin omgifning vid första annalkandet af bättre lycka, förklarade de sig vara nödsakade att för Kristinas skull hyra ett hus, som låg närmare teatern, sade, att hon måste ha lärare i sång, musik och skådespelskonst, enär hon nu var den, som försörjde familjen, och de

hoppades, att hon någon gång i framtiden skulle briljera i operan, bland de stora skådespelarne.

'Visste grannarne någon passande plats, som de kunde hyra?'

'Nej, det gjorde de icke. Det var högst sällan, som de begåfvo sig utom sitt eget fattiga grannskap.'

Men här var det en anspråkslöst klädd man, hvilken såg ut såsom en handtverkare, som lyssnat till samtalet och sade, att han just samma morgon observerat en lapp med påskrift 'Att hyra' på ett mycket nätt litet hus, endast ett kort stycke från teatern, och då han skulle gå den vägen, ville han med nöje visa dem platsen. De tackade honom och förklarade, att hyrandet af hus var någonting nytt för dem, ty hittills hade de bott i ett eller två rum — de kunde hafva tillagt: mycket nära sjelfva taket —, samt följde så med främlingen. Han förde dem till ett trefligt, lugnt, respektabelt grannskap, och slutligen stannade de framför ett litet, nätt trevåningshus, med en liten trädgård framför och en större sådan på bakre sidan.

"'Hvilket vackert ställe!' utropade modren. 'Men jag fruktar för, att hyran kommer att bli allt för hög för oss.'

"'Nåja, men det skadar ju inte att höra efter, sade arbetaren,' i det han ringde på.

"En ung man, klädd som en mekaniker, kom för att öppna. Han bjöd dem stiga in. Huset var komfortabelt, men ej dyrbart möbleradt. De gingo igenom det och ut i trädgården; de voro förtjusta åt allt. Och derefter kom den fråga,

som de fruktade att framställa: Hvad var hyran?

"'Nå väl,' sade den unge mannen vänligt, 'jag måste förklara min ställning. Jag är till yrket boktryckare. Mitt namn är Frank Montgomery. Jag eger detta hus. Jag fick det efter mina föräldrar. Det är allt hvad jag har. Jag är ogift. Jag kan icke bo deri ensam; dertill är det för stort. Dessutom anser jag mig böra hafva någon inkomst deraf, ty det är skatter derpå, som måste betalas. Men jag önskar ej lemna huset. Jag föddes och uppväxte här. Jag tänkte, att om jag kunde få någon snäll familj att hyra det, som ville låta mig behålla ett af de öfre rummen och låta mig spisa hos sig, skulle jag hyra ut huset för' — här nämde han ett löjligt lågt pris. "Jag önskar icke,' tillade han, 'någon dyrbar mat. Jag är nöjd med att äta 'husmanskost' tillsamman med familjen. Jag har fått ett godt intryck af er, och om I önsken huset på det vilkor, jag nämt, tänker jag, att vi skola få det ganska angenämt. "Jag torde ej bli här hela tiden."

"Anbudet antogs och arbetaren gick, sedan Jansson och hans hustru tackat honom för hans tjenstvillighet. Samma afton inflyttade hela familjen. Kristinas förtjusning var obegränsad. Det var ett rum, som jag förutsett skulle bli hennes och som jag prydt med några blommor. Hon presenterades för mig, vi tryckte hvarandras händer, och jag var snart en medlem af familjen. Hvilken kuriös flock af små hvithufvud af alla åldrar voro de icke — kraftiga, rödblom-

miga, knubbiga, friska, gladlynta och älskande hvarandra! De medförde ganska litet af sitt usla möblemang; det var allt för fult för de nya omgifningarna och de skänkte bort det till sina grannar. Men jag gaf akt på, att fadren varsamt inbar i köket en gammal stol, nött och gammal, ryggstödet var borta, och bara sitsen var qvar. Nästa dag såg jag en knubbig liten pojke, ännu ej fullt tre år gammal (fadrens favorit, efter hvad jag observerat), slå nubbar deri med en liten jernhammare.

" 'Håll, håll, gosse!" utropade jag. 'Du får inte slå nubbar i möblerna."

"Jag såg på stolen; sitsen var alldeles full af nubbhål. Kristina, som observerade min förvåning, sade:

" 'Förra julen voro vi mycket, mycket fattiga. Pappa hade intet arbete. Vi kunde knappt få tillräckligt att äta. Pappa såg förberedelserna till julen i butiksfönstren samt de stora hoparne af presenter. Han såg föräldrar skynda omkring och köpa klappar åt sina barn och han var mycket ledsen öfver att ej kunna ge oss något — ja, att lille Olle, som han älskar så högt, ej ens kunde få en liten present. Han gick derför in i en väns smedja, tog upp en jernbit, som blifvit kastad på golfvet, smidde den lilla hammare, som Olle har i handen, och några stycken nubbar, tog med sig alltsamman hem och visade Olle, hur han skulle slå nubbar i den der stolen, och när alla voro islagna, tog han ut dem igen, och arbetet började så på nytt, så att Olle var glad dagen igenom."

"Jag fann att mina ögon blefvo fuktiga; ty jag

tänkte på de rikes oerhörda lyx och på de dyrbara leksaker, hvarmed de öfverhopa sina barn, och i högsta grad rörande var den kontrast, som denne fattige man erbjöd, hvilken, då han ej kunde köpa en enda billig leksak åt sin familj, gaf sin lille gosse en grof jernhammare och nubbar, för att slå i den der gamla stolen. Och derefter tänkte jag med någon förvåning på den rättframma ärligheten hos denna lilla flicka, som i det nya, fina huset ej blygdes tala om det förfärliga armod och elände, hvilket några få dagar förut varit familjens lott. Hon såg i fattigdomen ingenting att blygas öfver, då deremot lumpna och vanhederliga menniskor anse den vara det skamligaste och brottsligaste af allt.

Olle fortfor att slå på sina nubbar.

"'Skadar han sig icke en och annan gång?' frågade jag.

"'Åh jo,' svarade hon leende. 'I början slog han sina små fingrar ganska hårdt ibland och började gråta. Men pappa brukade då säga till honom, att 'en *karl* gråter aldrig,' och det var lustigt att se, hur han knep ihop munnen vid sådana tillfällen, medan smärtans tårar droppade ned från hans stora, runda ögon; men icke ett ljud undslapp honom sedan.'

"'Och jag sade till mig sjelf: 'Detta är det ämne, hvaraf den herskareras bildades, som under ett dussin olika folks namn öfversvämmade jorden. Is och snö bildade de grofva andliga och fysiska fibrer, hvilka sydliga klimats heta sol sedermera smälte och förvandlade till mera luxuriösa nationers lastbarhet. Menniskan tvingas till storhet af oblida öden och bringas af medgången

ned till medelmåttans nivå. Denne lille gynnare, som qväfver sina klagorop mellan sammanbitna tänder, har i sina ådror vikingarnes blod.'

"Det var en sak, som jag gjorde blott och bart af försigtighet, men som skedde mycket mot min vilja i mitt umgänge med så goda och hederliga menniskor. Jag visste, att jag helt säkert af fåmannaväldets spioner spårats till detta hus. De skulle naturligtvis anse det som ett vildt äfventyr och lägga dåliga motiv till grund derför. Men det skulle icke duga för mig att ens i denna familj synas alldeles olika den karaktär af en supare och rucklare, hvilken jag gifvit mig sjelf; ty mina fienders agenter kunde tala med tjensteflickan eller medlemmarne af familjen. Den andra qvällen hemkom jag derför till aftonmåltiden skenbart drucken. Det var egendomligt att observera de blickar af förvåning, sorg och medlidande, som vexlades mellan familjens medlemmar, då jag talade slarfvigt och osammanhängande vid bordet: Men denna förställning åstadkom dock *en* verkan: den nedbröt skrankorna mellan hyresvärd och hyresgäster. Så motsägande det än må synas, tror jag dock sannerligen, att de fingo bättre tankar om mig på grund af min förmodade svaghet; ty 'medlidandet är beslägtadt med kärleken," och det är svårt för hjertats ömma känslor att slingra sig omkring en, som är så stark och felfri, att han icke kan göra anspråk hvarken på vår sympati eller vårt öfverseende. Jag upphörde att vara den rike husegaren — jag blef helt simpelt en af dem sjelfva, en dåraktig boktryckeriarbetare, benägen för att supa, men i det hela taget en vänlig och godmo-

dig man. Kristina, som flera gånger sett på mig med bekymrad min, tog mig två dagar senare afsides och sökte öfvertala mig att ingå i en nykterhetsförening, hvari hennes fader var medlem. Det var mycket vackert och rörande att se det moderliga sätt, hvarpå den unga qvinnan fattade min hand och bad mig öfvergifva min last, med vältaligt allvar skildrande för mig de förskräckliga följder den medförde. Jag var emellertid ej barnslig nog att tänka, att någon öm känsla förmådde henne härtill. Det var helt enkelt hennes naturliga godhet och hennes medömkan för en stackars medmenniska, nästan en medlem af hennes egen familj, som gick emot förderfvet. Och säkert är, att om jag varit en drinkare, skulle hon hafva omvändt mig från mina vägars villa. Men jag försäkrade henne, att jag skulle försöka reformera mig, att jag skulle dricka mindre än förr och att jag måhända nästa nyårsdag skulle kunna hemta tillräckligt mod att åtfölja hennes far till hans sällskap för att afgifva löfte om absolut nykterhet. Hon mottog dessa löften med många uttryck af glädje, och ehuru jag måste fortfara med min rol, sårade jag aldrig sedermera hennes känslor med att visa mig annat än litet 'gladare' än vanligt.

''Det var en mycket snäll och vänlig familj, som icke förändrades af lyckan och helt okonstlad i sitt sätt att vara. Till och med i sin fattigdom hade barnen sett rena och snygga ut; nu voro de väl, men ej dyrbart klädda. Familjens religiositet var stor och jag vann dess bevågenhet genom att stundom deltaga i husandakten. Och jag sade till mig sjelf: Om det icke finnes

någon Gud — såsom de miserabla filosoferna påstå, — borde det dock onekligen finnas en, om icke för annat, så för att lyssna till dessa älskande och tacksamma hjertans böner. Och jag kunde icke tro, att så ömma och brinnande böneoffer kunde uppstiga och evigt gå förlorade i en tom rymd, som icke kunde höra några böner. Böneimpulsen synes mig förutsätta en Gud.”

TJUGUFEMTE KAPITLET.

Max' historia fortsättes. — Den mörka skuggan.

"Men ett moln uppsteg för att förmörka dessa vackra utsigter; och likväl sken solen och foglarne sjöngo.

"Kristina var under dagens lopp mycket upptagen af sina lärare. Hon älskade musik och var ifrig att bli mycket skicklig deruti. Hon hade sina pianolektioner; hon odlade sin själ genom att läsa goda böcker, hvilka jag i någon mån utvalde åt henne, och två gånger i veckan gick hon till en berömd italiensk sånglärare, som lärde henne allt fullkomligare. Och hon företog långa spatserturer till det fattiga grannskap der hon förut bott, för att besöka de sjuka och arma bland sina gamla bekanta, och hon lemnade dem aldrig tomhändta."

"På teatern blef hon mer och mer populär. Till och med de råaste bland åhörarne igenkände instinktlikt i henne den godhet, hvilken de sjelfva saknade. För hvarje sång hyllades hon. Henhes lof började genljuda i tidningarna, och hon hade allaredan erhållit anbud från föreståndaren för ett af de stora operahusen. En ljus framtid log henne till mötes — en framtid, full af glans, musik, rikedom och fröjd.

"Hon undgick emellertid ej de obehagligheter, som äro naturliga för en sådan karrier. Hennes moder åtföljde henne till hvarje föreställning samt var så till vida ett skydd för henne; men hon blef öfverlupen af besökare hemma i huset; hon besvärades ute på gatorna af herrar, som stannade och helsade på henne samt gjorde anspråk på bekantskap; hon mottog många gåfvor: blommor, frukt, juveler och andra förtjusande småsaker, som tros kunna inverka på en svag qvinnas hjerta. Men på henne hade de ingen inverkan. Ni kan plantera två växter i samma jordmån vid hvarandras sida — en skall draga endast bitterhet och gift ur jorden, under det att den andra från samma näringsämnen uppsuger endast sötma och vällukt.

"Ty liksom dygd står frestelsen emot,
Om oskuld ock i änglakläder giljar,
Så finner lustan i en himmelsk bädd,
I armarne uppå en ljusens ängel,
Sin leda snart och vädrar efter as."

"Bland de personer, som påtvingade Kristina sin hyllning, var en ung man vid namn Nathan Brederhagan, son till en rik enka. Han var en af dessa svaga och ytliga naturer, för hvilka rikedomen är ett åkdon, hvarpå de fara till förderfvet. Han var i verkligheten hvad jag låtsade vara — en utsväfvande, drucken, slösande odåga, som icke hade något högre mål i lifvet än vin och qvinnor. Han tillbragte sina dagar i fåfänga och sina nätter i utsväfningar. Inför denne dåres töckniga hjerna tedde sig plötsligen likasom en syn den sköna, milda, begåfvade Kristina. Hon

var en ny leksak, den mest tjusande han någonsin sett, och lik ett barn måste han ega densamma. Och så började han en serie af förföljelser. Han följde henne öfver allt; han hängde efter henne på teatern; han öfverhopade henne med skänker, och då han fann, att hon återsände hans skänker, och tillbakavisade alla hans närmanden, blef han så utom sig, att han slutligen erbjöd sig att äkta henne, ehuru han gjorde det i medvetandet af, att han dermed uppoffrade sig på det mest storartade sätt. Men till hans stora förvåning afböjde hon med tacksamhet äfven denna hans nedlåtenhet. Och så blef den lille token mera utom sig än någonsin, omtöcknade sin hjerna långt mera än förr med starka drycker samt gret och beklagade sig på det ömkligaste för sina kamrater. Slutligen sade en af dem — en herre af samma skrot och korn, men med mera företagsamhet — till honom: 'Hvarför bortför du henne inte?' Nathan fick stora ögon, slutade att tjuta och beskärma sig samt fattade det beslut att följa detta kloka råd. För att skaffa sig tillräckligt mod, inmundigade han ännu mera whisky, och då qvällen kom, var han af mycket supande alldeles ifrån sig. Han skaffade sig ett åkdon, fick till medhjelpare en annan drucken tok, stannade på stenläggningen på den stillsamma gata, vid hvilken Kristina bodde och endast ett litet stycke från hennes hus, och då hon jemte sin moder kom gående, grep han tag i henne, medan kamraten höll fast fru Jansson. Han började släpa Kristina mot åkdonet; men den unga flickan var starkare än han och gjorde icke allenast hans bemödanden fåfänga, utan började ropa, derutin-

nan understödd af sin moder, till dess det gaf eko längs gatan. Husets dörr öppnades hastigt, och hr Jansson, som känt igen sin hustrus och dotters röst, skyndade till deras hjelp. Den lille uslingen skrek derefter i högtragisk ton: 'Så dö då'! och högg henne i halsen med en liten dolk, som han bar på sig. Han vände genast om och sprang upp i åkdonet, och den stackars flickan, som plötsligt blifvit tyst, stapplade och föll i armarne på sin fader.

''Tillfälligtvis var jag frånvarande den aftonen, sysselsatt med något updrag från brödraskapet, och nästa morgon spisade jag frukost på en restauration i en annan del af staden. Jag hade knappast börjat min måltid, då en fonograf, som med hög röst förkunnade dagens tilldragelse för gästerna, utropade:

Troligen mord. — En ung flicka knifhuggen.

Förliden afton, klockan half tolf, blef en ung flicka på Seward street, nära Femtiondeförsta avenyen, öfverfallen och brutalt knifhuggen af en man i ett sällskap af två. Flickan är en sångerska, anstäld i Peter Binghams variteteater, några få qvarter från det ställe, der öfverfallet egt rum. Hon var åtföljd af sin moder och de återvände till fots från den teater, der hon sjungit. Mannen hade ett åkdon till hands, och medan den ene af dem höll modren, försökte den andre med våld föra den unga flickan till åkdonet; det var tydligen männens afsigt att bortföra henne. Hon stretade emellertid mot, hvarefter nidingen som fattat tag i henne, då han hörde ljudet af annalkande personer och märkte,

att han ej kunde bortföra henne, framdrog han en knif och högg henne i halsen samt undkom jemte sin följeslagare i åkdonet. Flickan fördes till sin faders hem, nr 1252 Seward street, och den skicklige kirurgen d:r Hemnip eftersändes. Han förklarade, att såret troligtvis var lifsfarligt. Den unga flickan heter Kristina Jansson; hon sjunger under teaternamnet Kristina Karlsson och är dotter till Karl Jansson, som bor på ofvannämda ställe. Efterfrågningar på teatern gåfvo vid handen, att hon är en flicka med god karaktär, högt aktad af sina bekanta och högeligen beundrad såsom en mycket framstående sångerska.

Senare. — En ung man vid namn Nathan Brederhagan, tillhörande en rik och aktad familj samt boende jemte sin moder i huset nr 637 Sherman street, häktades denna morgon kl. ett i sin säng af poliskonstapeln nr 18,333 till följd af underrättelser, erhållna af den olyckliga flickans familj. En blodig dolk påträffades, i en af hans fickor. Enär flickan troligen kommer att dö, insattes han i häkte och vägrades borgen. Han påstås vara en liderlig, supig ung man och tyckes varit förälskad i flickan samt erbjöd henne sin hand; men hon gaf honom korgen, hvarefter han i sitt raseri sökte döda henne. Hans förfärliga gerning har bragt stor blygsel och sorg öfver en stor krets af slägtingar och vänner.

Jag hade rest mig upp, så snart jag hört orden: 'flickan är en sångerska i Peter Binghams variete-teater;' men då hennes namn nämdes och det sades, att hon förmodligen skulle dö, kan jag icke beskrifva den smärta, som jag kände genomfara hela mitt väsen.

Vi hafva alla vant oss vid att tro, att vårt förnuft är det samma som vi sjelfva samt att vi endast äro hvad vi tänka; men i djupet af vår natur finnas känslor, impulser och själsegenskaper, med hvilka vårt blotta förnuft icke har något att skaffa, och som, då de uppstiga lik en retad elefant från sitt snår, strö ut för vindarne alla våra inlärda konventionaliteter och alla vår själs fina och automatiska operationer. Då jag stod der, lyssnande till fonografens kalla, lugna, mekaniska röst, som uttalade dessa förfärliga satser, förstod jag för första gången hvad den ljushåriga, lilla sångerskan var för mig.

Sårad! Död!

Jag grep tag i min hatt och skyndade ut, till uppassarnes stora förvåning. Jag tillkallade ett åkdon. Jag måste förändra mitt utseende. Jag var ledsen för den tid, som vid detta nödvändiga försigtighetsmått gick förlorad, men betalade åkaren dubbel afgift och åkte så fort, som hans hästars ben kunde bära mig till den plats i en krog, tillhörig en medlem af brödraskapet, der jag brukade byta om förklädnad. Jag lät åkdonet fara, skyndade till mitt rum, och inom några minuter ilade jag på nytt fram i ett annat åkdon till nr 1252 Seward street. Jag skyndade upp för trappan. Hennes moder mötte mig i korridoren. Hon gret.

'Lefver hon?' frågade jag.

'Ja, ja,' svarade hon.

'Hvad säger doktorn?' var min nästa fråga.

'Han säger, att hon icke kommer att dö — *men att hennes röst är för alltid slut,*' blef svaret.

Hennes tårar började på nytt att flöda. Jag

vardt uppskakad — outsägligen uppskakad. Det var visserligen glädjande att höra det hon skulle lefva; men att tänka, det detta ädla instrument, fullt af behag, fröjd och melodi, skulle för alltid förstummas — det var som att bevista en engels hädanfärd. Gud skapar i den oändliga mångfalden af sina verk högst få sådana röster, sådana underbart anordnade vibrerande strängaspel, på hvilka andedrägten, menniskokänslan och den bakom denna stående obegränsade menniskosjälen kunna framlocka toner — och allt detta förstördt af en uslings knif! O, om jag kunnat få fatt i den lille nidingen! Jag skulle hafva slagtat honom med hans egen dolk, helgad, som den var, af hennes dyrbara blod. Den eländige lille bofven! Att en sådan lastbar, ytlig, drucken ynkrygg skulle hafva förmåga att ‘bryta sig in i lifvets blodiga hus’ och tillintetgöra en så dyrbar och ojemförlig Guds gåfva! Jag måste fatta tag i räcket vid trappan för att icke falla. Lyckligtvis var fru Jansson allt för mycket fördjupad i sin egen sorg för att varseblifva min. Hon sörjde djupt och allvarligt öfver sin dotters lidande och öfver förlusten af hennes röst; men värst af allt syntes henne den *framtid*, som steg upp framför henne. Med vidgade ögon blickade hon in i denna förfärliga syn. Hon såg ånyo det hårda, tryckande, svåra elände, hvarifrån de för en ganska kort tid sedan lyckats undkomma; hon såg ännu en gång sin man nedböjd af bekymmer, och hon hörde ånyo sina barn gråta efter bröd. Jag läste den stackars qvinnans tankar. Det var icke sjelfviskhet — det var kärlek till dem, som voro henne kära. Jag fattade hennes hand, och me-

dan jag knappt visste hvad jag sade, tröstade jag henne med, att hon ej borde vara ledsen och att hon och hennes familj aldrig hädanefter skulle lida brist. Hon såg förvånad på mig, tackade mig och sade, att jag alltid var god och vänlig.

En liten stund senare förde hon mig till Kristinas rum. Den stackars flickan var under inflytande af morfin och sof en orolig sömn. Hennes ansigte var mycket blekt till följd af blodförlust, och hennes hufvud och hals voro totalt inlindade i hvita bandager, här och der fläckade af det blod, som flöt från hennes sår. Det var en sorglig syn. Hennes korta, krusiga, gula lockar stucko här och der upproriskt fram mellan linnebandagernas fållar, och jag tänkte på hur hon brukade skaka dem i takt med de kadenser och drillar, som framströmmade ur hennes fogelliknande strupe. 'Ack,' sade jag för mig sjelf. 'Arma strupe! Du skall aldrig sjunga mera. Stackars små krusiga lockar! I skolen aldrig mer darra i sympati med denna lyckosamma rösts dansande fröjd. En död röst! O, det är bland de mest beklagansvärda ting i verlden! Jag gick bort till fönstret för att dölja de manliga tårar, som strömmade ned öfver mitt ansigte.

Då hon vaknade, tycktes hon vara glad öfver att se mig i sin närhet och utsträckte sin hand mot mig med ett litet leende. Doktorn hade sagt henne, att hon ej fick göra något försök att tala. Jag höll en stund hennes hand i min och omtalade hur ledsen jag var öfver hennes missöde. Och derefter sade jag henne, att jag skulle skaffa papper och penna, så att hon kunde med-

dela oss hvad hon önskade, och påstod, att jag för tillfället var utan arbete i mitt yrke (jag vet, att himmelens englar ej anteckna sådana lögner) och hade ingenting att göra, hvarför jag kunde stanna hemma och passa upp på henne; ty de andra barnen voro för små; hennes moder hade för brådtom för att vara hos henne allt jemt och hennes fader och jag kunde dela tiden oss emellan. Hon log igen och tackade mig med ögonen.

Och jag var mycket beskäftig och alltid lycklig, gick genom rummet på tå i mina tofflor, då hon sof, eller talade med henne på ett gladt, lekande sätt om allt hvad jag tänkte skola intressera henne, eller gaf henne blommor eller den flytande föda, som var det enda hon kunde svälja.

Doktorn kom hvarje dag. Jag frågade honom på det noggrannaste. Han var en intelligent man och hade, enligt hvad jag kunde se, fattat tycke för sin lilla patient. Han omtalade för mig, att knifstynget endast gått en hårsmån ifrån karotid-pulsådern, men olyckligtvis hade den träffat halsnervknuten, den vigtiga nervknut, som befinner sig på sidan af halsen, hade afskurit strupnerven samt derigenom åstadkommit ögonblicklig förlamning af dessa muskler samt afoni eller förlust af rösten. Jag frågade honom, om hon någonsin skulle bli i stånd att sjunga igen. Han svarade, att det var ovisst. Om nervens afskurna ändar fullständigt sammangrodde på nytt, skulle hennes röst kunna återvända med all dess forna styrka. Han hoppades på det bästa.

En morgon ombads jag af fru Jansson att komma ned. Det var tre eller fyra dagar efter det öfverfallet på Kristina egde rum. Der fann

jag polismästaren för den afdelningen. Han sade, att det enligt rättegångsordningen var nödvändigt, att Brederhagan af Kristina identifierades som den, hvilken öfverfallit henne. Doktorn hade rapporterat, att någon fara för hennes lif ej längre förefans, och den lille brottslingens familj önskade se honom på fri fot mot borgen. Jag sade honom, att jag skulle rådgöra med läkaren om, huruvida Kristina kunde uthärda det uppskakande i en sådan konfrontering och derefter gifva honom underrättelse. Han tackade mig och gick. Den dagen talade jag med d:r Hemnip om saken, och han trodde att Kristina redan återfått så mycket krafter, att hon dagen efter den derpå följande kunde se fången. Vid samma tillfälle varnade han henne för att bli nervös eller uppskakad eller att göra något försök att tala. Hon skulle endast skrifva 'ja' på sitt papper till svar på den fråga, som polisen stälde till henne. Det hela skulle försiggå i så stor hast som möjligt. Jag meddelade, enligt löfte, detta åt polischefen enär jag lofvat gifva honom detaljerade uppgifter, samt utsatte en viss timme, då han skulle komma.

TJUGUSJETTE KAPITLET.

Max' berättelse fortsättes. — Enkan och hennes son.

"Nästa dag, omkring kl. 10, gick jag ut för att köpa några läkemedel åt Kristina. Jag var borta i endast några minuter, och då jag återkom och gick uppför trappan, vardt jag öfverraskad af att höra en främmande röst i sängkammaren. Jag inträdde och presenterades af fru Jansson för 'fru Brederhagan,' den rika enkan, modren till den lille usling, som öfverfallit Kristina. Hon var en stor, rödbrusig qvinna, extravagant klädd, med en sådan der tom, osympatetisk röst, som betecknar en liten och ynklig själ. Hennes advokater hade sagt henne, att Nathan troligen skulle dömas till mångårigt fängelsestraff, och derför kom hon för att se, om hon inte kunde bönfalla hos hans offer att skona honom. Hon spelade sin rol väl. Hon föll ned på sina knän vid sängen i allt sitt siden och sina pelsverk, fattade Kristinas hand och grät samt talte om sitt eget öfvergifna tillstånd såsom enka, och dervid uppdrog hon i förbigående konturerna till en bild af sin aflidne mans dygder, hvilka han — stackars karl! — aldrig skulle kunnat igenkänna, vare sig i denna eller en annan verld. Derefter pladdrade hon om sin stackars pojkes goda hjerta,

hur han kommit i dåligt sällskap o. s. v. Kristina lyssnade uppmärksamt till denna historia; men hon blef röd i ansigtet, då enkan fortfor med att beskrifva, hur mycket hennes son älskade Kristina, samt att det var hans kärlek till henne, som förmått honom att begå den förtviflade handlingen, och hon sade rent ut att, ehuru Kristina endast var en fattig sångerska, hvars slägtledning icke var värd att tala om, i jemförelse med hennes egen lysande långa rad af obetydligheter, hade hon likväl medfört till Kristina ett erbjudande från hennes son — sanktioneradt af hennes eget bifall — att han skulle, om hon endast ville rädda honom från fängelset och hans familj från vanära, gifta sig med henne genast och utan vidare, samt att hon skulle, såsom en ädelmodig och frikostig öfverklassqvinna, helsa Kristina välkommen till sitt bröst såsom en dotter, trots alla hennes sociala och ekonomiska bristfälligheter. Allt detta omtalade hon med många tårar och utrop, under det hon hela tiden fasthöll Kristinas hand.

Då hon slutat, rest sig upp och slätat till sina hopskrynklade kläder, fattade Kristina sitt papper och skref:

'Jag skulle icke kunna äkta er son. Hvad det öfriga angår, skall jag tänka derpå. Var god icke återkom hit vidare!'

Enkan gjorde sig åter i ordning att falla på knä och göra om det hela ännu en gång; men jag tog henne afsides och sade till henne:

'Ser ni icke, att flickan är ganska svag och att er härvaro inverkar menligt på henne? Far hem, och jag skall meddela mig med er!'

Jag fattade tag i hennes arm och förde henne bestämdt, men artigt, ut ur rummet, med pelsverk, guldkedjor och allt. Hon kände sig icke alls belåten med utgången af sitt ärende; men jag förde henne till hennes åkdon och bad kusken föra henne hem. Jag var förargad. Jag insåg, att alltsammans var ett försök att väcka min stackars lilla patients sympati, samt att enkan var en ytlig, hjertlös, gammal bedragerska.

"Nästa dag, på utsatt timme, kom polischefen, åtföljd af fången. Den sistnämde hade icke fått några starka drycker på flera dagar och såg temligen förfallen ut. Allt hans mod och all hans fåfänga hade afdunstat. Han var ett ynkligt vrak. Han visste, att fängelset väntade honom, och han kände sin ställning så djupt, som en så ytlig natur *kunde* känna något. Jag gaf uslingen vredgade blickar på ett sätt, som kom honom att frukta sin personliga säkerhet, och han darrade samt skyndade bakom polismannen.

"Kristina hade erhållit en stärkande dryck. Doktorn var der, med fingret på hennes puls; hon satt till hälften, lutad mot några kuddar. Hennes fader och moder voro närvarande. Då vi inträdde, såg hon ett ögonblick på den bedröflige, hängfärdige lille stackaren. Jag varseblef, att hon skakades af en rysning, och derefter tillslöt hon ögonen.

" 'Fröken Janson,' sade polischefen, 'var god och säg, om denne är den person, som försökte döda er eller icke.'

"Jag gaf henne papper och penna. Hon skref

några ord. Jag lemnade papperet till polischefen.

" 'Hvad vill detta säga?' utbrast han, synbarligen förvånad.

"Jag tog papperet och vardt slagen af yttersta häpnad, då jag derpå fann dessa oväntade ord:

" '*Detta är icke den mannen.*'

" 'Sålunda,' fortfor polischefen, 'är det ingenting mer att göra, än att låta fången gå.'

"Hennes far och mor stego fram, men hon vinkade åt dem att stiga tillbaka, och polischefen ledde brottslingen ut, enär denne var allt för mycket öfverraskad för att kunna fatta det han var fri.

" 'Hvad vill detta säga, Kristina?" frågade jag i en ton, som uttryckte ovilja, om icke vrede.

"Hon fattade ett papper och skref.

" 'Hvad godt skulle det göra att skicka den stackars dåraktige gossen till fängelset för många år? Han var drucken; i annat fall skulle han ej hafva gjort mig illa. Att bringa skam och nesa öfver en respekterad familj skulle ej vara till något gagn. Denna allvarliga lexa torde reformera honom och göra honom till en god man."

"I detta ögonblick beslöt jag göra Kristina till min hustru, om hon ville hafva mig. En sådan själ var värd mer än ett berg af rikedomar. Endast få sådana finnas i hvar generation, och outsägligt lycklig är den man, som kan kalla en af dem sin.

"Men jag ämnade ej låta den listiga, gamla enkan lura min stackars älskade eller hennes familj. Jag skyndade ut ur huset, tillkallade ett åkdon och for till fru Brederhagans hus. Jag

fann henne och hennes son i de första glädjeparoxysmerna, slutna i hvarandras armar.

"'Fru Brederhagan," sade jag, 'er eländige lille djefvul till son har tills vidare undsluppit straff för sitt grymma och fega öfverfall på en stackars flicka. Han har undsluppit straffet genom hennes exempellösa ädelmod och godhjertenhet. Men vet ni hvad han gjort henne? Han har för alltid förstummat hennes utmärkta sångröst. Han har barbariskt förstört det, som en million sådana som han ej kunna skapa. Den stackars flickan kommer aldrig att sjunga mer. Hon var sin familjs enda understöd. Denna niding har tagit brödet från deras mun, och de skola svälta. Ni är skyldig henne att skänka henne en summa, hvarigenom hon erhåller det belopp hon förtjenade, då er sons dolk genomträngde hennes stackars hals och tystade hennes röst, och det är — femtio dollars i veckan."

"Enkan gjorde sig nu morsk och sade, att hon icke insåg, hvarför hon skulle ge Kristina femtio dollars i veckan. Hon förklarade, att hennes son icke var den, som öfverfallit flickan, att han nu var fri och att de icke hade något vidare med saken att beställa.

"'Ha ha!' utropade jag, 'detta är således *er* åsigt om saken? Tillkalla genast en advokat och gör som jag säger, annars skall er son vara häktad på nytt inom en timme. *Kristinas mor känner honom mycket väl och skall identifiera honom*, och Kristina sjelf skall inför domstolen ej aflägga ed på den ädelmodiga lögn, som hon uppdukade för att rädda er och er familj från vanära. Ni är en värdig mor åt en sådan son,

då ni icke kan uppskatta en af de ädlaste handlingar, som någonsin utöfvats här i verlden."

"'Enkan bleknade, då hon hörde dessa hotelser, och sedan hon och hennes förhoppningsfulle son, som var förfärligt uppskrämd, hviskat med hvarandra, gaf hon motvilligt efter för mina fordringar. En notarie eftersändes, dokumentet uppsattes och underskrefs och en vexel utskrefs på min befallning för den första månadsbetalningen.

"''Tillåt mig nu att säga ett ord till er, unge man,' sade jag derefter, vänd till Nathan. 'Om ni någonsin mer nalkas fröken Kristina Karlson, talar till henne eller på annat sätt ofredar henne, skall jag — här gick jag nära intill honom och lade fingret på hans bröst — 'döda er som en hund!'

"'Med dessa afskedsord lemnade jag det lyckliga paret."

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Max' berättelse fortsättes. — Smedjan.

"Jag behöfver ej beskrifva den glädje, som rådde i Janson-familjen, då jag medförde fru Brederhagans gåfvobref och penningarna. Kristina visste ännu icke, att hennes röst var förstörd och var fördenskull hågad att vägra mottaga, hvad hon kallade 'den goda fruns stora frikostighet.' Men vi påminde henne om, att enkan var rik och att hennes son tillfogat Kristina ett svårt och smärtsamt sår, som lagt henne i veckotal på sjukbädden, för att icke nämna doktorsräkningarna och andra expenser, som de haft, och så gaf hon slutligen sitt bifall samt var villig att för närvarande mottaga enkans penningar, men endast till dess hon kunde återtaga sin plats i teatern. Detta gåfvobref fördref på en gång den rufvande ängslan, som intagit den stackars fru Jansons hjerta och som gaf sig tillkänna i hennes blickar.

"Jag behöfver icke omtala för er alla detaljerna af Kristinas tillfrisknande. Dag för dag blef hon starkare. Hon började tala i hviskningar, och så småningom återvann hon sin talförmåga, ehuru rösten till en början hördes något osäker. Snart kunde hon gå omkring i huset, ty ungdom och ungdomskraft äro utmärkta läkemedel. En dag lade hon sin hand på min och tackade mig för min stora vänlighet mot henne, sade på sitt

glada och vänliga sätt, att jag var en god, ömhjertad vän och att det var synd att jag hade någon svaghet, samt att jag ej skulle glömma mitt löfte till henne angående nästa nyårsdag. Men hon var rädd, att jag försummade mitt arbete för att se efter henne.

"Slutligen fick hon af doktorn veta, att hon icke kunde sjunga mer och att hennes sångröst var förlamad. Detta var för henne en bitter sorg och hon gret tyst i flera timmar. Derefter tröstade hon sig med den tanken, att de från fru Brederhagan lemnade penningarne skulle rädda henne och hennes familj från fattigdom. Om icke detta hade varit, tror jag, att hon skulle blifvit alldeles förtviflad.

"Jag hade i några dagar tänkt på en ny ide. Det syntes mig, som skulle dessa enkla goda menniskor känna sig mycket lyckligare på landet än i staden, och dessutom kunde deras inkomst då räcka bättre till. De hade landtmannablod i sina ådror, och det åtgår många generationer, innan trånaden efter blomdoften försvinner från en familj; de känna ett inre, stilla behof att vandra i gräset och se de betande korna. Och en stad är, när allt kommer omkring, endast lämplig för tillfälliga ändamål — för att se teatrarne, handelsbodarne och folkhopen — samt för att slita ut sitt lif i ytlighet. Såsom en af skalderna säger:

"I verldens kupa så det sker: man går
I flocken uti städerna som får,
Den ená synes på den andra nosa,
Men liknöjdt alla styra hän sin kosa.

"Man dem beständigt i ett virrvarr fann;
De trängas dårhusmessigt om hvarann."

"Och dessutom tänkte jag äfven, att hr Janson var olycklig, då han saknade arbete. Han var en stor, stark man, som i hela sitt lif varit van vid hårdt arbete, och hans muskler längtade efter öfning."

"Jag begaf mig för den skull ut och gjorde exkursioner i alla rigtningar. Till sist träffade jag just på en sådan plats, som jag sökt efter. Den var omkring tolf mil bortom de uppbyggda delarne af förstäderna, i en högländt, luftig trakt, och innehöll omkring tio acres jord. Der fans en liten lund, en äng, en trädgård och ett gammalmodigt, rymligt hus. Det är sant, huset behöfde åtskillig reparation; men på andra sidan om lunden korsade två vägar hvarandra, och vid korsvägen skulle just vara rätta platsen för en smedja. Jag köpte det hela ganska billigt. Derefter hyrde jag snickare att reparera huset och bygga en smedja. Det förra försåg jag med möbler, den senare med städ, blåsbälgar och andra redskap samt ett förråd af kol och jern.

"Då allt var i ordning, omtalte jag för Kristina ännu en af mina hvita lögner. Jag sade, att fru Brederhagan, som hört, att Kristinas röst för alltid blifvit förstörd af Nathans dolk, af sitt samvetes röst och sin rättskänsla funnit sig manad att skänka den sålunda förfördelade en liten landtgård och hade gifvit mig i uppdrag att ordna saken, hvarefter jag köpt den plats, som jag trodde skola vara i deras smak.

"Och så foro vi alla ut att se på stället. Det

skulle vara svårt att säga hvem som var mest förtjust, Kristina, hennes moder eller hennes fader; men jag är böjd att tro, att den sistnämde kände en större lycka vid betraktandet af sin välförsedda lilla smedja med den stora skylten '*Karl Jansson, Smed*' och bilden af en man, som skor en häst, än Kristina vid åsynen af blomstersängarne eller hennes moder åt de komfortabla hushållsarrangemangen.

''Strax efteråt flyttade hela familjen dit ut. Jag hade rätt. En ras, som i flera generationer lefvat på landet, är främmande i en stad."

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Max' historia fortsättes. — Det oväntade inträffar.

"Jag brukade fara ut hvarannan dag och var lika välkommen, som om jag verkligen varit en medlem af familjen. I förgår fann jag hela familjen i ett tillstånd af förtjusning. Kristina hade fått i uppdrag att söfva det minsta barnet, och medan hon vaggade det, hade hon, utan att tänka derpå, börjat sjunga en liten vaggsång. Plötsligen reste hon sig, sprang till sin moder och utropade:

'Åh, mamma, jag kan sjunga! Hör!'

"Hon fann emellertid, att rösten ännu var ganska svag och att det gjorde ondt i halsen, om hon kom till en af högre noterna.

"Jag rådde henne att låta bli att sjunga för någon tid och tillåta röstorganen att återgå till sitt naturliga tillstånd. Det kunde ju hända, att läkaren hade orätt i sitt omdöme, eller också hade den skadade nerven måhända, genom naturens läkekraft, återtagit sin funktion hvilket läkaren ju också framstält som en möjlighet. Men det var en stor glädje för alla, särskildt för den stackars flickan sjelf, att tänka, att hon skulle återfå sin sin präktiga sångröst.

"I dag for jag ut igen.

"Jag tyckte, att hr Janson helsade mig välkommen på ett något förbehållsamt sätt, och då fru Janson fick se mig, gick hon in i huset, i stället för att, som vanligt, med ett gladt leende helsa mig välkommen. Och då jag kom in i förmaket, var Kristinas beteende ännu mera besynnerligt. Hon rodnade då hon räckte mig handen samt syntes vara mycket förlägen; likväl såg hon hvarken ond eller ovänlig ut. Jag kunde icke förstå det.

"Hur är det fatt, Kristina?" frågade jag.

"Hon förstod sig icke på förställning, och derför yttrade hon helt sanningsenligt:

" 'Ni vet, att jag på senare tiden ofta tänkt på, att fru Brederhagan varit ovanligt, ja, utomordentligt god emot mig. Det är sant, att hennes son gjort mig stor skada, ja, så stor, att han lätt kunnat döda mig, och jag vägrade att uppträda och vittna emot honom. Men hon hade icke blott gifvit mig det gåfvobref, som ni medförde till mig, utan hade också skänkt pappa detta förtjusande hem. Och så tänkte jag för mig sjelf, att hon måste anse mig för mycket ohöflig och otacksam, emedan jag aldrig gjort henne ett besök för att personligen tacka henne. Och då jag visste, att Nathan blifvit sänd till Europa, beslöt jag i går fara in till staden och besöka fru Brederhagan för att tacka henne för all hennes godhet.

" 'Jag tog en droska till hennes hus från stationen och sände upp mitt kort. Hon mottog mig ganska vänligt. Efter några frågor och intetsägande fraser tackade jag henne, såsom jag

ämnat. Hon log och sade, att det var ingenting att tala om. Derefter talte jag om huset, trädgården och smedjan samt hur tacksamma vi allesamman voro.

"Hvad i all verlden talar ni om?" utropade hon. "Jag har aldrig skänkt er hvarken ett hus, eller en smedja."

"Ni kan tänka er min öfverraskning.

"Hvad!" utropade jag. "Lemnade ni icke hr Frank Montgomery penningarne att köpa allt det der för? Och sade ni ej till honom, att han skulle skrifva fastebref derpå i min fars namn!"

"Min bästa ni," sade hon, "ni förvånar mig. Jag har aldrig i mitt lif hört talas om en person, som heter Frank Montgomery, och jag gaf honom aldrig några penningar att köpa hus åt någon för."

"Hvad?" utbrast jag. "Säger ni er ej känna igen hr Frank Montgomery, som förde till mig ert gåfvobref?"

"Det var icke hr Frank Montgomery, utan hr Arthur Phillips," sade hon.

"Nej, nej," utropade jag, "ni tar miste. Det var Frank Montgomery, en boktryckare till professionen, som eger det hus, vi förr bodde i, nr 1252 Seward street. Jag är väl bekant med honom."

"Detta är i sanning förvånande!" yttrade hon. Hr Arthur Phillips, som jag känt i många år, en ung man med stor förmögenhet, jurist till professionen, kommer samma dag ni sagt, att min son ej var den man som öfverfallit er, till mig och förklarar, att så vidt jag ej gåfve er femtio dollars i veckan under hela ert lif, skulle han låta häkta Nathan

ännu en gång för mordanfall mot er och skulle med er mors vittnesmål bevisa hans brottslighet, och nu kommer ni till mig och söker inbilla mig, att juristen Arthur Philips är boktryckaren Frank Montgomery, att han bor i ett hus vid Seward street och att jag gifvit honom penningar för att köpa er hus, trädgårdar och smedjor ute på landet! Jag hoppas, kära ni, att den uppskakning, ert nervsystem fick den der förfärliga natten, ej har skadat ert förstånd. Men jag skulle vilja råda er att fara hem till edra föräldrar.'

Och dermed tog hon artigt afsked af mig.

Jag var mycket förvånad och förvirrad. Jag stod några ögonblick på trappan, utan att veta, hvad jag nu borde göra. Då beslöt jag att gå till ert hus och fråga er hvad alltsammans betydde, ty jag betviflade ej, att fru Brederhagan hade orätt och att ni verkligen var boktryckaren Frank Montgomery. Jag fann huset stängdt och tomt. En lapp på dörren tillkännagaf, att det var ledigt att hyra och hänvisade till handelsboden i hörnet. De kommo der ganska väl ihåg mig. Jag frågade dem, hvar ni var. Det visste de ej. Då frågade jag dem, om de voro edra agenter för att hyra ut huset. Åh nej, ni egde ej huset. Men hade ni ej lefvat der i flera år? Nej, ni hyrde det på morgonen samma dag, då vi flyttade in. Jag var förvånad och mer förvirrad än någonsin. Hvad ville allt det här säga? Om ni ej egde huset och icke blifvit född deri eller bott der hela ert lif, såsom ni sagt, då var troligen det öfriga ni sagt också osant och det namn, ni har, troligen ett antaget sådant. Och för hvad ändamål? Och hvarför flyttade ni in i

huset samma dag som vi hyrde det af er? Det såg ut som en plan att lura oss, och likväl hade ni alltid varit så god och vänlig, att jag ej kunde tänka illa om er. Då föll det mig i hågen att gå till Peter Bingham, teateregaren. Jag önskade under alla omständigheter säga honom, att jag trodde, det jag skulle återfå min sångröst och att jag om en tid kunde önska ett nytt engagement hos honom. Då jag träffade honom, tyckte jag mig märka en smula oförskämdhet i hans sätt. Då jag talade om att sjunga igen, skrattade han och sade, att han trodde, det jag aldrig skulle behöfva uppträda på teatern mer. Hvarför? frågade jag. Då skrattade han igen och sade, att 'hr Phillips icke skulle tillåta mig det.' Och derefter började han tala illa om er och sade, att ni 'hade tvingat honom att ge mig femtio dollars i veckan, ehuru min sång icke var värd tio dollars; men han förstod då allt hvad det betydde och att allesamman nu förstodo det; att ni bott i samma hus som jag i flera månader och att ni nu köpt en bur för er fogel ute på landet.' I början kunde jag ej förstå hvad han mente, och då jag slutligen förstod hans mening och brast i gråt, började han be om ursäkt; men jag ville ej lyssna till honom, utan skyndade hem och talte om alltsamman för pappa och mamma.

'Nu,' fortfor hon och såg mig stadigt i ansigtet med sina frimodiga, klara ögon, 'hafva vi talat om saken i timtals, och vi hafva kommit till flera resultat. För det första är ni icke Frank Montgomery, utan Arthur Phillips; för det andra: ni är icke en fattig boktryckare, utan en rik, ung herre; för det tredje: ni har bevisat mig många

välgerningar, som ni tillskrifvit andra. Ni skaffade en stor aflöning från Bingham; ni förmådde fru Brederhagan att skänka mig en inkomst; ni skötte mig under hela min sjukdom med en broders ömhet, och ni har köpt detta vackra ställe och skänkt det åt pappa. Ni har gjort oss ingenting annat än godt och ni frånskyller er äran derför, och vi skola alla vara eder tacksamma och hedra er och bedja för er till vår lefnads slut. Men,' och här tog hon min hand liksom en syster, 'men vi kunna ej behålla denna plats. Ni kan sjelf inse, att vi ej kunna det. En fattig boktryckare kunde vi umgås med som jemnlike. Från en rik, ung herre skulle denna ädla gåfva allmänt betraktas som priset på min heder och sjelfrespekt. Så anses den allaredan. Gåfvan från fru Brederhagan skall jag mottaga, till dess jag kan återtaga min plats på teatern; men här är en öfverlåtelsehandling på denna plats, undertecknad af min far och min mor, och i morgon måste vi fara härifrån. Vi skola kanske icke träffas vidare' — här fyldes de stora ögonen med tårar — 'men — men — jag skall aldrig förgäta er godhet mot mig.'

'Kristina,' sade jag, 'om jag verkligen varit Frank Montgomery, boktryckaren, skulle ni då hafva drifvit mig bort från er på detta sätt?'

'Ack, nej, nej!' utropade hon. 'Ni är vår käraste och bäste vän. Och jag drifver er ej bort. Jag måste lemna *er*. Verlden kan endast på ett sätt tolka förhållandet mellan personer, tillhörande så olika samsällslager — en mycket ung rik herre och en stackars liten sångerska, dotter till en fattig, i utlandet född arbetare.'

" 'Nåväl då,' sade jag och slöt henne i mina armar, 'låt den fladdrande, sqvallersjuka verlden veta, att denna stackars lilla sångerska sitter högre i mitt hjerta, ja, i min hjerna och mitt omdöme äfvenledes, än alla drottningar och prinsessor i verlden. Jag har i henne funnit jordens enda ovärderliga juvel — en verkligt god och ädel qvinna. Om jag bedrog dig, var det derför att jag älskade dig, älskade dig med hela mitt hjerta och min själ samt hela min innersta varelse. Jag önskade vistas i samma hus som du sjelf, jag ville gifva akt på dig och alltid se dig i min närhet. Jag var lyckligare, då jag vårdade dig under din sjukdom, än jag varit både förr och sedan. Om jag skall säga sanningen, kände jag mig ledsen då du blef bättre och icke längre behöfde mig. Och nu, Kristina, om du säger ja, skola vi bestämma vår bröllopsdag.'

"Så snart jag började tala, visste jag, att jag vunnit min sak. Hon gjorde intet försök att komma bort från mina armar, och medan jag talade, förlorade hon äfven sin skygga stelhet och lutade sig mot mitt bröst med kärleksfullt förtroende.

"'Frank,' sade hon, med blicken mot golfvet och med låg röst, — "jag skall alltid kalla dig Frank — jag älskade den fattige boktryckaren ända från början, och om den rike kan vara nöjd med den känsla, jag hyste för den fattige, tillhöra mitt hjerta och lif dig. Men vänta,' tillade hon och såg upp med ett småslugt leende, 'du får inte glömma det löfte, du gaf mig angående nyårsdagen."

"'Det var en del af den fattige Franks karaktär," svarade jag, 'och jag antager, att det var detta du tyckte om honom för; men om du *vill* ta en rik man till äkta, måste du åtnöja dig med att undvara dessa attraktioner hos den fattige, dåraktige boktryckaren. Jag skall ej stå upp nästa nyårsdag och aflägga ett löfte att icke supa mera; men jag aflägger nu det löftet att kyssa den älskvärdaste qvinna i verlden hvarenda dag i året.'

"'Och på det jag ej skulle glömma ett så heligt löfte, började jag genast infria det.

"'Sedan inkallades de gamla, och jag omtalade för dem hela min historia. Vidare omtalade jag för dem, att det var storm och fara på hand, att det stora upploppet kunde komma hvilken dag som helst, och så beslöts det, att att vi skulle fira vårt bröllop i Kristinas hem i öfvermorgon. Och i morgon önskar jag, att min älskade moder samt I, mina kära vänner, följen mig på ett besök till den bästa och ädlaste unga qvinna, som någonsin lofvat göra en man lycklig."

Då Max slutat sin långa berättelse, kysste honom hans moder och gret. Estella och jag skakade hand med honom. Vi voro ett ovanligt lyckligt sällskap, och ingen skulle af vårt skämt och skratt kunnat ana, att aristokratiens blodhundar spårade efter tre af oss och att vi sutto under den mörka, ödesdigra skuggan af en storm, som var redo att gry eld och blod i hvilket ögonblick som helst.

Innan vi den natten gingo till sängs, hade Estella och jag en hemlig konferens, och jag fruktar för att jag vid dess afslutande aflade samma

förvånande löfte, som Max aflagt inför Kristina. och jag kom till en annan öfverraskande slutsats, nämligen den, att ingen qvinna är värd att dyrka, så vidt hon icke är värd att fria till. Men hvad jag sade till Estella och hvad hon sade till mig, kommer aldrig att meddelas åt någon här i verlden, resultatet deraf skall emellertid sedermera bekantgöras i denna sannfärdiga krönika.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Elysium.

Det var en klar och solig höstdag. Vi voro ett mycket gladt sällskap. Estella var maskerad medels guldglasögon, svart peruk och en slöja, och hon såg ut som en medelålders skolmamsell på en fridag. Vi togo den elektriska motorn till en station, belägen en och en half (engelsk) mil från herrskapet Jansons hem, och gingo resten af vägen. Luften var ren, doftfylld och lätt; den syntes hafva blifvit utandad direkt från himmelen. Vindfläktarne lekte med oss och uppfriskade oss, likasom om de varit englar från himmelen. Hela naturen var storartad. De gräsbeväxta fälten med deras milda färgskiftningar; de lummiga trädgrupperna; den betande boskapen; barnen, lekande omkring husen; —

"Vitzande narrar, solbrända tärnor,
Blickande slugt ur ögon, lik stjernor;
Löjen der leka på kindernas ros,
Liksom en solglimt på mjuk aprikos."

Min själ höjde sig på vingar och sam i etern som en svala, och jag tackade Gud för det han gifvit oss denna majestätiska, denna sköna, denna oförlikneliga verld samt i vårt bröst inlagt den ömma känslan och förmågan att uppfatta och

glädja oss åt allt detta. I närvaron af sådana ting syntes mig död och förintelse omöjliga, och jag utbrast högt:

"Har du ej hört,
Att din tillvaro här på jorden är
Den mörka delen endast af ditt lif,
Som var med Gud, långt förrän solen tändts,
Och skall bli qvar, då klara stjernors här
Blir mörk som dödens stoft?"

Och hvilken kontrast var icke allt detta till den dimomhöljda verld, vi lemnat bakom oss, i den tätt sammanpackade staden, med dess fattigdom, dess elände, dess synd, dess orättvisa, dess penningbegär, dess mörka hat och dess förfärliga ränksmiderier. Men, sade jag vid mig sjelf, ehuru Gud tillåter menniskan att förstöra sig sjelf, förnekar han henne dock förmågan att förstöra verlden. Gräset betäcker grafvarna; blommorna växa i fårorna efter kanonkulorna; de behagfulla slingerväxterna pryda med blomsterguirlander fängelsets och tortyrkammarens ruiner, och majsen framskjuter lika så väl under slafvens som under plantageegarens fot. Och jag sade till mig sjelf, att om också civilisationen skulle begå sjelfmord, jorden sjelf dock skulle bli qvar och med den någon qvarlefva af menniskoslägtet, och ur det allmänna eländet torde måhända ånyo uppstå en ras, värdig det härliga arf, som Gud gifvit oss.

Hr Jansson hade stängt sin smedja till följd af vår visit och hade tagit på sig nya helgdagskläder, i hvilka han tycktes trifvas lika godt som en hvalfisk i en öfverrock. Kristina sprang ut för

att möta oss, strålande och vacker, klädd helt och hållet i hvitt, med rosor i sitt krusiga hår. Den vänliga gamla frun tog henne i sina armar, kallade henne "min dotter," kysste henne och uttryckte sin glädje öfver, att hennes son skulle äkta en så god och ädel flicka. Fru Janson höll sig först blygsamt tillbaka, en smula rädd för "de förnäma;" men Kristina framförde henne och presenterade henne för oss alla. Derefter gjorde vi bekantskap med hela flocken af blåögda, krushåriga, rödkindade smättingar, iklädda hvita drägter med granna band. Äfven Olof glömde för en stund sin så högt älskade hammare och nubbarne och stod med ögon som porslinstallrikar och åsåg inträngandet af den yttre verldens barbarer. Vi gingo in i huset, och der förvandlades under mycket skämt och löje den glasögonprydda skollärarinnan till min egen strålande och lyckliga Estella. De två flickorna förenade sig med hvarandra af naturlig frändskap liksom ett par droppar qvicksilfver; hvar och en af dem läste i den andras spegelklara, genomskinliga själ, och i ett ögonblick voro de väninnor för hela lifvet.

Vi voro ett gladt sällskap. Bekymren flydde sin kos och månget skämt och skratt återskallade.

"Det fins en sak, Kristina," sade Max, "som jag ej förstår och hvarpå jag fordrar en förklaring. Ditt namn är Kristina Janson, och likväl uppträdde du inför allmänheten under namnet 'Kristina Karlson.' Nu vägrar jag gifta mig med dig, till dess detta ärförklaradt, ty jag kunde bli häktad för tvegifte och åtalad för att hafva på

samma gång äktat två qvinnor. Jag är villig att gifta mig med Kristina Jansson; — men hvad skall jag göra med 'Kristina Karlson?' Jag kunde bli lycklig med hvem som helst af dem, vore bara den andra förtrollerskan borta."

Kristina log, rodnade och sade:

"Om du inte är snäll, skall du inte få någon af Kristinorna. Men jag skall säga dig, kära vän, hur det gick till. Du vet väl, att i vårt gamla Sverige, särskildt den norra delen deraf, hvarifrån far och mor komma, äro vi ett mycket primitivt folk — långt 'efter vår tid,' som du torde vilja kalla det. Och der ha vi inga familjenamn, sådana som Brown, Smith eller Jones, utan hvarje karl är helt enkelt sin fars son och han tar sin fars första namn. Om Peter således har en son, men döpes till Olof, blir han Olof Peterson eller Olof, Peters son, och om hans son kallas Jan, blir han Jan Olsson. Enligt hvad jag läst i de böcker, du gaf mig, Frank, tror jag, att samma bruk för århundraden tillbaka rådt i England samt att detta är orsaken till uppkomsten af sådana namn, som Johnson, Jackson, Williamson m. fl. Men qvinnorna i en familj i Sverige kallas 'dotter,' och derför är jag, enligt mitt folks beteckningssätt, 'Kristina Karlsdotter.' Och då hr Bingham frågade mig mitt namn, för att trycka det på sina affischer, var detta hvad jag svarade honom; men han sade, att 'Kristina Karlsdotter' icke var något namn alls. Det ginge inte an, och så kallade han mig 'Kristina Karlsson.' Der har du förklaring på alltsammans."

"Ack," utropade Frank, "det här blir allt vär-

re! Det är således tre i stället för två! Jag måste gifta mig icke allenast med Kristina Jansson och Kristina Karlsson, utan med Kristina Karlsdotter också. Hm, det der skulle bli icke blott tvegifte, utan *tregifte!*"

Och då kom Estella till undsättning och sade, att hon var säker om att Max med glädje skulle äkta sin brud, äfven om det funnes ett helt dussin af henne.

Och Frank, som nu börjat bli riktigt uppsluppen, sade till mig:

"Du ser, gamle vän: du skall gifta dig med en flicka, som har en stamtafla, och jag skall gifta mig med en annan, som icke har någon."

"Nej, det förnekar jag," inföll Kristina; "hos oss tillkännager sjelfva det namn, vi bära, vår stamtafla. Jag är Kristina Karlsdotter och Karl är son till Jan, som var son till Fredrik, som var Kristians son, och så tillbaka i hundratals generationer. Jag har en lång stamtafla och är mycket stolt deröfver, och hvad mera är: de voro alla goda, hederliga, dygdiga menniskor." Här blef hon allvarsam. Derefter kysste Frank henne inför oss alla och hon gaf honom små, lätta örfilar, och så tillkännagafs det, att middagen var tillreds.

Och hvilken treflig middag det var! Vegetabilierna, nya och friska, voro ur deras egen trädgård mjölken, smöret och osten voro från deras egen ladugård och frukten från deras egna träd. Modren talte om för oss, att puddingen var tillagad af Kristina sjelf, och derefter åt Frank mer deraf, än hvad som bekom honom väl. Allt var så nätt och trefligt och alla voro så lyckliga. Frank ville

slå vad om, att något så godt, guldgult smör icke fans annorstädes, och fru Jansson sade oss, att så tjärnades smöret i Sverige, och hon beskref derefter, hur det gick till. Den enda olyckliga personen vid bordet syntes mig vara den stackars Karl, som hade en obehaglig förkänsla af, att han skulle spilla på sin splitter nya, fina kostym. Jag kände mig öfvertygad om att han, så snart vi gått, skulle skynda att taga af sig all denna grannlåt, och att han skulle göra det med nästan lika stort välbehag, som det döende helgonet känner, då det lägger ifrån sig sin jordiska stofthydda och sväfvar upp till himmelen.

Men just under all denna glädje, kom jag att tänka på det förfärliga, som inom några få dagar skulle drabba verlden, och jag hade kunnat qvida i min bedröfvelse. Jag tyckte vi voro som dåraktiga får, lekande vid randen af en vulkan. Men hvarför icke? Det var ju ej vi, som bragt verlden derhän. Hvarför skulle vi ej glädja oss åt solskenet och det härliga ljus, som är långt bättre än allt solsken — qvinnans kärlek? Ty Gud allena, som skapade qvinnan — den sanna qvinnan — vet hvilken oändlig förmåga af godt, han nedlagt i hennes själ. Och jag tror inte en smul af den ortodoxa berättelsen. Jag tror, att Eva åt af äpplet för att få kunskap, och Adam åt antagligen upp resten för det han var hungrig.

Dessa tankar fick jag naturligtvis genom att se på Estella. Hon och Kristina samtalade med hvarandra mycket ifrigt. De två olika skiftningarna af gyllene hår blandade sig helt kuriöst med hvarandra, under det de hviskade sinsemellan, rodnade och logo. Och så kom Estella till

mig, log och rodnade igen samt yttrade: "Kristina är förtjust åt planen."

Derefter vände jag mig till Max och yttrade på ett allvarligt och högtidligt sätt:

"Min käre Max eller Frank eller Arthur eller hvad du nu må heta, och om intet namn du hafva må, jag sjelfva hin dig kallar då!' Jag har med stor ledsnad förnummit, att du är mycket rädd för att stå upp i morgon och möta de tre Kristinornas batteri af strålande ögon under vigselceremonien. Jag inser, att en vän icke allenast skulle öfverse med sin väns svagheter, utan också bistå honom i farans stund, och i morgon, då 'faran kommer öfver dig som ett hus,' hafva Estella och jag beslutit stå vid din sida och dela ditt öde. Och om det sedan är någon af Kristinorna qvar, skall jag med Estellas tillåtelse till och med sjelf gifta mig med dem. Ty jag har beslutat, att så godt material ej skall gå förloradt."

En allmän glädje följde. Max omfamnade mig och klappade Kristina, och derefter tog jag tillfället i akt och följde exemplet (jag var alltid glad, då jag kunde följa dylika exempel) med min ståtliga sköna. Derefter skakade vi alla hvarandras händer, och de små kysstes.

En stund efteråt hviskades och logs det betydligt mellan Estella och Kristina. De voro i trädgården och tycktes läsa något papper, hvilket de höllo emellan sig. Då smög sig den spektakelmakaren Max bakom dem, lutade sig öfver dem och ryckte papperet ur deras händer. Estella såg då orolig ut, tittade på mig och rodnade, men Max började dansa och skratta samt utropade:

"Aha, vi ha en poet i familjen!" Jag började då inse, att några verser, som jag lemnat Estella dagen förut, kommit i den gäckarens händer. Jag skulle ej vilja ge mycket för en man, som ej blir poetisk, då han är kär. Poesien är för menniskan hvad sången är för fogeln. Men att se denna sin svaghet offentliggjord — det är en annan sak! Jag sprang efter Max; men det var förgäfves. Han klättrade upp i ett träd och började der läsa upp min kärlekspoesi!

"Hör på det här!" utaopade han. "Här äro 14 verser; hvar och en börjar och slutar med ordet 'dig.' Nu läser jag upp en profbit:

"All sorg på jorden skall förgå
Evinnerlig,
När arm i arm vi vandra få
Ja, lifvet börjas, slutas då,
Som dessa enkla verser små,
Med dig!'

"Och här" — fortfor han — "är ett annat långt poem. Apollo, hvilket namn! *Springbrunnar!*"

Här började Kristina, Estella och jag bombardera den spektakelmakaren med äpplen.

"Jag vet, hvarför verserna heta 'Springbrunnar,' utropade han. "Det är derför att det kostade så mycken möda och gräfning att få fram dem. Ha, ha! Men hör nu på bara!

'Det fins ett djup der friska strömmar gjuta
Sin våg i alla land,
Och en gång nådda de i dagen spruta
Utöfver gräs och sand.'

"Uff," ropade han. "Den träffade mig på näsan; ja, jag menar äppelkarten och inte versen.

'Man vet ej hur den klara floden gömt sig,
Långt skild från solens ljus;
Man vet ej hvi kristallevågor tömt sig
Inunder mull och grus.'

"Tydligt nog," sade han och sökte skydda sig för äppelkastningen; "det är tyngdlagen, som gjort alltihopa."

I jordens indandömen källan gömmer
Sig under mull och sten,
Till dess hon plötsligt porlar upp och tömmer
Sitt svall i solens sken.

"Mycket bra," sade han. "Och nu kommer sens-moralen, tillämpningen i poemet.

'Så finnes ingen själ, förtyngd af smärta,
Der kärlek aldrig brann;
Så syndafullt ej finnes något hjerta,
Att ej det älska kan.'

"Naturligtvis," utbrast han. "Det vet han af egen erfarenhet. Det passar bra in på honom allt ihop."

'Den dolda ådern finnes gömd hos alla,
Djupt in i hvarje bröst,
Till dess en tryckning henne fram får kal'a
Och hennes flod är löst.

Och då hon öfver sina bräddar strömmar
Och tager språng på språng.
Ej något hennes fröjdkaskader hämmar
Och hennes segersång.

"Hurra!" skrek han. "Det der är ju utmärkt. Men här är något mer. '*Till Estella.*'"

Nu kunde jag ej uthärda längre, utan började klättra upp i trädet. Det var ett äppelträd och ej särdeles stort, och Max var tvungen att ta sin tillflykt till en gren och derefter hoppa ner. Men de unga flickorna voro honom för raska i vändningarna. De kastade sig öfver honom, när han föll, och snart voro mina dyrbara verser gömda i Estellas barm, hvarifrån de i ett ögonblick af förtroende och stolthet blifvit framtagna för att visas för Kristina.

"Ja," sade Estella, "det var ingenting annat än afundsjuka, för det han inte kunde skrifva sådana vackra verser till Kristina."

"Just det," inföll Kristina, "och jag tror, att jag skall vägra att gifta mig med honom, till dess han skrifver några lika fina verser."

"Innan jag skulle skrifva sådan poesi som det der," sade Max, "ginge jag bestämdt och hängde mig."

"Ingen karl borde få gifta sig, innan han har skrifvit ett poem," sade Estella.

"Om Max blir tvungen att göra det," invände jag, "skola andra personer hellre vilja hänga sig än höra hans verser."

Och så förflöto de dyrbara timmarne under löjen, skämt och glam.

Det började bli sent, men vi kunde ej gå, förrän vi hade åsett, huru korna blefvo mjölkade, ty detta var en storartad tilldragelse i familjen, och "Bossy" var en märkvärdig ko. Det hade aldrig förr i verlden funnits en sådan ko som "Bossy." Barnen hade fäst några band vid hennes horn,

och lille Olof satt grensle på hennes breda rygg, med sina runda ben pekande direkt åt horisonten, och de andra barnen dansade kring henne, medan det snälla, tåliga djuret stod och idislade sin föda med en djuptänkt, fridfull min, något i samma stil som då en öfverdomare funderar på "prejudikatet i Shelby's mål" eller något annat lika storartadt och vigtigt ämne.

Och jag kunde icke underlåta, att betänka, hur tacksamma vi borde känna oss mot dessa menniskans goda och tjenstvilliga hjelpare, ty jag kom ihåg, hur många millioner af vårt slägte blifvit uppammade i barndomen och födda under deras mognare år af dessa ädla djur. Jag kunde i min inbillning se den stora processionen af kor, råmande och bölande, med mjä-äande kalfvar hoppande vid deras sida, sträckande sig tillbaka allt längre och längre genom den historiska perioden; under alla eröfringarna och de blodiga, jord-fläckande bataljerna samt under alla slägtets synder och lidanden, och långt, långt bort i den dimmiga, förhistoriska tidsåldern, då alla europeiska nationers ariska förfäder dvaldes under samma tält och då de ljushåriga flickorna fingo sitt namn "döttrar" (samma ord vi nu använda) på grund af deras egenskap af mjölkflickor. Och det syntes mig, som borde vi älska en varelse, så intimt förenad med vårt slägtes historia och som indirekt gjort så mycket för att gifva oss den grund, på hvilken vi byggt vår civilisation.

Men vi måste bort, och Karl, glad öfver att kunna göra oss en tjenst, skjutsade oss till stationen i sin öppna fjäderkärra. Estella var ännu en gång den glasögonprydda, gamla mön vid min

sida, och den strålande lilla Kristina satt bredvid Max' moder för att följa oss på vägen, medan herrn på framsätet talade lärdt med Karl om den ryktbara hästen "Blixtens" stamträd — samma häst, som nyss sprungit sin mil på mindre än två minuter.

Då jag såg på Karl, tänkte jag på, hur litet det behöfs för att göra en familj lycklig, hvilken härlig sak menniskoslägtet är under gynnsamma omständigheter och hur elak, grym och ytterst afskyvärd den man är, som kan förtrycka sina likar och drifva dem ned i syndens och skammens dy.

Jag skall ej trötta dig, min käre broder, med en detaljerad beskrifning på dubbelbröllopet nästa dag. Samma person vigde oss båda, — en skandinavisk prest, en vän till Janssonfamiljen. Jag var ej särdeles noga med hvem som tillknöt bandet och undertecknade Estellas salukontrakt, om jag blott var säker, att eganderätten var otvetydig. Men jag anser, att mannens och qvinnans förening bör vara något annat än ett blott civilt kontrakt. Äktenskapet är icke ett kompaniskap för att sälja korta varor (stundom är det tvärtom en förbindelse att köpa sådana) eller att praktisera medicin eller lag tillsamman; det är — eller skulle åtminstone vara — den innerliga föreningen af tvänne själar, naturer och lif, och der äktenskapet är lyckligt och fullkomligt, der förekommer onekligen ett sammanväxande, icke blott af anden och karaktären, utan äfven en omstöpning i samma form af mannens och hustruns fysiska utseende. Alldenstund nu dessa två själar, såsom vi ju medgifva, komma ur himmelen,

synes mig den ceremoni, som förstör deras individualitet och gör dem till ett, också böra hafva någonting himmelskt i sig.

Det var en mycket lyckosam dag.

Då jag nu ser tillbaka på densamma, synes den mig som en af dessa klara, breda strålar af härligt ljus från den nedgående solen, som vi någon gång sett skjuta fram ur en remna i molnen och för en kort stund belysa den mörka, oroliga, stormiga himmelen. En af våra skalder har jemfört det med

"Den döde krigarns svärd uppå hans bår."

Men den försvann så småningom och stormen kom slutligen, häftig, mörk och dödande.

TRETTIONDE KAPITLET.

På taket.

Några dagar efter vårt gemensamma bröllop kom Max inspringande och sade:

"Det skall bli i morgon."

Han gaf hvar och en af oss ett rödt kors att sy fast vid våra kläder. Han var mycket uppskakad och skyndade ut igen.

Morgonen samma dag vi vigdes hade jag sagt honom, att jag önskade återvända hem, innan utbrottet kom, ty jag var nu ansvarig för Estellas lif och säkerhet och jag fruktade för, att all kommunikation mellan de olika delarne af verlden skulle afskäras af den hotande revolutionen. Han bad mig bli qvar. Han sade, att vid öfverenskommelsen med general Quincy hade det blifvit gjordt till ett vilkor i kontraktet att hvar och en af den exekutiva komiteen — Cæsar, vicepresidenten och han sjelf — skulle hafva ett af de flygande luftskeppen stäldt till sitt förfogande efter utbrottet, väl bemannadt och försedt med bomber och vapen af alla slag. Dessa "Demoner" skulle lyda deras order hvilken tid som helst och skyddas af trupperna i deras magasin i en af förstäderna, till dess de behöfdes.

Komiteen hade flera skäl till att göra detta arrangemang. Upploppet skulle kanske misslyc-

kas och de måste fly, eller det skulle måhända lyckas, men vara omöjligt att leda, och de måste fly för den storm, som de sjelfve framkallat. Max hade alltid drömt om, att ett renare och bättre samhälle skulle kunna uppstå, sedan insurgenterna öfvervunnit plutokratien; men på senare tiden hade mina samtal med honom och hans egna observationer börjat skaka hans tro i detta särskilda afseende.

Han sade till mig, att om jag blefve qvar, skulle han garantera min och min hustrus säkerhet, och, sedan jag sett upploppet, skulle han sända mig hem i sitt luftskepp. "Ja, om han funne, att revolutionen ej längre vore under hans och hans vänners kontroll, skulle han, efter att hafva räddat sin fader ur det fängelse, der denne var innestängd, åtfölja mig med hela sin familj, och vi skulle tillsamman bosätta oss i mitt fjerrbelägna, högländta hem. Han hade till följd häraf förvandlat hela sin stora förmögenhet till guld och silfver, som han fört hem, och jag hade likaledes fyllt ett stort rum med ett betydligt bibliotek, som jag köpt för att taga med mig, Det var literatur, vetenskap, konst, encyklopedier, historia, filosofi — med ett ord: alla verldens snilleskatter — jemte typer, tryckpressar, teleskop, fonografer, fotografiska instrument, elektriska aparater, eclesioner, phemastica och alla de andra stora uppfinningarna, som de senaste hundra åren gifvit oss. Ty jag sade till mig sjelf, att om civilisationen utrotades, skulle vi vänta der i Afrikas bergstrakter, utestängda från attacker af klippor och snöbetäckta bergstoppar, med en kordong af tropiska barbarer omkring oss, tills

det utmattade och fallna menniskoslägtet är redo att lyssna till oss och vill hjelpa oss att återupprätta samhället på en klok och rättvis grundval.

På aftonen återvände Max, medförande Karl Jansson och hans familj. Ett dussin män kom också, bärande stora lådor. De voro gamla och pålitliga tjenare i hans faders familj, och lådorna innehöllo bakladdningsgevär och pistoler samt tillredd ammunition, jemte handgranater. Dessa uttogos och vi väpnades alla. Till och med qvinnorna hade pistoler och knifvar, fästade vid sina gördlar. Männen gingo ut och återkommo, medförande tillräckligt med proviant för en belägring och för vår flykt till mitt hem. Vatten hade också samlats i kaggar och tunnor, ty vi kunde möjligen hindras ifrån att taga oss något. Så kom Max, och enligt hans order betäcktes vid nattens inbrott de lägre fönstren, källaröppningarna och den främre delen med tjocka lager af ekplankor af tredubbel tjocklek, starkt hopspikade; derefter skyddades andra våningens fönster på samma sätt, sedan skottgluggar först borrats, genom hvilka våra gevär kunde stickas ut, om så behöfdes. Derefter betäcktes de öfre fönstren på samma sätt. Bakdörren lemnades fri för ingång och utgång genom gården och bakgatan, men starka jernstänger arrangerades tvärsöfver densamma, och ekplankan lemnades der för att fastspikas, om så behöfdes. Handgranaterna — en hög af sådana fans — fördes upp på det platta taket. Derefter gick en af männen ut och målade röda kors på dörrarne och fönstren.

Vi åto under tystnad vår qvällsvard. En känsla af högtidlighet hvilade öfver oss alla. Hvar och en var tillsagd att packa in sina varor och värdesaker och vara redo till ögonblicklig flykt, då tillsägelse derom gafs, och åt hvar och en lemnades de saker, som han eller hon skulle medföra.

Omkring kl. tio återvände Max och bad oss alla komma upp på taket. Huset stod, som jag redan nämnt, i ett gathörn; det var i den gamla delen af staden och icke långt från den trakt, der den stora första bataljen skulle utkämpas. Max hviskade till mig, att slaget skulle utdelas kl. sex i Europa och kl. tolf på natten i Amerika. Striden hade derför allaredan börjat i gamla verlden. Han förklarade vidare för mig en del af sjelfva bataljplanen. Brödraskapet skulle kl. tolf barrikadera en grupp af gator, vid hvilka Förenta staternas underskattkammare och alla de förnämsta bankerna befunno sig, nemligen Cedar, Pine, Wall, Nassau, William, Pearl och Water streets. Två hundra tusen man skulle samlas för att vakta dessa barrikader. De skulle derefter bryta upp de stora penningeinstitutionerna och spränga upp kassakistorna med bergkrut och Heklakrut. Vid dagbräckningen skulle ett af Quincys luftskepp komma och mottaga femtio millioner af rofvet i guld, såsom sin andel af bytet och priset för sin hjelp. Så snart detta var öfverlemnadt och fördt till deras arsenal, skulle hela luftskeppsflottan komma och anfalla fåmannaväldets trupper. Men om general Quincy skulle bryta sin öfverenskommelse, hade de försett sig med ett stort antal väldiga kanoner, lagda på väldiga la-

vetter, så att de kunde afskjutas vertikalt, och dessa skulle laddas med bomber af de starkaste sprängämnen vetenskapen kände till och så konstruerade med knallhattar, att om de stötte till luftskeppet på något ställe, de skulle explodera och antingen förstöra skeppet eller så sönderbryta dess maskineri, att det blef onyttigt. Sålunda voro de, enligt hans tanke, förberedda på allt hvad som kunde hända.

Kl. elfva kom han till mig och hviskade, att om någonting drabbade honom, han litade på att jag skulle taga med mig hans hustru, mor och far, om möjligt vore, till Afrika. Han omfamnade derefter Kristina och sin mor och lemnade dem, bittert gråtande, i hvarandras armar.

Det fans ett skrank kring taket. Jag gick till hörnet deraf, lutade mig deröfver och såg ned på gatan. Estella kom och stod bredvid mig. Hon var mycket lugn och stilla. De magnetiska ljusen brunno ännu, och gatorna nedanför voro nästan lika ljusa som om dagen. Det var jemförelsevis få personer ute. Här och der rusade ett åkdon eller en man på en hästrygg förbi med full fart, och jag tänkte vid mig sjelf: ''Fåmannaväldet har fått underrättelse om det förfärliga upproret i Europa och gör förberedelser för en annan här." Det var en lugn, klar natt, och de stora, allvarliga stjernorna vandrade på himlahvalfvet omedvetna om eller likgiltiga för hvad som försiggick på detta molnbetäckta, lilla klot.

Jag ansåg klockan vara nära tolf. Jag framtog mitt ur för att se. Det fattades en minut ännu. I nästa ögonblick var hela staden insvept

i djupaste mörker. Några af arbetarne i de magnetiska verken voro medlemmar af brödraskapet, och i enlighet med dess ordres hade de afskurit ledningstrådarne och utsläckt ljuset.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

"Scheol."

Jag såg ned på den mörka gatan. Jag kunde icke se något; men genast hördes ett förvirradt larm och buller af rörelse från alla håll ur djupet der nedan. Då den blef allt högljuddare och klarare, kunde jag höra marschen af tusentals fötter, som rörde sig hastigt. Derefter gnisslade och knarrade ett antal tungt lastade åkdon öfver stenläggningen. Jag antog, att dessa åkdon voro lastade med stenar, som skulle användas vid uppförandet af barrikader. Ingen musik, intet rop förnams, icke ens ljudet af röster, endast tramp, tramp, tramp i oändlighet, medan de tunga fötterna gingo förbi, och här och der, hvarest ljuset ännu lyste ur fönstren på något hus, kunde jag se gevärens glittrande stålpipor. Då och då varseblef jag ryttare, synbarligen befälhafvare, men klädda i arbetarens grofva drägt. Längs husraden i min närhet kunde jag i öppnade, upplysta fönster se en rad bleka anleten, som med förvåning och fasa blickade ut på denna mörka och tysta procession, hvilken tycktes hafva uppstigit ur jorden och var så ofantlig, att man skulle kunna inbilla sig det erkeängelns basun

ljudit och att alla de döda från tusen slagfält stigit upp för en sista jätterevy. Och icke allenast förbi våra dörrar, utan genom alla gatorna i vår närhet böljade samma väldiga, tysta procession framåt i rigtning åt det håll, hvarest den stora stadens skatter lågo hopade i kassakistor och hvalf.

Derefter visade sig ett ljus på gatan flera qvarter bort, men ganska väl inom min synkrets. Det fladdrade upp — det steg allt högre och högre. Jag kunde se skuggbilder rundt omkring detsamma lägga lådor, tunnor och andra brännbara ämnen på elden. Det var en lusteld, tänd för att lysa manskapet vid uppförandet af en barrikad på den punkten. Tvärs öfver gatan hade en rad af åkdon placerats; hästarne hade blifvit frånspända, och åkdonen hade stälts tätt intill hvarandra. Derefter sågos hundratals flitiga figurer arbeta, rifva upp stenläggningen och hopa materialet under åkdonen; så rörde sig skoflar, och jord hopades öfver det hela. Ett djupt dike gräfdes tvärs öfver gatan, på den sidan, som var närmast mig. Männen, belysta af det röda ljuset, sågo på afstånd ut som skaror af krälande svarta insekter. Bortom dem svärmade, så långt jag kunde se, tusen och åter tusen mörka gestalter, blotta massor, här och der belysta af lustelden, som glimmade mot glittrande stål. De voro männen inom barrikaderna. I andra delar af staden hördes ett sorl och buller, som jag antog förorsakades af uppförandet af ett antal liknande barrikader annorstädes. Så upphörde trampet af de marscherande skarorna förbi våra dörrar, och för en tid rådde djup tystnad.

Hittills hade hvarken en soldat eller polisman synts till. Fåmannaväldet följde tydligen furstens af Cabano plan. Insurgenterna tillätos utan afbrott förfärdiga sin "råttfälla." Endast några få personer syntes på gatan, otvifvelaktigt ditlockade af nyfikenhet. Ännu syntes de bleka anletena vid fönstren, och somliga till och med talte till hvarandra från fönster till fönster samt undrade, hvad allt detta ville säga.

Plötsligt genljöd en förfärlig explosion, som skakade huset. Jag kunde inom barrikadlinierna se stenar, tegel, stockar och dam slungas mot höjden, stigande upp som en rök, innefattad af eld. Derefter hördes en annan, ännu skarpare, så en annan och ännu en, till dess det hördes som ett bombardemang. Derefter upphörde dessa, och om en liten stund hördes ljudet af smärre, likasom försiggingo de under jorden eller inom väggar.

"De spränga upp bankerna," sade jag till Estella.

Derefter var allt lugnt en stund. Och så började bombardemanget ånyo, likasom i en annan del af den trakt, som inneslöts af barrikaderna.

Men ännu syntes ingen soldat i de öfvergifna gatorna närmast mig.

Och åter hördes andra explosioner.

Slutligen såg jag det röda ljuset börja vidröra molnen vid östra horisonten med sin röda borste. Den ödesdigra dagen grydde.

Om en stund hörde jag, så långt borta i norr, först sakta och osäkert, men sedan allt tydligare, ett väldigt ljud. Deri kunde jag höra toner af härlig melodi, stigande, fallande och fladdrande

som vingpennor ofvan tumultet, och jag igenkände tonerna af den storartade gamla skotska visan: "Campbellerna komma."

Det var samhällets försvarare, som nalkades med den säkra triumfens raska, spänstiga steg.

Åh, det var en ståtlig syn! Med baner, uniformer och skinande dekorationer samt vid musikens majestätiska, inspirerande toner brusade de framåt, tusen rörande sig som en. Hvilken kontrast erbjödo de ej till den trasiga, mörka, dystra massa, som kom före dem! Och med dem kommo bullrande framåt dessa förfärliga maskinkanoner — dessa eldens och dödens katarakter dragna af välfödda, skinande hästar, som kråmade sig. Och artilleristerna voro ute för att tillställa blodbad; ty de hade fått befallning att *icke taga några fångar!* Verlden skulle i dag få sig en lexa inlärd — en blodig och förfärlig lexa! Ack, litet visste de, hur den skulle blifva inlärd.

I dagbräckningens gråa ljus komma de — en ändlös mängd. Och alla fönstren voro hvita med viftande näsdukar och luften genljöd af hurrarop och "Gud välsigne er!" I spetsen för hvarje kolonn, på frustande gångare, som tycktes riktigt vilja hoppa ur skinnet af lefnadslust, redo vackra officerare, leende och bugande åt damerna i fönstren; ty var det inte helt enkelt ett högtidsverk att slå *pöbeln* — den oförskämda pöbeln — de oresonliga hundarne, som fordrade någon del i verldens fröjder, som icke voro villiga att sträfva och dö, på det andra måtte lefva och vara lyckliga? Och sjelfva musiken hade i sig en hämdfull triumferande, stickande ton, liksom

skulle hvarje instrument utropa: 'Jo, vi ska ge dem!"

Det var i sanning storartadt! Det var sjelfva krigskonstens blomstring — kulminationen af förstörelseutvecklingen — den fulländade blomman af tio tusen år af strid och blod.

Jag hörde en officer ropa till en annan, då de passerade förbi nedanför mig:

"Hvad fattas Demonerna? Hvarför äro de icke här?"

"Jag vet inte," blef svaret; "men de skola nog vara här i god tid."

Den stora och väldiga menniskoströmmen fortgick. Vid den högre barrikaden gjordes halt. Det var en förfärligt stor mur, minst 15 fot hög och många fot tjock. Den gråa dagningen hade förbytts till rödt, och ett blekt, klart ljus spred sig öfver hela naturen. Jag hörde några nyss vaknade sparfvar qvittra och konversera i ett högt träd i min närhet. De undrade otvifvelaktigt också hvad allt detta betydde samt resonerade derom på sitt eget språk.

Trupperna delade sig åt höger och venster, och snart inneslöts insurgentmassan i alla rigtningar och hvarje utgång var stängd. "Råttfällan" var i ordning. Hvar voro råttdödarne? Jag kunde se mången hals utsträckt och månget anlete upplyftadt, blickande mot vester, efter sina förfärliga allierade i luften. Men de kommo icke.

En dödstystnad inträdde. Det var lugnet före stormen.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Råttfällan.

Några af trupperna ryckte fram mot barrikaden. Genast glimmade den långa linien af dess topp af eld; soldaterna fyrade på tillbaka; dundret var ihållande och förfärligt, blandadt med maskinkanonernas raska, gnisslande dån. Ljudet spreds i alla rigtningar. Barrikaderna anföllos öfver allt.

Plötsligt började bullret aftaga. Det var som om någon ädel oratör börjat upphäfva sin röst i midten af ett bullersamt sällskap. De, som äro honom närmast, lyssna först till hans yttranden och bli tysta, liksom en sqvalpning i vattnet sprider sig tystnadens väg allt mer, tills hela åhörareskaran är dödstyst. Någonting utomordentligt hade synbarligen kommit striden att stanna; tumultet upphörde allt mer och mer, slutligen hördes blott några få, spridda skott här och der, och derefter tystnade äfven dessa.

Jag kunde se soldaterna blicka mot vester. Jag vände min kikare dit. Ja, någonting vigtigt hade i sanning inträffat. Istället för hela den mörka hären af de tusentals luftskeppen, hvarefter soldaterna blickat, kom tvärs öfver himmelen som en stor, svart fogel en enda Demon.

Då den nalkades, syntes den signalera någon. Små flaggor af olika kulörer sattes upp och nedtogos. Jag vände mig och såg på det barrikerade distriktet. Och der, på toppen af en mycket hög byggnad i dess midt, kunde jag se en grupp af män, som också höjde upp och nedtog små flaggor. Närmare och närmare kom den stora fogeln; hvarje öga och hvarje fältkikare i hela den stora menniskomassan var fästad derpå med bäfvande förbidan. Insurgenterna gladde sig; soldaterna sågo förvånade ut. Närmare och närmare kom den.

Nu stannar den öfver den höga byggnaden; den börjar sänka sig likasom en hafsmås, hvilken längtar till vågorna. Nu äro de endast ett kort stycke ifrån taket. Jag kunde mot den klara himmelen se en repsteges spindelväfslika konturer falla ner från skeppet på taket. Männen nedanför fatta tag deri och fästa stegen. En man nedstiger. Det glittrar af honom i solstrålarne. Han är troligtvis en officer. Han nedstiger på taket. Bugningar och handskakningar. Jag kan se honom vifta med handen till dem, som äro ofvanför. Flera män nedstiga; de försvinna i byggnaden; de återkomma, de stiga upp på stegen. Så göra de flera gånger om.

"De taga bort skatterna," yttrade jag till dem, som samlats omkring mig.

Derefter skakar officeren hand med männen på taket; de buga sig för hvarandra, han stiger upp för stegen; luftskeppet stiger upp i luften, allt högre och högre, lik en örn, som kommer upp i sitt element, och seglade derefter tillbaka vesterut.

Mutornas tidsålder slutar i ett kolossalt korruptionsbrott.

Jag kan se officerarne samla sig i grupper och rådgöra. De äro förskräckta. Derefter skrifva de. De måste gifva fåmannaväldet tillkänna denna besynnerliga scen och sina farhågor samt bjuda styresmännen att vara påsin vakt. Det är fara i luften. Ett ögonblick senare ila ridande ordinanser nedför gatan och medföra depescher. Om en liten stund komma de upprörda tillbaka. Jag ser i norr. Jag kan se en svart linie tvärsöfver gatan. Det är en hög barrikad. Den uppfördes helt tyst, medan striden rasade. Och bakom den, så långt mina ögon kunna se, äro mörka massor af väpnade män.

Ordonnanserna rapportera; stark rörelse uppstår. Jag kan se en officers befallande rörelser. Jag kan läsa tecken. Han säger: ''Tillbaka, tillbaka — för edra lif! Skynden ut genom sidogatorna!" De skynda tillbaka, dela sig, vända in på hvarje gata. Ack! Inom några få minuter komma de slokande tillbaka som sårade foglar. Det finnes ingen utväg. Hvarje gata är blockerad, barrikerad och fyld med ofantliga skaror af män. *Råttfällan har en annan råttfälla utanför.*

Fåmannaväldet skall få vänta länge på dessa depescher. Aldrig skola de styrande läsa dem på denna sidan evigheten. Päronet har mognat. Det oundvikliga har kommit. Verlden står i begrepp att afskaka sina herrar.

En dödstystnad inträder. Hvarför skulle militären förnya striden, då det förfärliga tviflet tynger dess själ?

"Ack, vi skola snart få veta det bästa eller det värsta; ty långt bort i vester, mörka, ödesdigra som ett åskmoln, utbredda som flyglarne af väldiga armeer, som ödet flyttande sig fram öfver den strålande himmelen, komma Demonerna i stora skaror.

"Skola de vara trogna för det rof de erhållit?" frågade jag mig sjelf. "Eller skall den gamla lojaliteten och troheten till deras herrar uppstiga i deras hjertan?"

Nej, nej, det är en usel tidsålder. Korruptionen är större än kärleken.

De komma fram i tusental. De sväfva, de kretsa, de stanna ofvanför insurgenterna. Soldaterna glädjas. Åh nej! Inga bomber, inga dödsmeteorer ses falla. Demonerna skiljas åt! de fara i norr, söder, öster och vester; de äro ofvanför de gator, som äro fullpackade af styrelsens trupper.

Må Gud nu hafva barmhertighet med dem! Den synen skall förfölja mig ända till min dödsdag. Jag kan mot den ljusa himmelen se rader af fallande bomber som ett stort, mörkt regn af gigantiska droppar.

Och min Gud, hvilken scen nedanför, i de tätt packade gatorna, bland de välklädda skarorna! Hvilken fruktansvärd öfverraskning! Sorlet, skrällarne, explosionerna, springandet, förvirringen — och förfärligast af allt: den oundvikliga, osynliga döden genom gift.

Hela barrikadlinien glänser af gevärssalvor. Med min kikare kan jag nästan se, hur dynamitkulor explodera i soldaterna och slita dem i stycken som invärtes vulkaner.

En obeskriflig förfäran rådde ibland dem. De skyndade fram och tillbaka; de störtade hufvudstupa gatorna framåt. Barrikaderna öfversålla dem med dödande kulor, och de mörka skuggorna der ofvan — så väl förtjenta af namnet Demoner — glida sakta efter dem, och krasch, krasch, krasch falla de dödande projektilerna ned ibland soldaterna.

De störta tillbaka giftet blir allt tätare och intensivare. De ropa på förbarmande; de kasta ifrån sig sina gevär; de äro slagna med förfäran. De bryta upp husens dörrar och gömma sig. Men äfven här utföres furstens af Cabano djefvulska plan bokstafligen. Den triumferande folkhopen strömmar in genom bakgårdarne och spetsar soldaterna på sina bajonetter under sängar, i skrubbar och källare eller kastar dem, lefvande och skrikande, från fönster eller tak ned i dödsgapet der nedanför.

Och ännu falla och explodera bomberna; ännu glimmar det af gevärssalvorna från barrikaderna. De döda ligga i hopar och lager i det osynliga, förfärliga giftet.

Men se! Elden aftager; bomberna upphöra att falla; endast då och då slungas ett offer ut ur husen och ned i giftpölarna. Det finnes ingenting vidare att skjuta på. Penningeväldets stolta arme är förintad; den finnes icke mer.

Demonerna seglade långsamt bort. De hade förtjenat sina penningar. Luftens mamelucker hade vändt sig mot sultanen. De återvände till sin arsenal, tvifvelsutan för att dela de femtio millionerna sinsemellan.

Folkhopen stod stilla några minuter. Arbetarne kunde knappast fatta, att de till sist voro herrar öfver staden. Men plötsligt insågo de sin ofantliga seger. Staden låg utsträckt, fastkedjad, väntande på att bli tagen.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

"Oceanen öfverträffar sig sjelf."

Alla genomfartsplatser voro med ens öppna. Och lik en stor flod, länge uppdämd, brusande, larmande, gyttjig, full af vrak och spillror, bröt sig den ofantliga massan lös, full af skum och fasa, och flödade i alla rigtningar. En ruskig, brutal och rofgirig skara var det, mörk af dam och svett, försedd med civilisationens vapen, men egande endast vilddjurs instinkter.

Först befunno de sig under kontroll af något slags diciplin och marscherade mot de dömdes hus, öfver hvilka tryckta kataloger hade lemnats åt officerarne. Ropen, skränet och glädjen voro någonting fasaväckande.

Nu och då blef någon stackare, hvars enda förseelse var, att han var välklädd, förskräckt och började springa, och då följde de efter med vildt jubel, såsom hundarne rusa efter en kanin, och när han var fast, försökte hundratals personer att slå honom, och han försvann i ett haf af vapen, klubbor och bajonetter, bokstafligen sliten i stycken.

Ett doft buller fyllde luften, då denna menskliga cyklon rörde sig framåt, lemnande endast ruiner efter sig. Nu stannade den framför ett hus. Kaptenen såg på sin katalog. "Detta är

det," utropade han, och dörrar och fönster gåfvo efter för den bullersamma folkhopen. Derefter blefvo scenerna gräsliga. Män kastades hufvudstupa och lefvande ut genom fönstren till de rofgiriga uslingarne nedanför. Då och då nedkastades en död kropp. Och så flydde de förskrämda invånarne i huset till taken och sprungo från hus till hus samt slagtades i de förtjusta åskådarnes åsyn. Men då den dömde mannen — husets herre — ändtligen påträffas, gömd kanhända i någon kolvrå eller källare, och framdrages, svart af dam och halft vansinnig af förskräckelse, med kläderna till hälften afrifna, och han kastas ut genom dörren eller fönstren i de vilda bestarnes klor — då ger sjelfva himlen återskall af deras förtjusning, och lycklig är den, som kan nå öfver sina kamrater och veta, att han slagit offret!

Sedan upp och derifrån till en annan hämdscen! Framför dem är allt ödsligt; verkstäder, handelsbodar och boningshus äro stängda och barrikaderade; på afstånd synas åkdon ila undan och personer söka skydd, och genom öppningar i jalusierna ser det förskräckta folket ut på hopen, som vore det ett infall af barbarer.

Bakom dem är dam, vild oordning, döda kroppar, slagna och trampade, så att de icke längre hafva något menniskoliknande hos sig, och värre än allt: de brottsliga klasserna — denna ynkliga och oförklarliga bottensats, som icke har något annat att förebrå verlden, än just sin egen tillvaro — de usla, de fega, de grymma, de lurande, de omenskliga, de förfärliga! Dessa flocka sig som schakaler i lejonens spår. De bestjäla de

döda kropparne; de bryta sig in i husen; de döda, om någon gör motstånd, de fylla sina fickor. Deras förtjusning är gränslös. Denna dag har för dem Elysium sänkt sig ned till jorden. Ficktjufvar, kringsmygande tjufstrykar, falskspelande lurifaxar, inbrottstjufvar röfvare, lönnmördare, krogsyltors och bordellers stinkande inhyseshjon, alla äro här. Likaså vidunder — eller varelser, som kunna så klassificeras, med qvinnokroppar och rucklande slagskämpars vanor, harpyior och megäror — bestående af bara klor, tänder och snikenhet — djerfva, vilda, skamlösa, oförmögna att göra något godt. De äro också här. De springa hit och dit; de svärma, dansa, tjuta, pladdra, träta och slåss som asgamar om bytet.

Civilisationen är slut, och alla onda andar äro lössläppta. Det fins ej mer några domstolar, några domare, några konstaplar eller några fängelser. Det, som verlden behöfde två tusen år för att skapa, har försvunnit på en timme.

Och ännu röra sig de larmande cyklonerna framåt genom hundratals gator. Här och der antändes ett hus; men det är ej en del af programmet, ty massan har beslutat åt sig bevara dessa vackra residens. Arbetarne skola bli rika. De skola icke göra något arbete mer. De rikes döttrar skola bli deras uppasserskor; de skola bära de rikes purpur och kostliga linnekläder.

Men nu och då uppflamma lågorna — antända af en tjuf kanhända — samt fortfara att brinna; ty hvem skulle vilja släcka en eldsvåda nu, då detta härliga verk pågår? Det brinner och brinner, till dess gatorna sätta en dam derför eller tills hela qvarteret är i aska. Lyckligtvis —

eller olyckligtvis — är det ingen blåst, som kan åstadkomma en allmän brand. I dag pågå alla stormarne nere på marken, och luftens makter se på med återhållen andedrägt, betagna af fasa öfver den gräsliga ondskan hos det lilla planetkryp, som vi kalla menniskan.

I regeln stjäla de icke. Hämd — hämd — det är allt hvad de tänka på. Och hvarför skulle de stjäla? Är icke alltsamman deras? Gång efter annan gripes en allt för djerf tjuf och genomstinges af bajonetter, eller ock kastas han ut genom ett fönster och erhåller af folkhopen en sådan död, som var ämnad åt den hederlige man, för hvilken man tager honom, och genom en gräslig ödets ironi omkommer han för det, som han aldrig varit eller kunnat vara.

Tänken er förargelsen hos en tjuf, som finner sig mördad för det han anses vara en ärlig karl, en aristokrat, och som icke kan få någon till att tro, att han i sjelfva verket är en simpel tjufstryker — och ingenting annat! Det är nog att komma sjelfva döden att hånle.

De råa och smutshöljda upprorsmännen höjas genom ett förfärligt syfte till en viss värdighet. De äro tidens hämnare — de gudasända — som skola rätta det orätta i verlden — som skola straffa de oförbätterligt dåliga. De ämna icke förstöra verlden, utan reformera den — frälsa den. De vilja göra den till en verld, der hvarken strängt arbete eller förtryck skola finnas. Men stackars folk! Deras armar äro mera egnade för det onda än deras hjernor för det goda. De äro allsmäktiga då det gäller att förstöra; de äro maktlösa, då det gäller att skapa.

Men ännu fortgår förstörelsens och och slagtningens verk. Den väldiga staden, med sina tio millioner innebyggare, ligger utsträckt, bunden, hjelplös, beroende på den uppretade pöbelns nåd och onåd. Hundarne hafva blifvit lejon.

Folket kan ej förstå det. Litet hvar ser sig omkring efter sina försvarare — polisen, soldaterna. "Hvar äro de? Skall icke denna förfärliga nattmara försvinna?" Nej, nej; aldrig — aldrig! Detta är kulminationen — detta är klimax: "århundradets aloe blommar i dag." Dessa äro de "vredens vindrufvor," som Gud förvarat till hämdens dag. Nu trampar han dem i sin vinpress, och detta är den röda saften — se bara! — som flödar så tjockt och så fort i sjelfva rännstenarna.

I voren blinde, I voren likgiltige, I voren kallsinnige för edra likars sorger och nöd. De fattiges rop rörde er icke, och hvarje klagorop, frampressadt ur menniskosjälar, hvarje qvidan, suck och skri af män, af qvinnor och af de små, ihjälhungrande barnen — hungrande till döds både till kropp och själ — steg upp och samlade sig som en stor molnsky kring Guds tron, och nu har den slutligen, i tidens fullbordan, brustit sönder och sjunkit ned öfver edra usla hufvuden, en storm af åskviggar och blod.

I haden penningar, I haden makt, I haden tid, I haden intelligens, I besutten jorden. Allt var eder möjligt. Månne I någonsin saden till hvarandra: "Desse fattige och elände äro våra bröder. Det var för dem Kristus dog på Golgata. Huru kunna vi göra dem glada och lyckliga?"

Nej, nej, I ropaden: "Fortsättom vår dans, och må desse nedsjunka i afgrunden!"

Och I logen och saden till hvarandra såsom den förste mördaren, då han ljög inför Gud: "Skall jag taga vara på min broder?" I gingen ännu längre; I saden till hvarandra: "Det finnes ingen Gud." Ty I tänkten, att om en sådan fans, han helt visst icke skulle tillåta orättvisan att så oförtydbart råda i verlden. Men se, han är här! Tron I väl, att I kunnen undkomma honom? Inbillen I eder, att orsakernas och verkningarnes store fader—den allvetande, verldsdanande Guden — skall gå eder förbi?

Hvad I utsådden, det skolen I ock skörda. Det onda har endast en afkomma — döden. I hundratals år hafven I fostrat och uppmanat det onda. Hvarför klagen I då öfver, att dess vidunderliga afkomma nu är här med svärd och brandfacklor? Hvad annat väntaden I er väl? Trodden I kanhända, att ondskan skulle frambringa englar?

Edra förfäder upprättade och legaliserade slafveriet för mer än tre århundraden tillbaka. Hvad var det väl då, som de ofria ropade till dem? Hvad suckade modren, som slets från sitt barn, hustrun, som skildes från sin man på slafauktionen? Hvem ibland eder brydde sig om dessa af pisksläugar sönderslitna kroppar, dessa förnedrade och hopplösa menniskolif? De voro glada, de sjöngo och dansade och sade: "Gud sofver."

Men en dag kom, då det var ett lik vid hvarje härd. Och ej ett lik af den svarte främlingen, afrikanen, slafven, utan liken af ljusa och vackra

män, deras bildade, manliga, ädla och högt älskade. Och norden och södern sutto, vaggande fram och tillbaka, midt ibland förödelsens styggelse, gråtande högt för deras lif; som aldrig mer skulle återkomma och glädja de sina.

Gud utplånar orättvisa med lidande, ondska med blod, synd med döden. Det är nu för eder lika fåfängt att undfly hans hand som att komma bort från planeten.

TRETTIOFJERDE KAPITLET.

Fursten ger sin sista muta.

När folkhopen nådde de förmögnare stadsdelarne, var det som ödeläggandet egentligen började. Nästan hvart och ett af de vackra, palatslika husen här beboddes af någon af de dömde. Visserligen hade många af dessa flyktat; men den illmarige krymplingen, vicepresidenten, hade förutsett detta och vidtagit mått och steg, för att hindra dem att undkomma. Vid jernvägsstationerna, vid broarne och färjelandningarne, ja t. o. m. ombord på furstens jakter hade stationerats personer, som säkert skulle igenkänna och gripa flyktingarne. Om de också undgingo de faror, hvilka hotade i förstäderna, och nådde landsbygden, skulle de der sannolikt falla i händerna på beväpnade skaror af det uppretade landtfolket, som ströfvade omkring, dödande utan vidare en hvar, som ej bär i sitt ansigte eller på sin person kännetecken af det elände och förtryck, de i så lång tid fått utstå. Det var ej många bland de rike, hvilka ej sig sjelfve ovetande hyste inom sina hushåll och bland sina egna tjenare arga fiender, som hatade dem och väntat på denna förskräckliga dags ankomst, för att få hämnas.

Fursten af Cabano hade genom sina många spioner ganska tidigt erhållit kunskap om den

vändning saken tagit. Han hade då i största hast samlat tillhopa i en handväska alla sina diamanter och andra juveler af stort värde, hvarpå han kallat till sig Fredrika, sin vackra mätress, som det ej var utan, att han älskade en smul. Han hade fyllt hennes och sina sina egna fickor med guldstycken, och efter att ha beväpnat sig med svärd och pistoler, hade han tagit Fredrika i handen och skyndat i största förskräckelse ned till flodstranden. Hans vackra jakt låg ett stycke ute på strömmen. Han försökte ropa an någon af dess besättning, men intet svar erhölls från fartyget. Han såg sig omkring. Kajerna voro folktomma; de få båtar, som syntes till, voro fastlästa vid sina jernringar i kajen.

Han som varit herre och befallt öfver så många tjenare, stod nu hjelplös. Han ropade af alla krafter, han stampade i marken och hängaf sig åt de vildaste svordomar. Han, som kallblodigt dömt tio millioner menskliga varelser till döden, fasade nu sjelf för utsigten att mista sitt lif. Han vände tillbaka, tagande Fredrika med sig, för att gömma sig bland det tjocka buskaget i trädgården. Der kunde han ju möjligtvis påträffa någon af sina tjenare, som förblifvit trofast, och då skulle nog denne anskaffa en båt åt honom och föra honom i säkerhetombord ut på jakten.

Men — likt det annalkande dånet från en orkan, när den sopar marken och bryter väldiga stammar som rön, kom nu den rasande folkhopen,

Den befinner sig allaredan inpå portarne. Han försöker gömma sig med sin följeslagerska i en alle, bildad af lummiga cedrar, och de trycka sig

skälfvande ångest mot den kalla marken. Hur svag, hur ödmjuk är nu ej herrskaren öfver millioner menniskor! Hur svunno ej alldeles bort alla tankar på jordisk härlighet i denna stund! Han ryser, han darrar — han söker till sist sin tillflykt i bön. Han riktar blodsprängda ögon mot himlen, han tror sig upptäcka skymten af en Gud, en barmhertig Gud, som älskar *alla* sina barn. Ehuru hon hvarken hyser kärlek eller aktning för honom, kan Fredrika icke undgå att känna medömkan med den man, som ligger skälfvande och bäfvande bredvid henne. Kan detta vara samme man, som med herrskaremin för endast några dagar sedan uppgjorde planer till så många medmenniskars förderf?

Lyssna till det förfärliga tumultet! Han hör det ända hit, hur fönsterrutor krossas och dörrar sönderslås med yxor. Folkhopen har tagit palatset i besittning. Den söker öfver allt, utan att kunna finna honom.

Nu bege sig upprorsmännen ut i trädgården. De genomleta hvarje ställe, hvarje vrå — likt blodhundar, som förlorat spåret.

Från sitt gömställe hör fursten en svag pojkröst, som säger: "De vände tillbaka från floden och gingo in här." Det är en af krymplingens spioner, som vaktat honom. "Hitåt! Hitåt!" ropas det. I nästa minut störtar hopen fram till alleen, der fursten gömt sig. Ledaren för hopen är en vild, jättelik person, svart af dam och bestänkt af blod — andras blod.

Fursten reste sig upp, när han såg sig upptäckt. Han vände sig om, liksom han ämnat försöka springa från sina förföljare; men hans

ben ville ej bära honom. Hans ögon stirrade vildt framför sig; hans hand sjönk till sidan, när han ville gripa sitt svärd och försvara sig. I samma ögonblick hördes en knall. Någon af hopen hade aflossat sin pistol mot fursten, som träffades af skottet i bakre delen af nacken, på samma ställe, der ett århundrade förut den hämnande kulan träffat presidenten Lincolns mördare. Med ett rysligt skri föll fursten till marken. Smärtorna från skottet voro så förfärliga, att han — feg som han var — ropade åt hopen: "Döda mig! Döda mig! "En arbetare, hvars medlidande rördes, trädde fram ett steg och ämnade med ett pistolskott ända furstens lidande; men krymplingen slog vapnet åt sidan.

"Nej," sade han, "må han nu i några timmar få erfara något af det elände, de lidanden, som han och hans gelikar under århundraden pålagt menskligheten! Tusen år af lidanden skulle icke uppväga det onda han gjort, Hans sår är dödligt; hans kropp är redan förlamad, men känslan af smärta är qvar. De fördömda i afgrunden kunna icke lida värre än han nu gör. Kom härifrån!"

Cæsar hade observerat Fredrikas flykt, när fursten sköts. Han skyndade efter henne, och snart hade krymplingen anledning till ett af sina demoniska skratt, när han såg den jättelike Cæsar återvända, dragande Fredrika vid håret efter sig, på samma sätt som vi ofta sett trollpackor afbildas, då de släpa barn, dem de fångat, till sina farliga boningar.

Fursten fortfor att jemra sig och yttra det ena smärteskriet efter det andra. Han bad oupp-

hörligt någon döda honom och befria honom från hans olidliga smärta.

Väl en timme hade förgått, och tystnad rådde, med undantag af hans rop. Folkhopen hade fortsatt sin väg till ny blodig förödelse.

Fursten hörde prassel i sin närhet och derefter smygande steg. En tjuf, sökande efter rof, närmade sig. Fursten undertryckte det skri af smärta, som höll på att bana sig väg öfver hans läppar, och tilltalade den kommande.

"Kom närmare!" Tjufven trädde fram till honom.

"Skulle du icke döda en menniska, för att komma åt ett hundra tusen dollars?" frågade fursten.

Tjufvens ansigte förvreds till ett elakt grin, och han nickade med hufvudet. Det betydde så mycket, som att han icke skulle tveka att begå mord för en tusendedel af den nämnda summan.

"Jag är dödligt sårad och lider gräsliga smärtor," fortfor fursten med stora ansträngningar att bekämpa hvad han led. "Om jag omtalar för er, hvar ni kan finna ett hundra tusen dollars, vill ni då stöta min knif genom hjertat på mig och döda mig?"

"Ja," svarade tjufven.

"Tag då min knif, så skall jag omtala, hvar ni kan finna penningarne."

Tjufven tog knifven, som han girigt betraktade. Dess skaft var af guld och besatt med diamanter.

"Men om jag nu omtalar detta för er," fortfor fursten, som på grund af att han sjelf var en skurk, misstrodde alla andra för skurkaktighet,

"så kanske ni låter mig ligga qvar här och lida en långsam, qvalfull död?"

"Nej," sade tjufven, "jag lofvar er vid min heder att icke göra det?

En tjufs heder!

Fursten låg ett par minuter, tyst tänkande. Derpå sade han:

"Böj er ned mot mig, linda edra armar om mig! Jag kan inte hålla er fast med mina händer ty de äro förlamade, men om ni låter mig falla, tag med tänderna i en flik af er rockkrage, kan ni inte komma från mig, utan att först döda mig. Jag skall då omtala för er, hvar skatten finnes."

Tjufven gjorde som fursten sagt. Han lade sina armar om fursten och lyfte honom på detta sätt upp till sig. Han lät fursten bita sig fast i rockkragen och derpå hörde han fursten mumla:

"Penningarne äro i min väska."

Utan att yttra ett ord lyfte tjufven sin högra hand, i hvilken han höll knifven, och stötte denna djupt in genom furstens hjerta.

Så hade då dessa penningar, som med blod utpressats, som med våld och orättvisa tagits från slägten efter slägten, till sist tjenat att köpa åt dem, som ärft dem, en eländig död — i armarne på en tjuf.

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Den befriade fången.

Vid två-tiden samma dag återkom Max till hemmet. Han var höljd af dam, smuts och krutrök, men det fans ingen blodfläck på honom. När jag inträdde i förmaket, öfverraskades jag på det högsta af att se en främmande der. Jag behöfde icke länge sväfva i tvifvel angående hvem det var. Han och Max' mor slöto sig intill hvarandra i en stark omfamning.

Han var en ömkansvärd företeelse. Lång och mager, med kort hår och stubbigt skägg båda snöhvita. Han ingaf föreställningen att ha åldrats i förtid; hans rygg var böjd som på en gubbe, hans bleka hy påminde om plantor, som aldrig fått sol. Hans blick hade något försagdt och sorgesamt i sig, som om han i lång tid tjenat under brutala herrar; hans händer voro grofva och valkiga efter hårdt arbete. Han hade ej någon rock på sig och hans öfriga klädedrägt var tydligen icke i går kommen från skräddaren.

Han gret som ett barn i famnen på sin maka. Han satte sig slutligen på en stol, som Max hemtat åt honom, och dennes mor satte sig vid sidan af honom, hållande hans händer i sina och talande tröstande och uppmuntrande ord till ho-

nom. Han tycktes ej vara sig sjelf rigtigt ännu, han såg sig omkring med en frågande blick, liksom om han tviflade på, att denna lycka verkligen var hans. Dessemellan kastade han en skygg, ängslig blick åt dörren, som om han väntade att få se sina forna grymma herrar inträda och föra honom tillbaka till det hårda lifvet igen.

"Detta är — eller var — min far, Gabriel," sade Max, vänd till mig. Han ansigte var brännande rödt och man såg, att det arbetade inom honom.

Jag tog fadrens hand i min och kysste den. Detta var en gång en rik, ståtlig och lärd man, en som blott ville sina medmenniskors väl! Hans enda brott var, att han älskade sina medmenniskor. Huru många sådana män har ej fängelsets portar inneslutit — för att aldrig mera öppnas?

De skötte om honom på bästa sätt, gåfvo honom att äta och påklädde honom fina kläder. Han log på ett barnsligt sätt och strök med handen öfver de fina kläderna. Nu först tycktes han fatta, att han ej längre var fånge — att hans lif äfven hade vänliga händers smekningar att bjuda på.

"Jag är tvungen att gå," sade nu Max. "Med säkerhet skall jag vara här tillbaka i qväll. Jag har en pligt att uppfylla, som icke får försummas.

Han återkom i skymningen. En hemsk eld brann i hans ögon.

"Jag har hämnats min far," sade han till mig i en hes hviskning. Han bad mig följa sig till biblioteksrummet, emedan fruntimren ej borde

få höra, hvad han hade att berätta. Jag läste dörren, och han började:

"Jag hade träffat alla nödiga förberedelser för att hindra grefvens och hans medbrottslingars flykt. Jag visste mycket väl, att de skulle försöka undkomma till hans jakt, som ligger ute i hamnen. Han hade betjenat sig af mutor för åvägabringa min fars olycka; jag begagnade nu hans egna vapen emot honom och mutade hans förtrogne vän, som var kapten på jakten, att öfverantvarda honom i mina händer. Det gick som jag förutsatt; han flydde till jakten och han togs ombord der. Derpå gjorde de honom till fånge och bundo honom med en jerndkedja fast vid masten. Han tiggde och bad på det bevekligaste att få behålla lifvet och återfå friheten. Han hade medfört nästan en förmögenhet i guld och juveler, hvilka han nu erbjöd sin *vän* såsom mutor, ty han anade hvad som skulle komma. Han fick till svar, i enlighet med min uppmaning, att han icke kunde ge bort den der skatten, enär hans *vän* för egen del allaredan lagt embargo på den. Han hade städse trott på guldets makt och använde densamma till åvägabringandet af ondt. Nu såg han saken i ett nytt ljus — nu var han sjelf utan allt.

Efter att ha frigjort min far från fängelset och fört honom hem, föranstaltade jag om de öfriga fångarnes frigifvande, hvarpå jag begaf mig till grefvens jakt. Jag presenterade mig sjelf för honom. Jag sade honom, att jag dragit hans spioner vid näsan — att jag lefvat ett dubbellif, så att säga; att jag tillhörde brödraskapet och

att jag var en af dess ledande andar, och allt med ett enda mål för ögonen, nämligen att få honom och hans medbrottslingar straffade och frigöra min far. Jag sade honom, att de voro alla mina fångar och dömda att lida en förfärlig död tillsammans, men att om de egt hundrade lif, skulle de ändå icke kunnat försona det onda de gjort min far. De hade tvungit honom i åratal att vistas tillsammans med samhällets afskum, att arbeta hårdare än hvad en ung och stark person skulle stå ut med; de hade skiljt honom från hans familj; de hade misshandlat honom som ett osjäligt djur. Han hade lidit tusen dödar. Det skulle icke varit tillräckligt straff att utan vidare döda dem. De skulle lida döden långsamt under de gräsligaste plågor. Men jag ville icke sjelf komma mina händer vid dem.

Jag befalde nu kaptenen och hans män att föra grefven ned i båten och sedan föra oss i land. Han bönföll och tiggde om nåd, men han kunde lika gerna ha talat till stenar.

På flodstranden väntade mig mina män. Mellan sig hade de de andra fångarne — domaren, som låtit besticka sig, åtta af jurymännen, (de fyra andra hade aflidit sedan rättegången), och de fyra vittnena, som falskeligen skaffat min far i fängelset. De voro fastbundna tillsammans. En notarie var närvarande, och de erkände och underskrefvo bekännelsen, att de emottagit mutor för att vittna falskt mot min far och döma honom. De till och med uppgåfvo, huru mycket de hvar för sig erhållit för sitt grymma dåd.

'Jag var endast ett regeringens verktyg,' ro-

pade nu grefven, 'och gjorde såsom den befalde mig att göra.'

'De andra ha allaredan fått sitt straff,' svarade jag, 'och I skolen nu gå ert till mötes.'

Jag befallde nu de andra fångarne att fastkedja honom vid en i midten af kajen stående stark påle. De gjorde detta med största skyndsamhet, medan mina män stodo färdiga att nedskjuta den, som försökte taga till flykten. Grefven sträfvade emot och ropade på hjelp, men snart var han fastbunden vid pålen. Ett fartyg, lastadt med bräder, låg i närheten af kajen, och jag befalde dem att taga af lasten och uppstapla liksom en vägg omkring grefven. Detta verkställdes, och grefven började inse, hvilken förfärlig död som väntade honom. Hans nödrop voro rysliga. Jag talade till honom:

'Var lugn, min bäste grefve. Detta är alls ingenting att jemföra med tjugu års vistande inom fängelsets murar, hvartill ni dömde en hederlig och oskyldig man. Dessutom bör ni komma ihåg, hur ni roat er under dessa år, medan min stackars far fått träla i fångkläder och lida allt möjligt ondt. Ni har lefvat kräsliga, fråssat på rostbiff och äkta viner, medan min far fått nära nog svälta. Den död, jag har utvalt åt er såsom mest passande edra brott, var en gång i tiden helt vanlig; många heliga och goda menniskor gingo till himlen från en sådan dödsbädd, som nu ämnas er — en bädd af eld och aska. Betrakta dessa lydiga personer, som ni en gång begagnade er af såsom verktyg för att åvägabringa min fars olycka — betrakta hur villigt de nu arbeta för att skaffa er en riktigt varm timma

Åh, huru lättledd och ondskefull den menskliga naturen ändå är! Vi begagna oss af dess onda böjelser till vår fördel — men så kommer det en dag, då vi sjelfva varda offer. Och då, min bäste grefve, anse vi oss otacksamt behandlade och föreställa oss, att våra heligaste känslor sårats. Nu har er stund kommit — bered er på döden! Bed, bed, om ni tror att Gud lyssnar till en bön från en, som gjort så mycket ondt, som ni. Han är den ende, som det lönar mödan att vända sig till nu."

"Tänd på högen!" sade jag nu till domaren. Denne eländige usling, troende sig kunna rädda sitt eget lif genom att visa sig ifrig med att åtlyda mig, lade sig på knä och försökte stryka eld på en tändsticka. I följd af den häftiga blåsten gick det icke så lätt; men slutligen fick han eld i den torra brädhögen. Inom få minuter brann det högt och grefven hördes yttra hjertslitande rop, der han stod i midten af den förfärliga lågan.

Jag gaf nu en öfverenskommen signal åt mina män, och på mindre än en minut voro de andra fångarne bundna till händer och fötter. De bådo utan uppehåll om förskoning.

"Det var bra gjordt af er, mine herrar, verkligen snillrikt gjordt," sade jag till dem, att spela min far det sprattet att döma honom till en lefvande död i fängelset. I gingen förnöjdt hem med köpeskillingen för min fars frihet i er ficka. Åh, det var ett snillrikt drag; men allting har sina om ock sena följder. Nu är det er tur. Kasta in dem!"

Mina män kastade dem in i den brinnande hö-

gen och de, den usle grefven och hans verktyg, ledo tillsammans sitt välförtjenta straff.

Jag hade, slagen af förskräckelse, lyssnat till Maximilians rysliga berättelse. Jag betraktade honom och såg, att han ej var den samme som förut. Genom att grubbla öfver den orättvisa och grymhet, som vederfarits hans far, hade — jag fruktade så — hans förstånd i en viss grad förvirrats, så att blott en enda tanke föresväfvade honom , nämligen *hämd.*

"Käre Max," sade jag, "för himlens skull låt Kristina och din mor aldrig få kunskap om denna förfärliga episod. Det var en vansinnig handling. Försök att ej sjelf minnas den! Deras brott ha nu försonats med deras blod. Det är bäst för dig, att du reser härifrån, från platsen för dessa rysliga scener, eljest fruktar jag för ditt förstånd."

Han svarade mig icke på en stund, utan blickade tankfullt framför sig. Derpå vände han sig till mig, och sade i en häftig ton:

"Är det ej rätt att hämnas? Är det ej helt enkelt rättvisa?"

"Kanske att det så är i många fall," svarade jag," och jag tror, att ingen skulle ha klandrat dig, om du tagit dessa usla personers lif med din egen hand. Kom dock ihåg, att "hämden är min, säger Herren." "Den tortyr, du lät dem undergå, var förfärlig."

"Det var rättvisa straff," svarade han. "Hvad är väl döden? Blott och bart ett slut på lifvet, ett medvetandets upphörande, kanhända. Detta är ej försoning för ett sådant brott, som att döma en oskyldig till långa års lidanden, då hvarje dag

bragte hjertat förfärligare qval, än sjelfva döden förmår."

"Det tjenar till ingenting att tala mera med dig derom," sade jag. "Du har orätt, men jag älskar dig ändå, Max. När du med ditt ömma och goda hjerta kan hämnas så grymt, då är sinnet sjukt. Hvem är skulden till, att ärliga och goda menniskor förvandlas till snart sagdt vilddjur? Detta är ej det minsta onda, som förtryckarne åstadkommit. De ha gjort den menskliga naturen värre i stället för bättre."

TRETTIOSJETTE KAPITLET.

Cæsar uppreser sitt monument.

"Hvilka nyheter har du eljest att omtala?" frågade jag.

"De mest förvånansvärda du någonsin hört," svarade Max.

"Hvilka då?"

"Jo, Cæsar har kommit på en den mest befängda ide, man kan föreställa sig."

"Ha således samtliga medlemmarne af exekutivkomiteen blifvit tokiga?" frågade jag.

"Det ser så ut, och det är ej stort att förvånas öfver. De händelser, som egt rum, få tjena som förklaring. Nu skall du få höra! Sedan jag hämnats min fars lidanden, begaf jag mig i väg för att uppsöka Cæsar. Jag hörde uppgifvas af andra medlemmar af brödraskapet, hvilka jag mötte på gatan, att Cæsar befann sig i furstens palats. Jag skyndade dit, enär det var nödvändigt för mig att med honom rådgöra om vissa saker. En stor skara menniskor var församlad rundt om palatset, som blifvit ett slags högqvarter. I sjelfva verket hade Cæsar tagit palatset i besittning för sin egen personliga del och ämnade helt enkelt hädanefter bo der. Jag träffade på honom i rådskammaren! Du kan inte föreställa dig, hur han såg ut. Dam hade fastnat

i det klibbiga blodet, hvarmed han var bestänkt öfver kläderna och i ansigtet, och han liknade mera en neger än något annat. Hans yfviga hår stod på ända lik manen på ett vilddjur. Han hade druckit, det syntes tydligt; hans ögon rullade vildt. Svärdet vid hans sida var betäckt af en blodskorpa ända till fästet. Han var ovanligt upprörd och ordentligt skrek, när han talade. Han såg ut som en djefvul i menniskohamn. Bakom honom sutto hopkrupna och gråtande en del unga, sköna qvinnor. Sultanen hade redan börjat samla kring sig sitt harem. När han såg mig komma, sprang han mig till mötes, och utropade:

"Hurra, gamle gosse! Detta här är något helt annat än att knoga med odlandet af potatis vid Saskatschewan eller att hålla sig gömd bland Louisianas negrer. Ned med fåmannaväldet! Åt fanders dermed! Hurra! Detta är mitt palats — jag är kung nu! Hör du, hvad tycker du om de der skönheterna?" fortsatte han, pekande bort till de förskräckta qvinnorna. "Äro de icke vackra, hvad? De tillhöra mig, hvarenda en."

I detsamma trädde en af officerarne fram till Cæsar och frågade:

"Hvad skola vi göra med de dödade?"

"Slå ihjel dem!" skrek Cæsar. "Döda dem och må hin taga dem!"

"Men de äro allaredan dödade, herr general," svarade officeren, som var en orubbligt lugn karl, fullkomligt nykter.

"Då är ju allting bra," svarade Cæsar. "Om de äro dödade — nå, det är slutet på dem, vet jag. Kom i stället hit till bordet, Bill, och tag dig en styrkedryck."

"Vi ha öfverlagt om saken oss emellan," fortfor officeren. "Flera gator äro öfverfyllda af lik, så att trafiken hindras. Det kan ej vara mindre än en fjerdedels million menniskor, som dödats, dels soldater och dels af stadens borgare. Det är varmt i luften, och liken skola snart börja ge ifrån sig en stank, som lätt kan framkalla en förfärlig pest. De, som dogo af förgift, börja redan stinka. Vi ha ej vågat vidtaga några vidare åtgärder, utan att först erhålla eder tillåtelse, och jag har kommit hit för att emottaga edra befallningar."

"Bränn upp dem!" sade Cæsar.

"Vi kunna icke göra detta, emedan de äro en så stor mängd. Det skulle blifva ett ofantligt arbete att begrafva dem.

"Kasta dem i en hög," sade Cæsar.

"Det vore icke bra, ty den stank, de gåfve ifrån sig medan de förruttnade, skulle bli outhärdlig, för att nu icke tala om de sjukdomar det skulle framkalla."

Cæsar stod för en stund, blickande på oss med glanslösa ögon. Slutligen syntes han ha fått en ide; han lyfte på hufvudet, och i hans ögon brann en hemsk eld. Han skakade på det väldiga hufvudet.

"Jag har det!" utropade han. "vid Gud, det är en präktig ide! Bygg en pyramid af dem och slå sedan cement öfver dem, och låt dem qvarstå såsom ett monument öfver denna dags härliga arbete. Hurra!"

De närvarande gåfvo sitt bifall tillkänna. Kung Cæsar hade allaredan samlat en skara hofmän kring sig.

"Ja, vi skola bygga ett monument, som skall stå i evärdliga tider. Du, Bill, skall bygga det .... och .... men .... låt mig se .... det får ej bli en pyramid, det skall vara en kolonn .... *Cæsars kolonn*, vid Gud! Den skall räcka till skyarne. Om det ej finnas tillräckligt med döda att bygga den med, så döda flera. Här är ingen brist. Gamle Thingumbob, som bodde här förut — i mitt palats — sade, att han skulle döda tio millioner menniskor i dag. Men han kom inte åt att göra det. Han slapp det besväret. Han fick sjelf resa hädan, och jag har lagt embargo på den allra vackraste tösen han hade i sitt hushåll .... Ja, bygg den der kolonnen, Bill, — bygg den hög och stark! Och du måste från din långbente vän skaffa en passande inskription, Max. Hör du det? Det måste vara någonting snillrikt. Vi skola, vid Gud, bygga ett monument, som skall öfvergå alla de pyramider, som någon annan Cæsar uppfört. *Cæsars Kolonn!* Hurra!"

Och det odjuret började dansa och jubla, vid tanken på sitt förslag.

Bill skyndade i väg. De ha omkring sextio tusen fångar — personer, som icke tillhörde de dömdes antal, utan köpmän och andra yrkesidkare. Förslag hade väckts, innan jag ditkom, att dessa skulle dödas; men jag föreslog nu, att de i stället skulle användas vid arbetet med uppförandet af Cæsars Kolonn, och att de skulle få behålla lifvet, om de arbetade snällt. Detta vardt beslutadt. De hålla nu på med byggandet af monumentet på Union Square. Tusentals personer äro sysselsatta med att sammanhemta

de dödade. Andra skaffa fram cement, sand o. s. v. Stora kistor af bräder ha hopspikats, omkring fyrtio fot breda och femtio fot långa och fyra fot höga, i hvilka de döda kropparne skola läggas i rader tätt intill hvarandra. I midten af kolonnen blir ett tomrum, omkring fyra fot i fyrkant, löpande från marken ända upp till kolonnens topp, och i denna kavitet är det meningen att anbringa dynamit. Trådar komma att ledas derifrån ut mellan lagren af döda kroppar, så att om någon försöker förstöra kolonnen eller bortflytta någon af kropparne, en explosion blir följden. Det skall arbetas på kolonnens uppförande natt och dag, ända tills den är färdig. Brödraskapets medlemmar ha med särskildt stort intresse omfattat ideen, enär monumentet på sätt och vis kommer att symbolisera deras egna triumfer.

''Jag vill minnas, jag läst någonstädes om, att för flera århundraden sedan en arme af hvita krigare inbröt i någon af dåtidens barbariska stater. De besegrades emellertid af infödingarne och hvarenda krigare dödades. Mohrerna togo deras döda kroppar och kastade dem tillhopa i stora högar och ännu i denna dag finnas de hvitnade benen och de grinande hufvudskallarne qvar — en pyramid af menniskoben —, tjenande såsom en hemsk varning för andra, som möjligen skulle vilja företaga sig att eröfra landet. Cæsar måste bestämdt ha hört talas om denna förfärliga segertrofe."

''Det är möjligt, men det kan också hända, att i hans egen hjerna denna ide upprunnit."

Vid middagen syntes Max' far vara bättre.

Han stälde många frågor till sin son angående upproret. Han sade slutligen:

"Om den illvillige person och hans medbrottslingar, som burit sig så grymt åt mot mig, skulle tagas till fånga, önskar jag, att du för min skull icke måtte straffa dem. Öfverlemna straffet åt Herren och deras egna samveten."

"Jag skall göra som du säger, min far," svarade Max.

Fru Phillips uttryckte sig hysa samma förlåtande, milda tänkesätt som fadren. Jag vågade icke se upp, men framför min själs ögon tedde sig en ryslig bild af det brinnande bålet, med grefven fastkedjad i midten, och sedan såg jag hur varelser, bundna till händer och fötter, kastades af starka armar in i bålet. En förfärlig syn, som kom mig att rysa!

Efter att ha gifvit stränga befallningar åt vakten att noga bevaka huset, begåfvo vi oss, Max och jag, i väg. Vi voro väl beväpnade och buro våra röda kors samt åtföljdes af ett par af våra mest pålitliga män.

Hvilken syn mötte oss ej! Allmän oordning herskade. Inga spårvagnar eller ekipager stodo att finna. Tjufvar och mördare svärmade omkring oss. Scener af död och plundring öfverallt. Vi gingo tätt tillsammans med våra vapen i händerna, beredda att försvara oss.

Våra röda kors skyddade oss mot att bli öfverfallna af brödraskapets medlemmar, och tjufvarne vågade sig icke på oss, när de sågo oss beväpnade. Vid en tvärgata sammanträffade vi med en vagn, lastad med döda kroppar, som var på väg till monumentet. Körsvennen, som till-

hörde Brödraskapet, igenkände Max och inbjöd oss att taga plats bredvid honom på åkdonet. Vi antogo inbjudningen och klefvo upp på vagnen. I dödens sällskap passerade vi nu sakta genom Broadway, som var öde och öfvergifven, med undantag af hvad brottet beträffade. Alla butiker voro förstörda; döda kroppar lågo här och der, och allt emellanåt varseblefs ett nedbrändt qvarter liksom sträcka svartnade armar mot himlen i bön. När vi närmade oss Union Square, tedde sig för våra blickar en förvånande syn — sådan som verlden aldrig förut varit vittne till. Stora, sprakande eldar kastade ett flammande sken öfver det arbete, som förehades; till tusental uppgående skaror hade församlats, för att åse uppförandet af det hemska monumentet, hvarom ryktet redan spridt sig vida omkring. De voro till största delen medlemmar af Brödraskapet eller något af de lägre ordnarne och visste med sig, att de ingenting hade att frukta från upproret. Många fruntimmer funnos ibland dem. Inom den krets af mörka, passionerade ansigten, som åskådarne bildade, var äfven samlad en skara af helt annat utseende. Det var fångarne, som verkstälde arbetet. Många af dem voro gråhåriga; somliga voro blodiga till följd af sår i hufvudet eller på kroppen; alla voro bleka och förskräckta. Många voro klädda i trasor, andra nästan halfnakna. De vågade knappast se upp från sitt arbete, af fruktan för piskan i deras hand, som förestodo arbetet. Max utpekade för mig flera, som varit framstående köpmän, advokater och prester. De hade detta dystra, förfärade utseende, som menniskan får efter en för-

färlig jordbäfning, då de förlorat allt och inte äro säkra på, att ej marken i nästa ögonblick vidgar sig och uppslukar dem också. Det var anarkien, satt i scen — intelligensens representanter uträttande arbetet och den råa styrkans män utdelande befallningarna. Den vanliga ordningen hade vändts upp och ned. Det påminde något om hvad Swift förtäljer i en af sina historier om landet, der menniskorna voro tjenare åt hästarne.

Vagnar körde fram, ett halft dussin för hvar gång, och deras hemska innehåll kastades på marken, på samma sätt, som om det varit famnved. Derefter grepo fångarne liken, en fattande tag i hufvudet på den döda kroppen, en annan i benen, och buro dem bort till de personer, som stodo innanför de förut uppförda brädkistorna, och som lade kropparne i rader, såsom de fått befallning att göra. När en af dessa kistor var fullpackad, utslogs det flytande cementämnet deröfver. Det hårdnade nästan genast, och de döda voro sålunda begrafda för alltid. Derefter lyftades brädkistan bort, och arbetet påbörjades med dess fyllande på nytt.

Medan jag stod och betraktade dessa scener, hördes ett högt, hjertslitande rop. En ung man, som hjelpte till med att bära de döda kropparne, släppte sitt tag och föll till marken. Jag gick bort till honom. Han låg der suckande och jemrande sig. Han hade tyckt sig igenkänna den, hvars döda kropp han bar — det var en qvinna. Han hade betraktat närmare de förvridna, blodbesudlade dragen — *det var hans maka!*

En af vakterna höjde i detsamma sin piska, för att slå till den på marken liggande; men jag

lyckades tillbakahålla hans arm. Den stackars fången hade omfamnat den kalla kroppen af sin maka och hviskade ömma, kärleksfulla ord till henne, som aldrig mera skulle höra hans stämma. Vaktkarlen hotade mig, men den omkringstående folkmassan hade äfven rörts till mildare känslor och tog mitt parti. Man lät den stackars fången taga sin döda maka på sina armar och bära bort henne. Ingen vet hvart — ingen vet hvilket slut denna rörande scen fick.

Jag närmade mig kolonnen. Den var redan flera fot hög, och stegar hade rests, uppför hvilka man bar de döda.

Jag lade märke till en person, med ett rått och grymt utseende, som smög sig omkring bland fångarne, kikande först den ene, så den andre i ansigtet, liksom sökte han någon. Icke långt från den plats, der jag stod, var en trasig, gammal, gråhårsgubbe i färd med att, jemte en annan, som var lika gammal och grå, bära bort en af de döda kropparne. Den förstnämnde varseblefs af den smygande karlen. Denne gaf till ett svagt utrop af glädje. Han trädde fram till den gamle.

"Ha, din gamle hjertlöse syndare, jag har ändtligen träffat på dig. Det var du, som vräkte min sjuka hustru ut gå gatan, derför att hon inte kunde betala hyran. Nu är det min tur.

Den gamle mannen kastade sig på knä och bad om förbarmande. En knall hördes — den gamle mannen hade träffats i tinningen af mördarens kula och föll framstupa öfver den döda kropp, han burit på.

"Raska på!" skrek vakten, höjande piskan.

"Två i stället för en — så mycket bättre. — Bären dem bort!"

Det var upprörande händelser. Jag kände mig vek om hjertat. Max trädde fram till mig.

"Så blek du är!" sade han.

"För mig bort härifrån, eljes tror jag, att jag svimmar," svarade jag.

Vi återvände hem i ett annat af revolutionens åkdon — en likvagn.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Andra dagen.

Det var en förfärlig natt. Stora skaror af landtbor från kringliggande trakter strömmade in till staden. De voro nu icke längre desse ärlige, rättframme odalmän, som i en förgången tid slöto sig till en Washingtons, en Grants eller en Shermans här och kämpade i dess leder som tappre och patriotiske soldater. Det var grymma, blodtörstiga afkomlingar af dessa — vildsinta trälar, — som ansågo en hvar, den der egde någonting, för sin fiende. De bröto sig in hos vän och ovän utan åtskilnad och mördade män, qvinnor och barn. De egde ingen annan tanke än att plundra.

En af våra män kom vid midnattstid och sade:

"Hör ni dessa nödrop?"

"Ja," svarade jag.

"De hålla på att mörda grannfamiljen."

Det var snälla, goda menniskor, som aldrig gjort en mask för. Men i denna ödeläggelsens malström togs ingen hänsyn — goda och dåliga fingo följas åt.

En annan kom springande och sade:

"De anfalla huset."

"Hvar?" frågade jag.

"De bryta ned ytterdörren."

"Kasta en handgranat," svarade jag. De fege mördarne läto skrämma sig och flydde.

Hela natten fortfor detta sakernas förfärliga tillstånd. De mörka gatorna svärmade af mördare. Eldsvådor rasade på flera ställen och vid det flammande röda skenet tedde sig de rysligaste scener, man någonsin sett maken till.

Jag intogs af fruktan, att någon skulle antända äfven vårt hus. I så fall skulle vi få att välja mellan att brännas till aska eller mördas af den rasande pöbeln.

Ingen i huset sof. Max satt för sig sjelf, försänkt i tankar. Månne han ej — för sent! — insåg, hvilket förskräckligt resultat han hade hulpit till att framkalla? En sådan katastrof hade han bestämdt ej beräknat. Tidigt på morgonen begaf han sig, åtföljd af tre af sina män, ut i staden.

Vi åto frukost under tystnad. Det förekom mig nästan, som om vi inte egde rätt att äta midt ibland all denna död och förödelse.

Efter en stund hördes en hård knackning på yttre dörren. Jag frågade från insidan, hvem det var. En grof röst svarade:

"Jag medför ett bref till er."

Då jag fruktade, att det allenast var ett försök af mördareskaran att bereda sig väg in i huset, vågade jag icke öppna. Jag slängde emellertid från ett fönster ofvanför dörren ett långt snöre ut till den väntande och tillropade honom att fästa brefvet vid snöret, hvilket han gjorde. Jag fann brefvet vara ett smutsigt, groft omslagspapper, på hvilket med nästan oläsliga kråkfötter följande ord stodo skrifna:

Hr Gabriel, Max' vän: — Cæsar vill ha det der, som skall stå på framsidan af kolonnen Bill.

Jag förstod till en början ej hvad meningen var. Slutligen kom jag att tänka på, att dermed afsågs den inskription hvarom Cæsar talat med Max. Jag bad budbäraren vänta och satte mig ned för att på baksidan af omslagspapperet skrifva det begärda. Efter en stunds eftertänkande skref jag följande

Detta stora Monument

är

upprest af

CÆSAR LOMELLINI,

Förstörelsens brödraskaps befälhafvande general,

till minne af

DEN MODERNA CIVILISATIONENS

DÖD OCH BEGRAFNING.

Det är sammansatt af liken utaf en fjerdedels million menskliga varelser, hvilka en gång voro styresmän eller verktyg åt styresmännen i denna mäktiga, men tyvärr förstörda stad.

Det hela styrdes af ledare, hvilka voro allt igenom dåliga.

De förderfvade domstolarna, juryerna, tidningarna, de lagstiftande församlingarna, kongresserna, valurnorna samt folkets hjertan och själar.

De bildade jättelika kombinationer för att plundra de fattige, för att göra de eländige allt eländigare samt för att taga ifrån dem som hade minst och gifva det åt dem, som hade mest.

De använde den fria styrelsens maskineri till folkets förtryckande; de gjorde friheten till en

vrångbild och dess traditioner till ett hån; de drefvo rättvisan i landsflykt och installerade i dess ställe grymheten, okunnigheten, förtviflan och brottet.

Deras hjertan voro hårdare än den understa qvarnstenen; de förnedrade menskligheten och förolämpade Gud.

Slutligen upprörde förbittringen sjelfva himmelens salar, och den öfveransträngda menniskonaturen reste sig på jorden till ett allmänt uppror.

De förgingos genom de verktyg, som deras egen ondska frambragt, och här ligga de, begrafna i sten och hopade rundt omkring sprängämnen, lika förstörande som deras eget lif. Vi afsky deras brott, på samma gång som vi gråta öfver deras missöde. De utgjorde kulminationen af århundraden af dålig styrelse, och de ledo ett förfärligt straff för många generationer kortsynta och sjelfviska förfäders synder, så väl som för sin egen grymhet och elakhet.

O menniska, låt detta monument stå för alltid!

Skulle civilisationen någonsin ånyo uppblomstra på jorden, må menniskoslägtet då komma hit och se på denna himmelshöga pelare samt lära sig bekämpa sjelfviskheten och lefva rättfärdigt! Må vårt slägte af denna skräckinjagande likhop lära sig den stora regeln, att ingen jordisk styrelse kan ega bestånd, hvilken icke är grundad på barmhertighet, rättvisa, sanning och kärlek!

Jag fäste snöret kring papperet och befordrade det tillbaka till det väntande budet på samma sätt, som jag fått det.

Vid middagstiden återkom Max. Hans kläder

voro sönderrifna, hans ansigte blekt, hans ögon blickade vildt och oroligt, och kring hans panna var en hvit bindel, fläckad med hans eget blod. Kristina gaf till ett förskräckt skri, och hans mor svimmade.

"Hvad felas dig, Max?" frågade jag. "Hvad är å färde?"

"Allt är förgäfves, svarade han i en ton af förtviflan. "Jag trodde, jag skulle förmå bringa ordning fram ur den kaotiska förvirringen och ombilda samhället; men jag inser, att det är omöjligt. Min dröm om Utopia är slut."

"Hvad har då händt?" frågade jag.

"Jo, jag begaf mig tidigt i morse till furstens af Cabano palats, i akt och mening att söka förskaffa mig Caesars medverkan. Han hade emellertid lefvat lusteliga hela natten och befann sig nu till sängs, djuriskt berusad. Jag gick derefter ut för att rådslå med folkmassan. Men en annan olycklig omständighet gjorde detta om intet. I går qväll rymde vice presidenten — juden — sin väg i en af Demonerna, medtagande ett hundra millioner dollars, som öfverlemnats åt honom att förvara."

"Hvart reste han?" frågade jag.

"Ingen vet detta. Han medtog flera af sina vänner, tillhörande hans egen ras. Det uppgifves ryktesvis, att han begett sig af till Palestina, der han ämnar göra sig till kung i Jerusalem och med sin ofantliga rikedom återställa Salomos härlighet och den judiska rasens forna välstånd, midt ibland den öfriga verldens ruiner.

Hvad inverkan hade underrättelsen om hans flykt på folkhopen?"

"En förfärlig verkan. Arbetarne äro nu halft vansinniga med sina misstankar, som ständigt förnyas och förvärras af allehanda kringflygande rykten. De samlades till ett oerhördt antal rundt om palatset, för att förhindra, att Caesar skulle kunna komma i väg i likhet med krymplingen. De tro, att Caesar äfvenledes har i sitt förvar ett hundra millioner dollars, hvilken summa han gömt i palatsets källare. De skreko och väsnades och begärde, att han skulle visa sig. Tumultet var förfärligt.

Jag reste mig för att tala till hopen från palatsets trappa. Jag sade dem, att de inte behöfde frukta för, att Caesar skulle öfvergifva dem — jag nämde för dem, att han låg dödfull i sin säng — och att om de trodde sig ha skäl att befara förräderi, de ju kunde utnämna en komite att granska och genomleta palatset, för att finna de gömda skatterna. Jag lade dem vidare på hjertat, att en stor fara hotade dem, en fara, som de ännu icke varseblefvo eller tänkt på. Det var nödvändigt, att de skaffade sig något slags styrelse, som alla måste lyda. Om de ej gjorde detta, skulle de snart finna sig vara utan lifsmedel, ansigte mot ansigte med hungersnöden. Jag förklarade för dem, hvad jag menade härmed, nemligen att denna stads till tio millioner uppgående befolkning hade erhållit största delen af sina födoämnen från andra delar af landet. Tusentals vagnslaster hade förut dagligen anländt; men nu hade all trafik upphört. Folkhopen hade allaredan förtärt all den mat, som fans i butikerna, och i morgon skulle första känslan af hunger inställa sig. Jag framstälde för dem hvad

det skulle leda till, om en skara på tio millioner menniskor lede af svält.

De förhöllo sig tysta, liksom de öfvertänkte mina ord. En man i hopen frågade:

"Hvad vill ni då råda oss att göra?"

"Tillsätta en provisorisk styrelse. Utväljen en person, hvars befallningar ovilkorligt åtlydas. En rådsnämnd, för att biträda honom, måste derefter utses. De af er, som äro lokomotivförare och konduktörer och känna till skötandet af trafiken på de olika banorna, böra återvända till sina respektive platser, och de måste efteråt bege sig af till landsbygden och förskaffa oss kött, mjöl, vegetabilier och andra nödvändiga lifsmedel, i utbyte mot hvad I egen i form af kontanta pengar eller dyrbarheter.

"Han vill sjelf bli kung," utropade nu någon.

"Ja," tillade en annan, "och tvinga oss alla till att slafva med arbete igen."

"Han är allt en fördömd aristokrat i alla fall," sade en tredje.

Der voro några, som voro förståndiga nog att inse, det jag hade rätt, och pöbeln delade sig med ens i två partier, mellan hvilka snart ett vildt handgemäng uppstod. Flera dödades. Tre vilda sällar rusade mot mig; jag nedsköt den ene och sårade den andre svårt nog, att göra honom oskadlig. Den tredje högg med sitt svärd och skulle ha dödat mig, om ej min tjocka hatt borttagit styrkan af hugget. Jag erhöll endast ett lätt köttsår. I det han lyfte sin arm för ett nytt hugg, nedsköt jag äfven honom. Mina vänner tvungo mig till reträtt genom palatsets dörr, framför hvilken jag stått. Vi slogo dörren i lås,

för att hindra den rasande massan från att intränga. Jag flydde genom en bakdörr och kom på så vis hit tillbaka."

"Allt hopp är försvunnet," tillade han sorgset, och det återstår oss ej annat än söka sätta oss sjelfva i säkerhet.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

Flykten.

"Ja, vi böra icke qvarstanna här en natt längre," svarade jag. "Betänk, hvad skulle det bli af oss, om eld utbröte i vårt qvarter?"

Han såg på mig med en halft frågande, halft förskräckt blick.

"Jag skulle ifrigt offra mitt eget lif, om jag dermed förmådde hämma denna hemska förödelse. Men det är förgäfves och vi måste begagna oss af flykten."

Han satte sig ned för att tillskrifva general Quincy. Han gjorde tre afskrifter af sitt bref och gaf en åt hvardera af tre af sina pålitligaste tjenare, för att öfverlemnas till generalen. Han uppmanade dem att väl beväpnade bege sig af tillsammans. Det var en med många faror förenad expedition, och Max skulle helst sett, att han kunnat undgå att utsätta sitt folk derför. I brefvet bad han general Quincy enligt löfte tillskicka honom en af Demonerna samma qväll vid åttatiden. Han önskade dessutom, att generalen ville, till ett tecken af att budbärarne anländt och att luftskeppet skulle blifva tillsändt honom,

uppsända en Demon högt i luften, så snart han emottagit Max' bref.

Vi begåfvo oss ut på taket med våra kikare. På två timmar borde budbärarne kunna hinna fram till arsenalen, och vi väntade otåligt. Två timmar hade passerat; men ännu hade vi icke kunnat upptäcka den begärda signalen från generalen. Kanhända att våra budbärare hade alla tre dödats! Eller kanske general Quincy vägrade att hålla sitt löfte! Det var ju ej heller att undra så mycket öfver i dessa dagar, om en person ej fann sig bunden af ett löfte. Två och en half timma hade redan förflutit — och ännu ingen signal! Vi började förtvifla. Skulle vi kunna utstå en natt till, lika förskräcklig som den föregående? Slutligen utropade Estella, som stadigt riktat kikaren mot vester:

"Det är någonting, som höjer sig i luften."

Vi riktade våra kikare åt den punkt hon utpekade. Ja, det var den väntade signalen. Himlen vare tack! Demonen höjde sig långsamt till en ganska ansenlig höjd, hvarefter den lika sakta sjönk.

Den skulle komma!

Nu fingo vi brådtom med förberedelser till flykten. Vi formerade en kedja från rummen i nedre våningen upp på taket och alla dyrbara saker och annat, som vi önskade medtaga, langades från den ene till den andre och lades i högar på taket, der de voro lätt åtkomliga.

Under eftermiddagen rådde mera lugn än förut. Folkhopen på gatorna tycktes mera söka efter födoämnen än skatter. De flesta hvilade; de voro uttröttade — de förberedde sig till aftonens

verk. Med mörkrets inbrott skulle det hemska skådespelet ånyo uppföras.

Vi intogo middagen vid sextiden, och efteråt uppmanade Max' far oss, att förena oss med honom i en bön till verldarnes Herre, att han måtte i nåder se till menniskorna och hålla sin beskyddande hand öfver oss. Vi bådo länge och innerligt. Det förekom oss, som vore detta sista gången vi hade tillfälle dertill.

Klockan half åtta stodo vi fullt utrustade för resan, ute på taket i väntan på den utlofvade Demonen. Ändtligen sågo vi den höja sig öfver arsenalen. Den styrde åt vårt håll och var snart midt öfver oss. Nu började den sänka sig. Vid ungefär tio fots höjd stannade den och två stegar utsattes, medels hvilka vi kunde nå flygskeppets däck. Vårt folk forslade våra saker upp och vi voro nästan färdiga, då i ett nu ett gräsligt tumult förnams på gatan. Jag gick för att taga reda på hvad som var å färde. Jag såg en ofantlig folkmassa, som under hiskliga rop och svordomar vältrade gatan framåt i rigtning mot vårt hus. Somliga buro facklor, och i spetsen gick en, som bar en stång, på hvars spets något svart föremål blifvit fästadt. Männen fingo nu syn på Demonen, och skränet fördubblades. De sprungo omkring och hoppade och dansade som galningar, och jag hörde Max' namn ropas från hundratals läppar.

"Hvad är meningen?" frågade jag honom.

"De komma för att fånga och döda mig. Skynden er allt hvad I kunnen; här är inte en sekund att förlora."

Vi hastade med att få alla våra saker ombord.

Nu hördes folkhopen våldsamt bulta på den yttre dörren.

"Öppna dörren eljest bryta vi ned den!" hördes en dundrande röst utropa.

Max svarade med att kasta en bomb öfver takomhägnaden. Den exploderade och dödade ett halft dussin personer. Men denna folkhop var ej så lättskrämd som tjufvarne. Kulorna började hvina; lyckligtvis skyddade oss det tilltagande mörkret. Folkmassan blef allt mörkare, tätare och bråkigare. Då visade sig ett stort antal modige män, bärande en lång stång, hvarmed de tydligen ämnade krossa dörren, hvilken motstått alla föregående anfall.

"Ned med en af dödsbomberna!" sade Max till männen i Demonen.

Två starka män, tillhörande luftskeppet, buro varsamt ned en stor, svart jernkula.

"Ned med dem!" ropade Max.

Ett dunder och en explosion förnams; upprorsmännen inandades något af den förgiftade luften; stången släpptes, bråkmakarne skyndade undan, ropande och förfärade, och gatan rensades ett godt stycke omkring huset.

"Skynden på! Skynden på!" ropade Max.

Jag blickade ned öfver räcket. Några insurgenter sprungo in i tredje huset från det, hvari vi befunno oss. Inom några ögonblick sprungo de tillbaka, i det de sågo efter sig.

"Jag fruktar för, att de antändt det der huset," sade jag till Max.

"Det är just hvad jag väntade," svarade han lugnt.

"Skynden på! skynden på!" ropade han ånyo.

Allt färre artiklar återstodo på taket. Jag vände mig om för att uppsända mina dyrbara böcker. Ett nytt ljud nådde mina öron, ett stormande sorl, som hastigt ökades; det var elden. Folkhopen jublade. Så började rökmassor hvirfla ut ur det tillspillogifna husets fönster; derefter framstucko stora armar och händer af eld och grepo efter mörkret, liksom de ville neddraga den gamla natten sjelf med hela dess stjernekrona på den passionerade eldsvådans klappande bröst. Derefter började det ryka af taket; så tycktes detta brista upp, och stora massor af eld, rök och gnistor framströmmade. Lågorna belyste massan på ett farligt sätt; men lyckligtvis befann sig nu större delen af densamma på ett rätt betydligt afstånd.

"Min Gud!" utropade Max. "Det är Caesars hufvud!"

Jag såg, och på toppen af den långa stång, jag förut varseblifvit, var verkligen jättens hufvud fästadt. Det framstod tydligt, liksom måladt med blodsfärger, vid ljuset af det brinnande huset och mot mörkret som bakgrund. Jag kunde se de glasartade, damhöljda ögonen, den framstickande tungan, nedre käken hängande på ett gräsligt sätt, och från den tjocka, tjurlika halsen hängde stora slamsor af lefradt, svart blod.

"Det är dylika folkhopars första instinkt," sade Max lugnt, "att misstänka sina ledare och döda dem. De togo lifvet af Caesar och kommo sedan efter mig. Då de sågo luftskeppet, trodde de sina misstankar bekräftade; de inbilla sig, att jag för bort deras skatter."

Jag kunde icke vända mina ögon från det

skräckinjagande hufvudet. Det drog hela min uppmärksamhet till sig. Det svajade och dallrade fram och åter med folkhopen. Det syntes utföra en gräslig dans uppe i luften, midt uti den förfärliga scenen; det sväfvade deröfver såsom den presiderande onde anden. Den uträckta tungan tycktes håna det brinnande huset och församlingens onämnbara fasor, belysta i all sin vederstygglighet af den tilltagande eldsvådan.

Hopen tjöt och elden larmade. Det närmaste huset brann nu, och det rök af taket närmast oss. Hopen, som såg att vi ej flyttade oss, trodde att luftskeppets maskineri var sönder och tjöt af förtjusning, då lågorna kommo oss allt närmare.

Upp, upp sändes bundtar, paketer och lådor; det gick allt fortare och fortare. Vi skrämdes hvarken af eldsvåda eller folkhopar. Taket på huset närmast oss brann nu, och vi kunde höra elden larma derinuti som i en ässja.

Verket är fullbordadt; hvarje småsak är i säkerhet.

"Upp, upp, karlar!"

Max och jag voro de sista, som lemnade taket, hvilket nu blifvit odrägligt hett. Vi stodo på däcket; maskinisten vidrörde knappen till den elektriska maskinen; den store fogeln vaggade på sig för ett ögonblick och började derefter höja sig, som en veritabel Fenix från sitt flammande bo, omgifven af katarakter utaf gnistor. Då hopen såg oss uppstiga — först otydligt på grund af eldsvådan — upphäfde den klagoläten af ovilja och missräkning. Kulorna pepo och tjöto omkring oss; men fartygets metallklädda sidor hånade dem. Vi stego upp snabbt och direkt

som en pil. Den väldiga staden låg upprullad under oss som en stor karta, hvarpå brinnande hus här och der framlyste. Ofvan träden på Union Square visade mig min kikare en hvit rad, belyst af lusteldarne, der Cæsars kolonn höjde sig mot skyarne, bärande verldens grafskrift.

Jag sade till Max:

"Hvad skola dessa millioner göra i morgon?"

"Svälta," sade han.

"Hvad skola de göra nästa vecka?"

"Uppäta hvarandra." blef svaret.

Derefter rådde tystnad en stund.

"Skall ej en styrelse ånyo uppstå ur dessa ruiner?" frågade jag.

"Icke på länge," svarade han. "Okunnigheten, lidelsen, misstron, brutaliteten och brottsligheten skola vara lejonen på dess väg. Menniskor, som hafva sådana förfärliga minnen af arbetet, kunna svårligen tvingas tillbaka deruti. Och hvem skulle ge dem sysselsättning? Sedan omkring tre fjerdedelar af menniskoslägtet dött af hunger eller blifvit dödade, skall resten, som enligt lagen om den mest lämpliges qvarlefvande utgöres af de kraftigaste och brutalaste, finna det vara nödvändigt, att till sjelfförsvar sinsemellan bilda hopar och band. Den störste slagskämpen i hvar och en af dessa afdelningar skall bli höfding, liksom bland alla vildar. Derefter skall verldshistorien så småningom repeteras. En djerf vildbasare skall besegra ett antal närboende band och bli kung. Småningom och i sina råaste former skall arbetet börja på nytt, först till större delen verkstäldt af slafvar. Menniskor skola utbyta sin frihet mot skydd. Efter ett el-

ler två århundradens förlopp torde ett slags handel uppstå. Sedan skola följa andra århundraden af krig mellan provinser och nationer. En ny aristokrati skall uppstå. Kulturen skall upplyfta sitt hufvud. Ett stort välde, sådant som Rom i gamla verlden, skall uppkomma. Någon vidfomfattande öfvertro torde komma att taga verlden i besittning, och Alfred, Viktoria och Washington komma måhända att dyrkas likasom Saturnus, Juno och Herkules i forntiden, måhända med gräsliga blodsceremonier, som Kartago-boarnes och de gamla mexikanernes. Och så skall menniskoslägtet efter hand ånyo spela till ända det stora menskliga dramat, som alltid börjas med ett sorgespel, fortsätter som ett lustspel och ändar i en katastrof."

Staden försvann; vi befunno oss öfver hafvet; den svala, salta brisen var uppfriskande. Vi sågo oss båda tillbaka.

"Tänk," sade jag, "hvad som föregår der!"

Max ryste. Ett dystert ljus glimmade i hans ögon. Han såg på sin fader, som låg på knä och bad.

"Jag skulle vilja förstöra verlden," sade han, "för att rädda *honom* från en lefvande död."

Han sökte rättfärdiga sig inför sig sjelf.

"Gabriel," sade han efter en paus; "om detta upplopp icke hade egt rum nu, skulle det dock säkert hafva inträffat. Det var endast en tidsfråga. Trycket på menskligheten var för stort. Verlden skulle icke kunnat fortgå så, ej heller skulle den kunnat gå tillbaka. Sammanstötningen var oundviklig. Det torde vara Guds sätt att torka svarta taflan ren. Måhända de

gamla sagorna om vårt slägtes förstöring genom vatten och eld endast voro dunkla hågkomster af sådana händelser som de, hvilka nu tima."

"Måhända," svarade jag. Och så tystnade vi.

Till och med hafvet bar vittne om menniskoslägtets ruin. Fyrtornen höllo ej längre upp sina eldfingrar för att varna den sjöfarande för de förrädiska klipporna. Ett luftskepp, strålande af många ljus, hvilka blänkte som oräkneliga ögon, och fylda af passagerare, strömmade förbi oss med vild fart, klyfvande den förvånade och klagande luften. Här och der sträfvade ett segelfartyg eller en ångare mödosamt framåt, föga anande att vid slutet af sin färd blifva anfallna af svältande varelser, som kommo för att döda och uppäta.

Hur stilla och fridfull var ej natten, den stora, allvarliga, tåliga natten! Hur ljuf och ren var icke luften! Hur behaglig var ej tystnaden för öron, som så nyss pinats af den vredgade folkhopens skrän! Hur härligt var icke mörkret för ögon, som så länge blifvit plågade af eld och lågor samt åsynen af mord! Estella och Kristina kommo och satte sig ned i vår närhet. Deras ansigten visade den tortyr de genomgått, icke så mycket af fruktan, som af den fasa och afsky, hvarmed de goda åse det förfärliga och triumferande onda.

Jag såg upp på den djupa stjernhimmelen ofvan oss, på den oändliga processionen af skinande verldar och på den gränslösa, tysta rymden. Och jag tänkte på de oändliga, menniskotomma tidrymder, då alla dessa stjernehärar paraderade

och framtågade inför Guds ögon och då den tanken ännu icke inträngt i hans hjerta att skapa den svärmande, slingrande, kraflande, sjelfbelåtna massa, som vi kalla menskligheten. Och jag sade vid mig sjelf: "Hvarför skulle Gud nedlåta sig till att skapa något sådant som menniskan?"

Och dock var jag fullt öfvertygad om, att ett tacksamt hjerta, som utsände den lefvande strålen af sin kärlek och tillbedjan från denna mörka och upprörda jord upp till den stora intelligensens strålande tron måste vara af större vigt och värde i universum än millioner tons berg — ja, än en oräknelig skara af stjernor. Ty materien är allenast det ämne, hvarmed Gud verkar, under det att tanken, kärleken, sjelfmedvetandet och samvetet äro delar af Gud sjelf. Vi tänka, derför äro vi gudomliga; vi bedja, derför äro vi odödliga.

En del af Gud! Den väldige, den outsäglige, den ofattbare Guden! Hans hand svänger, med aldrig hvilande kraft denna oräkneliga skara af solar i deras väldiga banor, på samma gång som hon med ömhet sammanfogar sippans kronblad och med regnbågens färger målar fjärilns mjöliga vingar,

Jag kunde hafva gråtit öfver menniskor; men så kom jag ihåg, att Gud lefver ofvan stjernorna.

TRETTIONIONDE KAPITLET.

Europa.

Nästa dag flögo vi öfver hafvet. De svallande, föränderliga vågorna voro under oss, med sina många kulörer och schatteringar, så lätta som skum och böljor sammanblandade. Så långt ögat kunde nå, syntes den ena allt jemt klifva upp öfver den andra, likasom de med hvarandra täflande menniskorna på lifvets arena. Ofvan oss var molnpanoramat, så ofta ett hem för fasan; ty t. o. m. i sina finaste former antyda de stormen, som alltid samlar dimman omkring sig lik en klädnad och som säkert kommer, hur långsamt den än må fortgå.

En hval sprutade vatten. Lyckliga natur! Hur väl äro icke de våta, framglidande vågorna afpassade efter denna släta hud och dessa nerver, som hafva sin fröjd i de kringtumlande vattenmassornas lek! En skara af delfiner lekte och sprattlade samt visade då och då sina runda ryggar i solskenet. Det var en stor familj, munter, sällskaplig, full af upptåg och hängifven åt glädjen. Måsarne flögo omkring oss, som om vårt skepp varit endast en större fogel, och jag tänkte på skaldens rader, hvari han beskrifver, hur

"Den gråa måsen djerf och snar,
Sig sänkt på båglikt vingepar
Emellan svarta vågor två,
Att ned i djupet dyka få."

Allt syntes här så väl afpassadt efter hvartannat. Hur väl begagnade sig icke foglarne af vinden och fingo den att lyfta och sänka dem eller föra dem framåt, seglande med oändlig skicklighet midt i stormen lik ett segelfartyg. Det var ej något arbete — det var tjusning, fröjd — det var glädjen öfver sjelfva lifvets härlighet. Öfverallt var Guds godhet uppenbar. Ljus, ljud, luft, haf, moln, däggdjur, fiskar, foglar — vi voro midt ibland allt detta; vi voro en del af allt; vi gladdes åt allt.

Och så återvände mina tankar till den stora staden; till den stora samlingen af hus, till dessa gator, i hvilka mördare svärmade, till den hungriga, qvidande folkmassan.

Hvarför lyssnade icke insurgenterna till mina ord? Hvarför hånade mig rike så väl som fattige? Om de ej gjort detta, skulle måhända denna förfärliga kalk hafva gått ifrån deras läppar. Men det syntes, som hade tron och civilisationen varit oförenliga. Kristus var möjlig endast i en barfotad verld, och de få, som buro skor, mördade honom. Hvilken hemsk förvändhet var det väl i slägtets blod, som så der ville svepa in sig i elände som i en klädnad, under det hela naturen fröjdade sig?

Max sade mig, att vi med knapp nöd undsluppit faran. Af de tre budbärare, som vi sändt till general Quincy, hade endast en kommit fram;

de andra hade blifvit dödade på gatorna. Och då denne ensamme man slagit sig fram till arsenalen, fann han luftens mamelucker hafva fullt upp att göra med förberedelser att samma natt flykta till Sydamerikas bergstrakter. Hade vi dröjt med afresan en dag eller hade alla tre våra budbärare mördats af marodörerna, skulle vi allesamman varit nödsakade att omkomma bland lågorna i den brinnande byggnaden. På grund häraf var det med ovanligt allvar vi förenade oss med hr Phillips i morgonbönerna.

Nästa dag kommo vi i sigte af Europas stränder. Då vi kommo närmare, passerade vi öfver en mängd af öppna båtar, flodångare och skepp af alla slag, lastade med menniskor. Många af dessa farkoster voro icke dugliga för en sjöresa; men de fasor, hvilka menniskorna flydde undan, voro större än dem, som det stora djupet kunde frambesvärja. Passagerarne ropade till oss genom sina talrör att återvända, emedan hela Europa låg i ruiner. Och vi svarade med att varna dem för sakernas tillstånd i Amerika samt rådde dem att uppsöka ociviliserade länder, der inga andra än barbarer dvaldes.

Då vi närmade oss stranden, kunde vi se, att hamnarne, varfven och landtungorna öfver allt voro fyllda af folk, hvilka fäktade som galningar för att bestiga de få båtar och skepp, som återstodo. Med sådana vapen, som de i hast tillgripit, drefvo de tillbaka de bättre väpnade massor af vilda och desperata män, som höllo sig efter dem i den gräsliga afsigten att mörda. Några ibland den plågade skaran ropade till oss om hjelp Våra hjertan blödde för dem, men vi kunde intet göra.

De höllo förtviflade och bönfallande upp sina händer, medan luftskeppet sväfvade fram öfver dem.

Men hvarför dröja vid den fasansfulla tafla, som upprullade sig under oss? Gårdar, byar, köpingar, städer voro svartnade, rykande ruinmassor. Striderna rasade ännu på hvarje landsväg och stadsgata; vi kunde höra de flyendes skri och dundret af bössor och pistoler i förföljarnes häder. Ödeläggelsen herskade öfver allt. Somliga skyndade till och med ut och sköto ilsket mot oss, likasom kände de sig rasande öfver att se något, som de icke kunde förstöra. Aldrig förr trodde jag, att menniskoslägtet var så uselt. Jag insåg huru mycket ondt i menniskonaturen som i tidsåldrar undertryckts samt hållits underkufvadt af den jernhårda lagen och dess fasor. Var menniskan samprodukten af en engel och en djefvul? I denna ödets paroxysm syntes hon i sanning demonisk.

Vi vände söderut öfver Frankrikes nedtrampade trädgårdar och härjade vinberg. Ett stort vulkaniskt lavafält af eld och aska — brinnande, rykande — visade hvar Paris varit. Rundt deromkring ströfvade trasiga varelser, sågo efter något att äta och gräfde upp rötter på fälten. På ett ställe, ute på öppna landsbygden, observerade jag framför oss ett högt, ensamt träd på ett fält; nära detsamma voro de sönderfallande ruinerna af ett stort hus. Jag såg någonting hvitt röra sig i midten af bladverket, nära toppen af trädet. Jag vände min kikare dit. Det var en qvinna, som höll något i sina armar.

"Kunna vi icke upptaga henne?" frågade jag kaptenen på luftskeppet.

"Vi kunna icke stanna fartyget på det afståndet — men vi kunna återvända dit," svarade han.

"Gör det då, för Guds skull!" sade jag.

Vi sänkte oss. Vi passerade nära trädet. Qvinnan ropade åt oss att stanna och taga upp ett barn. Kristina, Estella och de andra qvinnorna greto. Vi foro förbi trädet; qvinnans rop af förtviflan äro förfärliga att lyssna till. Men hon fattar mod, då hon ser oss vända om; vi kommo sakta tillbaka; vi stanna; en repstege faller. Jag nedstiger, fattar barnets kläder mellan mina tänder och hjelper qvinnan upp på stegen. Hon faller ned på skeppets däck och ropar på franska: "Skona mitt barn!" Förfärliga tid, då hvarje mensklig varelse betraktas som en mördare! Qvinnorna trösta henne. Hennes kläder äro i trasor, men på hennes fingrar sitta dyrbara juveler. Hennes barn öfverlemnas till henne; hon svimmar till följd af hunger och utmattning. I tre dygn, säger hon oss, har hon varit gömd i det der trädet, utan mat och dryck, har sett alla sina kära förgås — alla, utom hennes lille Francois. Och med hvilken förtjusning Estella, Kristina och de andra pyssla om den vackre, knubbige, hungrige främlingen och ge honom föda!

Gud vare tack för den engel, som dväljes i menniskonaturen! Och ve den, som bjuder den onde resa sig upp och utkasta honom!

Max var under hela dagen försjunken i djupa tankar. Han såg ut på den ödelagda verlden och suckade. Till och med Kristina kunde icke ådraga sig hans uppmärksamhet. Hvarför skulle

han vara lycklig, då det fans så mycket elände? Hade han icke hjelpt till att förorsaka det?

Men efter en tid få vi syn på Medelhafvets blå och leende böljor med dess härliga, trädbevuxna öar.

Äfven detta försvinner, och om en liten stund sträcker sig den stora öknens gula sand under oss samt så långt framför oss som ögat kan nå. Vi passera öfver en karavan med dess tafatta, vankande, tåliga kameler och dess mörklagda pilgrimer. I dessa öde trakter har ingenting försports om de konvulsioner, som sönderslitit verlden. Pilgrimerna bedja till Allah och Muhamed samt äro lyckliga. Den heta, blå, molnfria himmelen höjer sig som en stor kupol öfver deras hufvud; deras föda är sparsam och grof, men i deras ådror brinner icke denna vilda äregirighetsfeber, som drifvit menniskoslägtet till sådana galenskaper och fasor. De lefva och dö som deras förfäder gjorde för tio tusen år sedan — oföränderliga som stjernorna öfver deras hufvud, och dessa äro precis sådana, som då de skeno klart och härligt, när de kaldeiske herdarne först studerade stjernbildernas figurer och de vandrande planeternas färdvägar.

Framför oss höja sig slutligen stora, blå massor, stigande högt upp i luften som molnen och sträckande sig från öster till vester, och ju närmare vi komma, desto tydligare visa dessa sig vara en väldig, snötäckt bergskedja, med den gula öknen sträckande sig som en persisk matta vid dess fot.

Jag ger anvisningar åt lotsen, och nästa timme börjar skeppet sakta farten samt kretsar nedåt i

stora cirklar. Jag ser fåren förskräckta fly för vår skugga; derefter varseblifver jag det stora, rymliga, med hvita väggar och breda verandor försedda huset, och framför det stå min kära moder, mina bröder och våra tjenare, seende öfverraskade upp mot oss.

Skeppet sänder sig ned efter sin långa färd. Vi äro hemma. Vår fristad är uppnådd.

FYRATIONDE KAPITLET.

Trädgården bland bergen.

(Dessa slutrader äro ur Gabriel Weltsteins dagbok.)

Sedan jag återkommit hem, har jag ej varit overksam. För det första har jag samlat och hopfogat de bref, som jag skrifvit till min broder Heinrich från New York. Jag gjorde detta, emedan jag ansåg dem vigtiga, enär de utgjorde en bild af civilisationens förstöring och de händelser, som ledde derhän. Jag tryckte dem sedermera på vår tryckpress, troende, att hvarje efterföljande århundrade skulle kunna göra dem än värdefullare för våra efterkommande samt att de med tiden skulle förvaras så, som vi nu förvara de taflor af verlden före syndafloden, hvilka förekomma i Första Mose bok.

Och jag har beslutat att än vidare, på denna dagboks blad uppteckna händelser så som de inträffa.

Så snart jag för min familj förklarat orsakerna till vårt återvändande — på hvilket de delvis voro förberedda genom mina bref till Heinrich— och gjort densamma bekant med min hustru och mina vänner, sammankallade jag till ett möte innebyggarne i vår koloni. Det finnes omkring fem tusen sådana, män, qvinnor och barn.

De kommo alla, medförande korgar med för-

friskningar, som till en picknick. Vi möttes i en gammal lund på sidan af en kulle. Jag talte till dem och skildrade för dem den förfärliga tilldragelsen — verldsförstöringen. Jag behöfver ej säga, att de voro outsägligen uppskakade vid åhörandet af denna gräsliga skildring. Många af dem gräto bittert och somliga af dem till och med skreko högljudt, ty de hade lemnat efter sig i Schweiz många kära vänner och slägtingar. Jag tröstade dem det bästa jag kunde med att påminna dem om, att den schweiziska republiken öfverlefvat en stor mängd dynastier och revolutioner, samt att schweizarne ej voro benägna för den lyx och det öfverflöd, som förstört verlden, utan voro ett primitivt folk, bland hvilket arbetet alltid ansetts för hedervärdt. De voro dessutom ett krigiskt slägte, och deras berg voro deras fästningsverk. På grund deraf skulle de antagligen kunna försvara sig sjelfva vid inbrytandet af de hungriga och utblottade horder, hvilka ville öfversvämma och ödelägga jorden.

Jag sade derför, att den första frågan för oss var, hur vi skulle bäst kunna skydda oss för slika faror. Vi diskuterade derefter vårt lands fysiska beskaffenhet. Det var ett stort högland, beläget mycket högt samt vida öfver de tropiska och miasmafylda trakterna, omgifvet af ännu högre berg, i hvilka bodde qvarlefvor af den besynnerliga hvita ras, som först beskrefs af Stanley. Den enda vägen till vår region från det höga landet är den vanliga åkdonsvägen, som vrider sig uppåt genom en stor öppning eller dalgång mellan bergen På ett ställe äro de branta bergväggarne på sidorna om denna dalgång så nära

hvarandra, att det endast är rum för två åkdon att passera vid hvarandras sida. Vi beslöto att samla alla våra män på denna plats nästa dag och der bygga en hög mur, som skulle fullständigt afskära förbindelsen med den yttre verlden, och att göra muren så tjock och stark, att det skulle vara omöjligt för någon styrka, som komme emot oss, att nedbryta densamma.

Detta fullbordades på ett lyckadt sätt och en slät, rak mur, trettio fot hög och omkring femtio fot bred, der den är som vidast, reser sig nu mellan vår koloni och den yttre verlden. Det var nedslående att tänka, det vi — menskliga varelser — på detta sätt voro tvungna att utestänga våra medmenniskor.

Vi stationerade också en vakt på en hög punkt nära muren, hvarifrån man hade utsigt öfver vägarna på flera mils omkrets, och vi öfverenskommo om ett system af bål (*Baals*-eldar) eller signal-fyrbåkar för att varna hela nybygget, i händelse en fiende nalkades.

Dernäst anlade vi en arbetareverkstad under Karl Janssons öfverinseende, hvari han lärde unge män arbeta i metaller, och de förfärdigade ett stort förråd af bakladdningsgevär, så att hvar man i hela nybygget kunde vara väl beväpnad. Karl är en af dessa stillsamma män utan pretentioner, hvilkas arbete alltid är bättre än deras löften och han är en skicklig metallarbetare. Jern och kol påträffade vi i öfverflöd i våra berg. Vi göto ock ett antal väldiga kanoner, placerade på mycket höga hjul och som kunde afskjutas vertikalt, i händelse vi anföllos af luftskepp — ehuru jag ansåg det troligt, att hemligheten af deras

tillverkning vid civilisationens förstöring skulle gå förlorad för verlden. Vi hade emellertid omsorgsfullt dolt Demonen i ett lider, bygdt för det ändamålet, i afsigt att när vi hade tid förfärdiga andra likadana luftskepp, med hvilka vi kunde kommunicera med den yttre verlden, om vi så skulle önska.

Sedan vi tagit alla de mått och steg, som voro nödvändiga för att bevara oss ifrån andra, började vi tänka ut medel, genom hvilka vi kunde *skydda oss för oss sjelfva;* ty ett folks värsta fiender äro alltid till finnandes i deras egen midt, i deras lidelser och fåfänga. Och en nations farligaste fiender marschera icke framåt med flygande fanor och klingande spel, utan framsmyga lömskt med en härjande farsots tysta fjät.

I detta arbete erhöll jag stor hjelp af Max och i synnerhet af hans fader. Den senare hade alldeles återfått sin själskraft. Han var väl bekant med alla slags regeringsprinciper och han var ännu allt jemt uppfyld af en brinnande åtrå att gagna menniskoslägtet. Max hade i flera dagars tid efter vår ankomst sett mycket nedslagen ut och rufvat öfver sina egna tankar, och med ifver åtog han sig det verk, jag förelade honom, likasom ville han genom de tjenster, han bevisade vårt folk, godtgöra de skador, han tillfogat verlden. Vi hade många rådplägningar. Hvad goda ändamål och ärliga instinkter angår, kunna de återfinnas hos den stora massan af folket, men då det blir fråga om vidtomfattande menniskovänliga tankar, statsmannaklokhet och förmågan att ordna och leda det hela, måste vi vända oss till ett fåtal öfverlägsne andar. Det är

emellertid sällan förmågan och önskan att göra godt äro förenade i en och samma person.

Då vi formulerat vår regeringsform, sammankallade vi folket ånyo, och efter flera dagars debatt vardt den i hufvudsak antagen.

I vår konstitution erkände vi först vårt beroende af den allsmäktige Guden, i det vi ansågo alla goda impulser på jorden utgå från hans hjerta och att ingen styrelse kan hafva framgång, som icke erhåller hans välsignelse.

Vi antogo för det andra en republikansk styrelseform. Hvarje fullväxt, fullt tillräknelig man och qvinna är röstberättigad. Vi antogo ett valsystem, som vi ansågo skydda hemlighetsfullheten vid valen och förekomma bestickning — någonting likt det, som redan varit gällande i vissa länder, före proletariat-revolutionen.

Den svåraste förbrytelse, som våra lagar veta af, är förräderi mot staten, och detta består icke blott uti att bekriga styrelsen, utan jemväl i att besticka den röstande eller tjenstemannen, samt deruti, att den röstberättigade eller tjenstemannen säljer sin röst eller sina tjenster. För dessa brott är straffet döden. Men enär de till sjelfva sin natur äro hemliga förbrytelser, ha vi för endast dylika fall förordrat tre utslagsformer: "*skyldig*, "*icke skyldig*" och "*misstänkt.*" Sistnämda utslag tillämpas i de fall, der juryn af omständighetsbevis känner sig moraliskt öfvertygad om mannens brottslighet, ehuru det icke finnes nog direkta och bestämda bevis för att döma honom skyldig. Juryn har då makt att — icke såsom ett straff åt den tilltalade, utan för samhällets säkerhet — förklara honom oberättigad att

rösta eller att innehafva ett embete under en period af icke mindre än ett och icke mer än fem år. Vi hänföra bestickning och bestickligheit till högförräderi, emedan erfarenheten visat, att de äro farligare i sina följder för ett folk än öppet krig mot styrelsen och många gånger värre än mord.

Dernäst påbjödo vi allmän tvångsundervisning. Ingen kan rösta, som icke kan läsa och skrifva. Vi tro, att en mans okunnighet icke bör få motverka det rättvisa inflytandet af en annans intelligens. Okunnigheten är icke allenast ruinerande för individen, utan jemväl förstörande för samhället. Det är en farsot, som öfver allt sprider död omkring sig.

Vi afskaffa alla enskilda skolor, utom de högre institutionerna och läroverken. Vi anse det vara väsentligt för statens frid och lugn, att allas barn, de rikes så väl som de fattiges, under uppväxtåren äro i hvarandras sällskap. På detta sätt utplånas ras-, sekt- och kast-fördomar, och hela samhällets befolkning växer upp som bröder. Annars skulle vi inom en eller två generationer se folket söndradt i fiendtliga partier, omgärdade af doktrinära bigotterier, misstänkande hvarandra och motarbetande hvarandra i politik, affärer och allt annat.

Men alldenstund vi tro, att det icke är rätt att utbilda de ungas förstånd på deras hjertans bekostnad, blanda vi med den abstrakta kunskapen moraliska och religiösa lärdomar, om hvilka de olika kyrkorna äro ense; ty det är hundratals punkter, i hvilka de öfverensstämma med hvarandra, mot en, i hvilken de äro oense. Och hvad de punkter angår, i hvilka de olika troslä-

rorna hafva sina egna meningar, hafva vi arrangerat så, att barnen besöka skolan endast fem dagar i veckan, hvarvid föräldrarne eller presterna få tillfälle att gifva dem än ytterligare religionsundervisning, såsom tillägg till den, hvilken meddelas dem om söndagarne.

Vi afskaffa all ränta på penningar och straffa med fängelse den man, som mottager sådan.

Staten eger alla vägar, gator, telegraf- och telefon-ledningar, jernvägar och grufvor samt har uteslutande kontroll öfver post och express.

Enär dessa departement inom tidernas lopp skola i sin tjenst anställa en stor mängd embetsmän, hvilka skulle af det styrande partiet kunna användas för politiska ändamål, stadga vi, att hvar och en person, som mottager en tjenst, frånsäger sig sin rösträtt för den tid, då han innehafver denna. Folkets tjenare hafva ingen rättighet att hjelpa till att styra detsamma, och för den, som sätter större värde på sin rösträtt än på ett embete, står det fritt att vägra mottaga ett sådant.

Enär vi icke hafva en adel, som England, eller stora geografiska underafdelningar, som Amerika, måste vi vid bildandet af vår kongress eller vårt parlament använda ett nytt system.

Vår styrande församling, som kallas *folket*, är indelad i tre brancher. Den första väljes uteslutande af producenterna, d. v. s. arbetarne i städerna samt jordbrukarne och mekanici på landet, och de personer, som de skola välja, måste tillhöra deras egen klass. Enär dessa utgöra den stora massan af folket, motsvarar den afdelning, som representerar dem, underhuset i England

eller representanthuset i Amerika. Den andra branchen väljes uteslutande af och ibland handlandena och fabrikanterna samt alla, som äro sysselsatta med handel eller äro arbetsgifvare. Tredje branchen, som är den minsta af de tre, väljes af författarne, tidningsmännen, konstnärerna, vetenskapsmännen, tänkarne och literatörerna i allmönhet. Denna branch väntas skola säga det afgörande ordet, der de andra två afdelningarna icke kunna blifva ense. Det kan väntas, att de skola utmärka sig för vidsträckta och filantropiska vyer samt nya och välvilliga ideer. Der en fråga uppstår, till hvilken af dessa tre grupper eller underafdelningar en röstberättigad hör, ger republikens president utslaget.

Ingen lag kan antagas i första instansen, om den ej erhåller majoritet i hvardera af de tre brancherna eller två tredjedelar af rösterna i dem. Der olika åsigter uppstå angående en lagstiftningsfråga, skola de tre brancherna samlas och diskutera densamma och söka komma öfverens. Men enär verldens erfarenhet visat, att det ligger större fara i att de högre klasserna förena sig för att förtrycka producenterna, än deruti, att producenterna konspirera för att styra de öfriga — utom i allra yttersta nödfall, såsom vi nyligen sett beslutas — för den skull, att om underhuset med tre fjerdedeler af rösterna antager något förslag, blir det lag, trots de två andra branchernas veto.

Presidenten väljes af kongressen för en period af fyra år och kan ej omväljas. Han har intet veto och ingen patriotiserande kontroll. Vid pre-

sidentval äro två tredjedelar af rösterna i hvarje branch nödvändiga.

När helst det i framtiden visar sig, att i något främmande land arbetslönerna och folkets välstånd äro lika stora som i vårt eget, då arrangeras frihandel med det folket. Men hvarhelst folket i ett annat land befinner sig i större fattigdom eller arbetar för lägre aflöning än vårt eget, der förbjudas totalt alla kommerciela förbindelser med ifrågavarande land. Ty lågt betaldt arbete å ena sidan af en linie skall, så vidt det icke utestänges, oundvikligen neddraga arbetet å andra sidan till ett likadant tillstånd. Ej heller är en tariffbestämmelse tillfyllestgörande; ty änskönt den är bättre än frihandel, tenderar den dock till att höja priset på varorna genom att släppa in produkterna af utländskt arbete. Detta minskar våra egna arbetares löner genom att minska efterfrågan af deras produkter i samma mån som varor importeras, och medan på detta sätt priset på förnödenheter bibehålles högt till förmån för fabrikanterna, faller arbetspriset. Någon jemnbördig, rättvis handel kan ej ega rum mellan två folk, som representera två olika civilisationsstadier och som båda hålla på att producera samma förnödenheter. Sålunda äro de friaste nationerna alltid neddragna för att ruinera de mest förtryckta. Hvad skulle ske med himmelen, om vi toge bort skiljemuren mellan den och helvetet? Vi hafva beslutat, att vår republik skall vara af sig sjelf och genom sig sjelf — "i en stor dam, en svans bo."

Som ett korollarium till dessa propositioner stadga vi, att vår kongress skall hafva rätt att

bestämma aflöningarna för alla slags arbeten, så att lönerna aldrig skola falla lägre, än att de kunna tillförsäkra arbetaren ett komfortabelt lif samt så mycket öfverskott, att han kan försörja sig på gamla dagar. Det är endast fråga om värdenas arrangerande. Detta experiment har försökts förut i olika länder, men har alltid företagits i arbetsgifvarnes intresse. Arbetarne hade intet ord med i laget, och det var af intresse för de högre klasserna att göra arbetet billigare. För den skull blef styrkan en handelsvara och listen herskande och ovärderlig, och så fortgick processen i oändlighet, till dess katastrofen kom. Nu har arbetet sin egen branch i vår kongress, kan försvara sina rättigheter och förklara deras nödvändighet.

Vid jemförelsen af de tre klassernas vyer påträffas i allmänhet någon resonabel kompromissgrund, och om misstag begås, föredraga vi, att de skola gagna flertalet framför det, att mindretalet drager fördel af desamma.

I inledningen till vår konstitution förklara vi, att "denna styrelse är ämnad att blifva endast ett enkelt medel att tillförsäkra hvarje verksam medborgare icke allenast frihet, utan ett upplyst förstånd, ett komfortabelt hem, ett rikligt förråd af föda och kläder samt ett behagligt och lyckligt lif."

Utgöra dessa saker ej det högsta mål, för hvilket någon styrelse kan existera? Och om de gamla styrelseformerna icke kunde åstadkomma detta resultat, borde då ej en reform företagas, så att något sådant blefve möjligt?

Vi skola icke söka åstadkomma en lika stor

lön för alla sorters arbete, ty vi veta, att godt arbete är oändligen mera värdt än dåligt och att det finnes vissa slag af intellektuelt arbete, som äro mera värdefulla för verlden än muskelarbete. Syftemålet skall vara att lyfta upp, ej att draga ned, samt framför allt att hindra massorna från att nedsjunka i det gräsliga elände, som nyss nådde sin höjdpunkt i en verldsomfattande katastrof.

Styrelsen skall också reglera antalet lärlingar, som skola ingå i ett yrke eller handtverk. Det kan t. ex. vara för många skomakare, men för få jordbruksarbetare, och om ännu flera bli skomakare, skola de helt enkelt hjelpa till att svälta ut dem, som allaredan finnas; men om de finge sysselsätta sig med jordbruk eller något annat, hvartill arbetskrafter saknades, då skulle det bli mer att göra för skomakarne, och med tiden skulle flere skomakare vara af nöden.

Det finnes intet skäl, hvarför icke menniskans klyftighet skulle bli använd till lösningen af dylika frågor. Den har besegrat ångans och elektricitetens krafter, men har försummat de stora samfundsfrågor, på hvilka millioners lycka beror. Om samma intelligens, som användts för att fullända ångmaskinen, riktats på ordnandet af menniskans förhållande till menniskan samt det ena yrkets förhållande till det andra, skulle tillgång och efterfrågan hafva varit precis lika och det skulle ej behöft vara några fattiga i verlden — med undantag af de sjuke och sinnessvage. Och sjelfve tiggarne skulle börja höja sig, då trycket af dem, som lefvat på fattigdomens gräns, försvunnit.

Vi förneka guld och silfver någon funktion såsom penningar, utom för små belopp, sådana som fem dollars eller mindre. Vi ha ej något förråd af dessa metaller i våra berg, och om vi fastknöte vår lycka vid deras vagn, skulle det jemförelsevis lilla, som finnes ibland oss, så småningom öfvergå i ett fåtals händer, och desse män skulle bli landets herrar. Vi utgifva derför pappersmynt, som mottages för all skuld, offentlig eller enskild, och som ej får ökas öfver en viss summa *per capita* af befolkningen.

Vi sätta en gräns för, hur mycken jord eller hur stor summa penningar en man kan ega. Allt hvad derutöfver är skall antingen af egaren eller samhället användas till allmännyttiga företag.

Det är endast en stad i vår koloni — den är i sjelfva verket icke mycket mer än en köping — och den heter Stanley. Republiken har tagit i besittning all den jord i och närmast omkring densamma, som ej allaredan blifvit bebygd, och betalt egarne det nuvarande priset derför, och hädanefter komma inga tomter att säljas utom till personer, som köpa för att bygga hem åt sig sjelfva, och dessa tomter skola säljas för det ursprungliga priset. Sålunda skall tillfället för de fattige att alltid skaffa sig hem aldrig förminskas.

Vidare stadga vi, att då hädanefter några städer, köpingar eller byar skola anläggas, detta endast skall göras af nationen sjelf. Så snart ett hundra personer eller flera anhålla hos styrelsen att få anlägga en stad, skall styrelsen taga i besittning ett tillräckligt stort stycke land, och betala det verkliga, men ej det artificiela värdet derför. Styrelsen skall sedan dela jorden i tom-

ter och gifva petitionärerna samt andra rättigheten att taga tomterna till det ursprungliga priset, förutsatt att de slå ned sina bopålar på desamma. Vi utestänga alla spekulatörer.

Inga städer eller köpingar, som anläggas på annat sätt, skola hafva jernvägs- eller postbefordran.

Då en municipalitet en gång åstadkommits på det sätt jag beskrifvit, skall den inom staden anlägga parker för invånarnes förströelse. Inga tomter skola vara större än en half acre; gatorna skola vara mycket breda, och fruktträd skola planteras derpå i dubbla och tredubbla rader. I midten af staden skall uppföras ett rådhus med församlingssal, arrangerad som en teater och stor nog att inrymma alla invånarne. Byggnaden skall likaså innehålla fria allmänna bad, ett bibliotek, ett läsrum, offentliga embetslokaler o. s. v. Municipalstyrelsen skall dela folket i grupper af fem hundra familjer hvardera, och för hvarje grupp skall anställas en läkare, som aflönas ur de allmänna skatterna. På samma sätt skola konserter, dramatiska föreställningar samt föreläsningar arrangeras fritt. Arbetstimmarne äro begränsade till åtta om dagen, och det finnes två helgdagar, onsdagar och söndagar. Likasom staten kan föra posten för mindre, än hvar och en person sjelf skulle kunna göra, kommer också kostnaden för läkare och nöjen, som furneras af municipalstyrelsen, att bli mycket mindre än under det gamla systemet

Vi uppmuntra icke några arbetssparande uppfinningar, ehuru vi icke förkasta dem. Vi anse en styrelses syftemål vara att åstadkomma —

icke billiga varor eller billiga arbetare, utan lyckliga familjer. Om en person gör en nyttig uppfinning, köper staten densamma för ett resonabelt pris i och för folkets gagn.

Män utses, till hvilka alla tvister hänskjutas. Hvar och en af de tvistande utser en man, och de tre samverka som skiljedomare. När helst en jury fordras, betalar den tappande parten alla kostnaderna. Vi anse det för orätt, att alla de fridsamma innebyggarne skulle få betala skatt för att tillåta två grälsjuka personer att tvista. Då en man öfverbevisas om ett brott, tvingas han att med arbete godtgöra alla kostnaderna för sin rättegång och dom samt för sitt underhåll som fånge, innan han kan frigifvas. Om brott skall existera, måste det tvingas att underhålla sig sjelft.

(Ett utdrag ur Gabriels dagbok fem år senare.)

Jag har just lemnat en mycket lycklig grupp på verandan: Estella och våra två kära, små barn, Kristina och hennes tre ljushåriga småttingar. Max är borta på sin fårafvelsgård. Min moder samt fru och herr Phillips läsa eller leka med barnen. Solen skiner så klart, och foglarne sjunga. Jag går in i mitt bibliotek för att inskrifva detta i min dagbok.

Gud har högeligen välsignat oss och hela vårt folk. Här finnas några få konservative, som i början ifrigt motsatte sig våra reformer; men vi tillsade dem helt mildt, att om de icke voro lyckliga eller önskade vara det, skulle vi föra dem till verlden utomkring oss, der de kunde åtnjuta frukterna af dessa gamla vördnadsvärda

system, som de prisade så mycket. De äro nu de kraftigaste uti att understödja den nya tingens ordning. Och detta är en af förtjensterna hos våra verkligt konservative. Om man kan få dem i den rätta riktningen, skola de fasthålla dervid lika envist, som de fordom fasthöllo vid det orätta. De äro icke af naturen onda; men deras hjernor kunna ej plötsligt fatta nya ideer.

Demonen återvände i går från en färd till den yttre verlden. Max' förutsägelser hafva på det förfärligaste gått i fullbordan. Tre fjerdedelar af menniskoslägtet i de civiliserade länderna hafva bortsopats. I Frankrike, Italien och Ryssland har slagtningen varit allra förfärligast. På många ställen seglade Demonen hundratals mil utan att varseblifva en mensklig varelse. De vilda djuren — vargar och björnar — taga ånyo länderna i besittning. I Skandinavien och Nord-Amerika, der klimatets stränghet något minskat menniskans vildsinthet, håller någon sorts styrelse på att uppstå igen, och bönderna hafva ordnat sig i trupper, för att försvara sin boskap och sina hem mot marodörerna.

Men höflighet och bildning synas hafva försvunnit. Inga tidningar, inga skolor och inga lärare finnas. Nästa generation kommer helt enkelt att bestå af barbarer, hvilka endast ega några få dimmiga legender om sina förfäders förfining och underbara krafter. Det är i sanning lyckligt att vi här, i dessa berg, lemnat alla de medel, genom hvilka vi kunna återställa forna tiders civilisation, så snart verlden är redo att mottaga densamma.

Vår konstitution har visat sig vara förträfflig.

Icke långt härifrån har den vackra köpingen Lincoln uppstått. Det är en glädje att besöka den, och jag gör det ganska ofta.

På de breda gatorna äro träd planterade, icke blott och bart för att svalka med sin skugga, utan fruktträd, hvilkas afkastning är fri för alla. Omkring hvarje än så blygsamt hus finnes en trädgård, full af blommor och hvari naturliga växter odlas. Det finnes inga stolta palats, som kasta sin kyliga skugga öfver den blygsamma industrien, och inga ståtliga åkdon, som väcka hat och afund hos åskådarne. I stället för denna tomma fåfänga dväljes en känsla af broderlig kärlek i alla hjertan. Den fattige får icke arbeta ihjel sig, drifves icke till en förtidig graf af hopplöst och oupphörligt arbete. Nej; han sjunger medan han arbetar, och hans hjerta är gladt. Ingen fruktan för hunger sprider sin skugga öfver honom. Vi fostra män, icke millionärer.

Och den goda hustrun sjunger också, då hon tillreder aftonmåltiden, ty hon kommer ihåg, att detta är skådespelsaftonen, och der borta på stolen hänger den ännu icke färdigsydda klädning, som hennes dotter skall ha på sig nästa lördagsafton, på veckobalen. Och hennes söner äro mycket intresserade af föreläsningarna i kemi och historia.

Låtom oss betrakta dem, då de spisa sin aftonvard! Unga och gamla ha glada, rosiga anleten; konversationen är munter; födan är god och riklig. Här äro vegetabilier från deras egen trädgård och frukt från de träd, som stå i rader kring de breda gatorna.

Lyssna till deras samtal! Fadren omtalar,

hur municipalstyrelsen för tre år sedan köpte ett stort antal qvigkalfvar för en ganska ringa kostnad. Och nu äro de mjölkkor, och myndigheterna stå nu i begrepp att skänka en af dem till hvarje fattig familj, som saknar mjölkko.

Och de berömma detta arrangemang; de älska menniskoslägtet och den goda, vänliga styrelsen — deras egen styrelse — som har en sådan omsorg om menskligheten och vill höja densamma. Derefter förklarar fadren, att hvar person, som nu erhåller en mjölkko såsom gåfva, skall lemna municipalstyrelsen den första qvigkalfven af denna ko, och staden skall taga vård om den också i två eller tre år samt derefter skänka den till någon annan fattig familj. Så, i ändlös relation, gör den organiserade barmhertigheten sitt verk, sammanhängande i oafbruten ordningsföljd som såningen och skördetiden, och ingen är derför fattigare, utan alla desto lyckligare.

De hafva nu afslutat sin aftonmåltid under mycken förnöjsamhet och göra sig i ordning att gå till teatern. Låtom oss följa dem! Hur fulla gatorna äro af folk! Icke de mörka och förfärliga massor, som så lifligt te sig för mitt minne, utan en glädtig skara, som ler, samspråkar och älskar hvarandra, hvar och en med ett gladt, strålande anlete och ett vänligt ord till sin granne. Och här äro vi vid ingången till teatern.

Här letas icke eftet de slantar, som vederbörande måhända ha svårt för att undvara; de stora dörrarne stå öppna, och inträdet är lika fritt som spatserandet på gatorna. Hvilken skyndsamhet, hvilken ifver, hvilket samtalande och

hvilket fras af klädningar, då de söka upp sina platser!

Men tyst! Ridån går upp. Skådespelarne äro från staden — unga män och qvinnor, som visat fallenhet för konsten. De hafva erhållit utbildning på stadens bekostnad och erhålla ett litet stipendium för sina tjenster en gång i veckan. Hur ljusen stråla! Hvad musiken är ljuflig! Och hvilka älskliga figurer äro icke dessa, klädda i något fjerran lands eller någon aflägsen tidsperiods drägt! Och lyssna! De berätta den gamla, gamla historien — gammal som Evas smekmånad i Eden — historien om den menskliga kärleken, alltid så kär och så dyrbar för menniskohjertat.

Men se! Scenen har förändrats. Här är munterhet. En skara blomkransade gossar och flickor inträder, och den harmoniska dansen, full af lif och rörelse, de menskliga lemmarnes poesi, ter sig för våra blickar.

Och så fortgår det vackra dramat. En idyll från guldåldern, från den lysande epok, då dygden alltid triumferade och lasten alltid afslöjades och krossades.

Men skådespelet är slut, och åskådarne strömma ut igen, leende och samtalande under stjernorna, nedför de långa, af fruktträd omgifna gatorna, till sina blomstertäckta, enkla hem.

Hur litet kostar det icke att göra menniskoslägtet lyckligt!

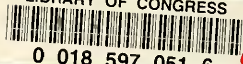
Och hvad sakna vi väl i denna glädjefulla scen? Hvar äro de ulfvar, som brukade ströfva genom de städer och köpingar i verlden, hvilka nu äro försvunna från jorden? De smygande, vresiga,

med blodiga käftar försedda uslingar, som genom det ena eller andra listiga medlet öfverföllo, söndersleto och förstörde det stackars skrikande, oskyldiga folket — hvar äro de?

Skilnaden är den: styrelsen, som fordom födde och hyste dessa vidunder i lagvrängningens usla hålor och som sönderbröt samhällets pallisader, på det att de måtte krafla igenom och förtära menigheten, tillstänger nu hvarje öppning, genom hvilken de kunde intränga, förebygger alla tillfällen för dem och förstör hvarje uppspirande instinkt af grymhet och sjelfviskhet. Ulfvarne hafva försvunnit, och vår lilla verld är en lustgård af frid och skönhet, musikalisk af leenden.

På detta sätt framgår nu menniskoslägtet hand i hand genom ett lyckligt lif till en lycklig död, och Gud blickar leende ned på menniskorna från sin tron der ofvan stjernorna.

LIBRARY OF CONGRESS
0 018 597 051 6
